

การศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรม
ทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา
A COMPARATIVE STUDY OF THE IMPORTANCE WATER
IN THE RITUALS OF BUDDHISM AND CHRISTIANITY

Ven. Ngoc Thai (Kim)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๘

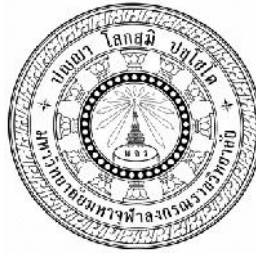
การศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรม
ทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

Ven. Ngoc Thai (Kim)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๘

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Comparative Study of the Importance Water
in the Rituals of Buddhism and Christianity

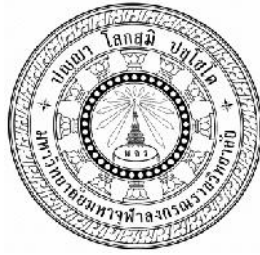
Ven. Ngoc Thai (Kim)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Comparative Religion)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.E. 2015

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา” นี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนา
เปรียบเทียบ

.....
(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ
(พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน,ดร.)

..... กรรมการ
(พระครูโฆสิตพุทธิศาสตร์,ดร.)

..... กรรมการ
(ดร.แสวง นิลนามะ)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์กীরติ บุญเจือ ราชบัณฑิต)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระครูโฆสิตพุทธิศาสตร์,ดร ประธานกรรมการ
ดร.แสวง นิลนามะ กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(Ven. Ngoc Thai (Kim))

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

ผู้วิจัย : Ven. Ngoc Thai (Kim)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ศาสนาเปรียบเทียบ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูโฆสิตพุทธิศาสตร์, ดร. ป.ธ.๔, Ph.D (Phil.)

: ดร.แสวง นิลนามะ ป.ธ.๗, พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๙ มกราคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางคริสตศาสนา (๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับคริสตศาสนา การศึกษาเป็นเชิงเอกสาร

พุทธบริษัทที่นับถือพระพุทธศาสนา มีความเชื่อว่าน้ำมีความสำคัญในการดำรงชีวิตและการรักษาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาและความเชื่อในพิธีกรรมประเพณี ถือว่าเป็นกิจกรรมซึ่งถูกปฏิบัติต่อเนื่องกันมา และเป็นเอกลักษณ์ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคม (๑) น้ำเป็นสิ่งที่สานให้พุทธศาสนิกชนมีความสามัคคี ซึ่งจะช่วยรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ครบห้าพันปี (๒) น้ำเป็นสิ่งที่ช่วยให้ศาสนิกชนที่อนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและปฏิบัติต่อไป (๓) น้ำเปรียบเสมือนชาวไร่ชาวนาที่ทำการเพาะปลูกพืชโดยปราศจากน้ำไม่ได้ ดังนั้น น้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และ (๔) น้ำไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบไหนก็สามารถจะกลมกลืนกันได้ ดังนั้น เราต้องรู้จักปรับตัวให้เหมาะกับที่อยู่และสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับคนที่รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักอดทนต่อความทุกข์ และในด้านปัญญาตามความเป็นจริง

ส่วนในคริสต์ศาสนา น้ำในพิธีกรรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์ ตามความคิดเห็นของคนสมัยก่อนเกี่ยวกับโลก น้ำเป็นสิ่งเพื่อรับใช้พระวิญญูณพระเจ้า ซึ่งบันดาลให้ชีวิตมีความสุข น้ำจึงเป็นสัญลักษณ์กับชีวิตและความตาย ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเกิดใหม่

Thesis Title : A Comparative Study of the Importance Water in the Rituals of Buddhism and Christianity

Researcher : Ven. Ngoc Thai (Kim)

Degree : Master of Arts (Comparative Religion)

Thesis Supervisory Committee

: Dr.Phrakhru Ghositbodhisat Pal IV, Ph.D. (Phil.)

: Dr.Sawaeng Nilnama Palī VII, Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 29 January 2016

ABSTRACT

This study has of 3 objective namely : (1) to study of the importance water in the rituals of Buddhism (2) to study of the importance water in the rituals of Christianity (3) to comparative study of the importance water in the rituals of Buddhism and Christianity. This study is a documentary one.

The Buddhist communities believing in Buddhism are of the beliefs that the water is important in carrying out the lives. The pressuring of the principles of teaching in Buddhism and the belief in the Buddhist cleanliness and the activities are regarded as the activities practiced centrally and the solitary characteristic which is important to the societies. (1) The water is the thing which is the co-operation to cause the people to be in harmony which will help the Buddhists to push Buddhism to remain up to 5000 years. (2) The water is the thing which helps the people's minds to preserve the Thai existence and the cultures to help the later generation to practice further. (3) The water is the thing that cannot repealed. This point is compared with the farmers who cannot grow the plants without the water. So, the water is the importance material on the way of carrying out lives. (4) The water in any form, can be in co-operation with each other. So, the people must know how to improve themselves to be suitable for the residence and the environments. This point is compared with a person who is gentle and knows how to endures the suffering. On the side of wisdom, a person should know everything according to fact.

In Christianity, it is regarded that the water in the ceremonies is important to the human beings, according to the ancient people's view points about the world. The water is the origin of everything to work for God's consciousness which helps human beings conscious of happiness. So, the water is of wide relationship with the life, the death and the new birth.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร. คณบดีคณะพุทธศาสตร์ พระราชสิทธิมนี วิ.,ดร. ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ กราบขอบพระคุณพระคุณพระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน,ดร. ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ เจริญพรขอบคุณศาสตราจารย์เกียรติ บัญเจือ ราชบัณฑิต กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำ และชี้ประเด็นต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณอาจารย์พระครูโฆสิตพุทธิศาสตร์,ดร. ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเจริญพรขอบคุณอาจารย์ ดร.แสวง นิลนามะ ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง เจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร ที่ช่วยตรวจสอบบทคัดย่อภาษาอังกฤษด้วยเมตตาธรรมอย่างยิ่ง

เจริญพรขอบคุณ ผศ.เฉลียว รอดเขียว ผศ.ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี ผศ.กฤต ศรียะอาจ ผู้ประสานงานประจำหลักสูตร ที่ช่วยกระตุ้นและแนะนำทั้งด้านศึกษาและการทำงานวิจัย พระสมุห์พิจิตร ธมมวิจิโต คุณไชยา เสนแสนยา เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ ที่ช่วยตรวจดูรูปแบบ วิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณพระครูโกวิทวรกิจเจ้าอาวาสวัดบางโคล่นอก ที่มีความเมตตาให้ ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในครั้งนี้ และเพื่อน ๆ มี อาจารย์พระมหาภิรมย์ อนาวีโล พระมหาสุธี จันทสโร พระมหาสากล กิตติโก พระมหาพรชัย สงปาโล พระมหาเกื้อน ชาคราภิวิโส พระวิสิทธิ์ อคคพหุสุโต พระสิน ออกโกธสีโล พระสุพิณ อคคปญโย และเจริญพรขอบคุณคุณโยมกานดา เอนกลาภากิจ ท่านเหล่านี้ได้ช่วยให้กำลังใจมาตลอดพร้อมให้ความแนะนำปรับปรุงแก้ไข รวมถึง เพื่อน ๆ รุ่นพี่ศาสนาเปรียบเทียบและสาขาอื่นทุก ๆ รูป/คนได้แบ่งปันข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งแผนกทั่วไปและแผนกเกี่ยวกับหนังสือหายาก ที่เอื้อเฟื้อในการเข้าใช้ห้องสมุดด้วยมิตรไมตรีที่อบอุ่นยิ่ง

ขอขอบคุณและอนุโมทนา บิดา-มารดา ญาติพี่น้อง ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ เพื่อน สหธรรมิกและผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดทั้งญาติโยมผู้ทำบุญใส่บาตรในแต่ละท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาเคยอยู่ จำพรรษา ที่มีส่วนช่วยอย่างสูงต่อการดำรงเพศสมณะ ต่อการปฏิบัติศาสนกิจ และต่อการศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ต้นกระทั่งถึงวันนี้

ขอพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และความดีงามทั้งปวง ได้ดำรงมั่น เพื่อประโยชน์แก่อุภูล เพื่อความสุขแก่ชนหมู่หมื่น และแก่ชาวโลกตลอดกาลนาน เทอญ

Ven. Ngoc Thai (Kim)

๒๙ มกราคม ๒๕๕๙

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๒)
กิตติกรรมประกาศ	(๓)
สารบัญ	(๔)
สารบัญตาราง	(๖)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๗)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๖
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๗
๑.๕ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒
๑.๘ ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ	๑๒
บทที่ ๒ ความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา	
๒.๑ นิยามความหมายของน้ำ	๑๓
๒.๒ กำเนิดของน้ำ	๑๕
๒.๓ ประโยชน์ของน้ำ	๒๓
๒.๔ ภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำ	๓๒
๒.๕ น้ำกับพิธีกรรมในศาสนา	๓๘
๒.๖ บทสรุป	๔๖
บทที่ ๓ ความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา	
๓.๑ นิยามความหมายของน้ำ	๔๗
๓.๒ กำเนิดของน้ำ	๕๖
๓.๓ ประโยชน์ของน้ำ	๕๙
๓.๔ ภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำ	๖๑
๓.๕ น้ำกับพิธีกรรมในศาสนา	๖๘
๓.๖ บทสรุป	๗๙

บทที่ ๔ เปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

๔.๑ เปรียบเทียบนิยามความหมายของน้ำ	๘๐
๔.๒ เปรียบเทียบกำเนิดของน้ำ	๘๒
๔.๓ เปรียบเทียบประโยชน์ของน้ำ	๘๔
๔.๔ เปรียบเทียบภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำ	๘๘
๔.๕ เปรียบเทียบน้ำกับพิธีกรรมในศาสนา	๙๑
๔.๖ บทสรุป	๙๘

บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๑
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๐๕

บรรณานุกรม	๑๐๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๐๙

สารบัญตารางเปรียบเทียบ

ตารางที่	หน้า
๑ เปรียบเทียบนิยามความหมายของน้ำ	๘๑
๒ เปรียบเทียบกำเนิดของน้ำ	๘๓
๓ เปรียบเทียบประโยชน์ของน้ำ	๘๗
๔ เปรียบเทียบภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำ	๙๐
๕ เปรียบเทียบน้ำกับพิธีกรรมในศาสนา	๙๗

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คัมภีร์พระไตรปิฎกที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาและนำมาอ้างอิง สำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้ใช้คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยกำหนดแหล่งที่มาด้วยอักษรย่อชื่อคัมภีร์ที่นำมาอ้างอิงแล้วตามด้วยตัวเลขที่บอก เล่ม/ข้อ/หน้า ของคัมภีร์ดังกล่าว นั้น เช่น วิ.จ. (ไทย) ๗/๔๐๖/๓๒๔ หมายถึง พระวินัยปิฎก จุฬวรรค พระวินัยปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๗ ข้อที่ ๔๐๖ หน้าที่ ๓๒๔ หรือ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๘๔/๖๒ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค พระสุตตันตปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๘๔ หน้าที่ ๖๒

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลป็นณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมป็นณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริป็นณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.นิ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ช. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค	(ภาษาไทย)
ส.สพ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สหายนนิบาต	(ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ทุก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตุตค. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	สัตตคนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ข. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททนิกาย	ขุททกปาฐะ	(ภาษาไทย)
ขุ.อุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททนิกาย	อุทาน	(ภาษาไทย)

ขุ.เถรี. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรีคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	นิบาตชาดก	(ภาษาไทย)

ปกรณ์วิเสส

วิสุทธิ.(ไทย)	=	วิสุทธิมรรคปกรณ์	(ภาษาไทย)
มิลินท.(ไทย)	=	มิลินทปัญหา	(ภาษาไทย)

ข. คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา

การใช้อักษรย่อคัมภีร์อรรถกถาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยอ้างอิงอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหายานกุฎราวิทยาลัย ตามที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนด โดยระบุคำย่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม/หน้า เช่น ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๔๒/๓๖๒ - ๓๖๖ หมายถึง ขุททกนิกาย ธรรมปทัฏฐกถา ภาษาไทย เล่ม ๔๒ หน้า ๓๖๒ - ๓๖๖ เป็นต้น

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.อ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	สมันตปาสาทิกา	(ภาษาไทย)
-------------	---	-----------	---------------	-----------

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

อง.อฎฐก.อ.(ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย	มโนรลปุรณี	อฎฐกนิบาตอฎฐกถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.อ.(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ธรรมปทัฏฐกถา		(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.อ.(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ชาดกอรรถกถา		(ภาษาไทย)
ขุ.ม.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย	สัทธัมมโปชิติกา	มหานิเทศอฎฐกถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ป.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย	สัทธัมมปกาสินี	ปฏิสัมภิทามัคคอฎฐกถา	(ภาษาไทย)

หนังสือพระคัมภีร์และอักษรย่อ ภาคพันธสัญญาเดิม

ค. คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์พระคริสตธรรมคัมภีร์

คัมภีร์ที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาและนำมาอ้างอิงสำหรับการเขียนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพระคัมภีร์ไบเบิล อ้างอิงพระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่คริสตศักราช ๑๙๙๑ การใช้หมายเลขในคริสตธรรมคัมภีร์นั้น จะใช้ชื่อคัมภีร์ บทที่และข้อตามลำดับตัวอย่างเช่น ปฐก ๒/ ๒๔ หมายถึง คัมภีร์ปฐมกาล (ในคริสต์คัมภีร์) บทที่ ๒ ข้อ ๒๔ เป็นต้น เริ่มตามลำดับดังนี้

ภาคพันธสัญญาเดิม

๑ ปฐมกาล	ปฐก	๗ เพลงซาโลมอน	พชม
๒ อพยพ	อพย	๘ ปรีชาญาณ	ปชญ
๓ เลวีนิติ	ลนต	๙ อีสยาห์	อสย
๔ เฉลยธรรมบัญญัติ	ฉฐบ	๑๐ เยเรมีย์	ยรม
๕ ซามูเอลฉบับที่สอง	๒ชมอ	๑๑ เพลงคร่ำครวญ	พคค
๖ มัคคาบีฉบับที่สอง	๒มคบ	๑๒ เพลงสดุดี	สดด

ภาคพันธสัญญาใหม่

๑ มัทธิว	มธ	๑๒ กาลาเทีย	กท
๒ มาระโก	มก	๑๓ เอเฟซัส	อฟ
๓ ลูกา	ลก	๑๔ ฟิลิปปี	ฟป
๔ ยอห์น	ยน	๑๕ โคลโลสี	คส
๕ กิจการอัครสาวก	กจ	๑๖ เรสะโลนิกาฉบับที่หนึ่ง	๑ปต
๖ โรม	รม	๑๗ ทิโมธีฉบับที่หนึ่ง	๑ทธ
๗ โครินธ์ฉบับที่หนึ่ง	๑คร	๑๘ ทิโมธีฉบับที่สอง	๒ทธ
๘ โครินธ์ฉบับที่สอง	๒คร	๑๙ ยอห์นฉบับที่หนึ่ง	๑ยน
๙ ฮีบรู	ฮบ	๒๐ ยอห์นฉบับที่สอง	๒ยน
๑๐ ยากอบ	ยก	๒๑ วิวรรณ์	ว
๑๑ เปโตรฉบับที่สอง	๒ปต	๒๒ โยบ	ยบ

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ทุกคนต่างรู้ว่าน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งสำหรับความอยู่รอดของเหล่าสัตว์มีชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ดิรัจฉานและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ก็ดี น้ำยังทำให้แหล่งธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ป่าไม้ ต้นไม้ ใบหญ้า เป็นต้น จะดำรงอยู่ได้ น้ำเป็นบ่อเกิดของสิ่งมีชีวิตทุกประเภท ไม่มีมนุษย์คนใด หรือ ไม่มีสิ่งมีชีวิตใดจะอยู่ได้โดยปราศจากน้ำ น้ำเป็นธาตุอันหนึ่งในบรรดาธาตุทั้ง ๔^๑ ซึ่งมีปรากฏในสรรพสิ่งทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เนื่องจากน้ำเป็นที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกชีวิต น้ำเป็นธาตุที่สำคัญในธาตุทั้ง ๔ ทำหน้าที่ประสาน เชื่อมสิ่งอื่น ๆ ให้จำตัวกันได้เป็นสิ่งต่าง ๆ จึงมีธาตุน้ำเป็นส่วนผสมที่ลงตัวร่วมกับธาตุอื่น ๆ

น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อมนุษย์ พืชและสัตว์ ในชาดกแสดงว่า คนในสมัยพุทธกาลมีความเชื่อว่า น้ำฝนเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงสรรพสัตว์ และถือว่าฝนนั้นมีวิญญาณหรือเทพเจ้าแห่งฝนสิ่งอยู่ น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อสรรพสัตว์ทั้งในด้านอุปโภค บริโภค ทำกาลเกษตรกรรม ในปีที่เกิดฝนแล้งและมีน้ำไม่พอใช้ในการทำเกษตรกรรม จึงเป็นเหตุให้เกิดวิวาทกัน เช่น การวิวาทระหว่างเจ้าศากยะและโกถิยะ เรื่องใช้น้ำในแม่น้ำโรหิณี^๒ เมื่อขาดน้ำฝน สรรพสัตว์จึงต้องเผชิญกับอันตรายและความทุกข์ พระพุทธเจ้าทรงเห็นเหตุการณ์เช่นนั้น พระองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อสรรพสัตว์ จึงรับหน้าที่ทำให้ฝนตก ดังปรากฏในอรรถกถาหมัจจชาดก^๓ ว่า

ในสมัยหนึ่ง ในแคว้นโกศลฝนไม่ตกเลยข้าวกล้าทั้งหลายเหี่ยวแห้ง ตระพังสระโบกขรณีและสระในที่นั้นๆก็เหือดแห้ง แม้สระโบกขรณีเซตวัน ณ ที่ใกล้ซุ้มพระทวารเซตวันก็ขาดน้ำ ผุงกาและนกเป็นต้น รุมกันเฝ้าจะงอยปากอันเทียบได้กับปากคีม จิกทั้งผุงปลาและเต่าอันหลบคุดเข้าสู่เปือกตม ออกมากินทั้ง ๆ ที่กำลังตื่นอยู่ พระศาสดาทรงทอดพระเนตรเห็นความพินาศของผุงปลาและเต่า พระพุทธองค์ทรงพระมหากรุณาเตือนกระษัตริย์ให้ทรงอุตสาหะ จึงทรงพระดำริว่า วันนี้เราควรจักให้ฝนตก ครั้นราตรีสว่างแล้วทรงกระทำการปฏิบัติพระสรีระเสร็จ

^๑ ธาตุ ๔ ได้แก่ ปฐวีธาตุ (ธาตุดิน) อาโปธาตุ (ธาตุน้ำ) เตโชธาตุ (ธาตุไฟ) วาโยธาตุ (ธาตุลม) ที่.สี. (ไทย) ๙/๑๗๑/๕๗, ที.มหา.(ไทย) ๑๐/๓๗๘/๓๐๗, ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๑/๒๘๗, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๑๑/๑๐๗, ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๑๕/๑๒๗, ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๐๐/๑๑๘, ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๕๖/๒๖๒, ส.ช. (ไทย) ๑๗/๒๑๐/๒๘๕, ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๒๓๘/๒๓๗.

^๒ ดูรายละเอียดใน ขุ.ธ.อ.(ไทย) ๔๒/๑/๒/๓/๓๖๒ - ๓๖๖.

^๓ ดูรายละเอียดใน ขุ.ชา.อ.(ไทย) ๕๖/๓/๒/๒๐๔ - ๒๑๐.

ทรงกำหนดเวลาภิกษาจารย์ มีพระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่แวดล้อม เสด็จเข้าไปบิณฑบาตในพระนคร
 สาวตถี ด้วยพระพุทธรูป ภายหลังภัตรเสด็จกลับจากบิณฑบาตแล้ว เมื่อเสด็จจากพระนคร
 สาวตถีสู่พระวิหารประทับยืนที่บันไดสระโบกขรณีเซตวัน ตรัสเรียกพระอานนท์มาว่า อานนท์
 เธอจงเอาผ้าอาบน้ำมาเราจะสร่งน้ำในสระโบกขรณีเซตวัน พระอานนท์กราบทูลว่า ข้าแต่
 พระองค์ผู้เจริญ น้ำในสระโบกขรณีเซตวันแห้งขอดเหลือแต่เพียงเปลือกตมเท่านั้นมิใช่หรือ
 พระเจ้าข้า พระศาสดาตรัสว่า อานนท์ ธรรมดาว่ากำลังของพระพุทธเจ้าใหญ่หลวงนัก เธอจง
 นำเอาผ้าอาบน้ำมาเถิด พระเถระนำผ้ามาทูลถวาย พระศาสดาทรงนุ่งผ้าอาบน้ำด้วยชายข้าง
 หนึ่ง อีกชายข้างหนึ่งทรงคลุมพระสรีระประทับยืนที่บันได ตั้งพระทัยว่าเราจักสร่งน้ำในสระ
 โบกขรณี เซตวัน จากนั้นท้าวสักกะก็ทเวบายูหาให้วลาหกเทพเจ้า เทพเจ้าแห่งฝนบันดาลให้เกิด
 ฝนตกไปทั่วทิศ ท่วมแคว้นโกศลทั้งหมด สระโบกขรณีเซตวันก็เต็มด้วยน้ำจรดถึงแคร่บันได

ข้อนี้แสดงให้เห็นความสำคัญของน้ำในแง่ของการบริโภคตามลักษณะของปัจจัย ๔ เครื่อง
 อาศัยของมนุษย์และสัตว์อื่น ๆ

ในเสขียวัตถ์ ปกิณกะ (หมวดเบ็ดเตล็ด) พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทห้าไม่ให้ภิกษุ
 ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือ บ้วนน้ำลายลงในน้ำ ว่า “พึงทำความสำเหนียกว่า เราไม่เป็นไข้ จักไม่
 ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้วนน้ำลายลงในน้ำ”^๔ พระบัญญัติในเสขียกัณฑ์เกี่ยวกับพีชและน้ำให้
 แนวคิดในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่สะท้อนให้เห็นพุทธทัศนะที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทาง
 ธรรมชาติ ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งเห็นได้จากบทบัญญัติตามความในสิกขาบทที่ ๑๔ แห่งปาทุกา
 วรรคที่ว่า ภิกษุพึงสำเหนียกว่าเราไม่เป็นไข้จัดไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือ บ้วนน้ำลายรดลงบนพีช
 เขียวสด และบทบัญญัติตามความในสิกขาบทที่ ๑๕ แห่งปาทุกาวรรค ว่า ภิกษุพึงสำเหนียกว่าเราไม่
 เป็นไข้จะไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือ บ้วนน้ำลายลงในน้ำ แต่ปัจจุบัน คนส่วนมากจะขาดจิตสำนึก
 ในเรื่องความรับผิดชอบต่อน้ำ มีนิสัยมักง่ายชอบทิ้งขยะตามใจชอบ แม้แต่โรงงานอุตสาหกรรมด้วย
 โดยไม่สนใจว่าอนาคตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร^๕

โดยธรรมชาติ น้ำเป็นของอ่อน แต่มีอำนาจสามารถ ทำลายสิ่งของที่เป็นของแข็งเช่นหิน
 ได้ ในโลกที่ปกสารที่รจนาโดย พระสังฆราชสมจักร กล่าวถึงโอกาสโลกนิเทศ พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึง
 การพินาศของโลงด้วยเหตุ ๓ ประการ คือ ๑) เตโชสังวิฏฐะ ความสลายเพราะไฟ ๒) อาโปสังวิฏฐะ
 ความสลายเพราะน้ำ ๓) วาโยสังวิฏฐะ ความสลายเพราะลม โดยได้กล่าวถึงอาโปสังวิฏฐะ ไว้ว่า

ในสมัยที่พินาศด้วยน้ำ เริ่มต้นมหาเมฆที่จะยังกับให้พินาศก่อตัวขึ้น ในตอนที่ดวงอาทิตย์
 ดวงที่ ๒ ปรากฏในคราวที่กัปพินาศด้วยน้ำนี้ มหาเมฆอันมีน้ำกรดจะก่อตัวขึ้น เริ่มต้นมหาเมฆ

^๔ วิมหา. (ไทย) ๒/๖๕๔/๗๓๔.

^๕ แสง อุดมศรี, **พระวินัยปิฎก ๑**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โรเนียวพริเนเตอร์ที่ มหาจุฬาลงกรณ
 การมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ, พ.ศ. ๒๕๔๓), หน้า ๓๑.

นั้นจะยังฝนละเอียด ๆ ให้ตกลงมา จนกระทั่งหลังเป็นมหาธาร ท่วมแสนโกฏิจักรวาลแผ่นดิน และภูเขาเป็นต้นที่ถูกน้ำกรวดแล้วย่อมสลายไป เมื่อโลกก่อกำเนิดขึ้นใหม่ก็อาศัยน้ำ^๖

ในอัครคัมภีร์พระพุทธรเจ้าตรัสถึงวิวัฒนาการของโลก ไว้ว่า

วาเสฏฐะและภารทวาชะ มีสมัยบางครั้งบางคราโดยล่วงระยะเวลากาลยี่ดียวช้านานที่โลกนี้จะพินาศ เมื่อโลกกำลังพินาศอยู่ โดยมากเหล่าสัตว์ย่อมเกิดในชั้นอากาศสรรพหัตว์เหล่านั้น ได้สำเร็จทางใจ มีปีติ เป็นอาหาร มีรัศมีชานออกจากกายตนเอง สัญจรไปได้ในอากาศ อยู่ในวิมานอันงาม สถิตอยู่ในภพนั้นสิ้นกาลยี่ดียวช้านาน วาเสฏฐะและภารทวาชะ มีสมัยบางครั้งบางครา โดยระยะเวลากาลยี่ดียวช้านาน ที่โลกนี้จะกลับเจริญ เมื่อโลกกำลังเจริญ อยู่โดยมากเหล่าสัตว์พากันจุดจากชั้นอากาศสรรพหัตถ์ลงมาเป็นอย่างนี้ และสัตว์นั้น ได้สำเร็จทางใจ มีปีติ เป็นอาหาร มีรัศมีชานออกจากกายตนเอง สัญจรไปได้ใน อากาศ อยู่ในวิมานอันงาม สถิตอยู่ในภพนั้นสิ้นกาลยี่ดียวช้านาน ก็แหละ สมัยนั้นจักรวาลทั้งสิ้นนี้แลเป็นน้ำทั้งนั้น มีตมแลไม่เห็นอะไร ดวงจันทร์และ ดวงอาทิตย์ก็ยังไม่ปรากฏ ดวงดาวนักษัตรทั้งหลายก็ยังไม่ปรากฏ กลางวันกลาง คคืนก็ยังไม่ปรากฏ เดือนหนึ่งและกึ่งเดือนก็ยังไม่ปรากฏ ฤดูและปีก็ยังไม่ปรากฏ เพศชายและเพศหญิงก็ยังไม่ปรากฏ สัตว์ทั้งหลาย ถึงซึ่งอันนับเพียงว่าสัตว์เท่านั้น วาเสฏฐะ และภารทวาชะ

ครั้นต่อมา โดยล่วงระยะเวลากาลยี่ดียวช้านาน เกิดง้วนดิน ลอยอยู่บนน้ำทั่วไป ได้ปรากฏแก่ สัตว์เหล่านั้นเหมือนนมสดที่บุคคลเคี้ยวให้งวด แล้วตั้งไว้ให้เย็นจับเป็นผาอยู่ข้างบน ฉะนั้น ง้วนดินนั้นถึงพร้อมด้วยสี กลิ่น รส มีสีคล้ายเนยใส หรือเนยข้นอย่างดี ฉะนั้น มีรสอร่อยดุจรวงผึ้ง เล็กอันหาโทษมิได้ ฉะนั้น^๗

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า บทบาทของน้ำในมุมมองของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบัน มี ๕ ลักษณะด้วยกัน คือ ๑) น้ำในการดำรงชีพ ๒) น้ำพระพุทธมนต์ หรือน้ำศักดิ์สิทธิ์ ๓) พิธีอาบน้ำศพ หรือสร่งน้ำศพ ๔) ประเพณีลอยกระทง และ ๕) สงกรานต์สร่งน้ำพระ

คริสต์ศาสนาได้กำเนิดขึ้นจากศาสนาฮีบรู (ยูดาห์) ตามคัมภีร์โตราห์ของศาสนายูดาห์ ซึ่งเป็นคัมภีร์ศาสนาของชาวยิว หรือ ชาวฮีบรู ขณะนั้นเมืองสำคัญต่าง ๆ มีการนับถือรูปเคารพ และเทพเจ้าของตนเอง แต่อับราฮัมคิดว่าพระเจ้าที่แท้จริงจะมีเพียงพระองค์เดียว เขาได้พบพระเจ้า และพระองค์ทรงให้อับราฮัมและครอบครัวจึงได้ออกเดินทางไปยังแผ่นดินแห่งพันธสัญญา ที่พระองค์จะประทานให้เขาและเชื้อสายของเขา จึงเป็นจุดเริ่มต้นของเชื้อชาติอิสราเอล และ ศาสนาใหม่ที่รู้ว่ามี

^๖ พระสังฆราชมอญ, **โลกที่ปกสาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖๔ - ๑๖๕.

^๗ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๘๙/๔๓๘.

พระเจ้าผู้ทรงเที่ยงแท้พระองค์เดียว^{๖๖} โใบเบิลและอัลกรูอานได้บอกเล่าเรื่องของขาวยิว หรือ ลูกหลานของอิสราเอล ซึ่งเป็นบุตรของยิตซ์ฮาก บุตรของอับราฮัม เริ่มจากอับราฮัมได้ลูกชายตามที่พระเจ้าทรงประทานให้ที่กำเนิดกับนางซาราชื่อว่าอิสอัค หรือ ไอแซค (Isaac) ซึ่งอิสอัคต่อมาได้มีบุตร ๒ คนคือ เอซาว และจาขอบ (Jacob) โดยเฉพาะจาขอบผู้น้องได้พบชายคนหนึ่งที่เป็นเเอล เขามองไม่เห็นใบหน้าแต่ปล้ำสู้จนเกือบรุ่งสาง และจาขอบได้ถามชื่อบุรุษผู้นั้นไม่ตอบ แต่เขาได้บอกว่าแต่ต่อไปจาขอบจะได้ชื่อใหม่ว่าอิสราเอล ซึ่งหมายถึงผู้ที่ปล้ำสู้พระเจ้า และก่อนที่จาขอบจะปล่อยชายคนนั้นไปจาขอบบอกว่า “โปรดอวยพรให้เขาก่อนแล้วจึงจะปล่อย” ซึ่งจาขอบหรือชื่อใหม่ว่าอิสราเอล เขามั่นใจว่าเขาพบพระเจ้าจริง ๆ เชื้อสายจาขอบหรืออิสราเอลมี ๑๒ คน หนึ่งในนั้นคือโยเซฟไปอยู่ที่อาณาจักรของชาวอียิปต์

แต่ต่อมาสถานการณ์ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป ลูกหลานของอิสราเอลได้ถูกกดขี่จนกระทั่งต้องกลายเป็นทาสรับใช้ถึง ๔๐๐ ปี ช่วงนั้นจะเรียกเชื้อสายอิสราเอลว่าฮีบรู จนกระทั่งโมเสส (หรือโมเซซ) ลูกชาวฮีบรูที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยฟาโรห์จนกลายเป็นเจ้าชายแห่งอียิปต์ ได้รับบัญชาจากพระเจ้าให้ปลดแอกขาวยิวในอียิปต์โดยให้พาขาวอิสราเอลหรือ ฮีบรู ออกเดินทางจากเมืองเพื่อกลับไปยังปาเลสไตน์แผ่นดินแห่งพันธสัญญา แม้จะถูกกองทัพแห่งอียิปต์ขัดขวาง แต่พระเจ้าได้เปิดทะเลแดง ให้ขาวอิสราเอลผ่านไป และกลับไหลท่วมทหารอียิปต์ที่ตามมาโจมตี จากนั้นระหว่างทางที่โมเสส พาชาวฮีบรูกลับไปยังแผ่นดินของบรรพบุรุษ เขาไปพบกับพระเจ้าบนภูเขา สไไน (ซีนาย) และได้รับ บัญญัติ ๑๐ ประการ^{๖๗} จากพระเจ้า แต่เนื่องจากขาวอิสราเอลไม่ปฏิบัติตามกฎบัญญัติของพระเจ้า จึงถูกลงโทษให้หลงทางในทะเลทรายเป็นเวลา ๔๐ ปีหลังจากที่เดินทางกลับเข้าสู่คานาอันหรือดินแดนแห่งพันธสัญญาแล้ว โมเสสได้เสียชีวิตลง แต่ลูกหลานชาวฮีบรูก็ได้อาศัยอยู่ในเมืองคานาอันหรืออิสราเอลต่อมา

น้ำ เป็นสารที่จำเป็นต่อมนุษย์ทำให้มีชีวิตชีวา ตามความคิดเห็นของคนสมัยก่อนเกี่ยวกับโลก ถือว่าน้ำเป็นบ่อเกิดของทุกสิ่ง เพื่อรับใช้ชีวิต พระวิญญานของพระเจ้าบันดาลให้ชีวิตอุดม ปล่อยดำเนินไปเองแม้จะพาทุกสิ่งไปสู่ความตายและมีความสับสนวุ่นวายเหมือนตอนแรกสร้างโลก (น้ำท่วม) ดังนั้น น้ำเป็นสัมพันธที่มีความหมายกว้างขวาง เช่น เป็นชีวิตและความตาย การชำระให้สะอาดและการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ การชำระล้างและการประพรมน้ำในจารีตพิธีของศาสนาเป็นการอวยพรตอนเริ่มมิสซาวันอาทิตย์ หรือการล้างมือในภาคถวายเป็นการกระทำแรกและสุดท้ายของการชำระให้สะอาด

^{๖๖} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า, สากลศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖๑-๒๖๒.

^{๖๗} สุจิตรา อ่อนค้อม, รองศาสตราจารย์ ดร., ศาสนาเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว), พ.ศ.๒๕๕๒.

นั่นคือ กล่าวได้ว่า พวกเขาชำระล้างมลทินและความผิดบาปซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับการฉลองพิธีกรรม^{๑๐} ในแง่บวก น้ำคือพื้นฐานของชีวิตและสัญลักษณ์ของการเกิดและการเกิดใหม่^{๑๑}

จารีต พิธีกรรมเกิดผลเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำของพระเจ้า ศิลล้างด้วยน้ำของนักบุญยอห์น บัปติสต์ เป็นการเตรียมเพื่อรับศีลล้างบาปด้วยน้ำและพระจิต ซึ่งพระบุตรของพระเจ้าทรงตั้งไว้^{๑๒} เมื่อพระจิตกระทำการ น้ำ กลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้าง ที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็น “น้ำ ทรงชีวิต” ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า นั่นคือกล่าวได้ว่า พระจิตเอง ซึ่งเป็นหัวใจของชีวิตแห่งพระตรีเอกภาพ สามารถเป็นธารน้ำไหลรินเพื่อชีวิตนิรันดร เท่านั้น^{๑๓} เมื่อบรรดาบุตรของพระเจ้าจุ่มลงในชีวิตและการสิ้นพระชนม์ของพระคริสตเจ้าโดยทางศีลล้างบาป พวกเขาก็ได้รับพระจิตเฉกเช่นเครื่องประกัน ซึ่งน้ำไหลรินขณะที่เขารอคอยการจุ่มในแม่น้ำทรงชีวิต ที่ไหลจากพระบัลลังก์ของพระเจ้าและของพระชุมพวาน้อย แม่น้ำแห่งน้ำทรงชีวิตเริ่มไหลในขณะที่พระเยซูเจ้าทรงสิ้นพระชนม์บนกางเขน ในช่วงเวลาที่พระเยซูคืนจิตวิญญาณ^{๑๔} และปล่อยให้พระโลหิตและน้ำไหลออกจากดวงพระทัยที่ถูกแทงด้วยหอก เสมือนเป็นสัญลักษณ์ของศีลศักดิ์สิทธิ์ที่ปฏิบัติได้โดยอาศัยพลังแห่งพระจิต น้ำเสกที่เต็มไปด้วยเกลือศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์ของการถนอมรักษาและเพิ่มกลิ่น รส เป็นธรรมประเพณีของพระศาสนจักรมีการพรมน้ำเสกระหว่างจารีตของการอวยพร มีการพรมน้ำเสกให้ศพของคริสตชน บนหีบศพและที่หลุมศพ ตรงทางเข้าของวัด จะมีอ่างน้ำเสก คือการเชื้อเชิญสัตบุรุษให้จุ่มน้ำเสกเพื่อทำสำคัญมหากางเขน สัตบุรุษสามารถนำน้ำเสกกลับบ้านได้ นี่เป็นการแสดงความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมล้ำลึกแห่งกางเขนซึ่งทำให้ เราเป็นอิสระจากปีศาจ

พิธีกรรมที่สำคัญของคริสต์ศาสนาที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น

๑. ศีลล้างบาป หรือศีลจุ่ม (Baptism) กระทำเมื่อเป็นทารกหรือเมื่อเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชน พิธีกระทำตามแบบของพระเยซูเมื่อก่อนทรงออกเทศนา ในนิกายโรมันคาทอลิกปัจจุบันไม่จุ่มตัวในน้ำ ใช้น้ำศักดิ์สิทธิ์เทบนศีรษะ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการล้างบาป ศีลนี้สำคัญที่สุด ผู้ใดไม่ได้รับศีลล้างบาป จะไม่ได้ชีวิตนิรันดร ดังปรากฏตัวอย่างครั้งพระเยซูคริสต์ เมื่อได้รับพิธีล้างจากท่าน ยอห์น ฌ แม่น้ำจอร์แดน พอเสร็จพิธีและเสด็จขึ้นจากน้ำ ได้มีเหตุการณ์ประหลาดคือพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของได้เสด็จมาประทับและมีเสียงดังมาจากฟ้าว่า “ผู้นี้คือบุตรสุดที่รักของเรา เราพอใจท่านมาก”^{๑๕} เหตุการณ์นี้ชาวคริสต์จึงเชื่อว่าพระเยซูคริสต์เป็นพระบุตรที่เสด็จลงมาเพื่อปลดปล่อยมนุษย์ให้รอดพ้นจากบาป การเป็นคริสตชนจึงจำเป็นต้องรับศีลล้างบาปเสมอ ศีลล้างบาปนี้จะทำให้มนุษย์มี

^{๑๐} ยน ๑๙ : ๑๐.

^{๑๑} อสค ๓๖ : ๒๕.

^{๑๒} ยน อสค ๔๗ : ๑-๒, วว ๒๒ : ๑-๒.

^{๑๓} ยน ๔ : ๑๐ - ๑๔.

^{๑๔} ยน ๑๙ : ๑๐.

^{๑๕} ลก ๓ : ๓๓.

ชีวิตเป็นหนึ่งเดียวกับพระเป็นเจ้าของเจ้า หรือ ที่เรียกว่า “มีชีวิตพระ” อันหมายถึง การเป็นอวัยวะของพระเยซูคริสตเจ้าและพระศาสนจักรอย่างแท้จริงและศีลล้างบาป จะทำให้คริสตชนได้รับการประทับตราอันไม่รู้เลือนในชีวิต คือ เราจะเป็นคริสตชนตลอดไป แม้ภายหลังเราอาจจะหลงลืมพระเป็นเจ้าของเจ้าไปก็ตาม ศีลล้างบาปจึงเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ที่รับได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น สำหรับศีลล้างบาปเครื่องหมายภายนอกที่สำคัญก็คือ การเทน้ำบนศีรษะของผู้รับศีล และประกอบกับบทภาวนาว่า “ข้าพเจ้าล้างท่าน เดชะพระนามพระบิดา พระบุตร และพระจิต” การกระทำดังกล่าวเป็นเครื่องหมายของการชำระล้าง เพราะน้ำคือสิ่งที่ใช้ชำระล้างความสกปรกให้หมดไป มีความหมายลึกซึ้งไปถึงการชำระชีวิต (ทั้งกายและวิญญาณ) ของผู้รับศีลให้ปราศจากบาปและความผิดต่าง ๆ ให้มีชีวิตพ้นจากความตายฝ่ายวิญญาณ

๒. ศีลเจิมคนไข้ (Extreme Unction) กระทำเมื่อคนไข้เจ็บหนักใกล้จะตาย เมื่อชำระบาปครั้งสุดท้ายและช่วยให้มีสติกำลังสามารถต่อสู้ความตายได้จนถึง ที่สุด เป็นการบรรเทาวิญญาณและร่างกายของผู้ป่วย โดยบาทหลวงใช้น้ำมันศักดิ์สิทธิ์เจิมที่ตา หู จมูก ปาก มือ และเท้าของคนไข้พร้อมกับสวดอวยพร ทุกคนในบ้านจะต้องสวดพร้อมกัน

จากนัยข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเชิงเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องน้ำที่มีอิทธิต่อศาสนารวมถึงศาสนิกชนในพระพุทธศาสนาและคริสตศาสนาทั้งที่ปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนาและบทบาทที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน โดยจะศึกษาในด้านนิยามความหมายของน้ำ กำเนิดของน้ำประโยชน์ของน้ำ ภัยพิบัติอันเกิดแต่น้ำ และน้ำกับพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อเป้าหมายที่แท้จริงอันเกิดจากความเชื่อดังกล่าวทั้งในเชิงศาสนาและวิชาการต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางคริสตศาสนา
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร (Documentary Research) จำกัดขอบเขตอยู่ในวงคำสอนของพระพุทธศาสนาและคริสตศาสนา โดยทางพระพุทธศาสนาจะศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์รุ่นหลังที่อธิบายที่เกี่ยวข้องเรื่องน้ำเป็นต้น ในส่วนของคริสตศาสนาจะใช้พระคัมภีร์ไบเบิล และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๔.๑ น้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร
- ๑.๔.๒ น้ำในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาเป็นอย่างไร
- ๑.๔.๓ น้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนามีความเหมือนและแตกต่างกันเป็นอย่างไร

๑.๕ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

๕.๑ **เสขยวัตร** หมายถึง วัตรปฏิบัติเกี่ยวกับมารยาทอันดีงามที่พึงปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรในพุทธศาสนา จำนวน ๗๕ ข้อ

๕.๒ **ศีลล้างบาป หรือศีลจุ่ม (Baptism)** หมายถึง กระทำเมื่อเป็นทารก หรือเมื่อเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชน พิธีกระทำตามแบบของพระเยซูเมื่อก่อนทรงออกเทศนา ในนิกายโรมันคาทอลิกปัจจุบันไม่จุ่มตัวในน้ำ ใช้น้ำศักดิ์สิทธิ์เทบนศีรษะ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการล้างบาป ศีลนี้สำคัญที่สุด ผู้ที่ไม่ได้รับศีลล้างบาป จะไม่ได้ชีวิตนิรันดร

๕.๓ **ศีลกำลัง (Confirmation)** หมายถึง กระทำอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพ้นวัยเด็กและเป็นผู้ใหญ่แล้วเพื่อเป็นคริสต์ศาสนิกชนที่สมบูรณ์

๕.๔ **ศีลมหาสนิท (Holy Communion)** สำหรับคริสต์ศาสนิกชนที่สมบูรณ์ทุกคนอาจจะกระทำทุกวัน ทุกสัปดาห์ ทุกเดือน หรืออย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยรับประทานขนมปังและเหล้าองุ่นเป็นสัญลักษณ์ตามแบบที่พระเยซูได้กระทำแก่อัครสาวก ในอาหารมื้อสุดท้ายก่อนทรงถูกตรึง เพื่อเป็นพิธีระลึกถึงการที่ทรงเสียสละพระกายและพระโลหิต เพื่อมนุษย์จะได้รอดพ้นจากบาป ขนมปังคือพระกาย และเหล้าองุ่นคือพระโลหิต ฝ่ายคาทอลิกเชื่อว่าในขณะที่กระทำพิธีนั้น ขนมปังและองุ่นจะถูกเนรมิตแปรสภาพเป็นพระกายและพระโลหิตของพระเยซูอย่าง แท้จริง ผู้ที่ได้รับประทานจะมีชีวิตนิรันดร

๕.๕ **ศีลแก้บาป (Penance)** สำหรับคาทอลิกที่ได้กระทำบาปแล้วประสงค์จะได้รับการอภัยบาป ต้องไปสารภาพบาปนั้นต่อนักบวชด้วยความสำนึกผิดอย่างแท้จริง ถือนักบวชได้รับอำนาจในการยกบาปโดยตรงจากสันตะปาปา ซึ่งเป็นผู้แทนของพระเยซูคริสต์ นักบวชจะอำนวยพรยกบาปจะตักเตือนสั่งสอนไม่ให้ทำบาปอีก และจะกำหนดกิจศาสนาให้กระทำเพื่อใช้โทษแต่ผู้ใดสารภาพด้วยความไม่จริงใจหรือ อำพรางความบาป ก็ถือว่าเป็นการทำบาปหนักขึ้นไปอีก

๕.๖ **ศีลเจิมคนไข้ (Extreme Unction)** กระทำเมื่อคนไข้เจ็บหนักใกล้จะตาย เมื่อชำระบาปครั้งสุดท้ายและช่วยให้มีสติกำลังสามารถต่อสู้ความตายได้จนถึง ที่สุด เป็นการบรรเทาวิญญานและร่างกายของผู้ป่วย โดยบาทหลวงใช้น้ำมันศักดิ์สิทธิ์เจิมที่ตา หู จมูก ปาก มือ และเท้าของคนไข้ พร้อมกับสวดอวยพร ทุกคนในบ้านจะต้องสวดพร้อมกัน

๕.๗ **ศีลสมรส หรือศีลกล่าว** (Matrimony) กระทำแก่คู่บ่าวสาวในพิธีสมรส ผู้ที่รับศีลสมรสโดยถูกต้องแล้ว จะหย่าร้างกันไม่ได้และห้ามสมรสใหม่ในขณะที่สามีภรรยายังคงมีชีวิตอยู่ การจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายโดยไม่ได้รับศีลสมรส ไม่ถือว่าเป็นสามีภรรยาโดยถูกต้องตามกฎหมายของศาสนา

๕.๘ **ศีลอนุกรม** (Holy Order หรือ Ordination) เป็นศีลบวชให้บุคคลเป็นบาทหลวง ผู้มีอำนาจโปรดศีลอนุกรม คือ พระสังฆราช ซึ่งถือเป็นผู้แทนของพระเยซูคริสต์ เมื่อรับศีลอนุกรมแล้วไม่อนุญาตให้สมรส กฎข้อนี้เกิดขึ้นสมัยหลังพระเยซู ในราวต้นสมัยกลาง เดิมพวกสาวกในสมัยแรกมีครอบครัวได้ ต่อมาเริ่มมีพวกพระไม่สมรสมากขึ้นพระศาสนจักรจึงออกกฎหมายตัวห้ามพระที่รับ ศีลอนุกรมสมรส

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑) **พระมหาทรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร.** สิ่งที่สามารถยืนยันได้ว่าชุมชนเหล่านี้มองว่า “น้ำคือชีวิต” นั้น ก็คือ วิธีคิด และวิถี ชีวิต ซึ่งแสดงออกทางการปฏิบัติที่มีต่อน้ำสายน้ำได้หลากหลาย กล่าวคือ (๑) น้ำเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับชีวิต(๒) น้ำเป็นสมบัติสาธารณะ (๓) ชีวิตเชื่อมโยงด้วยน้ำ (๔) ไม่มีใครมีสิทธิ์ทำลาย หรือใช้น้ำเกินความจำเป็น (๕) ไม่มีอะไรมาทดแทนน้ำได้ (๖) น้ำจะต้องถูกอนุรักษ์ (๗) น้ำมีอยู่ อย่างจำกัด และสามารถหมดไปได้ (๘) น้ำเป็นสิ่งได้เปล่าเพื่อตอบสนองในการยังชีพ แนวคิด เหล่านี้เป็นมุมมองที่ชาวชุมชนดั้งเดิม หรือชุมชนท้องถิ่นได้พยายามที่ปลูกฝัง ค่านิยมและให้ความสำคัญแก่ทรัพยากรน้ำ^{๑๖}

๒) **สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์** ได้ให้ความหมายว่า น้ำ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในการอุปโภคบริโภค ด้วยเหตุดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ จึงมีกระแสพระราชดำรัสว่า “หลักสำคัญว่าต้องมี น้ำบริโภค น้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะว่ามีชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ถ้าขาดไฟฟ้านอนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้”^{๑๗}

๓) **นิวัติ เรืองพานิช** หลักการจัดการลุ่มน้ำ พบว่า ทรัพยากรน้ำมีคุณค่าอนันต์ก็มีโทษมหันต์ได้เช่นกัน ถ้าหากไม่มีการจัดการควบคุมให้ดี น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นทดแทนใหม่ได้ โดยการหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามวัฏจักรของน้ำ ถึงน้ำจะไม่มีวันหมดไปจากโลก แต่ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการเกิดน้ำท่วมทำลายชีวิตและทรัพย์สินก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอ และนับวันจะทวีความ

^{๑๖} พระมหาทรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร., **สงครามน้ำในลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่ : หลักการและเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งเชิงพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^{๑๗} สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, **การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๓๗), หน้า ๒.

รุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากขาดการจัดการลุ่มน้ำที่เหมาะสม มีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่ถูกต้อง ตามศักยภาพของพื้นที่ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรและการพัฒนาความเจริญของประเทศ ทำให้สภาพธรรมชาติต้องถูกเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการเผาและทำลายป่าไม้บริเวณต้นน้ำลำธารเป็นอันมาก ฉะนั้นการจัดการลุ่มน้ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารและการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ถูกต้องตามศักยภาพของพื้นที่จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและการขาดแคลนน้ำในอนาคต^{๑๘} เพราะความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วมและความยากลำบากของประชาชนจากการขาดแคลนน้ำหรือภัยแล้งนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ยากจนในชนบท อันมีผลร้ายแรงต่อปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความมั่นคงของชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๔) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ กล่าวถึงเรื่องน้ำ ไว้ในหนังสือเรื่อง “น้ำกับชีวิตไทย” พบว่า น้ำเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทย ตลอดชีวิตของคนไทยทุกรุ่นทุกยุคสมัย ผูกพันอยู่กับน้ำแทรกซึมอยู่ในคติความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี วรรณกรรม จิตรกรรมประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปะพื้นบ้าน นาฏศิลป์ หรือแม้แต่การวางผังเมือง ทั้งเมืองโบราณและเมืองสมัยใหม่ก็คำนึงถึงแหล่งน้ำเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง วิถีชีวิตของคนไทยมีความผูกพันกับน้ำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจนอาจกล่าวได้ว่า “น้ำเป็นแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรมไทย”^{๑๙}

๕) เอกวิทย์ ฌ กลาง กล่าวถึงเรื่อง การบริหารจัดการน้ำ ไว้ในเอกสารเรื่อง “ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค” พบว่า ภูมิปัญญาดั้งเดิมเกี่ยวกับการแบ่งปันทรัพยากรในภาคเหนือ คือ “ระบบแก่งเหมืองแก่งฝาย” ซึ่งแก่งเหมือง แก่งฝายจะคอยทำหน้าที่ในการกักเก็บ ดูแล และแบ่งปันน้ำเพื่อให้เกิดความชอบธรรม แก่งชุมชนทุกกลุ่มที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำ และในขณะเดียวกันเมื่อเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับการแย่งชิงทรัพยากรน้ำในพื้นที่ต่าง ๆ แก่งเหมือง แก่งฝายจะต้องทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเหล่านั้น จากการศึกษาพบว่า หลายท้องถิ่น และหลายพื้นที่ดำเนินการอุปโลกน์ หรือแต่งตั้งนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประชาชนที่ขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ แต่ประเด็นปัญหาก็คือ คนเหล่านี้ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทได้และบางท้องถิ่น กลุ่มคนเหล่านี้ได้มีส่วนสำคัญในการเติมเชื้อไฟแห่งความขัดแย้งให้ขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าชุมชนในลุ่มน้ำมองว่ากลุ่มคนเหล่านั้นขาดความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการ จึงไม่ยอมรับในกติกา ที่นักการเมืองท้องถิ่นได้กำหนดกติการ่วมกัน^{๒๐}

^{๑๘} นิวัติ เรืองพานิช, **หลักการจัดการลุ่มน้ำ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗.

^{๑๙} คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ, **น้ำกับชีวิตไทย**, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๘), หน้า ๒๓.

^{๒๐} เอกวิทย์ ฌ กลาง, **ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑), หน้า ๖๒-๖๓.

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑) พระครูอุทัยปริยัติโกศล ศึกษาเรื่อง “ปริศนาธรรมเกี่ยวกับประเพณีการตายของภาคอีสาน” ได้กล่าวถึงเรื่องน้ำในพิธีกรรมเกี่ยวกับศพไว้ว่า น้ำสำหรับอาบศพนั้น ใช้ต้มด้วยหม้อและเก็บไปไม้สาคจะเป็นใบอะไรก็ได้ ต้มลงไปด้วย เวลาอาบน้ำต้องอาบด้วยน้ำร้อนก่อนแล้วจึงอาบด้วยน้ำเย็น เอาสบู่ ฟอกชำระล้างสิ่งโสโครกให้หมดจด ข้อนี้เทียบได้กับเวลาเกิดซึ่งต้องใช้น้ำร้อน น้ำเย็น เป็นเครื่องชำระล้างตั้งแต่ถึงพระพุทธเจ้าของเราว่า พอประสูติแล้ว มีท่อน้ำร้อนน้ำเย็นตกจากอากาศ ลงมาสมานพระกายให้บริสุทธิ์ และตีปริศนาธรรมว่าท่อน้ำร้อนนั้นเปรียบด้วยทุกกรกิริยา ท่อน้ำเย็นเปรียบด้วยวิริยะทางจิตชำระพระสันดานให้บริสุทธิ์สิ้นสนเทห์ว่าอย่างไรเป็นทางอย่างไรไม่เป็นทาง ส่วนน้ำอาบสำหรับคนตายก็ตีปริศนากันว่า น้ำร้อนได้แกกีสมีราคะเป็นต้นอันพาให้เราร้อน น้ำเย็นได้แก่บุญกุศลเป็นเครื่องชำระใจให้บริสุทธิ์เยือกเย็น^{๒๑}

๒) พระมหาภุชณะ ตรุโณ, ผศ.ดร. สารานิพนธ์ได้ศึกษาเรื่อง "มองน้ำท่วมในเชิงปรัชญา" ในบทสรุปความได้กล่าวไว้ว่า น้ำเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับชีวิตก็จริง มันจะเป็นประโยชน์ เมื่อมาตามความจำเป็น พอเหมาะสม ถ้ามามากเกินไป คนก็เดือดร้อน เช่น ที่มามากจนท่วมบ้านท่วมถนน แต่ถึงอย่างไรคนก็ต้องเรียนรู้ที่อยู่กับน้ำ แม้ว่าในวันที่มีน้ำน้อยก็ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับน้ำที่มีจำนวนน้อย คนต้องคำนึงว่า ทำอย่างไรจึงจะอยู่รอดนั้นเป็นเรื่องสำคัญไม่น้อย^{๒๒}

๓) พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร. ได้ศึกษาเรื่องน้ำในงานวิจัยเรื่อง “สงครามน้ำในกลุ่มแม่น้ำตาช้างจังหวัดเชียงใหม่ : หลักการและเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งเชิงพุทธ” พบว่าน้ำถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในการอุปโภคบริโภค ด้วยเหตุดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีกระแสพระราชดำรัสว่า “หลักสำคัญว่าต้องมี น้ำบริโภค น้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ถ้าขาดไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้^{๒๓}

๔) ดร.ประพันธ์ ศุภษร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พระวินัยกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” พบว่าพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยให้แก่อกุลตอธรรมชาติ เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เบียดเบียนสรรพสัตว์ ดังปรากฏในพระไตรปิฎกตอนหนึ่ง ความว่า สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จลงจาก

^{๒๑} พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์), “ปริศนาธรรมเกี่ยวกับประเพณีการตายของภาคอีสาน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๘.

^{๒๒} พระมหาภุชณะ ตรุโณ, ผศ.ดร., “มองน้ำท่วมในเชิงปรัชญา”, ในสารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๑.

^{๒๓} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร., “สงครามน้ำในกลุ่มแม่น้ำตาช้างจังหวัดเชียงใหม่ : หลักการและเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งเชิงพุทธ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

ภูเขาศิขณภูภูมิพร้อมกับหมู่ภิกษุสงฆ์ ทอดพระเนตรเห็นภูเขาน้ำที่พระธนิยะกุมภการบุตรก่อสร้างขึ้นเพื่ออยู่จำพรรษาสำหรับตน พระองค์ตรัสถามว่า “นั่นอะไร น่าดูน่าชม สีเหมือนแมลงค่อมทอง” ภิกษุทั้งหลายกราบพูลเรื่องนั้นให้ทรงทราบ พระพุทธเจ้าทรงดำหนินว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษนั้น ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนโมฆบุรุษจึงขยำโคลนก่อภูเขาดินล้วนแล้ว โมฆบุรุษนั้นชื่อว่าไม่มีความเอ็นดู ความอนุเคราะห์ ความไม่เบียดเบียน สัตว์ทั้งหลาย พวกเธอจงไปทำลายภูเขานั้นเสีย อย่าให้เพื่อนพรหมจารีในภายหลังเบียดเบียนหมู่สัตว์เลย ภิกษุไม่พึงทำภูเขาดินล้วน ภิกษุใดทำต้องอาบัติทุกกฏ” จะเห็นได้ว่าพระวินัยข้อนี้มีความมุ่งหมายที่จะอนุรักษ์ดิน และป้องกันไม่ให้ภิกษุฆ่าสัตว์ นอกจากนี้แล้วยังช่วยป้องกันมลพิษทางอากาศด้วย เพราะการทำภูเขาดินต้องทำการเผาดินให้แข็งตัว ดินนั้นจึงจะคงทน ไม่แตกง่าย นับว่าพระพุทธเจ้าทรงมองเห็นการณ์ไกลจริง ๆ^{๒๔}

๕) นิติกรรม วงค์ชัย การจัดการน้ำ ทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต ทั้งพืช สัตว์ รวมทั้งมนุษย์ด้วย คนเรามีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน ๓ วันหากขาดน้ำ และน้ำยังมีความสำคัญต่อทรัพยากรป่าไม้ทรัพยากรดินแร่ธาตุต่างๆ และน้ำมีผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศธรรมชาติเพื่อสร้างความชุ่มชื้นในดินบนพื้นดินและในอากาศเหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืชและสัตว์นานาชนิดทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพสร้างความมั่นคงต่อระบบนิเวศโดยเฉพาะระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำเป็นต้นกำเนิดของน้ำและลำน้ำสาขาเป็นแหล่งสะสมน้ำที่มีขนาดใหญ่จนมีปริมาณเพียงพอเกิดเป็นสายน้ำและลำธารสายเล็กๆ รวมกันเป็นแม่น้ำลำธารไหลลงสู่พื้นที่ราบลุ่ม สิ่งมีชีวิตทั้งมนุษย์พืชและสัตว์ได้อาศัยแม่น้ำลำธารในการดำรงชีวิต^{๒๕}

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า น้ำ เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญกับชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อเลี้ยงสรรพสิ่งให้ดำรงอยู่ได้ แม้พระพุทธเจ้ายังสอนให้ภิกษุมองให้เห็นคุณค่าของน้ำ และการอยู่ร่วมกับน้ำด้วยวิถีแห่งการอนุรักษ์ แต่ในงานวิจัยเหล่านั้น ยังขาดประเด็นในเชิงเปรียบเทียบเรื่องน้ำระหว่างพุทธศาสนากับคริสตศาสนา จึงเป็นประเด็นให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาดังกล่าว

^{๒๔} ประพันธ์ ศุภษร, ดร., “พระวินัยกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม”, ในรายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๗.

^{๒๕} นิติกรรม วงค์ชัย, “การจัดการน้ำของระบบเหมืองฝายท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

๑.๗.๑ รวบรวมเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) ได้แก่ เอกสารอ้างอิงหลักทางพุทธศาสนาเป็นต้นว่า พระไตรปิฎก อรรถกถา ในส่วนคริสต์ศาสนาจะใช้พระคัมภีร์ไบเบิล เป็นต้น

๑.๗.๒ รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) ได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสาร วารสารที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๓ รวบรวมเรียบเรียงวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ นำมาศึกษาเปรียบเทียบ

๑.๗.๔ สรุปข้อมูลทั้งหมดรวบรวมนำเสนอผลงาน

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

๑.๘.๒ ทำให้ทราบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา

๑.๘.๓ ทำให้ทราบนัยที่เหมือนกันและแตกต่างกันระหว่างน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา กับคริสต์ศาสนา

บทที่ ๒

ความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

ในบทที่ ๒ ว่าด้วยความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นนิยามความหมายของน้ำ กำเนิดของน้ำ ประโยชน์ของน้ำ ภัยพิบัติอันเกิดแต่น้ำ และน้ำกับพิธีกรรมทางศาสนา จากคัมภีร์ทางศาสนา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒.๑ นิยามความหมายของน้ำ

น้ำ นับว่าเป็นธาตุหนึ่งในธาตุทั้ง ๔^๑ ปัจจุบันชาวโลกกำลังสนใจและให้ความสำคัญกับปัญหาภาวะโลกร้อน เพราะภาวะดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทั้งน้ำท่วมและขาดแคลนน้ำ ในบางพื้นที่วิกฤตน้ำที่กล่าวถึงนี้เกิดจากหลายสาเหตุ ภาวะโลกร้อนเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภาวะธาตุของโลกซึ่งเป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ในทางพระพุทธศาสนา ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรน้ำ ก็คือตัวมนุษย์นั่นเอง โดยถือว่ามนุษย์มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหา โดยมนุษย์จะต้องพัฒนาจิตใจตนเองให้หลุดพ้นจากอกุศลมูล ๓ ประการ คือความอยากได้สิ่งที่ตนต้องการ โทสะ ความคิดประทุษร้าย ความขัดเคืองใจเมื่อไม่ได้สิ่งที่ต้องการ และโมหะ ความหลงมัวเมาขาดสติปัญญาในสิ่งที่ชอบและมีเหตุผล^๒ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา ขอเสนอความหมายของน้ำเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. ความหมายตามพจนานุกรม^๓ น้ำเป็นค่านามมีสารประกอบซึ่งมีองค์ประกอบเป็นธาตุไฮโดรเจนและออกซิเจนในอัตราส่วน ๑: ๘ โดยน้ำหนัก เมื่อบริสุทธิ์มีลักษณะเป็นของเหลวใส ไม่มีสี กลิ่น รส มีประโยชน์มาก เช่น ใช้ดื่ม ชำระล้างสิ่งสกปรก โบราณถือเป็นธาตุ ๑ ในธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ใช้เรียกสิ่งอื่นที่มีลักษณะเป็นน้ำหรือเหลวเหมือนน้ำ เช่น น้ำตา น้ำปลา น้ำพริก น้ำส้ม โดยปริยาย หมายถึงคุณสมบัติที่ถือว่าเป็นสาระของสิ่งที่กล่าวถึง เช่น น้ำคำ น้ำใจ น้ำพักน้ำแรง น้ำมือ

^๑ ธาตุ ๔ ได้แก่ ปฐวีธาตุ (ธาตุดิน) อาโปธาตุ (ธาตุน้ำ) เตโชธาตุ (ธาตุไฟ) วาโยธาตุ (ธาตุลม) ที.สี. (ไทย) ๙/๑๗๑/๕๗, ที.มหา.(ไทย) ๑๐/๓๗๘/๓๐๗, ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๑/๒๘๗, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๑๑/๑๐๗, ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๑๕/๑๒๗, ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๐๐/๑๑๘, ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๕๖/๒๖๒, ส.ช. (ไทย) ๑๗/๒๑๐/๒๘๕, ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๒๓๘/๒๓๗.

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๗๒.

^๓ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖), หน้า ๕๗๙.

๒. ความหมายตามรูปศัพท์^๔ น้ำ ในทางบาลีไวยากรณ์ มีหลายศัพท์ แต่จะนำมาเสนอเพียง ๔ ศัพท์ ได้แก่ อาป ชล อุทก และ ก มีอธิบายดังนี้

๑) อาป (อาป พยาปเน + อ) น้ำ สัพพัญญูฐานะสุ อาเปตตี อาโป น้ำที่ซึมซาบไปในทุกที่ ชื่อว่า อาปะ อาปิยเตติ อาโป น้ำที่เข้าถึง ชื่อว่า อาปะ (อาป ปาปุณเน + อ) ตํ ตํ จานํ อปเปติ วิสริตตี อาโป น้ำที่ไหลไปสู่ที่นั้นๆ ชื่อว่า อาปะ (อป ปาปุณเน + อ, วุทธิ อ เป็น อา) อาปิยติ สมุหิยตีติ อาโป น้ำที่เกาะรวมกัน ชื่อว่า อาปะ (อาป สมุเท + อ) สหชาตรูปานิ อปเปติ ปคฺขราเปตตี อาโป น้ำที่ให้รูปเกิดขึ้นรวมกันไหลไป ชื่อว่า อาปะ (อป ปคฺขรเณ + ณ ลบ ณ วุทธิ อ เป็น อา) สหชาตรูปานิ อาปิยติ พุรุเหตตีติ อาโป น้ำที่ให้อันเกิดตามมีธาตุดังเดียวกันเจริญขึ้น ชื่อว่า อาปะ (อาป วพฺพนเณ + อ) อาโป ตตฺถปิ สนฺนทติ น้ำย่อมไหลไปแม้ในที่นั้น ขนฺธา อาโปธาตฺ ปฏฺิจจ ชันธํ ทั้งหลายอาศัยอาโปธาตฺ

๒) ชล (ชล ปคฺขรเณ + อ) น้ำ ชลติ ปคฺขรตีติ ชลํ น้ำที่ไหลไปชื่อว่า ชละ ชลติ สนฺนทตีติ ชลํ น้ำที่ไหลไป ชื่อว่า ชละ (ชล สนฺนทเน + อ) ชลติ ทิพฺพตีติ ชลํ น้ำที่กระเพื่อมชื่อว่า ชละ (ชล ทิพฺพเน + อ) ชลํ วุจฺจติ อุทกํ น้ำที่่านเรียกว่า ชละ

๓) อุทก (อุทฺธิ ปสฺวนเกฺลทเนสุ + ณฺว) น้ำ อุทฺตีติ อุทกํ น้ำที่ไหลไปชื่อว่า อุทกะ (อาเทศ ณฺว เป็น เอก) อุทกํ นาม ภาชนคตฺ วา โทติ โปกฺขรณฺนิยํ วา ตฺพาเก วา ชื่อว่า น้ำ ได้แก่ น้ำอยู่ในภาชนะ ในสระ หรือในบ่อ

๔) ก (กร กรเณ + กฺวิ) น้ำ สทฺทํ กโรตีติ กํ น้ำที่ทำให้เสียงดัง ชื่อว่า กะ (ลบ กฺวิ และ ร ที่สุดธาตฺ) กนฺตี ทิ อุทกํ บทฺวา กํ คือ น้ำ

สรุปได้ว่า น้ำ ก็คือของเหลวที่อยู่ในร่างกายของคน และสัตว์ทั้งหลาย อันหมายถึง ส่วนประกอบที่มีอยู่ในสรรพางค์กายที่มีวิญญาณ เช่น ตี เลือด เสมหะ เหงื่อ เป็นต้น รวมทั้งของเหลวที่อยู่ภายนอกด้วย อันหมายถึงน้ำที่มีอยู่ภายนอก คือส่วนประกอบของสิ่งที่ไม่มียัญญาณเช่น น้ำจากรากต้นไม้ น้ำจากใบไม้ น้ำจากดอกไม้ น้ำจากผลไม้ เป็นต้น เมื่อนำน้ำมาใส่ในขัน อ่าง หรือ ในบ่อ ใช้ ฟังดูเพื่อให้เกิดสมาธิ ซึ่ง ใช้เป็นอารมณ์ในการเจริญสมณะกรรมฐาน น้ำมีลักษณะสำคัญที่น่าสนใจ ครอบคลุมถึงการเกิดของชีวิต โลก จักรวาล เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต โลกและจักรวาล เป็น แหล่งการเรียนรู้ชีวิต การบริหารจัดการชีวิต และการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทำให้ประจักษ์แจ้ง ในความเป็นจริงของสังขธรรมได้อย่างถูกต้อง เป็นเหตุปัจจัยแห่งนิพพาน

^๔ พระมหาสมปอง มุทิโต (แปล เรียบเรียง), คัมภีร์อภิธานวรรณนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๗๙๕-๗๙๖.

๒.๒ กำเนิดของน้ำ

๒.๒.๑ กำเนิดน้ำในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

ในหนังสือ “โลกุปปัตติ” ได้กล่าวถึงการเกิดขึ้นของโลกไว้ว่า “โลกุปปัตติ” หมายถึง การที่รูปแบบแห่งตนปรากฏมีขึ้นมาด้วยอำนาจเวลาที่เป็นไปก็ดี ด้วยอำนาจการสืบต่อจนเป็นกลุ่มก้อนขึ้นมาก็ดี โดยไม่ยกเว้นก่อนที่โลกอันมีความเป็นไปเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยตามสมควรจะได้อุบัติขึ้นมาว่า ในส่วนที่เสื่อมบ้าง เรื่องนี้ก็สำเร็จโดยใจความว่า แม้ความพินาศ (แห่งโลก) ก็ต้องกล่าวถึงเหมือนกัน เพราะแสดงถึงปัจจัยที่มีข้อเกี่ยวข้องกันตามสมควร อธิบายความว่า เพราะความที่โลกอันความเป็นไปเนื่องมาจากปัจจัยจะมีทั้งการดับและการเกิด^๕

การให้นิยามความหมายเรื่องกำเนิดโลกตามทัศนะของศาสนาพุทธเถรวาทนั้นสามารถอธิบายได้มากมายหลายรูปแบบทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรม แต่ในที่สุด พระพุทธเจ้ามิได้ตรัสเรื่องโลกไปในทางอื่นเลย คือ พระองค์ทรงเน้นเรื่องโลกที่ต้องอาศัยอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่บนโลกนี้พร้อมทั้งตัวโลกด้วย ต้องมีการแปรปรวนไปตามกระบวนการกฎธรรมชาติ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาเป็นที่สุด ฉะนั้น เรื่องกำเนิดโลก จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจทำให้ผู้วิจัยอยากรู้ และเพื่อคลายความสงสัยที่ว่า กำเนิดโลก มนุษย์และสรรพสิ่งที่อยู่บนโลกนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร มีเหตุปัจจัยอะไรเป็นเครื่องประกอบให้โลกและสรรพสิ่งพร้อมทั้งมนุษย์เกิดขึ้น

กำเนิดโลกในศาสนาพุทธเถรวาท ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงนั้น โลก คือ การเกิดขึ้น การตั้งอยู่ และการแตกดับไป ไม่ว่าโลกฝ่ายวัตถุนิยม จิตนิยมและเทวนิยม ก็ล้วนอยู่ในลักษณะเดียวกันทั้งนั้น คือ ใต้อำนาจของกฎไตรลักษณ์ ที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยปรุงแต่ง เพราะโลกมีองค์ประกอบหลักๆ คือธาตุ ๔ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ เกาะกลุ่มกันอย่างสมส่วน รวมตัวกันแน่น จึงมีผลบังเกิดขึ้นของสรรพสิ่งในโลกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะแรก ทำให้เกิดสิ่งมีชีวิต มีมนุษย์ และสัตว์ เรียกว่า เป็นพวกมีใจครอง ลักษณะที่ ๒ ทำให้เกิดสิ่งไม่มีชีวิต มีแต่รูปร่างปรากฏให้เห็นแต่ไร้จิตวิญญาณ เมื่อโลกเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยประกอบเข้ากันก็ต้องดับจากเหตุปัจจัยเช่นกัน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสกับโกณฑัญญะว่า

โกณฑัญญะในกาลเมื่อโลกทั้งหลายยังไม่ตั้งขึ้น ยังไม่เกิดขึ้นมาเลยนั้น สมณะก็ดี พราหมณ์ก็ดี เทวดาก็ดี สัตว์ดิรัจฉานก็ดี แผ่นดินก็ดี น้ำก็ดี ไฟก็ดี ต้นไม้ก็ดี หญ้าก็ดี ยังไม่เกิดขึ้นสักอย่างเลย มีแต่อชลดอากาศ อยู่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ในกาลครั้งนั้นมีเพียงอุทฺธยเพียง ๒ อย่างเท่านั้น คือ มหุนตกาล และคิมหุนตกาล อุทฺธย ๒ ประการนั้น ก็บังเกิดขึ้นมา

^๕ กรมศิลปากร, *โลกุปปัตติ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ*, (กรุงเทพฯมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย), ๒๕๓๓), หน้า ๑๙.

ประสบพบกับปฐมก่อนแล้ว ก่อให้เกิดธาตุลม เลี้ยงอุทฺถย ๒ อย่างนั้นมิขาดสายก่อน ต่อจากนั้น วาโยธาตุนั้น ก็บังเกิดให้เป็น อาโปธาตุ คือธาตุน้ำ^๖

องค์ประกอบของโลกและชีวิตมนุษย์ในศาสนาพุทธเถรวาทเน้นการประกอบเข้าของธาตุ ทั้ง ๔ เป็นหลัก จึงทำให้โลกเกิดขึ้นมาได้ เพื่อให้สรรพสัตว์อาศัยอยู่จนถึงทุกวันนี้ องค์ประกอบของ สรรพสิ่งทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ล้วนประกอบด้วยธาตุทั้ง ๔ เหมือนกัน

ในอัมมิกสูตร ได้กล่าวว่าน้ำนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่ของพืชพรรณ และสรรพ สัตว์ เมื่อขาดฝนหรือขาดน้ำ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อมนุษย์และธรรมชาติ ดังความที่ว่า

เมื่อดวงจันทร์และดวงอาทิตย์โคจรไปไม่สม่ำเสมอ หมู่นดาวนักษัตรก็โคจรไปไม่สม่ำเสมอ เมื่อหมู่นดาวนักษัตรโคจรไปไม่สม่ำเสมอ คีรีและวันก็หมุนเวียนไปไม่สม่ำเสมอ เมื่อคีรีและวัน หมุนเวียนไปไม่สม่ำเสมอ เดือนหนึ่งและครึ่งเดือนก็หมุนเวียนไปไม่สม่ำเสมอ เมื่อเดือนหนึ่ง และครึ่งเดือนหมุนเวียนไปไม่สม่ำเสมอ ฤดูและปีก็หมุนเวียนไปไม่สม่ำเสมอ เมื่อฤดูและปี หมุนเวียนไปไม่สม่ำเสมอ ลมก็พัดไปไม่สม่ำเสมอ พัดไปพัดทางไม่สม่ำเสมอเมื่อลมพัดไปไม่ สม่ำเสมอ พัดไปพัดทางไม่สม่ำเสมอ พวกเทวดาก็ขัดเคืองใจเมื่อพวกเทวดาขัดเคืองใจ ฝนก็ไม่ ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลข้าวกล้าทั้งหลายก็ออกรวงสุกไม่พร้อมกัน^๗

หรือดังปรากฏในมัจจขาคกที่พระพุทธองค์ช่วยระงับภัย แล้วตรัสอดีตนิทานเรื่องมัจจ ขาคก ที่กล่าวถึงปลาโพธิสัตว์อ้อนวอนประชาชนเทพให้ช่วยบันดาลฝนตก ว่า “ประชาชนเทพ ท่านจงร้อง คำรามให้ฝนตกมา ทำลายขุมทรัพย์ของฝูงกา ทำฝูงกาให้ ได้รับความเศร้าโศก และช่วยปลดเปลื้อง ข้าพเจ้าและหมู่ญาติ ให้พ้นจากความเศร้าโศกเถิด”^๘

ในภูมิบาลสูตร ได้กล่าวถึงที่ตั้งของน้ำว่า น้ำตั้งอยู่บนลม และพื้นแผ่นดินนี้ก็ตั้งอยู่บนน้ำ ว่า “มหาปฐมพื้นตั้งอยู่บนน้ำ น้ำตั้งอยู่บนลม ลมตั้งอยู่บนอากาศ เวลาที่ลมพายุพัดแรงย่อมทำให้น้ำ กระเพื่อม น้ำที่กระเพื่อมย่อมทำให้แผ่นดินไหวตาม”^๙

ในสังขารุปัตติสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัส ถึงสัจฐานของโลกว่ามีลักษณะกลมโดยอธิบายถึง การน้อมจิตพิจารณาโลกธาตุ ๕ พัน ดุจบุรุษมีดาตีวงผลมะหุงในมือแล้วพิจารณาดู คำว่า ผลมะหุง^{๑๐} อาจตีความได้ว่า โลกธาตุทุกโลกธาตุในจักรวาลมีลักษณะเป็นทรงกลมดุจ ผลมะหุง และในอัครัญสูตร

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๘-๑๑๙.

^๗ อก.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๗๐/๑๑๔ - ๑๑๕.

^๘ ชุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๗๕/๓๑.

^๙ อก.สตุตตก. (ไทย) ๒๓/๗๐/๓๗๗.

^{๑๐} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๖๕/๒๑๐.

พระพุทธเจ้าได้ตรัสเล่าถึงกำเนิดและธรรมชาติของน้ำในสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ให้วาทะสามเนรมิตและ
ภราทวาทสามเนรมิต^{๑๑} ดังนี้

สมัยหนึ่งล่วงมาช้านาน โลกนี้เสื่อม เมื่อโลกกำลังเสื่อม เหล่าสัตว์ส่วนมากไปเกิดที่พรหม
โลกชั้นอากาศ ปรึกษาคะไรก็สำเร็จได้ตามปรารถนา มีปีติเป็นภักษา มีรัศมีชานออกจาก
ร่างกายเที่ยวสัญจรไปในอากาศ อยู่ในวิมานอันงดงาม สถิตอยู่นานแสนนาน ครั้นเวลาล่วงเลย
มาช้านาน โลกนี้เจริญขึ้น เมื่อโลกเจริญขึ้นเหล่าสัตว์ส่วนมากจุติจากพรหมโลกชั้นอากาศ
เป็นอย่างนี้ ปรึกษาคะไรก็สำเร็จได้ตามปรารถนา มีปีติเป็นภักษา มีรัศมีชานออกจากร่างกาย
เที่ยวสัญจรไปในอากาศ อยู่ในวิมานอันงดงาม สถิตอยู่นานแสนนาน หลังจากที่จักรวาลว่าง
เปล่าปราศจากสิ่งใด ๆ เป็นเวลายาวนาน ต่อมาเมื่อฝนตกลงมาในท้องจักรวาลที่มีเพียงอากาศ
นั้น น้ำฝนที่ตกลงมาในระยะแรก เป็นฝนที่มีขนาดเล็กมาก จากนั้นจึงมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ
จนกระทั่งขนาดเท่ากับลำของต้นตาล เนื่องจากฝนตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ปริมาณน้ำฝนจึงเพิ่ม
ระดับสูงขึ้น จนกระทั่งท่วมเต็มทั่วทั้งท้องจักรวาล การที่ฝนทรงตัวอยู่ได้นี้ เป็นเพราะมีลมมา
รองรับไว้เหมือนภาชนะ จึงทำให้น้ำไม่รั่วไหล กระจัดกระจาย แต่จะรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน ด้วย
คุณสมบัติของลมทำให้น้ำค่อย ๆ งดยุบหดลดลงจากเบื้องบน ระดับน้ำจึงลดระดับลงเรื่อย ๆ
เมื่อระดับน้ำลดลง ทำให้ที่ตั้งของภพต่าง ๆ ปรากฏขึ้น เริ่มตั้งแต่พรหมชั้นต่าง ๆ เรื่อยลงมา
จากชั้นบนสู่ชั้นล่าง จนถึงสวรรค์ชั้นที่ ๑

เมื่อระดับน้ำลดลงมาถึงระดับพื้นดิน ระดับน้ำเริ่มคงที่ไม่ลดลงไปอีก เมื่อน้ำนิ่งจึงเกิดการ
รวมตัว กันเป็นตะกอนลอยอยู่เหนือผิวน้ำ ซึ่งตะกอนนี้เกิดจากการรวมตัวของธาตุหยาบ
ตะกอนที่รวมตัว และลอยอยู่เหนือน้ำนี้ คล้ายกับการลอยของใบบัวที่อยู่เหนือน้ำคือลอยอยู่ได้
โดยไม่จม มีสีเหลือง รสหวาน และมีกลิ่นหอม เรียกว่า จันดิน ซึ่งต่อมาคือแผ่นดินที่รองรับสิ่ง
ต่าง ๆ ตะกอนที่เกิดขึ้นมาก่อนเรียกว่า ศีรษะแผ่นดิน ถือว่าเป็นประธานของโลกมนุษย์ทั้งนั้น
มีตมนอนธการ ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ดวงดาวนักษัตรทั้งหลายยังไม่ปรากฏ กลางคืน กลางวัน
ยังไม่ปรากฏ เดือนหนึ่ง ครึ่งเดือน ฤดูและปีก็ยังไม่ปรากฏ หญิงชายก็ยังไม่ปรากฏ สัตว์
ทั้งหลายปรากฏชื่อแต่เพียงว่า “สัตว์” เท่านั้น ครั้นเวลาล่วงเลยมาช้านาน เกิดจันดินลอยอยู่
บนน้ำ ปรากฏแก่สัตว์เหล่านั้น ดุจน้ำมันที่บุคคลเคี้ยวให้แห้งแล้วทำให้เย็นสนิทจับเป็นผาอยู่
ข้างบน จันดินนั้น สมบูรณ์ด้วยสี สมบูรณ์ด้วยกลิ่น สมบูรณ์ด้วยรส มีสีเหมือนเนยใสหรือเนย
ข้นอย่างดี และมีรสอร่อยเหมือนน้ำผึ้งมีซึ่งปราศจากโทษ ต่อมา สัตว์ผู้หนึ่งมีนิสัยโลภ กล่าว
ว่า “ท่านผู้เจริญสิ่งนี้จะเป็นอย่างไร” แล้วใช้นิ้วช้อนจันดินขึ้นมาลิ้มดู เมื่อเขาใช้นิ้วช้อนจันดิน
ขึ้นมาลิ้มดูอยู่ รสจันดินได้แผ่ซ่านไป เขาจึงเกิดความอยากในรส แม้สัตว์เหล่าอื่นก็พากันถือ
แบบอย่างสัตว์นั้น จึงใช้นิ้วช้อนจันดินขึ้นมาลิ้มดู เมื่อสัตว์เหล่านั้นใช้นิ้วช้อนจันดินขึ้นมาลิ้มดู
อยู่ รสจันดินเข้าแผ่ซ่านไป และสัตว์เหล่านั้นก็เกิดความอยากในรสขึ้นเช่นเดียวกัน

^{๑๑} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๑๙/๘๘-๘๙.

ต่อมาสัตว์เหล่านั้นพากันใช้มือปั้นง้วนดินให้เป็นคำ ๆ เพื่อบริโภค เมื่อใดสัตว์เหล่านั้นพากันใช้มือปั้นง้วนดิน ให้เป็นคำ ๆ เพื่อบริโภค เมื่อนั้น รัศมีที่ขานออกจากร่างกายของสัตว์เหล่านั้นก็หายไป เมื่อรัศมีที่ขานออกจากร่างกายหายไป ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ก็ปรากฏ เมื่อดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ปรากฏ ดวงดาว นักษัตรทั้งหลายก็ปรากฏ เมื่อดวงดาวนักษัตรทั้งหลายปรากฏ กลางคืน กลางวันก็ปรากฏ เมื่อเดือนหนึ่ง ครึ่งเดือนปรากฏ ฤดูและปี ก็ปรากฏ ด้วยเหตุเพียงเท่านั้น โลกนี้จึงได้กลับฟื้นขึ้นมาอีก ครั้นต่อมา สัตว์เหล่านั้นบริโภคง้วนดิน มีง้วนดินเป็นภักษา มีง้วนดินเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน เมื่อบริโภคง้วนดิน มีง้วนดินเป็นภักษา มีง้วนดินเป็นอาหารได้ดำรงอยู่นานแสนนาน สัตว์เหล่านั้นจึงมีร่างกายหยาบขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกัน สัตว์บางพวก มีผิวพรรณงาม บางพวกมีผิวพรรณทราม สัตว์เหล่าใดมีผิวพรรณงามสัตว์เหล่านั้นก็ดูหมิ่นสัตว์ที่มีผิวพรรณทรามว่า “พวกเรามีผิวพรรณงามกว่าสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่านั้นมีผิวพรรณทรามกว่าเรา” เมื่อสัตว์เหล่านั้นเกิดมีมานะถือตัว เพราะการดูหมิ่นเรื่องผิวพรรณเป็นปัจจัย ง้วนดินจึงหายไปเมื่อง้วนดินหายไป สัตว์เหล่านั้นจึงประชุมกัน ครั้นแล้วต่างก็พากันโหยหาว่า “รสเอ๋ย รสเอ๋ย” แม้ทุกวันนี้ก็เหมือนกัน พวกมนุษย์ได้ของดีบางอย่าง มักกล่าวอย่างนี้ว่า “รสเอ๋ย รสเอ๋ยรส” พวกพราหมณ์พากันนึกได้แต่คำโบราณที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีว่าด้วยต้นกำเนิดของโลกเท่านั้น แต่ไม่รู้เนื้อความแห่งคำนั้นเลย^{๑๒}

การที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงเรื่องกำเนิดของน้ำในสิ่งไม่มีชีวิต เริ่มจากการเกิดง้วนดินลอยอยู่บนพื้นน้ำ แล้วพัฒนาเป็นสะเก็ดดิน ซึ่งมีลักษณะคล้ายเห็ด และวิวัฒนาการต่อไปเป็นเครีดินซึ่งมีลักษณะคล้ายเถาผักบุ้ง จะพบว่าดินมีวิวัฒนาการของความหนาแน่นและมีภาวะของความแข็งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รองรับสิ่งมีชีวิต ซึ่งปรากฏในวิวัฒนาการที่เกิดข้าวสาลีในพื้นดินที่ไม่ต้องไถ ต่อมาปรากฏเพศหญิงและเพศชาย เกิดความต้องการตาต่อใจ ความรู้สึกระหว่างเพศก็เกิดขึ้นและมีเพศสัมพันธ์ที่สุด ต่อมาจึงรู้จักสร้างบ้านเรือนพระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงเรื่องการกำเนิดน้ำในสิ่งมีชีวิต เริ่มต้นจากการที่สัตว์จุติมาจากชั้น อาภัสสรพรหม มาสู่โลก ในระยะแรกสัตว์เหล่านั้นมีกายละเอียดและประณีต มีรัศมีในตัวเอง แต่มีความยินดี ความพอใจในง้วนดินที่ลอยอยู่บนพื้นน้ำ แล้วพัฒนาเป็นสะเก็ดดิน กายก็หยาบกระด้าง ผิวพรรณก็เริ่มมีความหมองคล้ำ แตกต่างกันไป คุณภาพของอาหารที่มนุษย์บริโภคเข้าไป มีลักษณะหยาบขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะกิเลสที่เพิ่มมากขึ้นของมนุษย์ ทำให้อาหารที่มนุษย์บริโภคเข้าไปนั้นไม่สามารถถูกดูดซึมได้ดังเดิม เกิดมีกากอาหารขึ้น เสมือนเป็นส่วนเกินของร่างกาย ร่างกายของมนุษย์จึงปรากฏช่องทางขับถ่าย คือ ทวารหนักและทวารเบา แต่เนื่องจากกรรมที่เคยประพฤติผิดศีลข้อสามของชาติในอดีต ส่งผลทำให้มนุษย์ มีอวัยวะเพศต่างกัน บางคนเพศหญิงปรากฏ บางคนเพศชายปรากฏกระบวนการกำเนิดน้ำที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา จัดเป็นกระบวนการกำเนิดน้ำในสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ในอัครคัมภีร์พุทธพระพุทธเจ้าทรงแสดงถึง กำเนิดของสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตว่าไม่ได้ถือกำเนิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว เกิดขึ้นเป็นกระบวนการพร้อม ๆ กัน

^{๑๒} ดูรายละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๒๒-๑๒๗/๙๐-๙๓.

เริ่มตั้งแต่ก่อนกำเนิดสิ่งไม่มีชีวิตและสิ่งมีชีวิตคือ น้ำที่รองแผ่นดิน น้ำกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นอาหารของสิ่งมีชีวิต พัฒนาเรื่อยไปจนกลายเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต เป็นบ่อเกิดของปัจจัย ๔ และเป็นแหล่งรวมทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของมนุษย์ นอกจากนี้ น้ำยังเป็นสถานที่และอุปกรณ์ ที่สำคัญในการศึกษาธรรมเพื่อการบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน

คัมภีร์วิสุทธิมรรค ได้อธิบายถึงเรื่องจักรวาลว่า ในจักรวาลมีแผ่นดินหนาประมาณ ๒๔๐,๐๐๐ โยชน์ แผ่นดินนั้นมีน้ำตั้งอยู่บนลมรองรับไว้ด้วยความหนาประมาณ ๔๘๐,๐๐๐ โยชน์ มีลมดันขึ้นสู่สุญญากาศรองรับไว้ โดยความหนาประมาณ ๙๖๐,๐๐๐ โยชน์ มีภูเขาสิเนรุ เป็นภูเขาที่สูงที่สุดหยั่งลง ในมหาสมุทร ๘๔,๐๐๐ โยชน์ สูงขึ้นไปก็เท่ากันนั้น ภูเขาจักรวาล หยั่งลงไปมหาสมุทร ๘๔,๐๐๐ โยชน์ สูงขึ้นไปก็เท่ากันนั้น ภูเขาจักรวาลนี้ ตั้งล้อมโลกธาตุทั้งหมดนั้นไว้ ในโลกธาตุนั้น วงกลมแห่งพระจันทร์ ๔๙ โยชน์ วงกลมแห่งพระอาทิตย์ ๕๐ โยชน์ ภูพดาวดึงส์ ๑๐,๐๐๐ โยชน์ ภูพสุร อเวจีมหานรก และชมพูทวีปเหมือนกัน อปรโคยานทวีป ๗,๐๐๐ โยชน์ ปุพพิเทททวีปเหมือนกัน อุตตรกรูทวีป ๘๐,๐๐๐ โยชน์^{๑๓} ทำให้เห็นภาพของจักรวาลมีลักษณะแบนราบเรียงซ้อนกันเป็นชั้น คือ ชั้นแรกเป็นพื้นดินอยู่บนสุด ชั้นที่สองเป็นชั้นของพื้นน้ำที่รองรับพื้นดินไว้ ชั้นที่สามเป็นชั้นของลมที่รองรับน้ำและดินเอาไว้ และชั้นที่สี่เป็นชั้นของอากาศหรือชั้นของบรรยากาศที่รองรับ ลม น้ำ และพื้นดินเอาไว้ โดยมีภูเขาจักรวาลตั้งล้อมเป็นวงกลมมีภูเขาสิเนรุเป็นศูนย์กลาง หยั่งผ่านพื้นดิน ลึกลงไปถึงพื้นน้ำ ถึง ๘๔,๐๐๐ โยชน์ มีพระจันทร์ มีพระอาทิตย์ มีสวรรค์และนรก ซ้อนกันเป็นชั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่าแสนโกฏิจักรวาลนั้นมีลักษณะเป็นอเนกสังขยาคือไม่อาจนับได้ ซึ่งความจริงแล้วอาจมีมากกว่านั้น คือกำหนดไม่ได้นับไม่ได้ ทบทวนเท่าไรก็ไม่ถึง

สรุปการกำเนิดของน้ำที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่า ในคัมภีร์ได้ชี้ว่าพื้นดินตั้งอยู่บนน้ำ น้ำตั้งอยู่บนลม ลมตั้งอยู่บนอากาศ มีฝนตกลงมาในท้องจักรวาลที่มีเพียงอากาศนั้น น้ำฝนที่ตกลงมาในระยะแรก เป็นฝนที่มีขนาดเล็กมาก จากนั้นจึงมีขนาดที่ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งขนาดเท่ากับลำของต้นตาล เนื่องจากฝนตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ปริมาณน้ำฝนจึงเพิ่มระดับสูงขึ้น จนกระทั่งท่วมเต็มทั่วท้องจักรวาล การที่ฝนทรงตัวอยู่ได้นี้ เป็นเพราะมีลมมารองรับไว้เหมือนภาชนะ จึงทำให้น้ำไม่รั่วไหล กระจัดกระจาย แต่จะรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน ด้วยคุณสมบัติของลมทำให้น้ำค่อย ๆ วนดยับหดรลดจากเบื้องบน ระดับน้ำจึงลดระดับลงเรื่อย ๆ เมื่อระดับน้ำลดลง ทำให้ที่ตั้งของภพต่าง ๆ

๒.๒.๒ น้ำกับบัญญัติทางพระวินัย

จากการศึกษาเรื่องกำเนิดน้ำในประเด็นก่อน ทำให้ทราบว่าน้ำเป็นวิวัฒนาการทางธรรมชาติก่อให้เกิดสรรพสิ่ง และรักษาสรรพสิ่งให้ดำรงอยู่ ในมุมมองของพระพุทธศาสนาได้เห็น

^{๑๓} วิสุทธิ. (ไทย) ๓๕๖-๓๕๘.

ความสำคัญของน้ำว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ควรแก่การดูแลรักษา ตามข้อบัญญัติในพระวินัย
ดังนี้

๑) **ข้อห้ามในปาราชิกกัณฑ์** ข้อห้ามในอาบัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ ว่าด้วยการถือเอา
สิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เป็นข้อที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และรักษาแม่น้ำลำคลองที่
พระพุทเจ้าทรงห้าม ไม่ให้ทำลายหรือทำให้สกปรก เช่น พระบัญญัติที่ว่า

ก็ภิกษุใด ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลักมีมูลค่าเท่ากับอัตราโทษที่
พระราชาทิ้งหลายจับโจรแล้วประหารบ้าง จองจำบ้าง เนรเทศบ้าง บริภาษว่า “เจ้าเป็นโจร
เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย” ดังนี้ เพราะถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นใด
ภิกษุผู้ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นนั้น แม้ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้^{๑๔}

ที่ชื่อว่า ทรัพย์ที่อยู่ในน้ำ ได้แก่ ทรัพย์ที่เขาเก็บไว้ในน้ำ ภิกษุมีโดยจิตคิดจะลักทรัพย์ที่อยู่ใน
ในน้ำ หาเพื่อนไปด้วย หรือไปแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ ต่ำลงหรือโผล่ขึ้นในน้ำ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ จับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติ
ปาราชิก ภิกษุมีโดยจิต จับดอกอุบล ดอกปทุม ดอกบุณฑริก เหง้าบัว ปลาหรือเต่า ที่เกิดในน้ำ
นั้น มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำ
ให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก^{๑๕}

จากพระบัญญัติของสิกขาบทข้อนี้จะเห็นได้ว่าพระพุทเจ้าทรงมองเห็นอย่างลึกซึ้งถึง
ความที่ธรรมชาติทั้งหลาย ต้องอาศัยและเป็นปัจจัยของกันและกันแม้จะเป็นสิ่งที่มีชีวิตอยู่ในน้ำก็ตาม
เพราะเป็นองค์ประกอบของการมีชีวิตอยู่ของสัตว์บก เช่น ตัวแมลงเมื่อดอกบัวบานก็จะบินมากิน
น้ำหวานจากดอก หรือไม่ปลาและเต่าก็เป็นบ่วงโซ่อาหารของสัตว์อื่นเช่นกัน

พระบัญญัติเกี่ยวกับน้ำในสถานที่ต่าง ๆ ว่า

ที่ชื่อว่า น้ำ ได้แก่ น้ำที่อยู่ในภาชนะ ชั่งอยู่ในสระโบกขรณี หรือในบ่อ ภิกษุมีโดยจิตจับ
ต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุมีโดยจิต หย่อนภาชนะของตนลงไปถูกต้องน้ำ มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕
มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้น้ำไหลเข้าไปในภาชนะของตน
ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุทำลายคันนา ต้องอาบัติทุกกฏ ทำลายคันนาทำน้ำให้ไหลออกไป มีราคา ๕ มาสก
หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติปาราชิก ทำให้น้ำไหลออกไปมีราคาเกินกว่า ๑ มาสก หรือ

^{๑๔} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๘๘/๗๘-๗๙.

^{๑๕} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๘๘/๘๔.

หย่อนกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ^{๑๖} ทำให้น้ำไหลออกไป มีราคา ๑ มาสก หรือหย่อนกว่า ๑ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ^{๑๖}

จากข้อนี้จะเห็นได้ว่าพระองค์ได้ให้ความสำคัญของทรัพยากรน้ำว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการประกอบอาชีพทำมาหากินของมนุษย์ ในทุกวันนี้ประเทศต่างๆ จะสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำเอาไว้ใช้ เช่น เพื่อการเกษตร การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น ดังนั้นจึงบัญญัติสิกขาบทนี้

๒) ข้อห้ามในปาจิตตยิกัณฑ์ ในสุราปานวรรค**ปาจิตตยิกัณฑ์** ข้อที่ ๓ ว่าด้วยการต้องอาบัติปาจิตตยิของพระภิกษุ ทรงมีพระบัญญัติห้ามพระภิกษุลงเล่นน้ำ ซึ่งเป็นพระบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาแม่น้ำและลำคลอง มีพระบัญญัติว่า “ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตยิ เพราะเล่นน้ำ”^{๑๗} และ “ที่ชื่อว่าเล่นน้ำ คือ ภิกษุประสงค์จะเล่นน้ำจึงดำลง ผุดขึ้น หรือลอยในน้ำลึกพอท่วมข้อเท้า ต้องอาบัติปาจิตตยิ”^{๑๘}

จากสิกขาบทที่ ๓ ว่าด้วยอาบัติปาจิตตยินี้ ห้ามไม่ให้ภิกษุว่ายน้ำเล่นเนื่องจากภิกษุสัตตวัคคีย์จำนวน ๑๓ รูป เมืองสาวัตถีไปว่ายน้ำเล่นในแม่น้ำอจิรวดี พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงเห็นและทรงตำหนิ พระพุทธองค์จึงได้ทรงบัญญัติพระวินัยข้อนี้ นับว่าเป็นข้อห้ามที่สมัยต่อมาช่วยรักษาแม่น้ำลำคลองได้เป็นอย่างดี ป้องกันการทำให้สิ่งสกปรกลงในแหล่งน้ำ เป็นการรักษาแหล่งต้นน้ำลำธารให้สะอาดสวยงาม และยังมีพระบัญญัติที่ชี้ให้เห็นถึงการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ดังเช่นพระบัญญัติที่ว่า “ภิกษุใด ยังไม่ถึงครึ่งเดือน อาบน้ำ ต้องอาบัติปาจิตตยิ”^{๑๙}

จากสิกขาบทที่ ๗ ว่าด้วยอาบัติปาจิตตยิวรรคที่ ๖ สุราปานวรรค ห้ามไม่ให้ภิกษุอาบน้ำบ่อย ๆ ความจริงเรื่องที่ทรงบัญญัติสิกขาบทนี้ เนื่องมาจากพระเจ้าพิมพิสารจะเสด็จไปสนานพระเกศาที่แม่น้ำตโปทา พระภิกษุพากันอาบน้ำจนค้ำ ทำให้พระองค์เสด็จเข้าเมืองไม่ทัน เพราะประตูเมืองปิดก่อนต้องพักแรมนอกเมือง พระพุทธเจ้าจึงทรงห้ามภิกษุไม่ให้อาบน้ำก่อนกำหนด ระยะเวลา ๑๕ วัน) แต่ก็ไม่ได้ทรงห้ามอย่างเด็ดขาดทีเดียว คือ หากมีความจำเป็น เช่น ร้อนจัด เดือนที่มีฝนตกบ่อย หรือเจ็บไข้ก็ทรงอนุญาตตามพระอนุบัญญัติที่ว่า

อนึ่ง ภิกษุใด ยังไม่ถึงครึ่งเดือน อาบน้ำ ต้องอาบัติปาจิตตยิ เว้นไว้แต่ในสมัย สมัยในข้อนั้นคือ (๑) ทำยถุร้อน ๑ เดือนครึ่ง และเดือนแรกแห่งฤดูฝน รวมเป็น ๒ เดือนครึ่ง เป็นสมัยที่

^{๑๖} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๑๐๘/๘๘.

^{๑๗} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๓๓๖/๔๗๑.

^{๑๘} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๓๓๗/๔๗๑.

^{๑๙} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๓๕๗/๔๘๔.

ร้อน เป็นสมัยที่อบอ้าว (๒) สมัยที่เป็นไข้ (๓) สมัยที่ทำงาน (๔) สมัยที่เดินทางไกล (๕) สมัยที่มีพายุฝุ่น นี่เป็นสมัยในข้อนั้น^{๒๐}

ตามความในสิกขาบทที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติเหล่านี้จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงรู้คุณค่าของน้ำแต่ละหยดเป็นอย่างดี และให้ภิกษุใช้น้ำอย่างคุ้มค่าให้มากที่สุด ซึ่งได้ใช้มา ๒๕๐๐ กว่าปีแล้ว สมัยทุกวันนี้ก็ทรงขอให้ประชาชนใช้น้ำอย่างประหยัดเช่นเดียวกัน

๓) **ข้อห้ามในเสขยิกัณฑ์ว่าด้วยอาบัติทุกกฏ** ในเสขยิกัณฑ์สิกขาบทที่ ๑๕ ปาทุกวรรค ได้มีสิกขาบทที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจนมากเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยในสิกขาบทนี้เป็นข้อปฏิบัติของชาวพุทธโดยทั่วไปไม่เฉพาะแต่พระภิกษุเท่านั้น มีพระบัญญัติว่า “พึงทำความสำเหนียกว่าเราจักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้วนน้ำลาย ลงในน้ำ”^{๒๑} ในกาลต่อมาพระองค์ได้เห็นความลำบากของภิกษุที่เป็นไข้ โดยรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้ภิกษุผู้เป็นไข้ถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง บ้วนน้ำลายบ้าง ลงในน้ำได้”^{๒๒}

จากพระอนุบัญญัตินี้ มิได้หมายความว่าพระพุทธรเจ้าจะไม่ใช่เป็นนักรักษาธรรมชาติ เพราะเหตุที่อนุญาตให้สาวกที่เป็นไข้สามารถถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะหรือบ้วนน้ำลายลงในน้ำได้ ความจริงแล้วพระองค์เป็นนักรักษาธรรมชาติที่ยอดเยียมที่สุดในโลก แต่ที่ต้องอนุญาตอย่างนั้นเนื่องจากพระองค์มีความประสงค์ที่จะอนุเคราะห์ต่อภิกษุที่เป็นไข้ เพราะสมัยของพระองค์นั้นการเป็นอยู่ของพระภิกษุแตกต่างจากสมัยนี้มาก และในสมัยนั้นห้องน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายก็ไม่มีเหมือนปัจจุบัน พระภิกษุส่วนมากในสมัยนั้นรวมทั้งประชาชนทั่วไปจะนิยมอาบน้ำกันที่แม่น้ำ เมื่อเป็นเช่นนี้ขณะที่พระภิกษุเป็นไข้อยู่ในน้ำ ย่อมเป็นการลำบากที่จะขึ้นบนฝั่งได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการที่พระพุทธรองค์ทรงอนุญาตไม่ได้หมายความว่า เป็นผู้ประสงค์จะแพร่เชื้อไปสู่สาธารณชนแต่ประการใด เพราะเป็นความจำเป็นในสมัยนั้น

ดังนั้น ในประเด็นเรื่องกำเนิดน้ำในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เบื้องต้นกล่าวถึงกำเนิดน้ำตามธรรมชาติตามนัยแห่งอัครัญญสูตร เป็นการเกิดตามระบบจักรวาลวิทยาเพื่อสร้างสมดุลทางธรรมชาติ และพระพุทธรเจ้าเห็นความสำคัญของทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งที่ควรดูแลรักษาเพื่อคงสภาพความเป็นธรรมชาติไว้ จึงทรงบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ เพื่อให้ภิกษุรู้จักอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด

^{๒๐} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๓๖๓/๔๘๗.

^{๒๑} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๖๕๓/๗๓๓.

^{๒๒} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๖๕๔/๗๓๔.

๒.๓ ประโยชน์ของน้ำ

ประโยชน์ของน้ำตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพสูงสุด จากหลักฐานที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบในเรื่องภิกษุชาวกรุงโกสัมพิตะและวิวกาถกันเรื่องปัญหาการจัดการน้ำในห้องน้ำ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้บัญญัติวัตรในวัจจกุกฎีหรือห้องน้ำ ซึ่งมีข้อความในตอนหนึ่งกล่าวว่า “ไม่พึงเหลือน้ำไว้ในกระบอกชำระ”^{๒๓} ทำให้พระบัญญัตินี้เป็นที่มาของความขัดแย้งกัน เรื่องมีอยู่ว่าพระสงฆ์กลุ่มเชี่ยวชาญพระสูตรเข้าห้องน้ำแล้วเหลือน้ำไว้ในภาชนะ พอพระสงฆ์กลุ่มเชี่ยวชาญในพระวินัยมาใช้ห้องน้ำต่อ เห็นเข้าจึงสอบถามและบอกว่าเป็นอาบัติ แต่เมื่อสอบถามพบว่าพระสงฆ์ฝ่ายเชี่ยวชาญในพระสูตรไม่ได้ตั้งใจจึงไม่ต้องมีอาบัติ เนื่องจากพระสงฆ์ทั้งสองรูปนี้เป็นพระอุปถัมภ์ทำให้มีลูกศิษย์แต่ละฝ่ายมาก ลูกศิษย์ได้ขยายความจนเกิดการแตกแยกแบ่งเป็นสองฝ่าย^{๒๔} เมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องราวความขัดแย้งทรงมาระงับเหตุตรัสให้ทั้งสองฝ่ายสามัคคีกันแต่ไม่สำเร็จทำให้พระพุทธองค์ต้องเสด็จออกมาอยู่ป่าตามลำพังต่อมาพระสงฆ์ทั้งสองฝ่าย สำนึกได้จึงมาราบขอขมาพระพุทธองค์^{๒๕}

จากเรื่องราวที่ยกมานี้ เป็นตัวอย่างในการจัดการทรัพยากรน้ำในห้องน้ำ ที่ภิกษุมีความเห็นที่แตกต่างกัน กลุ่มหนึ่งเห็นว่าไม่ควรเหลือน้ำทิ้งไว้ควรใช้ไปให้หมด อีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการเหลือน้ำไว้ไม่ผิดอะไรไม่เป็นอาบัติ หรือการเหลือน้ำของพวกธรรมธมิตหรือไม่ผิด แต่ทรงตรัสกับภิกษุทั้งสองกลุ่มให้สามัคคีกันมากกว่าการตัดสินว่าฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ว่า การจัดการทรัพยากรน้ำของกลุ่มที่เห็นว่าควรใช้ให้หมด เพราะวินัยกำหนดไว้แบบนี้ คงเกรงว่าจะมีสัตว์ เช่น ยุง มาวางไข่ในน้ำ เมื่อมีภิกษุมาเทน้ำในภาชนะที่เหลือทิ้งไป จะเป็นการฆ่าสัตว์ที่อยู่ในน้ำโดยไม่ตั้งใจด้วย ส่วนภิกษุที่เหลือน้ำไว้ในภาชนะอาจจะเสียดายน้ำเพราะต้องการใช้น้ำอย่างประหยัดจึงเหลือน้ำไว้ใช้ในครั้งต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประโยชน์ของน้ำดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ น้ำมีประโยชน์ต่อป่าไม้แบบพึ่งพาอาศัยกัน

เพราะน้ำจะต้องอาศัยป่าเป็นแหล่งให้กำเนิด การจัดการทรัพยากรน้ำจึงต้องคำนึงถึงการจัดการทรัพยากรป่าไม้ด้วย เพราะมีคุณค่าในแง่พึ่งพาอาศัยกัน เป็นเหตุปัจจัยของกันและกันตามหลักปฏิจจุสมุปบาท ป่าไม้ได้มีความหมายเป็นเพียงทรัพยากรไม้ สินค้า หรือเงิน แต่ป่าคือตัวสร้างและรักษาความสมดุลของธรรมชาติ เป็นผู้ผลิต ดิน น้ำ อากาศ ซึ่งเป็นพื้นฐานรองรับความอยู่รอดของทุกชีวิตบนผืนแผ่นดิน ทั้งมนุษย์และสัตว์ ป่าจึงมีลักษณะเป็นธรรมของแผ่นดิน^{๒๖}

^{๒๓} วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๗๔/๒๔๓.

^{๒๔} วิ.อ. (ไทย) ๓/๔๕๑/๒๔๓.

^{๒๕} วิ.ม. (ไทย) ๕/๔๕๑/๓๓๓-๓๔๒.

^{๒๖} พระมหาเจิม สุวโจ (สุกรรม), “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณีพระอธิการพงษ์ศักดิ์ เตชชรมโม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๕๑.

๒.๓.๒ น้ำมีประโยชน์ต่อเกษตรกรรม

ที่ว่าน้ำมีประโยชน์ต่อการเกษตรกรรม หากไม่มีการจัดการน้ำจะทำให้เกิดความขัดแย้ง เพราะแย่งน้ำทำนา ดังเรื่องในญาติกถาหฐปุสสมนวัตถุ^{๒๗} เรื่องการระงับความทะเลาะของหมู่พระญาติ พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถาเพื่อห้ามการทะเลาะกันระหว่างพระญาติฝ่ายศากยะและ โกลิยะที่ทะเลาะกันเพราะแย่งน้ำทำนา เรื่องมีอยู่ว่า

พวกเจ้าศากยะและพวกเจ้าโกลิยะได้กั้นแม่น้ำโรหิณีด้วยทำนบอันเดียวกัน ในระหว่าง นครกบิลพัสดุ์กับนครโกลิยะแล้วให้ทำข้าวกล้าถึงต้นเดือนมิถุนายน เมื่อข้าวกล้าเขียว พวกคนงานทั้งสองนครต่างประชุมว่าน้ำจะไม่พอในการทำนาขอให้เอาน้ำมาใส่ในนครของตนโดยต่างฝ่ายต่างไม่ยอมให้น้ำแก่อีกฝ่ายหนึ่ง ชาวเมืองทั้งสองจึงทะเลาะกัน ประหารซึ่งกันและกัน กระทบกระทั่งกับถึงพระราชา จนเกิดเป็นสงครามระหว่างเมืองทั้งสอง พระศาสดาทรงตรวจดูสัตว์โลกในเวลาใกล้รุ่ง ทอดพระเนตรเห็นหมู่พระญาติแล้ว ทรงดำริว่าหากพระองค์เราไม่ไปห้ามพวกญาติเหล่านี้ก็จะเกิดเหตุร้าย จึงเสด็จทางอากาศเพียงพระองค์เดียว ประทับนั่งโดยบัลลังก์ในอากาศ ณ ท่ามกลางแม่น้ำโรหิณี พระญาติทั้งหลาย เห็นพระศาสดาแล้วทั้งอาวุธ ถวายบังคม พระศาสดาตรัสถามพระญาติเหล่านั้นถึงเหตุแห่งการทะเลาะวิวาทได้ความว่า ทะเลาะกันเพราะแย่งน้ำ พระศาสดาจึงถามว่า น้ำมีราคาเท่าไร พวกพระญาติตอบว่ามีราคาน้อย ส่วนกษัตริย์ มีค่ามาก หากามีได้ พระศาสดาจึงตรัสว่าการที่ท่านทั้งหลาย นำพวกกษัตริย์ ซึ่งหากามีได้ ให้ทะเลาะกันเพราะเรื่องแย่งน้ำควรแล้วหรือ แล้วได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

ในหมู่มนุษย์ผู้มีเวร เราเป็นผู้ไม่มีเวร อยู่เป็นสุขจริงหนอ ในหมู่
มนุษย์ผู้มีเวร เราอยู่อย่างไม่มีเวร

ในหมู่มนุษย์ผู้เดือดร้อน เราเป็นผู้ไม่เดือดร้อน อยู่เป็นสุขจริงหนอ
ในหมู่มนุษย์ผู้เดือดร้อน เราอยู่อย่างไม่เดือดร้อน

ในหมู่มนุษย์ผู้ชวนชวาย เราเป็นผู้ไม่ชวนชวาย อยู่เป็นสุขจริงหนอ
ในหมู่มนุษย์ผู้ชวนชวาย เราอยู่อย่างไม่ชวนชวาย^{๒๘}

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสคำอธิบายนี้ไว้ว่า ในมนุษย์ทั้งหลายผู้มีเวรกัน ด้วยเวร ๕ พวกเรา ไม่มีเวร ในมนุษย์ทั้งหลายผู้มีความเดือดร้อนด้วยกิเลส พวกเราเชื่อว่าไม่มีความเดือดร้อนเพราะความเป็นผู้ไม่มีกิเลส ในมนุษย์ทั้งหลายผู้มีความชวนชวายในอันแสวงหากามคุณ ๕ พวกเราเชื่อว่าไม่มีความชวนชวาย เพราะไม่มีการแสวงหา นั่น จึงเป็นอยู่สบายดีกว่าพวกคฤหัสถ์^{๒๙}

^{๒๗} ดูรายละเอียดใน ขุ.ธ.อ.(ไทย) ๔๒/๓๖๒ - ๓๖๖.

^{๒๘} ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๙๗-๑๙๙/๙๔.

^{๒๙} อานาจ เจริญศิลป์, การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๕๕.

จากเรื่องราวที่ยกมานี้ เป็นตัวอย่างการจัดสรรน้ำและแจกจ่ายให้ผู้ต้องการอย่างเพียงพอ และถ้วนหน้า ด้วยการเจรจาถึงข้อดีข้อเสียในการทะเลาะวิวาทกัน เมื่อพระพุทธองค์ให้สติแก่เหล่าพระญาติว่าชีวิตคนมีค่ามากกว่าน้ำ เราจะมาสู้รบฆ่ากันเพราะแย่งน้ำย่อมไม่คุ้มค่า ด้วยเหตุนี้ เหล่าพระญาติต่างแบ่งปันน้ำในการทำนาได้อย่างลงตัวทั้งสองฝ่าย และชาวเมืองทั้งของนครก็อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไม่เกิดเหตุการณ์แย่งน้ำกันอีกต่อไป

๒.๓.๓ น้ำมีประโยชน์ในแง่เป็นสถานที่รื่นรมย์

พระพุทธศาสนาองธรรมชาติในฐานะที่เป็นสิ่งรื่นรมย์ใจ เบิกบานและเกื้อกูลต่อการบำเพ็ญภาวนาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สาวกของพระองค์มองเห็นอานิสงส์ของการอยู่ป่าว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการฝึกอบรมจิตใจและพัฒนาตนเองได้อย่างไร เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความรื่นรมย์ ชื่นชมความงามของธรรมชาติ การมีความสุขใจ และน้อมนำจิตเข้าสู่สมาธิ พระพุทธเจ้าจะทรงตรัสเล่าเรื่องเมื่อคราวที่พระองค์เสด็จออกแสวงหาโพธิญาณ ตามในพุทธประวัติอันแสดงถึงความมั่งคั่งของธรรมชาติว่า

ภิกษุทั้งหลาย เรานั้นแสวงหาว่าอะไรเป็นกุศล ขณะที่แสวงหาทางประเสริฐคือความสงบ ซึ่งไม่มีทางอื่นยิ่งกว่า เมื่อเที่ยวจาริกไปในแคว้นมคธชนบทโดยลำดับ ได้ไปถึงตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ได้เห็นภูมิประเทศที่นารื่นรมย์ มีราวป่าน่าเพลิดเพลินใจ มีแม่น้ำไหลรินไม่ขาดสาย มีทำน้ำสะอาดดี นารื่นรมย์ มีโคจรคามอยู่โดยรอบ จึงคิดว่า “ภูมิประเทศเป็นที่นารื่นรมย์ มีราวป่าน่าเพลิดเพลินใจ มีแม่น้ำไหลรินไม่ขาดสาย มีทำน้ำสะอาดตาดี นารื่นรมย์ มีโคจรคามอยู่โดยรอบ เหมาะแก่การบำเพ็ญเพียรของกุลบุตร ผู้ปรารถนาจะบำเพ็ญเพียร” เราจึงนั่ง ณ ที่นั้น ด้วยคิดว่า ที่นี้เหมาะแก่การบำเพ็ญเพียร^{๓๐}

ตามพุทธพจน์นี้ จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์เมื่อยังแสวงหาโพธิญาณอยู่นั้น ก็ทรงแสวงหาสถานที่อันสงบ มีธรรมชาติแวดล้อมที่นารื่นรมย์ เพื่อช่วยในการฝึกฝนอบรมพัฒนาจิตของพระองค์ ให้เข้ากับธรรมชาติได้ง่ายขึ้น เพราะการอยู่ในสถานที่อันสงบก็เปรียบเหมือนมีกัลยาณมิตรที่ดีเพื่อช่วยให้บรรลुพระโพธิญาณได้รวดเร็วขึ้นนั่นเอง และก็เป็นเช่นนั้นเมื่อพระองค์บำเพ็ญเพียรอยู่ในสถานที่เช่นนั้นไม่นานก็ได้สำเร็จโพธิญาณตามพระประสงค์

ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงความมั่งคั่งของแม่น้ำ ความรื่นรมย์ของธรรมชาติในฐานะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจไว้มาก พระมหาโมคคัลลานะได้กล่าวถึงความมั่งคั่งของแม่น้ำตโปทา ดังนี้

สมัยนั้น พระมหาโมคคัลลานะกล่าวกับเหล่าภิกษุว่า ท่านทั้งหลาย แม่น้ำตโปทานี้ไหลมาจากสระน้ำที่ใส เย็น จืดสนิท สะอาด มีท่าเรียบ นารื่นรมย์ มีฝูงปลาและเต่าอาศัยอยู่มาก มีดอกบัวขนาดเท่าวงล้อบานอยู่ แต่กระนั้น แม่น้ำตโปทาก็ยังคงร้อน เตือดพล่านไหลไป ภิกษุ

^{๓๐} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๗๙/๓๐๓-๓๐๔, ม.ม. (ไทย) ๑๓/๓๒๙/๓๙๘, ดูเพิ่มเติมใน พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), คนไทยกับป่า, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิก, ๒๕๓๗), หน้า ๒๗.

ทั้งหลายพากันตำหนิประณามโพนทะนาว่า โฉนพระมหาโมคคัลลานะพูดอย่างนั้นเล่า ท่านกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรม แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำตโปทาไหลผ่านมาระหว่างมหานรก ๒ ชุม ดังนั้นจึงคงเดือดพล่านไหลไป โมคคัลลานะกล่าวจริงไม่ต้องอาบัติ^{๓๑}

ด้วยเหตุที่แม่น้ำตโปทามีความสวยงามและอ่อนสบายนี้ จึงเป็นเหตุให้มีพระภิกษุสงฆ์จำนวนมากเวลาว่างเลยไปจนถึงพลบค่ำ จึงมีพระวินัยบัญญัติห้ามภิกษุสงฆ์นั้นออกสมัย^{๓๒} เพื่อแบ่งปันทรัพยากรน้ำให้กับผู้อื่นได้ใช้ร่วมกัน ส่วนแม่น้ำก็มีกามา เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านป่ามะม่วงที่สวยงาม นำรื่นรมย์มาก จนพระเมฆิยะ ผู้เคยเป็นพระอุปัฏฐากของพระพุทธเจ้า ขอลาพระพุทธเจ้าไปบำเพ็ญเพียร ณ ที่นั้น^{๓๓} พระพุทธเจ้าทรงห้ามแต่พระเมฆิยะไม่ฟัง ดื้อดึงไปบำเพ็ญเพียรจนถูกอภุชเวตติกาต่าง ๆ ครอบงวน ในที่สุดต้องกลับมาเฝ้าพระพุทธเจ้า ได้ฟังพระธรรมเทศนาเรื่องธรรม ๕ ประการสำหรับบ่มเจโตวิมุตติ หรือการหลุดพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจการฝึกจิตหรือด้วยกำลังสมาธิ จึงได้สำเร็จพระอรหันต์

๒.๓.๔ น้ำมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติธรรม

แม่น้ำ ป่าไม้ มีส่วนสำคัญมากในการกำหนดวิถีชีวิตและลักษณะของความเป็นอยู่ของมนุษย์ ตลอดจนถึงอารยธรรมของมวลมนุษย์ทั้งหลายทั้งปวงต้องอาศัยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลกันทั้งนั้น จะเห็นอารยธรรมที่เจริญแล้วต้องเจริญในที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำ มีป่า มีสัตว์และมีพืชพรรณพร้อมพร้อมบริบูรณ์ เมื่อสภาพแวดล้อมของธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป เช่น ป่าลดหายไป วิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับป่าก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย การทำมาหากิน เลี้ยงชีพของมนุษย์ก็เปลี่ยนแปลง กำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง อย่างน้อยที่สุดป่าก็ยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวชุมชนได้ โดยทำให้คนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นมีความเป็นอยู่ที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเกิดเป็นกลุ่มเป็นพวกได้ ในทางพระพุทธศาสนา การใช้ประโยชน์ในแง่นี้ก็คือการเอาป่าและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมาเป็นปัจจัยเสริมในการพัฒนามนุษย์ เป็นเครื่องโน้มน้าวจิตเข้าสู่วิเวการบำเพ็ญภาวนาเพื่อการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรมเริ่มตั้งแต่การทำให้เกิดเท่าที่ความรู้สึที่ดีความประณีต ความละมุนละไมการมีความรู้สึกอ่อนโยนเป็นมิตรต่อสภาพแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาปัญญาให้รู้เข้าใจความจริงของธรรมชาติ จนเข้าถึงสังขารธรรม แต่ตามที่ปฏิบัติกันอยู่ในโลกของการพัฒนา ไม่ได้มองถึงประโยชน์ด้านจิตใจถึงขั้นนี้ พวกเขามองหาแต่ความสุขทางด้านผัสสะจากธรรมชาติของป่าไม้ ที่จะเอาธรรมชาติ มารับใช้สนองความต้องการของมนุษย์ หรือเป็นเครื่องบำรุงบำเรอความสุขของมนุษย์เท่านั้น^{๓๔}

พระพุทธศาสนามีคำสอนให้คนรักษาป่าไม้อันเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำ เรื่องการปลูกป่า จะได้กุศลแรง เรื่องมีอยู่ว่าเทวดาคนหนึ่งได้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า จะมีวิธีการให้ได้บุญตลอดกาลทุกเมื่อ

^{๓๑} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๓๑/๒๔๕.

^{๓๒} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๓๕๗-๓๖๔/๔๘๓-๔๘๘.

^{๓๓} อัง.นวก. (ไทย) ๒๓/๓/๔๓๐.

^{๓๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), คนไทยกับป่า, หน้า ๒๑.

ได้อย่างไร ใน วนโรปสูตร ว่าด้วยการปลุกป่าพระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าการกระทำที่เป็นกุศลเนื่องด้วย มี ๖ ประการ คือ “ชนเหล่าใดปลุกสวนอันน่ารื่นรมย์ ปลุกป่า สร้างสะพาน ขุดสระน้ำ บ่อน้ำ และให้ที่พักอาศัย บุญย่อมเจริญแก่ชนเหล่านั้น ทั้งกลางวันและกลางคืนตลอดกาลทุกเมื่อ ชนเหล่านั้นดำรงอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีลแล้ว ย่อมไปสู่สวรรค์อย่างแน่นอน”^{๓๕} พระสูตรนี้แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของชาวพุทธว่าควรรักษาป่า ปลุกป่า เพราะจะได้เกิดบุญกุศล และยังเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารอีกด้วย

เพราะการปลุกป่าได้ตอบเป้าหมายของการจัดการน้ำตามหลักพระพุทธศาสนา ๑) เพื่อแก้ไขปัญหาการทำลายแหล่งน้ำและปัญหาการจัดการน้ำ ๒) เพื่อสร้างจิตสำนึกในการจัดการน้ำ ๓) เพื่อป้องกันปัญหาการทำลายน้ำ และ ๔) เพื่อรักษาความสมบูรณ์ของน้ำให้คงอยู่ต่อไป อีกทั้งพระพุทธศาสนา mong ธรรมชาติเป็นอุปกรณในการศึกษาเรียนรู้ตนเอง คือการจะพัฒนาคนให้มีจิตใจที่เจริญงอกงาม เป็นคนที่มีคุณธรรม จำเป็นต้องอาศัยธรรมชาติในการฝึก เมื่อใดที่มีสภาพแวดล้อมที่ส่งดีปราศจากเสียงรบกวนและมีกิจกรรมที่วุ่นวาย ท่านเรียกว่า กายวิเวก เมื่อใดที่จิตใจรู้สึกมีความสงบ มีความอึดใจ มีความสดชื่น มีแนวโน้มไปในทางที่ดี ก็จะทำให้เกิด จิตวิเวก เมื่อจิตไม่มีอารมณ์ที่วุ่นวายในเข้ามารบกวน มีสมาธิ ก็อยู่ในสภาพที่พร้อมจะฝึกฝนพัฒนา ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกคือเอาจิตที่พร้อมแก่การงานทั้งหลายไปใช้งานด้านการพิจารณาให้เกิดปัญญา เกิดความรู้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง

๒.๓.๕ น้ำเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นอุบายในการสอนธรรม

๑) การปฏิบัติธรรมเป็นไปตามอุปนิสัย

ในปฐมกาลสูตร พระพุทธเจ้า ได้เปรียบเทียบกาลทั้ง ๔ มีการฟังธรรม การสนทนาธรรม ความสงบใจ ความเห็นแจ้งในธรรม ซึ่งต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เหมือนกับฝนที่ตกลงบนยอดภูเขาไหลไปสู่มหาสมุทรเป็นที่สุดว่า

เปรียบเหมือนเมื่อฝนเม็ดใหญ่ตกลงบนยอดภูเขา น้ำไหลไปตามที่ลุ่มทำให้ชอกเขาลำธาร และห้วยเต็ม ชอกเขา ลำธาร และห้วยเต็มแล้วทำให้หนองเต็ม หนองเต็มแล้วทำให้บึงเต็ม บึงเต็มแล้วทำให้แม่น้ำน้อยเต็ม แม่น้ำน้อยเต็มแล้ว ทำให้แม่น้ำใหญ่เต็ม แม่น้ำใหญ่เต็มแล้วก็ทำให้มหาสมุทรเต็ม^{๓๖}

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนา mong ว่า ในการฝึกปฏิบัติธรรมหรือบำเพ็ญบารมีในทางศาสนานั้น ต้องอาศัยบารมีไปตามลำดับขั้นตอน ไม่ควรโหมในลักษณะคั่งค้างด้วยไฟแรง เหมือนการปฏิบัติธรรมต้องเริ่มด้วยการฟังธรรมเป็นเบื้องต้น สัมผัสประสบการณ์จนถึงความแก่กล้าแห่งญาณแล้ว จึงจะเห็นแจ้งธรรมในที่สุด เหมือนกับน้ำฝนที่เมื่อตกจากปากฟ้ามาไหลจากที่สูงลงไปทีต่ำไปเรื่อย ๆ มีมหาสมุทรที่กว้างใหญ่เป็นแดนสุดท้าย

^{๓๕} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๔๗/๖๑.

^{๓๖} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๔๗/๒๑๑.

ในมหาภารทูลโฆวาทสูตร พระพุทธเจ้าตรัสสอนท่านพระราหุล ให้รู้จักการดูและจิตของตนว่า

ราหุล เธอจงทำจิตให้เหมือนน้ำเกิด เมื่อเธอทำจิตให้เหมือนน้ำแล้ว จะไม่เกิดความชอบหรือความชังครอบงำจิตได้ ราหุล เปรียบเหมือนคนทั้งหลาย ล้างของหรือทิ้งของที่สะอาดบ้าง ไม่สะอาดบ้างลงในน้ำ น้ำจะอืดอืดระอาหรือรังเกียจด้วยของนั้นๆ ก็หาไม่ ฉันทใด? ราหุล เธอจงทำจิตให้เสมอด้วยน้ำฉันทนั้นแล เมื่อกระทบอารมณ์แล้ว ความชอบและความชังจะไม่สามารถครอบงำจิตเธอได้ ฉันทนั้น ^{๓๗}

หรือการเอาน้ำ เป็นเครื่องเปรียบเทียบในการสอนธรรมเพื่อรักษาโรคทางใจ ดังความในอภินิทตนาสูตรว่า

ภิกษุทั้งหลายผู้โดยย่อมนั้นชมนปฐวีธาตุ ผู้นั้นชื่อว่าย่อมนั้นชมนทุกข์ ผู้โดยย่อมนั้นชมนทุกข์ เรากล่าวว่า ผู้นั้นไม่หลุดพ้นจากทุกข์ ผู้โดยย่อมนั้นชมนธาตุน้ำ ผู้โดยย่อมนั้นชมนเตโชธาตุ ผู้โดยย่อมนั้นชมนธาตุดม ผู้นั้นชื่อว่าชมนทุกข์ ผู้ใดชมนทุกข์ เรากล่าวว่าผู้นั้นไม่หลุดพ้นจากทุกข์ ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย ผู้โดยย่อมนั้นชมนธาตุดิน ผู้นั้นชื่อว่าไม่ชมนทุกข์ ผู้ใดไม่ชมนทุกข์ เรากล่าวว่า ผู้นั้นหลุดพ้นจากทุกข์ ผู้ใดไม่ชมนธาตุน้ำ ผู้ใดไม่ชมนธาตุดุไฟ ผู้ใดไม่ชมนธาตุดม ผู้นั้นชื่อว่าไม่ชมนทุกข์ ผู้ใดไม่ชมนทุกข์ เรากล่าวว่า ผู้นั้นหลุดพ้นจากทุกข์ ดังนี้ ^{๓๘}

การดูแลและรักษาสุขภาพตามหลักพระพุทธศาสนานั้น คือ ต้องดูแลและรักษาทั้ง ๒ ส่วน คือ ร่างกายและจิตใจ เพราะมนุษย์และสัตว์ ทั้งหลายประกอบขึ้นจาก ๒ ส่วน คือ ร่างกายกับจิตใจ ดังนั้นการดูแลรักษาสุขภาพจึงต้องดูแลรักษาทั้งร่างกายและจิตใจไปพร้อมๆ กัน การดูแลสุขภาพร่างกาย การมีสุขภาพร่างกายดี คือ การมีร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย และมีอายุชยยืนนาน ส่วนการมีสุขภาพจิตใจดี คือ การที่มีจิตใจบริสุทธิ์ ผ่องใสอยู่เสมอ จุดสูงสุดของการมีสุขภาพ จิตใจดี คือ การกำจัดกิเลสอาสวะได้หมด หรือการเป็นพระอรหันต์นั่นเอง

๒) เปรียบธรรมวินัยกับน้ำในมหาสมุทร

ในมหาสมุทรเทอฎฐัจฉริยะ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงความอัศจรรย์ ๘ ประการของมหาสมุทรสรุปได้ว่า

- (๑) มหาสมุทรมันลึกไปโดยลำดับ ลาดชั้นลงไปโดยลำดับ ไม่ถึงชั้นลงไปทันที
- (๒) (น้ำใน)มหาสมุทรมีปกติคงที่ ไม่ล้นฝั่ง
- (๓) มหาสมุทรไม่ยอมให้ซากศพอยู่ร่วม ย่อมจะซัดซากศพขึ้นฝั่งทันที
- (๔) แม่น้ำใหญ่ทุกสาย เมื่อไหลก็จะไหลไปรวมลงในมหาสมุทร

^{๓๗} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๓๓/๑๑๑.

^{๓๘} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๓๓/๕๐๐.

(๕) แม่น้ำสายใดสายหนึ่งในโลกที่ไหลรวมลงสู่มหาสมุทร และสายฝนตกลงจากฟากฟ้า ก็ไม่ทำให้มหาสมุทรพร่องหรือเต็มได้

(๖) มหาสมุทรมีรสเดียวคือรสเค็ม

(๗) มหาสมุทรมีรัตนชาติหลายชนิด มี แก้วมุกดา แก้วมณี เป็นต้น

(๘) มหาสมุทรเป็นที่อยู่ของสัตว์ขนาดใหญ่ เช่น ปลาตมิ เป็นต้น ^{๓๙}

ซึ่งความอัศจรรย์ดังกล่าว เครื่องเปรียบกับความอัศจรรย์ของพระพุทธศาสนาที่พระองค์ตรัสเรียกว่า ธรรมวินัย ๘ ประการ คือ

(๑) ในธรรมวินัยนี้ มีการศึกษาไปตามลำดับ มีการบำเพ็ญไปตามลำดับ มีการปฏิบัติไปตามลำดับ ไม่ใช่มีการบรรลุหรือผลโดยทันที

(๒) สวาททั้งหลายย่อมไม่ละเมิดสิกขาบทที่เราบัญญัติไว้ แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต

(๓) ไม่อยู่ร่วมกับบุคคลผู้ทุศีล

(๔) ไม่แบ่งแยกชนชั้นวรรณะว่าเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร

(๕) แม้ถ้าภิกษุจำนวนมากปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ก็ไม่ทำให้นิพพานพร่องหรือเต็มได้

(๖) ธรรมวินัยนี้มีรสเดียวคือวิมุตติรส(ความหลุดพ้น)

(๗) ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ สติปัญญา ๔ เป็นต้น

(๘) ธรรมวินัยนี้เป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่ คือ พระโสดาบัน เป็นต้น ^{๔๐}

ในประเด็นดังกล่าว มีอธิบายในอรรถกถาปหาราหสูตร ^{๔๑} ว่า

- ข้อที่ว่ามหาสมุทรมีความลึกลาดชันไปตามลำดับ ไม่ใช่โกรกชันเป็นแหวงไปทันทีเปรียบว่าเหมือนการปฏิบัติธรรม ว่าเป็นไปตามลำดับเหมือนกัน เป็นขั้นศีล สมาธิ และปัญญา

- ข้อที่ว่ามหาสมุทรนั้นมีปกติคงที่ไม่เคยล้นฝั่ง ท่านจึงเปรียบเทียบว่า การไม่ล่วงละเมิดกฎหรือท่านใช้คำว่าละเมิดสิกขาบทก็เช่นเดียวกัน เรียกว่าเป็นคนเคารพกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้

- ข้อที่ว่ามหาสมุทรย่อมจะไม่อยู่ร่วมกับซากศพ ย่อมขัดซากศพขึ้นฝั่ง เปรียบเหมือนกับการที่สงฆ์ในสมัยพุทธกาล ไม่ยอมคบหากับผู้ประพฤติผิด ย่อมรังเกียจต่อผู้ประพฤตินั้น

- ข้อที่ว่าแม่น้ำใหญ่ ๆ ที่เรียกว่ามหานที มี คงคา ยมุนา เป็นต้น เมื่อไหลลงไป ก็จะไปรวมกันเรียกว่า มหาสมุทรทั้งสิ้น ภิกษุทั้งหลายที่มาบวชในพระพุทธศาสนาของพระองค์ ก็มาจาก

^{๓๙} ดูรายละเอียดใน วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๘๔/๒๘๐ - ๒๘๒.

^{๔๐} ดูรายละเอียดใน วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๘๕/๒๘๒ - ๒๘๕.

^{๔๑} ดูรายละเอียดใน อ.อ.อ. (ไทย) ๔/๑๐๙/๔๐๖ อ้างใน พระครูไพศาลศีลวัฒน์ (ฐานจาโร), “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องน้ำในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาฮินดู”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓๘ - ๔๐.

ชาติ ชั้นวรรณะต่าง ๆ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ และศูทร เปิดโอกาสให้คนทุกชั้นฝึกฝนพัฒนาตน ได้มีความเสมอภาคกัน

- ข้อที่ว่าแม่น้ำสายใดสายหนึ่งในโลกที่ไหลรวมลงสู่มหาสมุทร และสายฝนที่ตกจาก พากฟ้า ก็ไม่ทำให้มหาสมุทรพร่องหรือเต็มได้ เหมือนภิกษุสาวกเป็นจำนวนมาก แม้จะปรินิพพานหรือ ดับขันธ หมายความว่าทั้งตายด้วยกายและตายด้วยกิเลสแล้ว อย่างนี้ก็มีไขว่ขวานหรือสิ่งที่ผู้ปฏิบัติ ธรรมต้องการนั้นหมดไป คือนิพพานยังเปิดอ้าเพื่อผู้ปฏิบัติให้เข้าถึงได้อยู่

- ข้อที่ว่าธรรมวินัยมีรสเดียวคือวิมุตติรส ท่านเปรียบข้อนี้เหมือนมหาสมุทรนั้นมีรส เดียวคือรสเค็ม

- ข้อที่ว่าในมหาสมุทรนั้นมีรัตนชาติหลากหลาย มี แก้วมุกดา แก้วมณี เป็นต้น เปรียบหัวข้อธรรมหลายอย่าง มีสติปัญญา ๔ สัมมัตถิยา ๔ อธิบาย ๔ เป็นต้น

- ข้อที่ว่าในมหาสมุทรนั้นเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ขนาดใหญ่มีปลาตมิทเป็นต้น ข้อนี้ พระพุทธเจ้าก็ตรัสเปรียบเทียบว่าในพระธรรมวินัยของพระองค์ก็เช่นเดียวกัน คือเป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่คือ พระโสดาบัน บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุโสดาปัตติผล เป็นต้น

๓) นำเปรียบเทียบกับกิเลสของคนเต็มได้ยาก

คำกล่าวที่ว่าทะเลไม่อิ่มด้วยน้ำฉันทกิเลสของคนก็เหมือนกัน กิเลสที่กล่าวถึงนี้ก็คือความ ออยากหรือความปรารถนาของคน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ และไม่มีที่สิ้นสุด แม้แต่ในเรื่องการทำ ความดี ของคน ซึ่งคน ๆ นั้น เป็นผู้มีความดีธรรมคือเป็นผู้มีศรัทธา ซึ่งศรัทธานี้ก็ถือว่าเป็นคุณธรรมข้อหนึ่ง คนที่ มีศรัทธานี้ ก็ย่อมจะทำบุญกุศลได้ง่ายกว่าคนที่ไม่มีศรัทธา เมื่อทำแล้วยังปรารถนาอยาก ให้สังคมรับรู้ ว่าตัวเองนั้นเป็นผู้มีศรัทธา เช่น มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ แทนที่จะทำความดีเพื่อความ ดี หรือที่เรียกว่าปิดทองหลังพระนั้นก็ไม่น่าชอบ ยังอยากจะให้คนอื่นรู้ว่าเรานั้นเป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้มีศีล ก็เช่นเดียวกัน อย่างนี้ท่านจึงเปรียบว่าเรื่องกิเลสของคนโดยเฉพาะความอยากหรือความปรารถนา นั้น เต็มได้ยาก เมื่อเกิดความอยากขึ้นแล้ว ใคร ๆ ก็ไม่อาจตัดทานหรือเหนี่ยวรั้งได้ ในคัมภีร์อรรถกถา มหานิเทศสูตร ท่านแสดงถึงสิ่งที่ไม่ทำให้ความปรารถนาของคนเต็มอึดได้ว่าเปรียบเหมือนกองไฟ เปรียบเหมือนมหาสมุทร ความปรารถนาของคนนั้นท่านแสดงว่าจะให้สิ่งของตั้งเต็มเล่มเกวียน ก็ไม่ทำ ให้ความปรารถนาเต็มได้ ส่วนกองไฟนั้นก็เช่นกัน จะใส่เชื้อเข้าไปสักเท่าใด ไฟก็ยังลุกไหม้ไม่พอ และ มหาสมุทรนั้นก็ไม่อิ่มด้วยน้ำเช่นกัน ผู้ที่จะอึดได้ ซึ่งถือว่าเป็นผู้คงที่คือพระชินาสัพพัตร์ผู้รู้สิ้นกิเลสแล้ว เท่านั้น บุคคลประเภทนี้ท่านแสดงว่าเหมือนคลื่นย่อมไม่เกิดในท่ามกลางมหาสมุทร^{๔๒}

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาใหญ่ที่สำคัญมากในทุกประเทศที่จำเป็นจะต้องหา ทางแก้ไข เนื่องจากปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อทุกระบบของวงจรรอบนิเวศ เพราะเมื่อสิ่งแวดล้อม มีปัญหา สรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายที่เคยอยู่อาศัยในสภาพสิ่งแวดล้อมนั้นอย่างปกติสุขจะได้รับ

^{๔๒} คุรยละเอียดยใน ขุ.ม.อ. (ไทย) ๕/๗๒๔/๓๗๑.

ผลกระทบโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ส่วนจะกระทบน้อยหรือมากก็ขึ้นอยู่กับสภาพของปัญหาว่ามีความรุนแรงมากน้อยเท่าใด หากมีความรุนแรงมาก ก็อาจจะเป็นสาเหตุให้สิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่อยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมนั้นสูญพันธุ์ไปเลยก็ได้ หรือหากน้อยลงกว่านั้นก็อาจก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ทุกวันนี้เราจะได้ยินข่าวเสมอว่าคณะแพทย์ได้ค้นพบเชื้อโรคชนิดใหม่ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และสัตว์รวมทั้งพืชต่างๆ ด้วย หลายอย่างยังไม่สามารถบอกได้ว่าเกิดจากสาเหตุใด ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า การพัฒนาสายพันธุ์ของเชื้อโรคส่วนหนึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์อาจจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม เช่น การที่มนุษย์คิดว่าสัตว์ที่ตนเองเลี้ยงคงต้องการแคลเซียมเพื่อไปเสริมสร้างกระดูกเพื่อร่างกายจะได้แข็งแรง จึงนำเอากระดูกสัตว์จากโรงงานฆ่าสัตว์มาบดผสมอาหารให้วัวกินจนเป็นสาเหตุของโรคคว่ำบ้าในกาลต่อมา หรือการพัฒนาอาวุธชีวภาพต่างๆ เป็นต้น

การที่จะกำจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สิ่งมีชีวิตทั้งหลายอยู่ได้อย่างเป็นสุขนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายจึงจะสำเร็จ การรักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาดเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยอันเกิดจากเชื้อโรคต่างๆ นี้ พระพุทธเจ้าพระองค์ทรงเป็นนักสุขอนามัยชั้นยอด ทรงแนะนำให้ภิกษุทั้งหลายรักษาความสะอาดที่อยู่ถื่นเพื่อไม่ให้เป็นที่เพาะเชื้อโรค หากสถานที่สกปรกทรงอนุญาตให้ภิกษุปิดกวาดให้เรียบร้อยก่อนเข้าอยู่อาศัย ซึ่งเรื่องนี้เราจะศึกษาได้จากพระไตรปิฎกข้ออุปชฌายวัตร ที่ว่า

ถ้าข้าวมดมี ฟังล้างภาชนะใส่ข้าวมดเข้าไปถวาย เมื่ออุปชฌาย์ฉันข้าวมดเสร็จแล้วฟังถวายน้ำรับภาชนะมาถืออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ล้างแล้วเก็บงำไว้ เมื่ออุปชฌาย์ลุกขึ้นแล้ว ฟังกอสนะเก็บ ถ้าที่นั้นรก ฟังกวาด^{๔๓}

และที่ว่า

อุปชฌาย์อยู่ในวิหารใด ถ้าวิหารนั้นสกปรก ถ้าสามารถ ฟังชำระให้สะอาดเมื่อจะชำระวิหารให้สะอาด ฟังขนบาตรและจีวรออกก่อน วางไว้ ณ ที่สมควร ฟังขนผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน พูกหมอน ออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร เตียง ตั่ง สัทธิวิหาริกฟังกออย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบบานประตูและกรอบประตู ขนออกไปตั้งไว้ ณ ที่สมควร เชียงรองเตียงกระโถน พนักฟังก ฟังขนออกมาวางไว้ ณ ที่สมควร พรหมปูพื้น ฟังสังเกตที่ปูไว้เดิมค่อยขนออกมาวาง ณ ที่สมควร

ถ้าในวิหารมีหยากเยื่อ ฟังกวาดเพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่างและมุมห้องฟังกเช็ด ถ้าฝาที่ทาน้ำมันหรือพื้นทาสีดำขึ้นรา ฟังใช้ผ้าชุบน้ำบิดแล้วเช็ด ถ้าเป็นพื้นไม้ได้ทา ฟังใช้น้ำประพรมเช็ด อย่าให้วิหารคลาคล่ำด้วยฝุ่นละอองฟังกเก็บหยากเยื่อไปทิ้ง ณ ที่สมควร^{๔๔}

^{๔๓} วิ.ม.(ไทย) ๔/๖๖/๘๒.

^{๔๔} วิ.ม.(ไทย) ๔/๖๖/๘๔.

จากตัวอย่างที่ยกมา จะเห็นได้เป็นอย่างดีว่าพระพุทธรองค์ได้ทรงเน้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากทั้งใกล้ตัวและไกลตัว ทรงแนะนำให้ภิกษุได้ช่วยป้องกันและรักษาทั้งสภาพแวดล้อมใกล้ตัวและระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวทุกระบบ เพื่อรักษาความสมดุลไม่ให้เสียความสมดุลได้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างมีความเกี่ยวเนื่องกันและกัน หากมีการสูญเสียความสมดุลระบบเกิดขึ้นเมื่อใดก็จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นทันที

ดังนั้น การใช้ประโยชน์น้ำตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการจัดการทรัพยากรน้ำให้คุ้มค่า และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องอิงอาศัยการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดทรัพยากรน้ำด้วย ส่วนความสำคัญของทรัพยากรน้ำได้แก่ มีความสัมพันธ์ในแง่พึ่งพาท้องอาศัยกับทรัพยากรชนิดอื่นเช่น ป่าไม้ ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้มนุษย์อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ มีความสำคัญในแง่การจัดการเพื่อเกษตรกรรม และเป็นสถานที่รื่นรมย์พักผ่อนหย่อนใจด้วย

๒.๔ ภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำ

๒.๔.๑ ภัยเพราะอาโปสังวัฏฏกัปพิณาศ

เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่มีที่สิ้นสุด ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไปเรื่อยๆ มนุษย์พยายามปรับเปลี่ยนธรรมชาติออกไปในทิศทางต่างๆ ตามที่ต้องการ ทำให้ธรรมชาติหันมาตอบแทนมนุษย์ในทางที่ไม่ดี เช่น ทำให้มนุษย์มีโรคภัยไข้เจ็บร้ายแรงแปลกๆ ทั้งนี้เพราะ จิตใจของมนุษย์เสื่อมทรุดโทรมคิดไปแต่ในเรื่องแสวงหาผลประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการของตนเกินไป จึงทำให้โลกแตกสลาย ไปหาจุดสิ้นสุดของมันเร็วขึ้น ในสารัตถทีปนีได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้โลกเราไปสู่จุดจบสิ้นสุดว่า “โลกจะร้อนแรงขึ้นอีก ทำให้น้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็กแห้งขอด สาเหตุเพราะมีดวงอาทิตย์อีกหนึ่งดวงปรากฏขึ้นมาใหม่” ดังพระพุทธพจน์ว่า “มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางคราว มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๒ ปรากฏ เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๒ ปรากฏ แม่น้ำน้อย หนองน้ำทุกแห่ง ระเหยเหือดแห้ง ไม่มีน้ำ ฉันทิสังขารทั้งหลายก็ฉันทันนั้น เป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ควรหลุดพ้นในสังขารทั้งปวง” ในสารัตถทีปนีกล่าวว่า เมื่อดวงอาทิตย์ขึ้นดวงที่สองเกิดขึ้น “โลกจะพินาศด้วยน้ำ” ในความหมายว่า โลกนี้ถูกน้ำกรดกัดเซาะ ทำให้แผ่นดิน และภูเขาจะถูกกัดเซาะจนหมดสิ้นและสิ่งมีชีวิตยากที่จะอยู่รอดได้ เมฆเกิดจากไอน้ำที่เป็นกรดนั่นเอง ในช่วงนี้โลกจะเกิดการปั่นป่วนแปรปรวนอย่างมหาดล ลมพายุขนาดใหญ่เกิดขึ้น ซึ่งจะได้อีกต่อไปในรายละเอียดในเรื่องพินาศกับด้วยไฟ ด้วยน้ำ และด้วยลมต่อจากนั้นน้ำในแม่น้ำสายใหญ่ๆ จะแห้งตามมาเพราะสาเหตุมาจากดวงอาทิตย์ดวงที่ ๓ ปรากฏมาอีกหนึ่งดวง ดังพระพุทธพจน์กล่าวว่า

มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางคราว มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๓ ปรากฏ เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๓ ปรากฏ แม่น้ำสายใหญ่ ๆ คือ คงคา ยมนา อจิรวดี สรรภู มหิ ทุกแห่งระเหยเหือดแห้ง ไม่มีน้ำ ฉันทิสังขารทั้งหลายก็ฉันทันนั้น เป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ควรหลุดพ้นใน

สังขารทั้งปวง อนุমানได้ว่าจะเป็นแม่น้ำสายหลักๆ บนโลก ในประเทศแถบเอเชียก็มีแม่น้ำโขง ฯลฯ ในกาลต่อมาพระพุทธองค์ทรงกล่าวอีกว่า น้ำในแหล่งน้ำขนาดใหญ่ๆ เช่น ทะเลสาบขนาดใหญ่ๆ บนโลกใบนี้กลับแห้งขอด เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๔ ปรากฏขึ้นมา มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางครั้ง มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๔ ปรากฏ เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๔ ปรากฏ แหล่งน้ำใหญ่ๆ ที่เป็นแดนไหลมารวมกันของแม่น้ำใหญ่ๆ เหล่านี้ คือ สระโหนดาด สระสีหปาตตะ สระรถการะ สระกัณณมฺฤณะ สระกุนาลา สระฉัททันต์ สระมันทากินี ทุกแห่งระเหยเหือดแห้ง ไม่มีน้ำ ฉนฺได สังขารทั้งหลายก็ฉนฺนนั้นเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ควรหลุดพ้นในสังขารทั้งปวง^{๔๕}

ตามเนื้อหานี้พอจะอนุমানได้ว่า แหล่งน้ำใหญ่บนโลกทะเลสาบน้ำจืดและทะเลสาบน้ำเค็ม ที่เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่บนโลก เช่น ทะเลสาบเจนีวา (สวิสเซอร์แลนด์), ทะเลสาบลิทอนเนสส์ (อังกฤษ), ทะเลสาบซูพีเรีย (อเมริกา), ทะเลสาบมิชิแกน (อเมริกา) และทะเลสาบไบคาล (ตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของไซบีเรีย ประเทศรัสเซียเป็นทะเลสาบที่ลึกที่สุดในโลก จุดที่ลึกที่สุดมีความลึกกว่า ๑,๖๔๐ เมตร ทะเลสาบไบคาลเกิดจากการที่น้ำเอ่อล้นเข้ามาจนเต็มรอยเปลือกโลกที่แตกเมื่อ ๒๕ ล้านปีที่แล้ว ทะเลสาบมีความยาวประมาณ ๖๕๐ กิโลเมตร กว้างโดยเฉลี่ย ๕๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๒๓,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร^{๔๖}

แหล่งน้ำเหล่านี้ไม่มีน้ำ แห้งขอดไม่มีน้ำสักหยด พระพุทธองค์ได้กล่าวต่อไปอีกว่า น้ำในทะเลจะแห้งขอดเพราะมีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๕ โผล่ขึ้นมาอีก มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางครั้ง มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๕ ปรากฏเพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๕ ปรากฏ น้ำในมหาสมุทรลึก ๑๐๐ โยชน์ก็ดี ๒๐๐ โยชน์ ก็ดี ๓๐๐ โยชน์ก็ดี ๔๐๐ โยชน์ก็ดี ๕๐๐ โยชน์ก็ดี ๖๐๐ โยชน์ก็ดี ๗๐๐ โยชน์ก็ดี จวดลงเหลืออยู่เพียง ๗ ชั่วโมงตลาก็มี ๖ ชั่วโมงตลาก็มี ๕ ชั่วโมงตลาก็มี ๔ ชั่วโมงตลาก็มี ๓ ชั่วโมงตลาก็มี ๒ ชั่วโมงตลาก็มี ชั่วโมงตลาก็มี เหลืออยู่เพียง ๗ ชั่วโมง ๖ ชั่วโมง ๕ ชั่วโมง ๔ ชั่วโมง ๓ ชั่วโมง ๒ ชั่วโมง ชั่วโมงเดียว ชั่วโมงครึ่งคน เพียงเอาจึงเข้า เพียงแค่ข้อเท้า ภิกษุทั้งหลาย น้ำในมหาสมุทรยังเหลืออยู่เพียงในรอยเท้าโคในที่นั้น ๆ เปรียบเหมือนในฤดูแล้ง เมื่อฝนเม็ดใหญ่ ๆ ตกลงมา น้ำเหลืออยู่ในรอยเท้าโคในที่นั้นๆ ฉะนั้น เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๕ ปรากฏ น้ำในมหาสมุทรแม้เพียงข้อนิ้วก็ไม่มี ฉนฺได สังขารทั้งหลายก็ฉนฺนนั้น เป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ควรหลุดพ้นในสังขารทั้งปวง ณ เวลานั้นโลกทั้งใบปราศจากน้ำ น้ำที่ระเหยออกไปจากทะเล ไม่มีการกลับมาเป็นฝนในมหาสมุทรอีกเลย โลกจึงแห้งผากตลอดเวลา

^{๔๕} พระสารีบุตรมหาเถระ, **สารัตถทีปนี ฎีกาพระวินัย ภาค ๑**, แปลโดย สิริ เพ็ชรไชย, ฉบับพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๔๒๒.

^{๔๖} ดูรายละเอียดใน <http://th.wikipedia.org/> เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๖.

หลังจากที่ดวงอาทิตย์ดวงที่ ๕ โผล่ขึ้นมา น้ำในแหล่งน้ำบนโลกก็กลายหายสิ้นไปเหลือแต่เพียงผืนแผ่นดินที่แห้งผากปราศจากน้ำ แต่ความร้อนมิได้ลดลง กลับทวีความรุนแรงมากขึ้นไปอีกเพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๖ ปรากฏขึ้นมาอีก มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางครั้งราว มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๖ ปรากฏเพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๖ ปรากฏ แผ่นดินใหญ่นี้ และขุนเขาสิเนรุ ย่อมมีกลุ่มควันพวยพุ่งขึ้น ภิภุขุทั้งหลาย นายช่างหม้อเผาหม้อที่เขาปั้นดีแล้ว ย่อมมีกลุ่มควันพวยพุ่งขึ้น ฉันทใด ภิภุขุทั้งหลาย เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๖ ปรากฏ แผ่นดินใหญ่นี้ สังขารทั้งหลายก็ฉันทนั้น เป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ควรหลุดพ้นในสังขารทั้งปวง” แผ่นดินในช่วงนี้ถูกเผาเหมือนอยู่ในเตาเผาหม้อดิน ควันที่เผาดินจะลอยออกมาดูเหมือนว่าแผ่นกำลังจะถูกเผาให้หลอมละลาย

ควันที่ระเหยออกมาเป็นเพราะน้ำที่แทรกซึมเพื่อยึดให้ดินเกาะกันแน่น ได้ถูกความร้อนเผาได้ระเหยออกมา ทำให้ดินเสียการยึดเหนี่ยวเข้าหากัน ซึ่งกล่าวไว้ว่า “พระอาทิตย์ดวงที่ ๖ ก็ย่อมปรากฏ ทำให้จักรวาลทั้งสิ้นมีควันเป็นอันเดียวกัน มีน้ำเหือดแห้งไปด้วยกัน ก็ปฐวีธาตุในที่นั้น ๆ เป็นธรรมชาติที่ค้ำกันตั้งอยู่ได้ เพราะอาโปธาตุใดได้ประสานไว้ อาโปธาตุนั้นย่อมถึงความสิ้นไปเพราะพระอาทิตย์ดวงที่ ๖ ปรากฏ แม้แสนโกฏิจักรวาลก็เหมือนกับจักรวาลนี้” จากนั้นโลกจะเพิ่มดีกรีความร้อนขึ้นมาอีกเพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๗ ปรากฏให้เห็นจากพระพุทธรพจน์กล่าวไว้ว่า มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางครั้งราว มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๗ ปรากฏ เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๗ ปรากฏ แผ่นดินใหญ่นี้ และขุนเขาสิเนรุ เกิดไฟลุกโชนมีแสงเพลิงเป็นอันเดียวกัน เมื่อแผ่นดินใหญ่นี้ และขุนเขาสิเนรุถูกไฟเผาผลาญอยู่ เปลวไฟถูกลมพัดขึ้นไปจนถึงพรหมโลก เมื่อขุนเขาสิเนรุถูกไฟเผาไหม้ กำลังพินาศถูกกองเพลิงใหญ่เผาทั่วตลอดแล้ว ยอดเขาแม้ขนาด ๑๐๐ โยชน์ ๒๐๐ โยชน์ ๓๐๐ โยชน์ ๔๐๐ โยชน์ ๕๐๐ โยชน์ ย่อมพังทลาย เมื่อแผ่นดินใหญ่นี้ และขุนเขาสิเนรุถูกไฟเผาผลาญอยู่ ชี้อ้าและเขม่าย่อมไม่ปรากฏ ภิภุขุทั้งหลาย เมื่อเนยใสหรือน้ำมันถูกไฟเผาผลาญอยู่ ชี้อ้าและเขม่าย่อมไม่ปรากฏฉันท

เมื่อแผ่นดินใหญ่นี้และขุนเขาสิเนรุถูกไฟเผาผลาญอยู่ ชี้อ้าและเขม่า ก็ย่อมไม่ปรากฏ ฉันทนั้น สังขารทั้งหลายก็ฉันทนั้น เป็นสภาวะไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่น่าชื่นชม นี่เป็นข้อกำหนดควรเตือนนาย ควรคลายกำหนด ควรหลุดพ้นในสังขารทั้งปวง จากพระพุทธรพจน์ตอนนี้ เป็นการบอกชัดเจนว่าโลกสิ้นแล้ว ถูกเผาเหมือนเนยที่โดนไฟเผาละลายไปทันที ไม่ปรากฏแม้แต่เป็นเขม่าควัน โลกสิ้นสุดลงเพียงเท่านี้ การเผาไหม้เริ่มจากภูเขาที่สูงน้อย ไปหามาก จนถึงเขาสิเนรุ ไม่เพียงแต่โลกเท่านั้นที่ถูกเผาพินาศ จักรวาลก็เช่นเดียวกันถูกเผาให้เป็นความว่างเปล่า มีตมิต

ตลอดกาลนาน กล่าวโดยสรุปว่า โลกพินาศด้วยน้ำ ด้วยลม และด้วยไฟ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย
ที่โลกจะพินาศสิ้นไป พร้อมกับจักรวาล^{๔๗}

ในโลกที่ปกสารได้กล่าวเรื่องเหตุแห่งความวิनाศของโลก โดยเหตุ ๓ ประการ มีเพลิงเป็น
ต้น ในเรื่องความวินาศของกัปนั้น พิงทรอบสงไขย ๔ ของกัป คือ สังวัฏฏกัป ฐายีกัป วิวัฏฏกัป
และ วิวัฏฏฐายีกัป บรรดาอสงไขยของกัปทั้ง ๔ นั้น ที่เรียกว่า สังวัฏฏะ หมายถึง ความสลาย ความ
วินาศ ตอนที่กัปพินาศ เป็นอสงไขยกัป ก็และอสงไขยกัปนั้นโดยความหมายก็คือกาล ความพินาศของ
กัปนั้นบัณฑิตพึงทราบด้วยอำนาจของสังขารที่เป็นไปตอนนั้น กาลอันดำรงอยู่อย่างเบื้องหน้าแต่ความ
สลาย ชื่อว่า สังวัฏฏฐายี กาลอันดำรงอยู่อย่างเบื้องหน้าจากความสลาย การกลับฟื้น การบังเกิด
เจริญอยู่ ชื่อวิวัฏฏะ ตอนที่กัปเจริญอยู่เป็นอสงไขยกัป แม้อสงไขยกัปนั้น โดยความหมายก็คือมันแล
ความเจริญของกัปนั้น บัณฑิตพึงทราบด้วยสามารถแห่งสังขารที่เป็นไปอยู่ตอนนั้น กาลที่ดำรงอยู่
อย่างนั้น เบื้องหน้าแต่กาลกลับฟื้น ชื่อว่า วิวัฏฏฐายี กาลที่ดำรงอยู่เบื้องหน้าจากการกลับฟื้น

บรรดาอสงไขยกัปนั้น สังวัฏฏะ มี ๓ คือ เตโชสังวัฏฏะ ความสลายเพราะไฟ ๑ อาโป-
สังวัฏฏะ ความสลายเพราะน้ำ ๑ วาโยสังวัฏฏะ ความสลายเพราะลม ๑ ขอบเขตของสังวัฏฏะ
มี ๓ คือ อากัสสรา ๑ สุภิกินทา ๑ เวทูปผลา ๑ ในกาลใดกัปสลายเพราะไฟ ในกาลนั้น โลก
ภายใต้้อากัสสราลงมาย่อมถูกไฟไหม้ ในกาลใดกัปสลายเพราะน้ำ ในกาลนั้นโลกภายใต้
สุภิกินทาลงมา ย่อมถูกน้ำละลาย ในกาลใดกัปสลายเพราะลม ในกาลนั้นโลกภายใต้เวทูปผลา
ลงมาย่อมถูกลมพัดกระจัดกระจาย^{๔๘}

^{๔๗} พระสารีบุตรมหาเถระ, สารัตถทีปนี ฎีกาพระวินัย ภาค ๑, หน้า ๔๑๗, อ้างใน Ven. Naing Kruy (Inthapanyo), “ศึกษาเปรียบเทียบกำเนิดโลกในศาสนาพุทธเถรวาทกับศาสนาคริสต์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๓๙ – ๔๒.

^{๔๘} กรมศิลปากร, โลกที่ปกสาร ฉบับหอสมุดแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕๕-๑๕๖.

นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่น่าสนใจศึกษาที่มีผลกระทบอันเกิดจากน้ำ แม้ว่าจะไม่รุนแรงถึงขนาดทำให้โลกพินาศไปแต่ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในพระพุทธศาสนานั้นก็คือปรากฏการเกิดแผ่นดินไหวในพระพุทธศาสนา ในภูมิบาลสูตร ว่าด้วยเหตุที่ทำให้แผ่นดินไหว ว่า เกิดจากสาเหตุ ๘ ประการ มีลมกำเริบ เป็นต้น^{๔๙} ผลของการเกิดแผ่นดินไหวในพระพุทธศาสนา มักจะแสดงถึงการเกิดเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น สมณะสำเร็จในการเจริญปฏิญญาและอาโปกสิณ พระโพธิสัตว์จุติจากภพดุสิตสู่พระครรภ์ของพระมารดา พระโพธิสัตว์ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา พระพุทธเจ้าตรัสรู้ พระพุทธเจ้าประกาศธรรมจักร เหตุการณ์เหล่านี้เป็นไปเพื่อความยินดีและเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ ส่วนเหตุการณ์ที่เป็นไปเพื่อความสูญเสียอย่างหาที่สุดไม่ได้ในพระพุทธศาสนาเถรวาทและหมู่วมลมนุษยชาติ คือ การการปลงอายุสังขารของพระพุทธเจ้าและคราวที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดแผ่นดินไหวที่เป็นไปตามภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มนุษย์รู้จักในปัจจุบันที่ตรงกับเหตุการณ์ครั้งพุทธกาล สืบเนื่องมาจาก ลมพายุที่พัดแรงทำให้น้ำกระเพื่อม น้ำที่กระเพื่อมทำให้แผ่นดินไหว ซึ่งคนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เรื่องแผ่นดินไหว เพราะมีผลกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ของมวลมนุษย์ และสามารถทำให้สภาพทางธรณีวิทยาเปลี่ยนแปลงไป

ในอังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ได้กล่าวถึงสาเหตุที่จักรวาลและโลกถูกทำลายมีอยู่ ๓ ประการ^{๕๐} คือ ถูกทำลายด้วยไฟ ถูกทำลายด้วยน้ำ และถูกทำลายด้วยลม พระพุทธศาสนาเถรวาทแม้จะกล่าวถึงสาเหตุที่ทำลายจักรวาลและโลกไว้ ๓ ประการนี้ แต่จะถูกทำลายไปด้วยไฟเป็นส่วนใหญ่

ในอรรถกถาขุททกนิกาย ปฏิสัมภทามรรค กล่าวว่า “เมื่อใดก็บเสื่อมเพราะน้ำ ถูกน้ำท่วมละลายไปถึงเบื้องล่างแห่งสุภิกินหา”^{๕๑}

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงไว้ว่า โลกจะถูกทำลายด้วยเหตุ ๓ ประการ อันได้แก่ ไฟ น้ำ และลมเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะได้กล่าวถึงอาโปลสังวัฏฏะ กับพินาศด้วยน้ำ^{๕๒} ความว่า

^{๔๙} เหตุแผ่นดินไหว ๘ ประการ ได้แก่ ๑. แผ่นดินตั้งอยู่บนน้ำ น้ำตั้งอยู่บนลม ลมตั้งอยู่บนอากาศ เวลาที่ลมพายุพัดแรงย่อมทำให้น้ำกระเพื่อม น้ำที่กระเพื่อมย่อมทำให้ แผ่นดินไหวตาม ๒. สมณะหรือพราหมณ์ผู้มีฤทธิ์เชี่ยวชาญทางจิต หรือเหล่าเทวดาผู้มีฤทธิ์มาก มีอำนาจมาก ได้ เจริญปฏิญญาญาณิตนน้อย แต่เจริญอาโปลัญญาจนหาประมาณมิได้จึงทำให้แผ่นดิน ไหวสั่นสะเทือนเลื่อนลั่น ๓. คราวที่พระโพธิสัตว์มีสติสัมปชัญญะจุติจากภพดุสิต เสด็จสู่พระครรภ์ของพระมารดา ๔. คราวที่พระโพธิสัตว์มีสติสัมปชัญญะ ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา ๕. คราวที่ตถาคตตรัสรู้อนตรสัมมาสัมโพธิญาณ ๖. คราวที่ตถาคตประกาศธรรมจักรอันยอดเยี่ยมให้เป็นที่ ๗. คราวที่ตถาคตมีสติสัมปชัญญะปลงอายุสังขาร ๘. คราวที่ตถาคตปรินิพพานด้วยอนุภาทิเสสนิพพานธาตุ อ้างใน ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๖๖-๑๖๙/๙๑-๙๖, ส.ม. (ไทย) ๑๙/๘๒๒/๒๒๖-๒๒๙, อัง.สตุตทก. (ไทย) ๒๓/๗๐/๓๗๗-๓๗๘, ขุ.อ. (ไทย) ๒๕/๕๑/๑๗๙-๑๘๔.

^{๕๐} อัง.สตุตทก. (ไทย) ๒๓/๖๖/๑๓๒-๑๓๖.

^{๕๑} ขุ.ป.อ. (ไทย) ๖๘/๑๐๐๕.

^{๕๒} วิสุทธิ. (ไทย) ๒/๒/๒๐๒ - ๒๐๔.

มหาเมฆน้ำกรดที่เป็นต้นล้ากับในอาโปสังวัฏฏะนี้ตั้งขึ้น เปรียบได้กับสุรยดวงที่ ๒ ใน เตโชสังวัฏฏะนั้น มหาเมฆน้ำกรดนั้น แต่แรกก็ตกลงมาเป็นฝอยๆ ตกโดยเป็นหยาดน้ำใหญ่ ขึ้นตามลำดับ จนยังแสนโกฏิจักรวาลให้เต็ม สิ่งทั้งปวงมีแผ่นดินและภูเขา เป็นต้น ที่น้ำกรด ถูกๆ เข้าแล้ว ย่อมละลายไป น้ำนั้นลมธารไว้ออบ น้ำจับแต่แผ่นดิน^{๕๓} จนถึงพรหมโลกชั้นทุติย ฌานภูมิ มันยังพรหมโลกทั้ง ๓ ชั้น^{๕๔} ในทุติยฌานนั้นให้ละลายแล้ว หยดจุดได้ชั้นสุภิกิณหะ^{๕๕} น้ำล้ากับนั้น สิ่งที่น่าจะเป็นสังขาร แม้สักอณูหนึ่งยังมีเหลืออยู่ตราบใด ก็ยังไม่ระงับตราบนั้น ต่อครอบงำ สิ่งที่น่าจะเป็นสังขารทั้งปวงอันถูกน้ำแล้ว จึงระงับคือถึงซึ่งความเหือดหายไปด้วย ฉับพลัน อากาศเบื้องบนกับทั้งอากาศเบื้องล่างก็มีตมิดเป็นอันเดียวกันแล

ในอาโปสังวัฏฏะนี้ ตอนเกิดขึ้นใหม่ โลกนบอากาศสรรพพรหมโลกเป็นต้น เกิดปรากฏขึ้น (เพราะอากาศสรรพพรหมโลกก็ถูกน้ำกรดละลายด้วย) และสัตว์ทั้งหลายจุติจากชั้นสุภิกิณหะลงมา เกิดในที่ต่างๆ มีที่ชั้นอากาศเป็นต้นเท่านั้น ในกับ ๔ นั้น แต่เกิดมหาเมฆล้ากับไปจนถึง น้ำกรดล้ากับขาด นี่เป็นอสงไขยหนึ่ง แต่น้ำขาดจนถึงเกิดมหาเมฆก่อเกิด นี่เป็นอสงไขยที่ ๒ แต่เกิดมหาเมฆก่อเกิดไปจนถึงความเกิดปรากฏขึ้นแห่งจันทร์และสุรย นี่เป็นอสงไขยที่ ๓ แต่ความเกิดปรากฏขึ้นแห่งจันทร์และสุรยไปจนถึงเกิดมหาเมฆล้ากับอีก นี่เป็นอสงไขยที่ ๔ รวม ๔ อสงไขยนี้ เป็นมหากัป ๑ ความพินาศด้วยน้ำ

สรุปภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำว่าด้วยเรื่องอาโปสังวัฏฏะนั้น คือน้ำบรรลัถ์กลับ ความพินาศใน ชั้นนี้กินอาณาบริเวณในพรหมชั้นสุภิกิณหะและชั้น เวทฬผละ ลงไปเป็นการกล่าวเสริมว่าเมื่อขณะที่ ดวงอาทิตย์ดวงที่ ๒ ปรากฏขึ้นมานั้น ในช่วงนี้โลกจะถูกความร้อนทำให้น้ำระเหย แล้วกลายเป็นไอน้ำ กลับตกมาบนโลกอีกครั้ง แต่การกลับมาเป็นฝนตกบนโลกนั้นฝนจะเป็นฝนกรด กัดเซาะโลกและสิ่ง ต่าง ๆ ที่แรกก็ตกเป็นฝอยๆ แล้วตกเป็นสายธารใหญ่จนเต็มแสนโกฏิจักรวาลโดยลำดับ แผ่นดินและ ภูเขาเป็นต้น อันน้ำกรดถูกต้องแล้ว ก็ละลายไป เหมือนก้อนเกลือใส่ลงไปในน้ำ

๒.๔.๒ ภัยธรรมชาติ

ภัยอันเกิดแต่ธรรมชาติเพราะมีน้ำเป็นสาเหตุ นำความโศกเศร้ามาแก่บุคคลที่ยังเป็น ปุถุชนอยู่ ดังความในภยสูตร ได้กล่าวถึง อมาตาปุตติกภัย ข้อที่ ๒ ว่า

^{๕๓} มหาภูติกายขยายความว่า ที่ว่า “แต่แผ่นดิน” นี้ หมายถึง “แต่ส่วนล่างสุดแห่งแผ่นดิน” ก็คือว่า ละลายดินทั้งหมด ตลอดทั้งน้ำรองแผ่นดินและลมอุมน้ำนั้น ให้สลายกลายเป็นน้ำกรดไปหมดสิ้น.

^{๕๔} ทุติยฌานภูมิ ๓ ชั้น คือชั้นปริตตภาวะ อัมปมาณภวะ และอากาศระ.

^{๕๕} มหาภูติกายว่า ที่ว่า ชั้นสุภิกิณหะ นั้น ท่านกำหนดเอาตติยฌานภูมิทั้ง ๓ ชั้นนั้นแหละแต่ยกเอาชั้น สูงสุดมากล่าวแต่ชั้นเดียว เพราะฉะนั้น ความที่แท้ก็คือว่า น้ำกรดขึ้นไปหยดจุดได้ตติยฌานภูมินั่นเอง (ตติยฌาน ภูมิ ๓ คือ ปริตตสุภะ อัมปมาณสุภะ และสุภิกิณหะ ใน วิสุทธิ. (ไทย) ๒/๒/๒๐๓.

สมัยที่มหาเมฆตั้งเค้ามีอยู่ เมื่อมหาเมฆตั้งเค้าขึ้นแล้ว ฝนตกลงมา ย่อมเกิดห้วงน้ำใหญ่ เมื่อเกิดห้วงน้ำใหญ่แล้ว แม้หมู่บ้านก็ถูกน้ำพัดไป ตำบลก็ถูกน้ำพัดไป เมืองก็ถูกน้ำพัดไป เมื่อหมู่บ้านถูกน้ำพัดไปอยู่ เมื่อตำบลถูกน้ำพัดไปอยู่ เมื่อเมืองถูกน้ำพัดไปอยู่ ในที่นั้น แม้มารดา ก็ไม่ได้พบบุตร แม้บุตรก็ไม่ได้พบมารดา บุณชนผู้ไม่ได้สดับเรียกภ้ยที่ ๒ นี้ว่า “อมาตาปุตติกภ้ย”^{๕๖}

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ภ้ยอันเกิดแต่น้ำนี้ คือ น้ำเป็นเหตุแห่งความพลัดพราก เป็นบ่อเกิดแห่งความโศกเศร้า แก่ผู้เป็นที่รักคือมารดาที่ต้องพลัดพรากจากบุตร ซึ่งถือว่าเป็นธรรมชาติที่ปรากฏทางกายหรือเชิงรูปธรรม ส่วนธรรมชาติที่เป็นไปทางนามธรรม ท่านเปรียบอุทกภ้ยเป็นดุจข้าศึกที่คอยขัดขวางการบรรลุความดี ดังความที่ว่า

เมื่อการออกจากกามซึ่งไม่มีข้าศึกมีอยู่ พระองค์ยังจะทรงต้องการอะไรด้วยกามทั้งหลายที่มีข้าศึกมาก กามทั้งหลายมีภ้ยอยู่ทั่วไป คือ ราชภ้ย อคคิภ้ย โจรภ้ย อุทกภ้ย และอัปปิยภ้ย จึงชื่อว่า มีข้าศึกมาก^{๕๗}

สรุปแล้ว ภ้ยพิบัติที่เกิดแต่น้ำในมุมมองของพระพุทธศาสนา มี ๒ ประการ คือภ้ยอันเกิดจากธรรมชาติก่อให้เกิด ไม่ว่าจะเป็เพราะภ้ยจากน้ำโดยปกติหรือภ้ยจากน้ำที่ทำให้สิ้นโลกก็ตาม นับว่าเป็นภ้ยในเชิงรูปธรรม ส่วนภ้ยที่สำคัญจำเป็นต้องขจัดให้สิ้น คือภ้ยอันเกิดแต่น้ำในเชิงนามธรรมที่ท่านเปรียบดุจกามคุณทั้งหลาย เช่น กาโมฆะ ห้วงน้ำคือกามเป็นต้น

๒.๕ น้ำกับพิธีกรรมในศาสนา

น้ำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนานี้ แม้บางพิธีกรรมก็ไม่ใช้พุทธประเพณี แต่เป็นเพียงกุศโลบายในการใช้น้ำเป็นสื่อเท่านั้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ยกพิธีกรรมที่ใช้น้ำเป็นสื่อ เช่น การพรมน้ำมนต์ พิธีการกรวดน้ำ การรดน้ำสังข์ในพิธีสมรส พิธีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ การอาบน้ำศพ ดังนี้

๒.๕.๑ การพรมน้ำมนต์

น้ำมนต์ คือ น้ำที่ผ่านพิธีน้ำมนต์ ปกติจะสำเร็จด้วยการเจริญพระพุทธรูปของพระสงฆ์ในงานพิธีมงคลต่าง ๆ หรือการเสกของพระภิกษุ หรือคฤหัสถ์ ผู้ทรงวิทยาคณ กล่าวคือ ผ่านการทำสมาธิที่แน่วแน่และพระปริตที่เป็นมนต์ทางศาสนาแล้วน้ำมนต์นิยมนำมาอาบ ต้ม หรือประพรมที่ศีรษะ ภายในบ้าน บริเวณบ้าน ป้ายร้านค้า เป็นต้น การพรมน้ำมนต์ เป็นความสำคัญของน้ำทางด้านความเชื่อทางจิตใจ ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีว่า

^{๕๖} อจ.ทูก. (ไทย) ๒๐/๖๓/๒๔๔, ๒๔๕.

^{๕๗} ชู.เถรี. (ไทย) ๒๖/๕๐๗/๖๓๗.

ในสมัยพุทธกาล พบว่า เมื่อครั้งเกิดอหิวาตกโรค ระบาดที่เมืองเวสาลี ในช่วงเวลานั้น เกิดภัยแล้ง พืชผลทางการเกษตรเกิดความเสียหายหนัก ผู้คนอดอยาก และล้มตายเป็นจำนวนมาก ชาวเมืองเวสาลีนำซากศพเหล่านั้นไปทิ้งไว้นอกเมือง พวกอมนุษย์ทั้งหลายหนีกลิ่นเหม็นของศพจึงพากันย้ายเข้ามาในเมืองทำให้เกิดโรคอหิวาตกโรคระบาดขึ้น ผู้คนในเมืองยิ่งล้มตายมากขึ้นไปอีก ชาวเมืองเวสาลีช่วยกันค้นหาสาเหตุของทุพภิกขภัยครั้งนี้ เมื่อตรวจสอบความตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมของพระราชาก็ปรากฏว่าพระองค์ทรงมีศีลธรรมครบถ้วน พระราชาจึงไปกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระพุทธองค์มาโปรดชาวเมืองเวสาลี เมื่อพระพุทธองค์เสด็จไปถึงเมืองเวสาลี ก็เกิดฝนตกหนัก เรียกว่า “ฝนโบกขรพรรษ” เป็นฝนพิเศษ เพราะผู้ใดต้องการจะเปียกฝน ก็เปียก ผู้ใดไม่ต้องการเปียก ก็จะไม่เปียก ฝนตกหนักจนเกิดน้ำท่วมใหญ่แล้วน้ำพัดพาเอาซากศพเหล่านั้นลงไปแม่น้ำคงคาจนหมดสิ้น ทำให้แผ่นดินสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นอีกครั้ง

ต่อมาพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับยืนอยู่ที่ประตูพระนคร ตรัสเรียกพระอานนท์มาแล้วตรัสสอน รัตนสูตร แก่พระอานนท์ ที่เรียกพระสูตรนี้ว่า “รัตนะ” เพราะหมายถึง พระรัตนตรัย คือพุทธ รัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ แล้วโปรดให้ทำน้ำพุทธรมนต์ประพรมไปทั่วเมือง เพื่อกำจัดอุปัทวะเหล่านั้น ที่ประตูพระนครเวสาลี สวดอยู่เพื่อป้องกัน ไข้บาตรของพระผู้มีพระภาคเจ้าตักน้ำเทียวประพรมอยู่ทั่วพระนคร พวกอมนุษย์ทั้งหลายที่อาศัยกองหยากเยื่อ และประเทศแห่งฝาดเรื้อนเป็นต้น ซึ่งยังไม่หนีไปในกาลก่อน ก็พากันหนีไปทางประตูทั้ง ๔ เมื่อพวกอมนุษย์ไปกันแล้ว โรคของมนุษย์ทั้งหลายก็สงบ^{๕๘}

จะเห็นได้ว่า จุดประสงค์ของการสวดรัตนสูตรเพื่อทำน้ำพุทธรมนต์ในครั้งนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดภัยพิบัติ ๓ ประการ คือ ๑. ทุพภิกขภัย คือ ภัยจาก ข้าวยากหมากแพง ๒. อมนุษย์ภัย คือ ภัยจาก ภูตผีปีศาจทำร้าย ๓. โรคภัย คือ ภัยจาก โรคภัยไข้เจ็บ พุทธคุณแห่งน้ำมนต์ที่กระทำในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดศรัทธาความเชื่อที่สืบมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ความเชื่อเรื่องการพรมน้ำมนต์ เป็นการจัดการน้ำในการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์โดยนำน้ำเป็นสื่อกลางให้เข้าถึงธรรม ในขณะที่น้ำมนต์กระทบผู้ร่วมพิธี จิตของผู้รับน้ำมนต์จะรู้สึกเย็นแผ่ซ่านและสงบ เป็นกุศโลบายให้หนึ่งชั่วขณะ ปลุกจิตให้ตื่น จิตที่สงบและมีสมาธิทำให้รู้จักคุณค่าของน้ำมากขึ้น ในการที่น้ำมนต์ช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ให้เข้มแข็งต่อสู้กับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตต่อไปได้ด้วยสติปัญญา และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในประกอบกิจการหรือการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักพระพุทธศาสนาในแง่จิตวิญญาณ การพรมน้ำมนต์ จึงตอบเป้าหมายของการจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่าเพื่อสร้างจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรน้ำ

^{๕๘} ดูรายละเอียดใน ขุ.ขุ. (ไทย) ๒๕/๖/๘-๙.

๒.๕.๒ พิธีการกรวดน้ำ

๑) การกรวดน้ำในครั้งพุทธกาล

“การกรวดน้ำ” มีปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาครั้งที่พระพุทธองค์ทรงทรงรับพระเวฬุวันเป็นวัดแห่งแรก โดยกล่าวถึงการถวายวัดเวฬุวันของพระเจ้าพิมพิสารต่อพระพุทธเจ้าด้วยการหลั่งน้ำ^{๕๙} และในปัจจุบันเรานิยมกรวดน้ำเมื่อเวลาถวายทานเสร็จแล้ว โดยเฉพาะในงานศพ หลังจากถวายทานแล้วเมื่อพระกำลังสวดให้พรด้วยภาษาบาลีญาติของผู้ตายก็จะกรวดน้ำอุทิศผลบุญกุศลไปให้ผู้ล่วงลับ การกรวดน้ำจึงเป็นสัญลักษณ์ของการแผ่ส่วนบุญกุศลเป็นการทำบุญด้วยปิตุทานมัย และเป็นกุศลโลบายให้ผู้กรวดน้ำมีสมาธิจดจ่อกับสายน้ำที่กำลังกรวด เพราะเชื่อว่าจะทำให้บุญกุศลที่แผ่ไปถึงผู้ล่วงลับนั้นได้รับผลบุญมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า การกรวดน้ำเป็นกุศลกรรมอย่างหนึ่ง คือการยกผลบุญกุศลที่เราได้กระทำให้ญาติมิตรและสัตว์ทั้งหลายนิยมกระทำหลังจากได้ทำบุญมาหรือหลังพระสงฆ์รับเครื่องไทยธรรมแล้ว ความสัมพันธ์ของน้ำกับพิธีกรวดน้ำ เมื่อพระเริ่มสวดอนุโมทนาผลบุญให้เจ้าภาพและญาติกรวดน้ำและอุทิศส่วนกุศลให้รินน้ำจากคนโทลงในถ้วยรองโดยไม่เอานิ้วรองหรือราดน้ำให้ถูกนิ้วและถ้าเจ้าภาพและญาติมิตรมีจำนวนหลายคนไม่สามารถจับคนโทได้อย่างทั่วถึงก็ให้มือแตะต่อ ๆ กันไป เพราะผลบุญนั้นจะสำเร็จได้ด้วยใจ การกรวดน้ำเป็นการตั้งปรารถนาขอให้ผลบุญที่นำไปอำนวยให้ประสบผลที่ประสงค์โดยที่พระอนุโมทนาว่าเยธา วาริระหา คือขอให้ความปรารถนาจงเต็มบริบูรณ์เหมือนน้ำที่เต็มฝั่ง ความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติของน้ำในพิธีกรวดน้ำ ในการกรวดน้ำจะใช้น้ำเป็นสื่อเป็นตัวแทนกุศลกรรมดี เพราะมีโนภาพของเป้าหมายที่เราจะอุทิศให้ไม่ดีพอเลยต้องอาศัยสื่อก็ไม่มีอะไรดีกว่าน้ำ เพราะน้ำเป็นธาตุเย็นและทำให้จิตใจรู้สึกเย็นผ่อนคลายและเมื่อเทน้ำลงมีอาการไหลสู่เป้าหมายอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

๒) การกรวดน้ำในมิลินทปัญหา

ในปัญหาถามตอบระหว่างพระเจ้ามิลินท์กับพระนาคเสนเถระ เรื่อง เปตานิ้งอุทิสสมผล ปัญหาที่ ๘ ปัญหาว่าด้วยการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติ^{๖๐} เรื่องมีดังนี้

พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามว่า ข้าแต่พระนาคเสนผู้ปรีชาอันว่าทายกทั้งหลายนี้ย่อมให้ทานแล้วอธิษฐานจิตอุทิศส่วนกุศลว่า “ด้วยเดชะที่ข้าพเจ้ากระทำการกุศลครั้งนี้อันว่าผลกุศลนี้จึงได้แก่บิดาญาติคามิตรสหายบุตรภรรยาสามีของข้าพเจ้าที่ตายไปสู่ปรโลกนั้นเกิด” คนทั้งหลายที่ตายไปสู่ปรโลกนั้นจะได้ผลกุศลที่ทายกอุทิศให้หรือประการใด

^{๕๙} วิ.ม. (ไทย) ๔/๕๙/๗๑.

^{๖๐} มิลินท. (ไทย) ๔๒๖ - ๔๒๗, (อังกษบับ สภาการศึกษาหมามกุฏราชวิทยาลัย, มิลินทปัญหา, (พระนคร : โรงพิมพ์ไท, ๒๕๗๐).

พระนาคเสนวิสัยสนาว่า “ขอถวายพระพรมหาบพิตรพระราชสมภารบางจำพวกก็ได้ บางจำพวกก็ไม่ได้” พระเจ้ามิลินทร์ตรัสถามว่า “เป็นเหตุอะไรอย่างนั้น” พระนาคเสนจึงวิสัยสนาว่า “ขอถวายพระพรพระมหาบพิตร พระราชสมภาร ด้วยคนทั้งหลายที่ตายไปสู่ปรโลกนั้นบางจำพวกไปเกิดในนรก บางจำพวกไปเกิดในสวรรค์เสวยอารมณ์ขมสมบัตินิพพาน บางจำพวกไปเกิดในไตรภพกำเนิด เกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉาน สัตว์ ๓ จำพวกนี้ ถึงตายก็จะแผ่ส่วนบุญกุศลให้ก็ไม่ได้เลยประการหนึ่ง เป็นอสุรกายก็ดี เป็นขุปปิปาสิกาเปรต อดข้าวอดน้ำก็ดี เป็นนิชฌามัตถิกเปรตเพลิงไหม้อยู่เป็นนิตย์ก็ดี ๓ จำพวกนี้ถึงญาติจะแผ่ส่วนบุญให้ก็ไม่ได้ จะได้อยู่แต่ปรตตูปชีวิเปรตนั้นจำพวกเดียว ด้วยปรตตูปชีวิเปรตนั้น มีชีวิตอยู่ด้วยทายกอุทิศกุศลให้ ถ้าว่าบิดามารดาภริยาญาติมิตรบุตรธิดาสามีตายไปสู่ปรโลกนั้นไปเป็นปรตตูปชีวิเปรตแม้ทายกอุทิศส่วนกุศลให้ก็ได้รับ ถ้าไม่ได้เกิดเป็นปรตตูปชีวิเปรตแล้ว ถึงทายกแผ่ส่วนบุญให้ก็ไม่ได้ ขอถวายพระพร

พระเจ้ามิลินทร์ตรัสถามว่า “ข้าแต่พระนาคเสนผู้ปรีชาทนายที่ทายกถวายแล้วอุทิศส่วนกุศลให้แก่บิดามารดาเป็นต้นที่ตายไปสู่ปรโลก ถ้าบิดามารดาเป็นต้นนั้นมิได้เกิดเป็นปรตตูปชีวิเปรตก็ไม่ได้แล้วผลทานนั้นจะมีสูญเปล่าหรือ ถ้าว่าญาติบิดามารดาเป็นต้นเกิดเป็นอื่น ผลทานนั้นก็สูญเปล่า ไม่เป็นประโยชน์นะซิ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า”

พระนาคเสนจึงถวายพระพรว่า “ขอถวายพระพรพระมหาบพิตร พระราชสมภารผลทานนั้นจะสูญเปล่าหาไม่ได้ ทายกผู้ให้ทานนั้นก็ได้รับผลทานนั้น ขอถวายพระพร” พระเจ้ามิลินทร์ตรัสถามว่า “ข้าแต่พระนาคเสนผู้ปรีชาทนาย ผู้เป็นเจ้าของยังโยมให้รู้โดยอุปมาในกาลบัดนี้เกิดพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า” พระนาคเสนจึงมีเถรวาจาว่า “ขอถวายพระพรพระมหาบพิตร พระราชสมภารเป็นประเสริฐยังมีบุรุษผู้หนึ่งจะไปเยี่ยมญาติของอาตมาตบแต่งซึ่งสุรามังสะกับโภชนาหาร ขนมของกินแล้วจึงนำเอาของเหล่านั้นไปฝากตระกูลญาติของอาตมาก็หาพบปะญาติไม่ เมื่อไม่พบญาติแล้วจะเอาของนั้นให้ใครเล่า ของนั้นจะมีหายสูญเปล่าหรือมหาบพิตร” พระเจ้ามิลินทร์ตรัสว่า “ของนั้นจะสูญไปหาไม่ได้ ของนั้นก็อยู่กับเจ้าของนั้นแหละ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า”

พระนาคเสนจึงมีเถรวาจาว่า “ขอถวายพระพรพระมหาบพิตร พระราชสมภาร ความประการนี้เปรียบฉันใด ทายกกระทำทานอุทิศผลบุญไปให้แก่ญาติของตน เมื่อญาติไม่เกิดเป็นปรตตูปชีวิเปรตแล้ว ผลทานนั้นจะสูญไปหาไม่ได้ ผลทานนั้นไซ้ร้ก็คงได้แก่ทายกผู้ให้อุปมาเหมือนบุรุษชายหาของไปเยี่ยมญาตินั้นไม่พบแล้วของนั้นก็กลับได้แก่บุรุษชายนั้น” อีกประการหนึ่ง ขอถวายพระพรพระมหาบพิตร เหมือนหนึ่งบุรุษเข้าไปสู่ห้องเมื่อประตูอื่นนอกจากประตูที่เข้าไม่มีแล้ว บุรุษนั้นจะพึงออกทางไหนก็ต้องออกทางประตูที่เข้าไม่มีใช้หรือ ข้อนี้มี ความว่าฉันใด ทายกที่ให้ทานอุทิศผลไปให้หมู่ญาติเมื่อญาติมิได้ไปเกิดเป็นปรตตูปชีวิเปรต ผลแห่งทานนั้นก็ย่อมจะกลับมาถึงท่านผู้ให้ มีอุปมาฉันนั้นแล ขอถวายพระพร

พระเจ้ามิลินทร์จึงตรัสว่า “ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าโยมนี้ไม่สงสัย เข้าใจแล้วว่าผลทานกลับได้แก่ทายกเจ้าของท่านผู้อุทิศให้”

ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าพระองค์ทรงเคยแนะนำพระเจ้าพิมพิสารให้อุทิศส่วนบุญหลังจากการถวายทาน^{๖๑} เรื่องมีอยู่ว่าคราวหนึ่งพระเจ้าพิมพิสารได้ถวายเวฬุวันอุทยานแก่พระพุทธองค์เพื่อเป็นพระอาราม คตินั้นเองได้เกิดเสียงประหลาดน่าสะพรึงกลัวแก่พระเจ้าพิมพิสาร รุ่งเช้าพระองค์จึงไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์เพื่อเล่าเรื่องนี้ พระพุทธองค์ทรงอธิบายว่านั่นเป็นเสียงของพระญาติในอดีตของพระองค์ที่บังเกิดเป็นเปรต เปรตเหล่านี้มากร้องขอส่วนบุญ เพราะเมื่อวานนี้พระองค์บริจาคทานแล้วแต่ไม่ได้อุทิศส่วนบุญไปให้ วันรุ่งขึ้นพระเจ้าพิมพิสารจึงอาราธนาพระพุทธเจ้าไปปราบทานอีกครั้งหนึ่งเมื่อถวายภัตตาหารและไตรจีวรเสร็จ พระเจ้าพิมพิสารก็อุทิศส่วนบุญให้แก่ญาติทั้งหลาย โดยมีการหลังทักษิณาทนหรือกรวดน้ำไปพร้อมกัน ทันใดนั้นอานิสงส์แห่งบุญก็เกิดแก่เปรตทั้งหลายทำให้ได้รับทั้งอาหารทิพย์ผ้าทิพย์ร่างกายอิมเอบผิวพรรณผ่องใส จากนั้นเรื่องข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์เพียงแต่แนะนำให้พระเจ้าพิมพิสารอุทิศส่วนบุญให้แก่ญาติที่ล่วงลับในอดีตชาติ

๒.๕.๓ การรดน้ำสังข์ในพิธีสมรส

พิธีรดหรือหลังน้ำสังข์นี้จะกระทำหลังจากคู่บ่าวสาวเริ่มทำบุญตักบาตร ฟังพระสวดพระพุทธมนต์และถวายจตุปัจจัยเสร็จแล้วเมื่อถึงฤกษ์รดน้ำสังข์ พระสงฆ์ผู้เป็นประธานจะทำการเจิมให้แก่คู่บ่าวสาว และหลังจากนั้นจึงสวมมงกุฎแฝด คู่บ่าวสาวนั้นจะต้องไปนั่งที่ ๆ จัดไว้มีหมอนสำหรับรองมือและพานรับน้ำสังข์ญาติผู้ใหญ่ก็ทยอยกันมารดน้ำอวยพรกันตามลำดับ เมื่อคู่บ่าวสาวสวมมงกุฎแล้วให้หนึ่งในที่จัดไว้จะมีคนคอยตักน้ำพระพุทธมนต์เต็มสังข์เพื่อส่งให้ผู้ใหญ่ที่จะนำไปรดน้ำอวยพร โดยเริ่มจากพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ไปตามลำดับ นิยมรดใส่มือให้กับเจ้าสาวก่อนแล้วจึงรดให้กับเจ้าบ่าวขณะหลังน้ำสังข์กล่าวอวยพรชัยให้พรให้คู่บ่าวสาวประสบความสำเร็จมีความสุขความเจริญอยู่ด้วยกันจนแก่เฒ่าถ้อยไม่เท่ากระบองยอดเพชร ขณะทำการรดน้ำสังข์พระสงฆ์จะสวดชะยันโตเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว น้ำพระพุทธมนต์ที่หลังออกมาจากสังข์นั้นถือว่าเป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าน้ำที่เป็นสิริมงคลจะทำให้คู่บ่าวสาวประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ การใช้น้ำในการอวยพรนั้นเป็นการใช้สิ่งที่เป็นตัวแทนในด้านรูปธรรม ในการให้พรโดยใช้สังข์เพื่อแทนสิ่งดีงามและน้ำเพื่อแสดงความสงบสุขร่มเย็น

๒.๕.๔ พิธีลอยกระทง

การลอยกระทงในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย เรียกว่าการลอยพระประทีปหรือลอยโคมเป็นงานนักขัตฤกษ์ รื่นเริงของประชาชนทั่วไป ต่อมานางนพมาศหรือท้าวศรีจุฬาลักษณ์ได้คิดประดิษฐ์ดัดแปลงเป็นรูปกระทงดอกบัวแทนการลอยโคม ส่วนในปัจจุบันจะใช้วัสดุที่หาง่ายตาม

^{๖๑} วิ.ม. (ไทย) ๔/๕๙/๗๑.

ธรรมชาติ เช่นหยวกกล้วยและดอกบัวมาประดิษฐ์กระทงสวยงาม ประเพณีลอยกระทงเป็นความคิดของชาวสิขกรรมซึ่งต้องมีน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ มีการลอยกระทงไปตามกระแสน้ำเพื่อขอขมาพระแม่คงคาหรือเทพเจ้าแห่งน้ำก่อนจะลอยกระทงมีการขอขมาพระแม่คงคา ที่ได้ถ่ายสิ่งสกปรกเพราะถือว่าเป็นการกระทำที่อุจาดและสกปรกเป็นบาปจึงควรขอขมา เรื่องพิธีลอยกระทงนี้ มีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา โดยมีคติเนื้อความปรากฏอยู่ในอรรถกถาปุณณิเวทสุตตว่า

สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าเสด็จไปยังแม่น้ำนันทนที่ พญานันทนาคราชมีความเลื่อมใสจึงอาราธนาให้เสด็จไปสู่สำนักพิภพเพื่อแสดงพระธรรมเทศนาและกระทำสักการบูชา พระพุทธองค์จึงเสด็จไปตรัสเทศนาแก่พญานาคราชพร้อมทั้งบริวารแล้วเสด็จกลับ พญานาคราชได้ทูลขอมงคลวัตถุเพื่อเป็นพุทธานุสติ สำหรับระลึกถึงและสักการบูชา พระพุทธองค์จึงประทานให้ โดยการประทับรอยพระบาทไว้ที่ริมฝั่งแม่น้ำนันทนที่ สำหรับเป็นที่สักการบูชาของบรรดานาคทั้งหลาย^{๖๒}

จากเรื่องดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับลัทธิประเพณีพราหมณ์ที่ลอยกระทงเพื่อบูชาแม่น้ำคงคาอันศักดิ์สิทธิ์ของชาวอินเดีย และเพื่อบูชาพระนารายณ์เทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งบรรทมสินธุ์อยู่กลางมหาสมุทร และชาวพุทธทั้งหลายแต่เดิมาก็เป็นพราหมณ์มาก่อน จึงประยุกต์ดัดแปลงพิธีลอยกระทงมาใช้ในการบูชารอยพระบาท ณ ริมฝั่งแม่น้ำนันทนที่ สำหรับขอคิดคติธรรมที่ได้จากพิธีลอยกระทงนี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้วย่อมทำให้เราทราบว่าเป็นคนโบราณท่านสอนลูกหลานว่า การลอยกระทงก็เพื่อขอขมาต่อแม่น้ำลำคลองที่เราได้อาศัยอุปโภคบริโภค เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบุคคล หากมองให้เป็นธรรมดาก็ธรรมดา แต่ถ้ามองในแง่ของคติธรรมจะเห็นความฉลาดล้ำเลิศของบรรพบุรุษเราหลายประการ

ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของน้ำในพิธีลอยกระทง การลอยกระทงนั้นชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของน้ำที่มีความจำเป็นต่อชีวิตอย่างมาก นอกจากนี้จะได้คติแบบอย่างจากน้ำคือโดยปรกติน้ำจะเย็นบรรจอยู่ในภาชนะต่าง ๆ ได้ไม่ติดขัด คนเราก็ควรประพฤติตัวให้เป็นเหมือนน้ำคือมีความเย็นในตัวและทำให้ผู้อื่นเย็นอีกด้วยและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ด้วย

๒.๕.๕ ประเพณีสงกรานต์

สงกรานต์ ถือเป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของไทย ที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแต่โบราณ เป็นวัฒนธรรมที่งดงามโดดเด่นเป็นเสน่ห์ประจำชาติและฝังลึกเข้าไปในสายเลือดของคนไทยมาช้านาน แม้กระทั่งชาวต่างประเทศ ก็ให้ความสนใจและรู้จักประเพณีสงกรานต์ของไทยเป็นอย่างดี

ประเพณีสงกรานต์เป็นเฉลิมฉลองการขึ้นปีใหม่ของไทย คือ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓-๑๕ เมษายนของทุกปี มีการทำความสะอาดบ้านเรือน ทำบุญให้ทาน สรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่และเล่นสาด

^{๖๒} พระครูกล้วยานลิตวิวัฒน์ (สมาน กลยานธมโม), **วัฒนธรรมไทย**, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ องค์การค้ำครุสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๘๗.

น้ำกัน การสรงน้ำพระพุทธรูปเป็นประเพณีเพื่อความเป็นสิริมงคล ชาวบ้านจะนำดอกไม้ธูปเทียนไปบูชาพระพุทธรูปแล้วนำน้ำไปพรมที่องค์พระ บางแห่งมีการอัญเชิญพระพุทธรูปแห่รอบหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสดำสรงน้ำอย่างทั่วถึง หรือปัจจุบันอัญเชิญกันพระพุทธรูปจากหิ้งบูชาในบ้านมาทำพิธีสรงน้ำกันในหมู่ญาติที่พี่น้องก็ได้เพื่อแสดงความเคารพบูชา ความสัมพันธ์ของน้ำกับการสรงน้ำพระพุทธรูป เมื่อถึงเทศกาลวันปีใหม่ชาวไทยมักนำเอาน้ำอบน้ำหอมไปสรงน้ำพระพุทธรูป อาจจะใช้ดอกไม้จุ่มลงในภาชนะน้ำอบที่เตรียมมาแล้วสลัดใส่พระพุทธรูป หลังจากสรงเสร็จแล้วชาวบ้านจะนำภาชนะไปรองรับเอาน้ำที่สรงพระพุทธรูปไปแล้วไปพรมศีรษะของตนและสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย เพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุข

ความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติของน้ำในการสรงน้ำพระพุทธรูปชาวไทยเชื่อว่าน้ำมีคุณสมบัติในการล้างอับมงคลต่าง ๆ ออกจากตัวและนำมาซึ่งความสะอาดบริสุทธิ์ความร่มเย็นเป็นสุขจึงแสดงความสักการบูชาพระพุทธรูปด้วยน้ำที่ถือว่าเป็นสิ่งบริสุทธิ์และเมื่อสรงน้ำพระพุทธรูปแล้วน้ำที่ไหลผ่านพระพุทธรูปจะถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์สามารถนำไปพรมศีรษะหรือดื่มกินเพื่อความเป็นสิริมงคลของตนเอง

วันสงกรานต์คือวันแห่งความเอื้ออาทร เพราะการสรงน้ำพระ การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ การเล่นสาดน้ำในครอบครัวเดียวกันหรือต่างวัยกัน การแสดงความปรารถนาดีต่อกัน ด้วยการอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุข นับเป็นความงดงามของประเพณี แสดงความเอื้ออาทรต่อกันของสมาชิกในสังคม การสืบทอดจรรโลงประเพณีสงกรานต์ปัจจุบันจึงน่าจะช่วยกันรักษาคุณค่าทางใจ ความมีน้ำใจ การมีสัมมาคารวะและกตัญญู การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ต่อธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อม ทุกขั้นตอนของประเพณีวันสงกรานต์จะเป็นไปเพื่อทำให้จิตใจสงบเย็นสะอาดหมดจดโดยใช้น้ำเป็นสื่อกลาง เช่น การเล่นสาดน้ำ การสรงน้ำพระพุทธรูปและการทำบุญตักบาตรซึ่งเป็นการสกัดความตระหนี่ คือ โลภะ มิให้เกิดขึ้นในจิตใจ การปล่อยนก ปล่อยปลา เป็นการทำความใจเจือปนด้วยความเอื้อเอ็นดู สงสารสัตว์มีชีวิตอื่น ๆ ไม่ให้เห็นแก่ตัว แต่ให้มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอว่าเราคือผู้ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่นเดียวกับเขา ในที่สุดจิตใจที่จะเบียดเบียนผู้อื่นก็ไม่เกิดขึ้น ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น หวังจะให้ผู้อื่นมีความสุขสบายก็จะเกิดขึ้นแทนที่การไปขอศีลขอพรจากผู้หลักผู้ใหญ่เป็นการแสดงสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เป็นการอ่อนน้อมถ่อมตน ลดทิฐิมานะลงไป ไม่เยอหยิ่งทะนงตัวจิตใจก็จะบริสุทธิ์สะอาดเหมือนน้ำที่ใสพิศต่าง ๆ น้ำมีความสำคัญต่อชีวิตมากที่สุดสามารถแก้ร้อนผ่อนให้เย็นได้รับความสุขกายสบายใจโดยเฉพาะเมื่อเดือนเมษายนอากาศจะร้อนอบอ้าวทำให้คนเจ็บไข้ได้ป่วยได้ง่าย จึงกำหนดให้มีการสงกรานต์ คือการอาบน้ำชำระกายหรือการเล่นสาดน้ำนั่นเอง การเล่นสาดน้ำยังเป็นการชำระตัวและจิตใจให้สะอาดทำการงานให้เสร็จลงในรอบปีและเตรียมตัวปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น

๒.๕.๖ การอาบน้ำศพ

การอาบน้ำศพ เป็นธรรมเนียมอย่างหนึ่งในพิธีทำศพซึ่งจะทำกันก่อนนำศพใส่โลง ถ้าเป็นการตายชนิดตายโหง เช่น ผูกคอตาย ตกต้นไม้ตายหรือตกลูกน้ำตาย ฯลฯ ศพของผู้ตายจะไม่มี การอาบน้ำศพ ถ้าผู้ตายเป็นผู้ใหญ่หรือผู้ทรงคุณธรรมผู้มาอาบน้ำศพต้องตั้งใจมาสนองคุณด้วยความ กตัญญูและขอขมาโทษให้พ้นจากเวณกรรมความตายเป็นที่สุดแห่งชีวิตของคนทุกคน คงเหลือแต่ ชื่อเสียงคุณโทษที่ได้กระทำไว้เป็นอันหมดกิจที่ผู้ตายจะสามารถกระทำอะไรอีกได้^{๖๓} การอาบน้ำศพ นั้นเพื่อให้ร่างกายของคนตายสะอาดบริสุทธิ์ เช่นเดียวกับพวกพราหมณ์ในอินเดียลงอาบน้ำชำระบาป การอาบน้ำศพทำการอาบกันจริง ๆ คือต้มน้ำด้วยหม้อดินอาจใส่ใบไม้ต่าง ๆ ต้มลงไปด้วย เช่น ใบ หนาด ไยส้มป่อย ใบมะขาม การอาบน้ำศพจะอาบด้วยน้ำอุ่นก่อนแล้วจึงอาบด้วยน้ำเย็นอีกครั้งฟอก ด้วยส้มมะกรูดเมื่อล้างจนสะอาดหมดจดแล้วจึงฟอกด้วยขมิ้นชันสดและผิวมะกรูดตำละเอียดจากนั้น จึงทำการแต่งตัวศพ แต่การอาบน้ำศพในปัจจุบันเรียกว่าพิธีรดน้ำศพ คือใช้น้ำพระพุทธรมนต์หรือที่ ชาวบ้านเรียกว่าน้ำมนต์ผสมกับน้ำสะอาดอาบศพ ซึ่งจะทำการหลังจากที่คนป่วยตายไม่นานนัก ลูกหลานของผู้ตายจะทำหน้าที่ใช้ขันใบเล็กตักน้ำมนต์จากขันใหญ่ให้กับผู้ที่มารดน้ำศพโดยการเทน้ำ ลงบนมือของผู้ตายและกล่าวไว้อาลัย ความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติของน้ำในการอาบน้ำศพแตกต่างกันไป เช่น ทางพราหมณ์ ถือว่าน้ำสามารถล้างบาปได้จึงไปตักน้ำในแม่น้ำอริวตีมาล้างบาปให้แก่ ผู้ป่วยหนักใกล้จะตายหรือตายแล้วทางแขกถือว่าน้ำสามารถขจัดสิ่งสกปรกและมลทินต่าง ๆ โดยการ อาบน้ำทาแป้งให้ศพอย่างหมดจดสามารถชำระสิ่งโสโครกให้หมดไป ส่วนทางพุทธศาสนาถือว่าน้ำ สามารถล้างร่างกายของคนตายให้สะอาดบริสุทธิ์และเป็นปริศนาธรรมให้เห็นว่าคนเราเมื่อตายแล้ว แม้น้ำของหอมหรือน้ำมนต์ใด ๆ มาราดรดก็ไม่อาจฟื้นได้ ดังนั้น ผู้ที่มีชีวิตอยู่ไม่ควรประมาท

สรุปความว่า พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่าน้ำเป็นธรรมชาติที่ใสสะอาดไม่มีสิ่งเจือปน เป็นวัตถุสำคัญยิ่งต่อการนำมาใช้ประกอบในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ๑) ทำน้ำพุทธรมนต์ เพื่อกำจัดภูตผีปีศาจจอมมนุษย์ทั้งหลาย ๒) ใช้น้ำเป็นสื่อในการแผ่ส่วนกุศลให้แก่หมู่ญาติและเจ้ากรรม นายเวร ๓) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีแต่งงานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ๔) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีลอยกระทง ๕) ใช้รดน้ำสรงกรานต์ขอขมาพระรัตนตรัยและขอขมาผู้สูงอายุ และ ๖) ใช้น้ำเพื่อประกอบในพิธีส่ง วิญญาณผู้เสียชีวิต จึงนับได้ว่า น้ำนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต

^{๖๓} บุญมี แทนแก้ว, ผศ., ประเพณีและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑๗.

๒.๖ บทสรุป

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นนิยามความหมายของน้ำ กำเนิดของน้ำ ประโยชน์ของน้ำ ภัยพิบัติอันเกิดแต่น้ำ และน้ำกับพิธีกรรมทางศาสนา พบว่า

น้ำ ก็คือของเหลวที่อยู่ในร่างกายของคน และสัตว์ทั้งหลาย อันหมายถึงส่วนประกอบที่มีอยู่ในสรรพภาคีที่มีวิญญาณ เช่น ดิ เลือด เสมหะ เหงื่อ เป็นต้น รวมทั้งของเหลวที่อยู่ภายนอกด้วย อันหมายถึงน้ำที่มีอยู่ภายนอก คือส่วนประกอบของสิ่งที่ไม่มีความมีชีวิต เช่น น้ำจากรากต้นไม้ น้ำจากใบไม้ น้ำจากดอกไม้ น้ำจากผลไม้ เป็นต้น เมื่อนำน้ำมาใส่ในขัน อ่าง หรือ ในบ่อ ใช้เพงดูเพื่อให้เกิดสมาธิ ซึ่ง ใช้เป็นอารมณ์ในการเจริญสมณะกรรมฐาน น้ำมีลักษณะสำคัญที่น่าสนใจ ครอบคลุมถึงการเกิดของชีวิต โลก จักรวาล เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต โลกและจักรวาล เป็นแหล่งการเรียนรู้ชีวิต การบริหารจัดการชีวิต และการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทำให้ประจักษ์แจ้งในความเป็นจริงของสังขารได้อย่างถูกต้อง เป็นเหตุปัจจัยแห่งนิพพาน

กำเนิดน้ำตามธรรมชาติตามนัยแห่งอัครคัมภีร์สูตร เป็นการเกิดตามระบบจักรวาลวิทยาเพื่อสร้างสมดุลทางธรรมชาติ และพระพุทธเจ้าเห็นความสำคัญของทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งที่ควรดูแลรักษาเพื่อคงสภาพความเป็นธรรมชาติไว้ จึงทรงบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ เพื่อให้ภิกษุรู้จักอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการจัดการทรัพยากรน้ำให้คุ้มค่าและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องอิงอาศัยการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดทรัพยากรน้ำด้วย ส่วนความสำคัญของทรัพยากรน้ำได้แก่ มีความสัมพันธ์ในแง่พึ่งพาอาศัยกับทรัพยากรชนิดอื่นเช่น ป่าไม้ ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้มีน้ำใช้อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ มีความสำคัญในแง่การจัดการเพื่อเกษตรกรรม และเป็นสถานที่รื่นรมย์ พักผ่อนหย่อนใจด้วย

ภัยพิบัติที่เกิดแต่น้ำในมุมมองของพระพุทธศาสนา มี ๒ ประการ คือภัยอันเกิดจากธรรมชาติก่อให้เกิด ไม่ว่าจะเป็นเพราะภัยจากน้ำโดยปกติหรือภัยจากน้ำที่ทำให้สิ้นโลกก็ตามนับว่าเป็นภัยในเชิงรูปธรรม ส่วนภัยที่สำคัญจำเป็นต้องขจัดให้สิ้น คือภัยอันเกิดแต่น้ำในเชิงนามธรรมที่ทวนแปรียบดุจกามคุณทั้งหลาย เช่น กามโสมพะดิน ห้วงน้ำคือกามเป็นต้น และพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่าน้ำเป็นธรรมชาติที่ใสสะอาดไม่มีสิ่งเจือปน เป็นวัตถุสำคัญยิ่งต่อการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่าง เช่น ทำน้ำพุทธมนต์เพื่อกำจัดภูตผีปีศาจอมนุษย์ทั้งหลาย ใช้น้ำสงกรานต์ขอขมาพระรัตนตรัยและขอขมาผู้สูงอายุ ใช้น้ำเป็นสื่อในการแผ่ส่วนกุศลให้แก่หมู่ญาติและเจ้ากรรมนายเวร ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีแต่งงานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว และใช้น้ำเพื่อประกอบในพิธีสงฆ์วิญญาณผู้เสียชีวิต จึงนับได้ว่า น้ำนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต

บทที่ ๓

ความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางคริสตศาสนา

ในบทที่ ๓ ว่าด้วยความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางคริสตศาสนา ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นนิยามความหมาย กำเนิด ประโยชน์ ภัยพิบัติ และน้ำกับพิธีกรรมทางศาสนา จากคัมภีร์และเอกสารงานวิจัยทางคริสตศาสนา ดังต่อไปนี้

๓.๑ นิยามความหมายของน้ำ

๓.๑.๑ ความเชื่อเรื่องน้ำที่พระเจ้าสร้างโลก

การสร้างโลก (The Creation) เรื่องการสร้างโลกพบได้ในบทแรก ๆ ของพระคัมภีร์ปฐมกาลว่า “แผ่นดินก็ไร้รูปแบบและมีแต่ความว่างเปล่าความมืดอยู่เหนือท้องน้ำและพระวิญญาณของพระเจ้าเคลื่อนไหวไปเหนือพื้นผิวน้ำนั้น”^๑ วันแรกพระเจ้าทรงสร้างแสงสว่างและทรงแยกแสงสว่างออกจากความมืด วันที่สองทรงแยกน้ำและทรงสร้างท้องฟ้าซึ่งเรียกว่าสวรรค์ วันที่สามทรงสร้างแผ่นดินซึ่งทรงเรียกปฐพีพร้อมทั้งพรรณนาพฤกษา วันที่สี่ทรงสร้างแสงสว่างแห่งสวรรค์ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดวงดาว วันที่ห้าทรงสร้างเหล่าสฤงฆ์ในห้วงเวหาและสรรพสัตว์ที่อาศัยในชลธาร สดุดทำยในวันที่หกทรงสร้างสัตว์บกและมนุษย์ พระเจ้าตรัสว่า ขอให้เราสร้างมนุษย์ตามฉายาของเรา ให้เหมือนกับเรา วันที่เจ็ดเป็นวันที่ทรงเสร็จงาน จึงทรงพักผ่อนทั้งหมดในวันที่เจ็ดเป็นวันศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อเรื่องน้ำของชาวอิสราเอลต่อโมเสสที่ช่วยชนอิสราเอลให้พ้นจากการเป็นเชลยของกษัตริย์ฟาโรห์แห่งอียิปต์ วันหนึ่งขณะที่โมเสสกำลังดูแลฝูงแกะของเจโทรผู้เป็นพ่อตา เขาเดินไปจนถึงเขาโฮเรบหรือภูเขาแห่งพระเจ้า เทวทูตมาปรากฏต่อโมเสสจากกลางพุ่มไม้ที่ลุกเป็นไฟ เขายืนมองและเห็นพุ่มไม้นั้นมีเปลวไฟลุกโชนแต่มีได้ไหม้ไฟ เมื่อโมเสสหยุดดูว่าเหตุใดพุ่มไม้จึงมิได้ไหม้ไฟ พระเจ้าก็ตรัสเรียกโมเสสจากกลางพุ่มไม้นั้น ทรงบอกโมเสสว่าเขาได้รับเลือกให้เป็นผู้กลับไปยังแผ่นดินของฟาโรห์และพวคนของเราผู้เป็นลูกหลานแห่งอิสราเอลออกจากแผ่นดินอียิปต์ (The Plagues of Egypt) เพื่อให้เป็นไปตามพระประสงค์ของพระเจ้า โมเสสกับแอรอนผู้เป็นพี่ชายได้เดินทางกลับไปอียิปต์เพื่อทูลขอให้ฟาโรห์ปลดปล่อยชาวอิสราเอล แต่ฟาโรห์ทรงมีน้ำพระทัยแข็งกระด้าง แทนที่จะทรงยินยอมกลับเพิ่มแอกให้แก่ชนชาติอิสราเอล โมเสสจึงนำภัยพิบัติมาสู่แผ่นดินอียิปต์หลายครั้งด้วยความช่วยเหลือของพระเจ้า ครั้งแรกเขาใช้ไม้เท้าฟาดน้ำในแม่น้ำไนล์และแม่น้ำสายอื่น ๆ น้ำในแม่น้ำเหล่านั้นกลายเป็นโลหิตทำให้ปลาตายสิ้น ต่อมาโมเสสบันดาลให้ฝูงกบมา

^๑ ปฐม ๑ : ๒.

รังความแผ่นดินนี้ จากนั้นโมเสสใช้ไม้เท้าฟาดธุลีดินให้กลายเป็นรินใต้ตอมทั้งคนและฝูงสัตว์ แต่ฟาโรห์ก็ยังไม่ยอมทำตามคำขอ โมเสสจึงบันดาลให้เกิดฝูงเหือบทั่วแผ่นดินอียิปต์ จากนั้นก็ทำให้ฝูงสัตว์ในอียิปต์เป็นโรคระบาด สัตว์ทุกตัวเว้นแต่ที่เป็นของชนชาติอิสราเอลพากันล้มตายในทุ่งหญ้า สิ่งเหล่านี้ก็ยังไม่อาจทำให้ฟาโรห์พระทัยอ่อนโยนได้

โมเสสจึงบันดาลให้เกิดโรคระบาดจากผีซึ่งแตกกลมเฉพาะในหมู่ชนชาติอียิปต์ตามมาด้วย ลูกเห็บและฟ้าผ่าอย่างหนัก ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารในนาเสียหาย แต่ฟาโรห์ก็ยังไม่ทรงยอมอ่อนตามพระประสงค์ของพระเจ้า โมเสสจึงบันดาลให้มีฝูงตั๊กแตนมากินทุกสิ่งที่เป็นสีเขียวในแผ่นดินนี้ จากนั้นโมเสสก็ยื่นมือออกไปข้างหน้าทำให้แผ่นดินอียิปต์ตกอยู่ในความมืดมิดเป็นเวลาสามวัน ในที่สุดโมเสสก็ทูลเตือนฟาโรห์ว่าถ้าไม่ทรงปล่อยชนชาติอิสราเอลไปเสีย ลูกหัวปีของชาวอียิปต์ทุกคนครอบครัวจะต้องเสียชีวิต แต่ฟาโรห์ก็ยังไม่ทรงปฏิเสศ พระเจ้าจึงได้ทรงประหารบุตรหัวปีทุกคนในแผ่นดินอียิปต์ตั้งแต่พระราชบุตรองค์โตของฟาโรห์ผู้ประทับบนบัลลังก์ไปจนถึงบุตรหัวปีของเชลยในคุก รวมทั้งลูกหัวปีของสัตว์เลี้ยงทุกตัว แต่บุตรของชนชาติอิสราเอลได้รับการไว้ชีวิต เพราะเจ้าทรงผ่านบ้านของบุตรอิสราเอลในอียิปต์ไปเมื่อทรงสังหารชาวอียิปต์

ภัยพิบัติที่ร้ายแรงที่สุดครั้งนี้ทำให้ฟาโรห์ยินยอมให้ชนชาติอิสราเอลอพยพออกจากแผ่นดินอียิปต์ (The Passage of the Red Sea) แม้ฟาโรห์จะทรงยินยอมให้ชนชาติอิสราเอลออกจากอียิปต์ได้แล้ว ก็ทรงเปี่ยมไปด้วยทิฐิไม่ต้องการให้พวกเขาจากไปอย่างลอยนวล ทรงรวบรวมพลไล่ติดตามไป กองทัพอียิปต์มาทันพวกอิสราเอลบนฝั่งทะเลแดง ชนชาติอิสราเอลตื่นกลัวสุดขีด โมเสสจึงยื่นมือออกไปเหนือทะเลแดง พระเจ้าทรงบันดาลให้ลมตะวันตกพัดโหมไล่น้ำทะเลให้ไหลย้อนกลับไปตลอดทั้งคืน ทำให้ท้องทะเลกลายเป็นพื้นดินแห้ง น้ำก็แยกออกจากกัน ลูกหลานอิสราเอลเดินไปบนพื้นดินแห้งกลางทะเล ขณะที่น้ำก่อตัวขึ้นเป็นกำแพงทางขวาและทางซ้ายของพวกเขา (The Destruction of Pharaoh and His Army) ขณะที่เรือพลของฟาโรห์กำลังไล่ล่าชนชาติอิสราเอลข้ามทะเลแดง โมเสสได้ยื่นมือออกไปเหนือทะเลอีกครั้งหนึ่ง และแล้วน้ำทะเลก็ไหลกลับมาท่วมรถ พลม้า และไพร่พลทั้งหมดของฟาโรห์ที่กำลังไล่ตามพวกเขาเข้าไปในทะเลจนไม่เหลือแม้แต่คนเดียว ดังนั้น ในวันนั้นพระเจ้าทรงช่วยชนชาติอิสราเอลให้พ้นจากเงื้อมมือชาวอียิปต์ และชนชาติอิสราเอลก็ได้เห็นศพชาวอียิปต์ตายเกลื่อนอยู่บนฝั่งทะเล^๒

แผนการความรอดพ้นของพระเจ้าซึ่งมีพื้นฐานจากการเผยแสดงของพระเยซูคริสตเจ้าผ่านทางพระคัมภีร์ (พันธสัญญาเดิม กับ พันธสัญญาใหม่) และการอธิบายที่สรุปออกเป็นหลักคำสอน ความเชื่อของศาสนาคริสต์ ไม่ได้เป็นแค่อุดมคติหรือหลักการ แต่เน้นการนำไปปฏิบัติในชีวิตเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษยชาติและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งแสดงออกในเรื่องพิธีกรรมและการประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง พระบัญญัติแห่งความรัก

^๒ ดูรายละเอียดใน อพยพ ๓ : ๒ - ๔.

และความช่วยเหลือของพระเจ้า ที่ประทานพระพรแก่มนุษยชาติเพื่อความรอดพ้นกฎเกณฑ์ และพระพรพรทาน หลักปฏิบัติของคริสตชน การภาวนา และพิธีกรรมของคริสตชนดำเนินตามธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ยุคอัครสาวก ซึ่งมีพื้นฐานจากพระคัมภีร์ที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างสัมพันธ์กับพระเจ้าตามรูปแบบของพระเยซูคริสตเจ้า ด้วยการอธิษฐานภาวนา โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่การร่วมในพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ทำให้คริสตชนเป็นหนึ่งเดียวกันในการบรรลุถึงชีวิตที่สมบูรณ์ในพระเจ้า พิธีกรรม คือ การเฉลิมฉลองของบรรดาชาวสวรรค์ ผู้บรรลุถึงชีวิตนิรันดร์ในพระเจ้าที่ร่วมเป็นหนึ่งเดียวกันในการมีความสัมพันธ์กับพระเจ้าอย่างสมบูรณ์ การประกอบพิธีกรรมของคริสตชนสะท้อนถึงหลักคำสอนและพิธีปฏิบัติของศาสนาคริสต์ อันมีพื้นฐานจากการเผยแสดงของพระเจ้าทางพระเยซูคริสตเจ้าผ่านพระคัมภีร์ พิธีกรรมและถือปฏิบัติเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นการเฉลิมฉลองภารกิจที่พระเจ้าประทานแก่มนุษย์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับพระองค์ พิธีกรรมทำให้คริสตชนเป็นหนึ่งเดียวกันและทำให้ชีวิตคริสตชนมีคุณค่าและดำเนินชีวิต

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเรื่องน้ำของชาวอิสราเอลต่อโมเสสที่ช่วยชนอิสราเอลให้พ้นจากการเป็นเชลยของกษัตริย์ฟาโรห์แห่งอียิปต์ โดยการใช้ไม้ในทะเลแดงเป็นเครื่องมือ ดังนั้น น้ำจึงมีส่วนในการประกอบพิธีกรรมของคริสตชน อันมีพื้นฐานจากการเผยแสดงของพระเจ้า ผ่านพระคัมภีร์ พิธีกรรม และถือปฏิบัติเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นการเฉลิมฉลองภารกิจที่พระเจ้าประทานแก่มนุษย์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับพระองค์ พิธีกรรมทำให้คริสตชนเป็นหนึ่งเดียวกันและทำให้ชีวิตคริสตชนมีคุณค่าและดำเนินชีวิต

๓.๑.๒ ประเภทของน้ำ

ประเภทของน้ำในศาสนาคริสต์มี ๔ ประเภทด้วยกัน

๑) **น้ำพระทัยของพระเจ้า** โดยทั่วไปแล้ว พระคัมภีร์กล่าวถึงน้ำพระทัยของพระเจ้าใน ๓ ความหมายที่แตกต่างกัน คือ

๑.๑) เป็นหนทางหนึ่งในการกล่าวถึงพระธรรมของพระเจ้าหรือธรรมบัญญัติ (the law of God) ตัวอย่างเช่น กษัตริย์ดาวิด กล่าวเป็นนวลว่า “พระธรรมของพระองค์” คู่ขนานไปกับ “น้ำพระทัยของพระองค์” ในสดุดี เช่นเดียวกับที่เปาโลได้พิจารณาการรู้จักพระธรรมของพระเจ้าว่าเป็นเรื่องเดียวกันกับการรู้น้ำพระทัยของพระเจ้า กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เนื่องจากพระธรรมของพระเจ้าได้แนะนำหรือชี้ทางแก่เราว่าอะไรเป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงต้องการให้เรากระทำ จึงเป็นการเหมาะสมที่จะเรียกพระธรรมของพระเจ้าว่า “น้ำพระทัยของพระเจ้า” “พระธรรม” (Law) หมายถึง “คำสั่ง” และหมายความรวมถึงพระวาทะของพระเจ้าทั้งหมด

๑.๒) น้ำพระทัยสมบูรณ์ (Perfect Will) เป็นการใช้เพื่อเรียกสิ่งใดก็ตามที่เป็นความปรารถนาที่แท้จริงของพระเจ้า ตัวอย่างเช่น พระเจ้ามีน้ำพระทัยที่จะให้ทุกคนได้รับความรอดและผู้ที่ได้รับรอดแล้วจะไม่หล่นไปจากพระคุณของพระองค์ ความจริงข้อนี้ไม่ได้หมายความว่าทุก

คนจะได้รับความรอด เพราะจะมีคนจำนวนหนึ่งที่ปฏิเสธการช่วยเหลือของพระองค์ แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้ก็เป็นความปรารถนาที่แท้จริงของพระเจ้าที่ต้องการให้ ทุกคนได้รับความรอด

๑.๓) น้ำพระทัยอนุญาต (Permissive Will) น้ำพระทัยของพระเจ้า สามารถหมายถึงสิ่งที่พระเจ้ายินยอมหรืออนุญาตให้เกิดขึ้น แม้ว่าพระเจ้าไม่ได้ทรงต้องการให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น ในความเป็นจริง สิ่งต่างๆ มากมายในโลกนี้นั้นเกิดขึ้นตรงกันข้ามกับน้ำพระทัยสมบูรณ์ของพระเจ้า เช่น ความบาป ราคะตัณหา ความรุนแรง ความเกลียดชัง และใจแข็งกระด้าง เป็นต้น นอกจากนี้ พระเจ้ายังได้ทรงยินยอมให้สิ่งชั่วร้ายต่างๆ ได้ดำเนินต่อไป ตัวอย่างเช่น การที่คนจำนวนหนึ่งตัดสินใจ ปฏิเสธความรอดของพระองค์และอาจจะสูญเสียโอกาสรับ ความรอดไปตลอดนิรันดร์ เพราะพระเจ้า มิได้ทรงบังคับผู้ใดให้ได้รับความรอด หรือการที่ปัญหาหรือสิ่งเลวร้ายต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์ ล้วนได้รับการอนุญาตจากพระเจ้าให้เกิดขึ้น แต่ไม่ใช่ น้ำพระทัยที่แท้จริงของพระองค์

๒) การตอบสนองต่อน้ำพระทัยของพระเจ้า พระคัมภีร์ไม่ได้สอนเรื่องน้ำพระทัยของพระเจ้าแก่เราให้เป็นแค่เพียงแค่ความรู้เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราในฐานะของผู้เชื่อสิ่งที่เราควรตอบสนองต่อน้ำพระทัยของพระเจ้า มีดังต่อไปนี้

๒.๑) เราต้องเรียนรู้ว่าอะไรคือน้ำพระทัยของพระเจ้า นั่นคือการเรียนรู้ว่าอะไรคือน้ำพระทัยสมบูรณ์ของพระองค์ ดังที่พระองค์ได้ทรงสำแดงในพระคัมภีร์ พระคัมภีร์กล่าวว่า ทุกวันนี้ เป็นกาลที่ชั่ว เราจึงต้องเข้าใจว่าอะไรเป็นน้ำพระทัยสมบูรณ์ของพระเจ้า

๒.๒) เมื่อเรารู้จากน้ำพระทัยของพระเจ้าที่ทรงสำแดงแก่เราว่าพระองค์ต้องการให้เราดำเนินชีวิตอย่างไร ในฐานะผู้เชื่อ เราต้องมอบถวายตัวของเราเพื่อทำตามน้ำพระทัยของพระองค์ ตัวอย่างเช่น ผู้เขียนพระธรรมสดุดี ได้ขอให้พระเจ้าทรงสอนเขาให้ทำตามน้ำพระทัยสมบูรณ์ของพระองค์ คำขอที่คู่ขนานในคำอธิษฐานนี้ที่ว่า ขอทรงนำข้าพระองค์ไปตามวิถีราบ ได้ชี้ให้เห็นว่าเขาได้ขอพระเจ้าอย่างแท้จริงที่จะช่วยให้เขามีความสามารถ ที่จะดำเนินชีวิตในความชอบธรรมตามน้ำพระทัยของพระองค์ ในพระคัมภีร์ใหม่ เปาโลได้คาดหวังให้คริสเตียนที่เฮสโตนิกาได้ดำเนินตามน้ำพระทัยของพระเจ้า โดยการหลีกเลี่ยงการทำผิดศีลธรรมทางเพศและโดยการดำเนินชีวิตในความบริสุทธิ์ และในทางที่มีเกียรติ

๒.๓) ผู้เชื่อถูกเรียกมาเพื่ออธิษฐานขอให้ น้ำพระทัยของพระเจ้าสำเร็จ เราต้องปรารถนาน้ำพระทัยสมบูรณ์ของพระเจ้าอย่างจริงจัง และตั้งใจที่จะกระทำให้สำเร็จในชีวิตของเรา และในครอบครัวของเราด้วย หากสิ่งนี้เป็นคำอธิษฐานและเป็นความตั้งใจของเรา เราก็สามารถมั่นใจได้เลยว่าชีวิตในปัจจุบันและในอนาคตของเรานั้น ได้อยู่ในการปกป้องดูแลของพระเจ้า อย่างไรก็ตาม หากมีบาปโดยเจตนา (Deliberate sin) ในชีวิตของเรา และการดำเนินชีวิตที่ต่อสู้กับหลักความจริงแห่งพระวจนะของพระเจ้า เราก็ต้องตระหนักไว้เลยว่า พระเจ้าจะไม่ทรงตอบคำอธิษฐานของเรา เรา จะไม่สามารถคาดหวังให้น้ำพระทัยของพระเจ้าสำเร็จบนโลกได้เลย เว้นเสียแต่ว่าเรากำลังพยายามที่จะทำตามน้ำพระทัยสมบูรณ์ของพระเจ้าในชีวิต

๒.๔) เราต้องไม่ใช้น้ำพระทัยของพระเจ้าเป็นข้อแก้ตัวในการไม่คืนรนหรือไม่รับผิดชอบ ต่อการทรงเรียกของพระเจ้าให้เอาชนะบาป สิ่งชั่วร้าย และการเป็นคริสเตียนอ่อนๆ ฝ่ายวิญญาณ (Spiritual lukewarmness) พระเจ้าไม่ได้ทรงเป็นผู้ทำให้ความบาป สิ่งชั่วร้าย หรือการล่องลอยต่างๆ เกิดขึ้นในชีวิตของเรา แต่สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นจากมารซาตาน ที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อพระเจ้าในวันพิพากษา และซาตานนี่เองที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด ความทุกข์ยากในโลกนี้ เราจึงไม่สามารถกล่าวได้ว่า เพราะพระเจ้าทรงอนุญาตให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น เราเป็นมนุษย์คนบาปจะไปต่อสู้หรือเอาชนะอะไรได้ เพราะพระเยซูได้ทรงมาบังเกิดเพื่อทำลายกิจการของมารแล้ว และพระองค์จะทรงช่วยคนที่ไว้วางใจในพระองค์ให้มีชัยชนะได้ด้วยเช่นเดียวกัน จึงเป็นน้ำพระทัยของพระเจ้าที่เห็นได้ชัดเจนที่ผู้เชื่อจะต้องทำสงครามกับแหล่งแห่งความชั่วร้ายฝ่ายวิญญาณนี้โดยพึ่งพาพระวิญญาณบริสุทธิ์^๓

๒) **น้ำพุ (spring)** เป็นน้ำที่พุ่งขึ้นสูงสุด ๆ จากภายในพื้นโลก น้ำพุเป็นบ่อเกิด เป็นจุดเริ่มที่มีความบริสุทธิ์สะอาดยิ่งไม่มีสิ่งใดเจือปน หรือใครใช้มาก่อน น้ำพุจึงให้ภาพเป็นปัจจัยการนมรมิตสร้างอย่างแท้จริง และเป็นสัญลักษณ์บ่งถึงการเกิดผลอุดมและความเป็นมาด้วย

๓) **น้ำไหล (flowing water)** แม่น้ำสายสำคัญ ๆ อันได้แก่ แม่น้ำยูเฟรทีส และแม่น้ำไทกริส เป็นแม่น้ำใหญ่ที่ดูเหมือนเป็นบ่อเกิดของชีวิตพระเจ้าในดินแดนกว้างใหญ่ไพศาลที่ล้อมรอบอิสราเอลอยู่นั้น ในอิสราเอลก็เป็นแม่น้ำจอร์แดนที่หลังชีวิตให้แผ่นดิน ในเรื่องการรับพิธีล้าง ของพระเยซูเจ้า เราเห็นว่าสัญลักษณ์ของแม่น้ำ บ่งถึงอีกด้านหนึ่งด้วยเช่นกัน กล่าวคือแม่น้ำนั้นลึกและแผ่ด้วยอันตราย การลงลึกสู่ใต้แม่น้ำจึงบ่งถึงการจมลึกลงสู่ความตาย เหมือนกับการขึ้นมาเหนือน้ำก็บ่งถึงการเกิดใหม่ด้วยเช่นกัน

๔) **น้ำทะเล (sea)** เป็นพลังอันก่อเกิด เป็นความพิศวงใจยิ่งนัก ความยิ่งใหญ่ของทะเลก่อให้เกิดความรู้สึกที่เหมือนอื่นใด ทะเลเป็นที่น่าหวาดกลัวในภาพแผ่ของมันที่ประกบคู่กับแผ่นดิน อันเป็นอาณาจักรของชีวิตมนุษย์ องค์พระผู้สร้างได้ทรงกำหนดขอบเขตจำกัดให้ทะเล ซึ่งมันไม่อาจก้าวล้ำไปกว่านั้นได้ กล่าวคือทะเลมิได้รับอนุญาตให้กลืนแผ่นดิน การข้ามทะเลแดงก่อนอื่นหมด เป็นสัญลักษณ์บ่งถึงความรอดพ้นสำหรับชนอิสราเอล แต่แน่นอน มันก็บ่งถึงอันตรายที่ถูกพิสูจน์ว่าเป็นจุดจบของพวกอียิปต์ด้วยเช่นกัน ถ้าพวกคริสตชนถือว่าการข้ามทะเลแดงเป็นภาพลวงตาของศีลล้างบาปแล้ว ในภาพเบื้องหน้านั้นก็มีสัญลักษณ์บ่งถึงความตายอยู่ด้วยเช่นกัน มันกลายเป็นภาพลักษณ์ของธรรมล้ำลึกไม้กางเขนเพื่อจะเกิดใหม่ มนุษย์ต้องลงไปพร้อมกับพระคริสตเจ้าในทะเลแดงนั้นก่อน เขาต้องจุ่มตัวลงไปในความตายพร้อมกับพระองค์ เพื่อจะได้มีชีวิตใหม่พร้อมกับพระองค์ผู้ทรงกลับคืนพระชนมชีพนั้นด้วย^๔

^๓ อพ ๖ : ๑๐-๒๐, 1ปต ๕ : ๘.

^๔ อัสสัมชัญ, พระเยซูเจ้าแห่งนาซาเร็ธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, ๒๕๕๓), หน้า ๔๑๗

แต่เวลานี้ ให้เราหันจากการวิจารณ์เรื่องสัญลักษณ์ของน้ำในประวัติศาสตร์ทางศาสนา^๕ กลับมาสู่พระวรสารของนักบุญยอห์น สัญลักษณ์มีอยู่ที่พระวรสารของนักบุญยอห์น นับแต่แรกจนถึงตอนสุดท้าย เราพบเรื่องน้ำเป็นครั้งแรกในคำสนทนาของพระเยซูเจ้ากับนิโคเดมัสในบทที่ ๓ เพื่อเข้าสู่พระอาณาจักรของพระเจ้าได้ มนุษย์ต้องถูกทำให้เป็นคนใหม่ เขาต้องกลายเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่เขาต้องเกิดใหม่จากน้ำและพระจิตเจ้า ศีลล้างบาป อันเป็นประตูสู่ความสัมพันธ์กับพระคริสตเจ้า ถูกแปลความหมายสำหรับเรา เป็นการเกิดใหม่ การเกิดใหม่นี้ เมื่อเปรียบกับการเกิดตามธรรมชาติจากการให้กำเนิดมนุษย์และการตั้งครรภ์ของมารดานั้น ก็เกี่ยวข้องในสิ่งสำคัญยิ่ง ๒ ประการ^๖ คือ พระจิตของพระเจ้า และน้ำที่เป็นมารดาสากลของชีวิตตามธรรมชาติ ซึ่งพระพรหมทวยกขึ้นสู่ศีลศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นภาพลักษณ์ควบคู่กันกับภาพลักษณ์พระมารดาพรหมจารีของพระเจ้า

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการเกิดใหม่เกี่ยวข้องกับพลังการเนรมิตสร้างแห่งพระจิตของพระเจ้า แต่ก็เรียกร่องศีลศักดิ์สิทธิ์แห่งกรรมมารดาศาสนจักร ผู้รับและต้อนรับชีวิตใหม่นั้นด้วย โฟตินาเร็ก (Photina Rech) อ้างถ้อยคำของแตรตุเลียนที่ว่า “พระคริสตเจ้ามิได้เคยเป็นอยู่หากไม่มีน้ำ”^๗ แล้วโฟตินาก็ให้การแปลความหมายที่ต้องของถ้อยคำที่ค่อนข้างเป็นปริศนານี้ ของนักเขียนแห่งพระศาสนจักรยุคแรกเริ่มผู้หนึ่งว่า “พระคริสตเจ้ามิได้เคยเป็นอยู่และมีเคยเป็นอยู่ โดยปราศจากพระศาสนจักร”^๘ พระจิตเจ้ากับน้ำ สวรรค์กับโลกพระคริสตเจ้ากับพระศาสนจักร ทั้งหมดนี้เกี่ยวพันเป็นของกันและกันและนั่นเป็นวิธีที่มี “การเกิดใหม่” ขึ้นมาในศีลศักดิ์สิทธิ์ น้ำเป็นตัวแทนบ่งถึงแผ่นดินแม่ คือ พระศาสนจักรศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งต้อนรับการเนรมิตสร้างเข้ามาในตัวเองและเป็นตัวแทนสรรพสิ่งสร้างนั้นด้วย

ทันทีหลังการสนทนากับนิโคเดมัส เราพบพระเยซูเจ้า ณ ขอบบ่อน้ำของยาโคบในบทที่ ๔^๙ พระเยซูเจ้าทรงสัญญาจะให้น้ำแก่หญิงชาวสะมาเรียผู้นั้น น้ำที่จะกลายเป็นธารน้ำในตัวเขาไหลรินเพื่อชีวิตนิรันดร เพื่อว่าใครก็ตามดื่มน้ำนั้นจะไม่กระหายอีก บ่อน้ำเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความรอดของชนอิสราเอลก่อนหน้านั้น เมื่อทรงเรียกนาธานาเอล พระเยซูเจ้าก็ได้เผยแสดงพระองค์เองเป็นยาโคบใหม่ผู้ยิ่งใหญ่ผู้นั้นแล้ว ในภาพนิมิตฝันตอนกลางคืน ท่านยาโคบได้เห็นทูตสวรรค์ของพระเจ้าขึ้นลงเหนือก้อนหินที่ท่านใช้จุดหมอนรองนอนนั้น พระเยซูเจ้าทรงกล่าวทำนายกับนาธานาเอลว่า “บรรดาศิษย์ของพระองค์จะเห็นท้องฟ้าเปิดออกและจะเห็นทูตสวรรค์ของพระเจ้าขึ้นลงรับใช้บุตรแห่งมนุษย์ ณ บ่อน้ำของยาโคบ”^{๑๐} นี่เองที่เราพบพระเยซูเจ้าเป็นพระอัยกาผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งโดยอาศัยบ่อน้ำนี้ พระองค์ก็ได้จัดเตรียมน้ำซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของชีวิตไว้ให้แล้ว แต่ก็ยังมีความ

^๕ เทียบ ยน ๓ : ๕.

^๖ Rech, Ibild, II, p. ๓๐๓.

^๗ “Never was Christ without water” in Rech, Ibild, II, p. ๔.

^๘ “Christ never was, and never is, without the Ekkles” in Rech, Ibild, II, p. ๓๐๔.

^๙ เทียบ ยน ๔ : ๑๔.

^{๑๐} เทียบ ยน ๑ : ๕๑.

กระหายยิ่งใหญ่มากกว่ามนุษย์ กล่าวคือ ความกระหายที่ขยายไปเกินกว่าเรื่องน้ำในบ่อนั้น เพราะว่าความกระหายนี้แสวงหาชีวิตอันมากไปกว่าขอบข่ายชีวิตทางชีววิทยา เราจะพบความตึงเครียดเดียวกันนี้ที่อยู่ภายในตัวมนุษย์อีกครั้งหนึ่ง เมื่อเราพิจารณาถึงเรื่องอาหาร โมเสสให้มานนาอาหารจากท้องฟ้า แต่มานนานั้นก็ยังเป็นอาหารของโลกนี้อยู่ มานนาเป็นคำสัญญา กล่าวคือโมเสสใหม่ถูกคาดหวังว่าจะเป็นผู้ให้อาหารนั้นด้วย อย่างไรก็ตามอีกครั้งหนึ่งที่สิ่งใหญ่กว่า มานนาจะต้องถูกมอบให้มนุษย์อีกครั้งหนึ่งที่เราเห็นมนุษย์มุ่งหาอาหาร อีกอย่างหนึ่งที่ไม่มีขอบเขตจำกัดซึ่งจะเป็นอาหารจากสวรรค์อย่างแท้จริง

คำสัญญาจะให้น้ำใหม่กับคำสัญญาจะให้อาหารก็สะท้อนถึงกันและกัน ทั้งสองสิ่งสะท้อนถึงมิติอื่นของชีวิตซึ่งมนุษย์เพียงแต่ไฝ่ฝันหาได้เท่านั้น นักบุญยอห์นแยกแยะระหว่างคำว่า bios กับ zoe คือระหว่างชีวิตด้านชีววิทยา (bios) กับชีวิตสมบูรณ์ (zoe) ที่เป็นบ่อเกิดชีวิตนั่นเอง และไม่ตกอยู่ใต้การตายและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบ่งชี้ชัดอยู่ในสรรพสิ่งสร้างทั้งหลาย ในการสนทนากับหญิงชาวสะมาเรียอีกครั้งหนึ่งที่ น้ำ ซึ่งแม้ว่าตอนนี้จะเป็นในแบบที่แตกต่างไป ก็ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์บ่งถึงจิต (Pneuma) อันเป็นพลังชีวิตที่แท้จริง ซึ่งดับความกระหายอันลึกซึ้งกว่าของมนุษย์ และทำให้ชีวิตของเขาเต็มเปี่ยม ซึ่งเป็นชีวิตที่เขากำลังเฝ้ารออยู่โดยมิรู้สึกตัว

ในพระวรสารของนักบุญยอห์นในบทที่ ๕ เรื่องน้ำปรากฏออกมาแบบผ่าน ๆ น้ำปรากฏมาในเรื่องชายที่นอนป่วยอยู่เป็นเวลา ๓๘ ปี ชายผู้นั้นหวังจะได้รับการรักษาให้หายโดยลงไปในสระเบธซาธา แต่ก็ไม่มีใครช่วยเขาให้ลงไปในสระน้ำนั้นเลย พระเยซูเจ้าทรงรักษาชายนั้นให้หายด้วยพระฤทธานุภาพของพระองค์ พระองค์ทรงช่วยให้ชายผู้นั้นทำสำเร็จในสิ่งที่เขาหวังจะได้รับจากน้ำนั้นว่าจะช่วยรักษาเขาให้หายได้ ในบทที่ ๗ ซึ่งตามสมมติฐานที่น่าเชื่อถือได้ของการอธิบายความพระคัมภีร์สมัยใหม่ เดิมทีนั้นก็น่าจะต้องอยู่ต่อกับบทที่ ๕ ในทันที เราพบพระเยซูเจ้าทรงเข้าร่วมงานฉลองเทศกาลอยู่เพิงของชาวยิว ซึ่งเกี่ยวข้องกับจารีตสง่างามของการเทน้ำลงบนพื้น (water libation) เขาจะต้องกล่าวถึงเรื่องนี้ในรายละเอียดกันในตอนนี้

เราพบสัญลักษณ์เรื่องน้ำอีกใน ยน ๙ ที่พระเยซูเจ้าทรงรักษาชายที่เกิดมาตาบอดผู้นั้น กระบวนการรักษาเกี่ยวข้องกับการที่ชายป่วยผู้นั้นไปล้างตาที่สระสิโลอัมตามคำชี้แนะของพระเยซูเจ้าดังนี้เอง เขาจึงกลับมามองเห็นอีก นักบุญยอห์นผู้นิพนธ์พระวรสารให้ข้อสังเกตสำหรับผู้ไม่รู้ภาษาฮีบรูด้วยว่า “สิโลอัม” หมายความว่า “ถูกส่งไป”^{๑๑} แต่เป็นยิ่งกว่าข้อสังเกตทางด้านนิรุกติศาสตร์ มันเป็นวิธีบ่งบอกชัดเจนถึงสาเหตุแท้จริงของการอัศจรรย์นั้น เพราะผู้ที่ถูกส่งไป คือ พระเยซูเจ้าเอง เมื่อพระเยซูเจ้าตรัสและทรงกระทำทุกอย่างนั้นแล้ว ชายตาบอดผู้นั้นจึงได้รับการชำระล้างในพระองค์และโดยทางพระองค์ แล้วเราก็กลับมามองเห็น เนื้อเรื่องทั้งหมดนี้ จึงกลายเป็นการแปล

^{๑๑} ยน ๙ : ๗.

ความหมายของศีลล้างบาป ซึ่งช่วยให้สามารถมองเห็นพระคริสตเจ้าทรงเป็นผู้ให้ความสว่างและพระองค์ทรงเป็นดวงตาโดยทางการ เป็นตัวกลางของศีลศักดิ์สิทธิ์

จะเห็นได้ว่า ประเภทของน้ำในศาสนาคริสต์ก็คือ น้ำพระทัยของพระเจ้า พระธรรมของพระเจ้าที่ทรงบัญญัติ น้ำพระทัยของพระเจ้ายังใช้เพื่อเรียกสิ่งใดก็ตามที่เป็นความปรารถนาที่แท้จริงของพระเจ้า อาจเรียกสิ่งนี้ได้ว่า น้ำพระทัยสมบูรณ์ น้ำพระทัยอนุญาต หมายถึง สิ่งที่พระเจ้ายินยอมหรืออนุญาต น้ำพุ เป็นน้ำที่พุ่งขึ้นสูงสุด ๆ จากภายในพื้นโลก น้ำพุเป็นบ่อเกิด เป็นจุดเริ่มที่มีความบริสุทธิ์สะอาดยิ่งไม่มีสิ่งใดเจือปน น้ำไหล แม่น้ำสายสำคัญ ๆ อันได้แก่ แม่น้ำยูเฟรทีสและแม่น้ำไทกริส เป็นแม่น้ำใหญ่ที่ดูเหมือนเป็นบ่อเกิดของชีวิต น้ำทะเล ซึ่งเป็นพลังอันก่อเกิดเป็นความพิศวงใจยิ่ง

๓.๑.๓ คุณสมบัติของน้ำ

ในสมัยพระคัมภีร์ นอกจากจะใช้น้ำมันมะกอกเป็นเครื่องสำอางแล้ว ยังถูกใช้เป็นยารักษาโรค บางพวกใช้ขับผิออก และเอาน้ำมันชโลมคนเจ็บป่วยให้หายโรค^{๑๒} แต่นอกจากจะเป็นยาแล้ว น้ำยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการอธิษฐานเผื่อผู้ป่วยให้หายโรค ดังที่ปรากฏ

มีใครในพวกท่านเจ็บป่วยหรือ จงให้คนนั้นเชิญบรรดาผู้ปกครองของคริสตจักรมา และให้ท่านเหล่านั้นอธิษฐานเผื่อเขา และชโลมเขาด้วยน้ำมันในพระนามขององค์พระผู้เป็นเจ้า การอธิษฐานด้วยความเชื่อจะรักษาผู้ป่วยให้หายโรค และองค์พระผู้เป็นเจ้าจะทรงให้เขาลุกขึ้นได้ และถ้าเขาเคยทำบาป พระองค์ก็จะทรงให้อภัย^{๑๓}

พระคริสต์รับบัพติศมาโดยการจุ่มในน้ำจมนิด ไม่ใช่การประพรมน้ำ ยอห์นรับบัพติศมาให้แก่พระองค์ในแม่น้ำจอร์แดนเพราะที่นั่นมีน้ำมาก^{๑๔} เมื่อพระเยซูเข้ารับบัพติศมาจากยอห์นนั้น พระองค์ทรงเดินลงไปใต้น้ำ ดังความว่า “เมื่อพระเยซูทรงรับบัพติศมาแล้ว (จุ่มลงในน้ำ) ก็เสด็จขึ้นจากน้ำ”^{๑๕} เมื่อเราเข้าใจความหมายการรับบัพติศมาอย่างแท้จริงแล้ว เราจะระลึกถึงรูปแบบจริงของการรับบัพติศมาได้ไม่ยากนัก คำว่า “บัพติศมา” มาจากภาษากรีก baptize หมายความว่า จมหรือจุ่ม (อยู่ข้างใต้) จมอยู่ใต้น้ำ จุ่มมิดน้ำ”^{๑๖} การรับบัพติศมาโดยการจุ่มมิดน้ำปรากฏในคริสตจักรหลายแห่งในยุโรปและเอเชีย ที่สร้างขึ้นในช่วงศตวรรษที่สี่ถึงศตวรรษที่สิบสี่ เช่นโบสถ์ที่เมืองปิซา ประเทศอิตาลี และโบสถ์เซนต์จอห์นซึ่งใหญ่ที่สุดในกรุงโรม วิธีการประพรมด้วยน้ำไม่ใช่วิธีปฏิบัติในการบัพติศมา จนกระทั่งในช่วงต้นศตวรรษที่สิบห้า เมื่อมีการประชุมสภาคริสตจักรที่เมืองเรเวนน่าของ

^{๑๒} มก ๖ : ๑๓.

^{๑๓} ยก ๕ : ๑๔ - ๑๕.

^{๑๔} ยน ๓ : ๒๓.

^{๑๕} มธ ๓ : ๑๖.

^{๑๖} มธ ๒๘ : ๑๙, ๒๐.

คริสตจักรโรมันคาทอลิก ยอมรับการประพรมด้วยน้ำว่าเทียบเท่ากับการจุ่มมิดน้ำ เหตุการณ์นี้นำมาซึ่งคำถามเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในคริสตจักรว่า เราจะไม่ทำตามที่มีมนุษย์สอน แต่เราจะทำตามที่พระคริสต์และอัครสาวกของพระองค์สอน คริสเตียนที่จริงจังหลายคนยึดมั่นตามธรรมเนียมการรับบัพติศมา ทารก การอุทิศลูกของเขาแต่พระเจ้า ตั้งแต่ยังเป็นทารกนั้นเป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญยกย่อง อย่างไรก็ตาม พระคริสตธรรมคัมภีร์บอกไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการรับบัพติศมาว่า คนนั้นจะต้องได้รับการสอนให้รู้จักวิธีการช่วยให้รอดจากบาปก่อน การรับบัพติศมา โดยเขาจะต้องเชื่อพระเยซูก่อนรับบัพติศมา^{๑๗} กลับใจจากบาปก่อนและได้รับการให้อภัยก่อนรับบัพติศมา^{๑๘} เด็กทารกไม่มีความสามารถพอที่จะฟังกลับใจและสารภาพบาป ซึ่งทั้งหมดคือสิ่งที่จะต้องดำเนินการก่อนรับบัพติศมา

ตามแนวทางในพระคำรัสของพระเยซู การรับบัพติศมาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนที่ปรารถนาจะเข้าในแผ่นดินสวรรค์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าใครไม่ได้เกิดจากน้ำและพระวิญญาณ คนนั้นจะเข้าในแผ่นดินของพระเจ้าไม่ได้”^{๑๙} พระเยซูทรงให้ข้อยกเว้นเพียงข้อเดียวเท่านั้น คือผู้ร้ายบนไม้กางเขนให้เกิดในพระวิญญาณ เป็นไปไม่ได้ที่ผู้ร้ายจะลงจากไม้กางเขนแล้วจุ่มน้ำ เพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์การเปลี่ยนจิตใจเขา พระเยซูทรงสัญญากับเขาว่าเขาจะได้อยู่กับพระองค์ในเมืองบรมสุขเกษม^{๒๐} อย่างไรก็ตามผู้ร้ายคนนั้นได้เกิดจากน้ำและพระวิญญาณ โดยการชำระล้างเขาด้วยพระโลหิตของพระเยซูที่ไหลขณะถูกตรึงบนไม้กางเขนในขณะนั้น นักบุญออกัสตินสังเกตว่า “มีเพียงกรณีเดียวเท่านั้นที่ถูกบันทึกไว้เกี่ยวกับการกลับใจก่อนตาย ดังนั้น จึงไม่ควรมีใครที่สิ้นหวัง และเป็นเพียงกรณีเดียวเท่านั้นซึ่งไม่ควรมีใครนำมาอ้าง”^{๒๑} พระเยซูทรงให้คำเตือนอย่างเคร่งครัดด้วยพระองค์เองว่า “ใครเชื่อและรับบัพติศมาก็จะรอด แต่ใครไม่เชื่อจะถูกลงโทษ” การสิ้นพระชนม์ที่เนินเขาคาลวารีของพระเยซู เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรักของพระองค์ที่มีต่อเราเราจำเป็นต้องตอบรับด้วยการแสดงตัวออกมาให้คนทั้งหลายได้เห็น โดยการสารภาพบาปอย่างไม่ละอาย แสดงถึงการถวายตัวของเราแก่พระคริสต์โดยการรับบัพติศมา

สรุปในประเด็นนิยามความหมายของน้ำในคริสต์ศาสนา พบว่า น้ำจึงมีส่วนในการประกอบพิธีกรรมของคริสตชน พิธีกรรมทำให้คริสตชนเป็นหนึ่งเดียวกันและทำให้ชีวิตคริสตชนมีคุณค่า โดยมีความเชื่อใน ๑) น้ำพระทัยของพระเจ้า ๒) พระธรรมของพระเจ้าที่ทรงบัญญัติ น้ำพระทัยของพระเจ้ายังใช้เพื่อเรียกสิ่งใดก็ตามที่เป็นความปรารถนาที่แท้จริงของพระเจ้า ๓) น้ำพุ เป็นน้ำที่พุ่งขึ้นจากภายในพื้นโลก เป็นบ่อเกิด เป็นจุดเริ่มที่มีความบริสุทธิ์สะอาดยิ่งไม่มีสิ่งใดเจือปน ๔)

^{๑๗} กจ ๘ : ๓๕-๓๘.

^{๑๘} กจ ๒ : ๓๘.

^{๑๙} ยน ๓ : ๕.

^{๒๐} ลก ๒๓ : ๔๒.

^{๒๑} ลก ๒๓ : ๔๓.

น้ำไหล เป็นแม่น้ำใหญ่ที่ดูเหมือนเป็นบ่อเกิดของชีวิต น้ำนอกจากใช้เป็นยารักษาโรคแล้ว ยังใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาเป็นสื่อเชื่อมต่อกันระหว่างศาสนิกชนกับพระคริสต์

๓.๒ กำเนิดของน้ำ

หนังสือปฐมกาลสอนว่า ทุกสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างมานั้นเป็นสิ่งที่ดี ดังที่ปรากฏคำว่า “ทรงเห็นว่าดี” หลังจากที่ทรงสร้างแต่ละสิ่งลงอย่างขึ้นมา ทรงเห็นว่าความสว่างนั้นดี แผ่นดินก็เกิดพืช คือ ผักหญ้าที่มีเมล็ดในผลตามชนิดของมัน พระเจ้าทรงเห็นว่าดี พระเจ้าทรงสร้างสัตว์ สัตว์ป่าตามชนิดของมัน สัตว์ไใช้งานตามชนิดของมัน และสัตว์ต่างๆ ที่เลื้อยคลานบนแผ่นดินตามชนิดของมัน แล้วพระเจ้าทรงเห็นว่าดี^{๒๒}

พระเจ้าทรงเนรมิตสร้างสรรพสิ่ง โดยทรงใช้เวลาสร้างโลกขึ้นทั้งสิ้น ๖ วัน และทรงใช้เวลาอีก ๑ วันเพื่อพักผ่อน จึงเป็นที่มาในกาลกำหนดการให้มี ๑ สัปดาห์มี ๗ วัน และกำหนดให้มี ๑ วันเป็นวันพักผ่อนที่มักจะมีพบในพระคัมภีร์เรียกวันนี้ว่า “วันสะบาโต” สำหรับวันสะบาโตนี้ชาวอิวปฏิบัติเคร่งครัดมาก คือ ไม่ทำอะไรเลยในวันนั้น กิจกรรมที่ทรงอนุญาตให้ทำในวันนั้น มีจำนวนจำกัดมาก แล้วถือว่า ใครไม่เคารพวันสะบาโต เสมือนการไม่ยำเกรงต่อพระเจ้าเลยทีเดียว ต่อมาเนื้อหาในหนังสือปฐมกาลได้กล่าวถึงการจัดลำดับวันที่พระเจ้าทรงสร้างโลกไว้ดังนี้

แต่แรกเริ่มเดิมที แผ่นดินก็ว่างเปล่า วันที่ ๑ ทรงแยกแสงสว่างออกจากความมืด พระเจ้าตรัสว่า “จงเกิดความสว่าง” ความสว่างก็เกิดขึ้น พระอาทิตย์พระจันทร์ก็พอพระทัย แล้วทรงแยกความสว่างออกจากความมืด พระเจ้าทรงเรียกแสงสว่างนั้นว่า วัน และเรียกความมืดนั้นว่า ค่ำ มีเวลาเย็นและเวลาเช้า เป็นวันแรก

วันที่ ๒ พระเจ้า ทรงแยกน้ำที่อยู่ใต้ภาคพื้น ออกจากน้ำที่อยู่เหนือภาคพื้น พระเจ้าทรงเรียกภาคพื้นนั้นว่า ท้องฟ้า พระเจ้าทรงเนรมิตสร้างฟ้า เวลาเย็นผ่านไปเข้าสู่เวลาเช้าเป็นวันที่สอง

วันที่ ๓ พระเจ้าทรงแยกดินออกจากน้ำ “น้ำที่อยู่ใต้ฟ้าจรรวมอยู่แห่งเดียวกันที่แห่งจงปรากฏขึ้น” ก็เป็นดังนั้น พระเจ้าจึงเรียกที่แห่งนั้นว่า แผ่นดิน และที่ซึ่งน้ำรวมกันนั้นว่า มหาสมุทร พระเจ้าทรงทอดพระเนตรดูสิ่งที่ทรงทำไปด้วยความพอพระทัย แล้วพระองค์รับสั่งต่อไปว่า “แผ่นดินจงเกิด พืช ผัก หญ้า ที่มีเมล็ด และต้นไม้ที่ออกผล มีเมล็ดในผลตามชนิดของมันบนแผ่นดิน” ก็เป็นดังนั้น แผ่นดินก็เกิดพืช คือ ผักหญ้าที่มีเมล็ดตามชนิดของมันและต้นไม้ที่ออกผลมีเมล็ดในผลตามชนิดของมัน พระเจ้าทอดพระเนตรดูก็พอพระทัย เวลาเย็นผ่านไปและย่างเข้าสู่เวลาเช้าเป็นวันที่สาม

^{๒๒} ปฐมก ๑ : ๑ -๒๕.

วันที่ ๔ พระเจ้าตรัสว่า “จงมีดวงสว่างบนฟ้า เพื่อแยกวันออกจากคืนให้ดวงสว่างเป็นหมายกำหนด ฤดู วัน ปี และให้เป็นดวงสว่างบนฟ้า เพื่อส่องสว่างบนพื้นดิน” ก็เป็นดังนั้น พระเจ้าทรงสร้างดวงสว่างขนาดใหญ่ไว้สองดวง ดวงใหญ่เรียกว่า ดวงอาทิตย์ ให้ครองกลางวัน ดวงเล็กเรียกว่า ดวงจันทร์ ให้ครองกลางคืน แล้วพระองค์ทรงสร้างดวงดาวต่าง ๆ ด้วย พระเจ้าทรงตั้งดวงสว่างเหล่านี้บนฟ้า ให้ส่องสว่างบนแผ่นดิน ให้ครองกลางวันและกลางคืน และแยกความสว่างออกจากความมืด พระองค์ทอดพระเนตรดูสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างแล้วก็พอพระทัย เวลาเย็นผ่านไปและย่างเข้าสู่เวลาเช้าเป็นวันที่สี่

วันที่ ๕ พระเจ้าตรัสว่า “น้ำจึงอุดมด้วยฝูงสัตว์ที่มีชีวิต และนกบินไปมาข้ามฟ้าเหนือแผ่นดิน” พระเจ้าทรงสร้างสัตว์ในทะเลขนาดใหญ่ และสัตว์ที่มีชีวิตนานาชนิดซึ่งแหวกว่ายอยู่ในน้ำเป็นฝูงตามชนิดของมัน และนกต่างๆ ตามชนิดของมัน พระองค์ทอดพระเนตรสิ่งที่ทรงสร้างแล้วก็พอพระทัย พระเจ้าจึงทรงอวยพระพรแก่สัตว์เหล่านั้นว่า “จงมีลูกตกทวีมากขึ้น จนเต็มน้ำในทะเล และให้นกทวีมากขึ้นบนแผ่นดิน” เวลาเย็นผ่านไป ย่างเข้าสู่เวลาเช้าเป็นวันที่ห้า

วันที่ ๖ พระเจ้าทรงสร้าง สัตว์บนแผ่นดิน ได้แก่ สัตว์ใช้งาน สัตว์เลี้ยงคลาน สัตว์ในป่า และทรงสร้างมนุษย์โดยตรัสว่า “เราสร้างมนุษย์ตามฉายาตามอย่างเรา ให้ครอบครองฝูงปลาในทะเล ฝูงนกในอากาศและฝูงสัตว์ ให้ครอบครองแผ่นดินทั่วไป และสัตว์ต่างๆ ที่เลี้ยงคลานบนแผ่นดิน มนุษย์ผู้นั้นหรือผู้อื่นสามารถครอบครองทุกสรรพสิ่งและบางสิ่งที่มีอาจครอบครองได้เสมอไป แม้มนุษย์จะเก่งกาจ สร้างสรรค์ดวงดาราและจักรวาลได้เหมือนพระเจ้า แต่มนุษย์ก็ไม่อาจที่จะเทียบพระบารมีของพระเจ้าไปได้”

เมื่อพระเจ้าทรงสร้างโลกและสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกเสร็จแล้ว จึงดำริที่จะสร้างมนุษย์ตามแบบฉายาของพระองค์ พระเจ้าจึงทรงสร้างมนุษย์ขึ้น ตามแบบฉายาของพระองค์ ได้ทรงสร้างให้ชายและหญิง^{๒๓} มนุษย์คนแรกเป็นผู้ชายชื่อว่า อาดัม โดยสร้างจากผงเคล็ดินแล้วพระองค์ทรงระบายลมแห่งชีวิตเข้าไปให้มีชีวิต หลังจากนั้นพระองค์ทรงสร้างผู้หญิงชื่อว่า อีวา (หรืออีฟ) จากกระดูกซี่โครงของอาดัม เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วพระองค์ให้มนุษย์อยู่ในฐานะเหนือกว่าสัตว์ ให้อยู่สวนเอเดน ที่มีต้นไม้สวยงาม มีผลน่ากิน และพระเจ้าทรงอวยพรเขาทั้งสองว่า “จงมีลูกมากและทวีจำนวนขึ้น จงเทแผ่นดิน จงปกครองแผ่นดิน จงเป็นนายเหนือปลาในทะเล นกในอากาศ และสัตว์ทุกชนิดที่เคลื่อนไหวอยู่บนแผ่นดิน” พระเจ้าทรงตรัสอีกว่า “ดูซิเราให้ข้าวทุกชนิดซึ่งอยู่บนแผ่นดินและผลไม้ที่มีเมล็ดเป็นอาหารสำหรับท่าน” ส่วนบรรดาสัตว์ป่า นกในท้องฟ้า และสัตว์เลี้ยงคลานทุกชนิดบนแผ่นดิน เราให้หญ้าเขียวเป็นอาหาร และก็เป็น

^{๒๓} ปฐม ๑ : ๒๗.

เช่นนั้น^{๒๔} และทรงสร้างต้นไม้แห่งความรู้ที่ไว้กลางสวน ทรงตรัสสั่งแก่มนุษย์คู่แรกว่า “ผลไม้ในสวนทุกอย่างนี้เจ้ากินได้ทั้งหมด เว้นแต่ต้นไม้ที่ให้ความดีและความชั่วของต้นนั้น เจ้าอย่ากินเป็นอันขาด ถ้าเจ้ากินในวันใด เจ้าจะต้องตายในวันนั้นเป็นแน่”^{๒๕} แต่อาดัมและอิวา ได้ฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้า โดยกินผลไม้ต้องห้ามนั้น บาปจึงเข้าสู่มนุษย์ได้รับความทุกข์ยาก นานาประการและต้องตายในที่สุด หากมนุษย์คู่แรกไม่ทำบาปเขาจะไม่ตาย การไม่เชื่อฟังพระเจ้าจึงถูกสาปแช่งให้ต้องตายโดยกลับไปเป็นดินตามเดิม “เพราะบังเกิดมาแต่ดิน เจ้าเป็นผงคลีและจะต้องกลับเป็นผงคลีดินอีก”^{๒๖} เมื่อมนุษย์คู่แรกมีลูกหลานออกมา ลูกหลานเหล่านั้นก็จะได้รับผลของบาปอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากบาปของมนุษย์คู่แรก มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาจึงเป็นคนบาปมาแต่กำเนิดที่เราเรียกว่า บาปกำเนิด^{๒๗} กล่าวคือมนุษย์เราทุกคนเป็นคนมีบาปมาตั้งแต่เกิด จึงมีนิสัยแห่งความบาปติดตัวมา จึงมีแนวโน้มไปในทางด้านการกระทำบาปมากกว่าการกระทำดี อย่างที่เห็นอยู่เป็นประจำ และต่อมาเมื่อพระองค์ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่างเสร็จสมบูรณ์แล้ว

วันที่ ๗ ฟ้าและดิน และบริวารทั้งสิ้น ที่มีอยู่ในนั้น พระเจ้าก็ทรงสร้างสำเร็จดังนี้แหละ วันที่เจ็ด พระเจ้าก็เสร็จงานของพระองค์ที่ทรงกระทำมานั้น ในวันที่เจ็ดก็ทรงพักการงานทั้งสิ้นของพระองค์ที่ได้ทรงกระทำมา พระเจ้าทรงอวยพระพรแก่วันที่เจ็ด ทรงตั้งไว้เป็นวันบริสุทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ เพราะในวันนั้นพระองค์ทรงหยุดพักจากการงานที่พระองค์ทรงกระทำในการเนรมิตสร้างทุกอย่าง แล้วก็ทรงกลับไปพักผ่อนที่บ้านอันศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์^{๒๘}

สิ่งที่คัมภีร์ต้องการจะสื่อให้เห็นก็คือ บทบาทของพระเจ้า นั่นคือ ทรงเป็นผู้ให้กำเนิดโลก และสรรพสิ่ง รวมทั้งทรงเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ของสรรพสิ่งที่ทรงสร้างขึ้นมาจากตัวเองด้วย ความเชื่อดังกล่าวสะท้อนออกมาผ่านบทเพลงสรรเสริญการสร้างโลกและสรรพสิ่งของพระเจ้าว่า “โลกไกลโพนจึงเกรงกลัวต่อหมายสำคัญของพระองค์ พระองค์ทรงกระทำให้มีเวลาเช้าและเวลาค่ำ กู้ก้องด้วยความชื่นบาน พระองค์ทรงเย็บเยียนแผ่นดินโลกและทรงรดน้ำให้อุดมยิ่ง แม่น้ำของพระเจ้าน้ำเต็ม”^{๒๙}

^{๒๔} คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม, **พระคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม**, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑.

^{๒๕} ปฐม ๒ : ๑๖ - ๑๗.

^{๒๖} ปฐม ๓ : ๒๙.

^{๒๗} สุจิตรา อ่อนค้อม, รองศาสตราจารย์ ดร., **ศาสนาเปรียบเทียบ**, พิมพ์ครั้งที่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๕๒), หน้า ๒๑๐.

^{๒๘} ปฐม ๒ : ๑ - ๓, ดนัย ไชโยธา, **กระบวนการเกิดนานาศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๔ - ๕๕, ศิริพงษ์ ทองมีมา, “แนวคิดเรื่อง “พระเจ้า” ของพุทธศาสนิกชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบทัศนะของนักวิชาการชาวพุทธและชาวคริสต์ไทย และพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔), หน้า ๖๖ - ๖๘.

^{๒๙} สดด ๖๕ : ๖ - ๑๓.

เรื่องการสร้างโลกและชีวิต ศาสนายูดาห์สอนว่า พระยาห์เวห์เป็นพระเจ้าที่สูงสุดมีองค์เดียว ไม่มีพระเจ้าองค์อื่นนอกเหนือไปจากพระเจ้า การสร้างโลกและชีวิตที่ปรากฏในคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมนั้นมีว่า โลกนี้เดิมที่มีแต่ความมืด พระเจ้าทรงสร้างสรรพสิ่งและสรรพสัตว์ในโลกพอสรุปใจความโดยสั้นๆ ดังนี้

วันที่ ๑ ทรงสร้างแสงสว่างเพื่อทำลายความมืด ส่วนแสงสว่างเรียกว่า “กลางวัน” ส่วนมืดเรียกว่า “กลางคืน”

วันที่ ๒ ทรงสร้าง น้ำ อากาศ และสวรรค์

วันที่ ๓ ทรงสร้างแผ่นดินและพืชพันธุ์พืชทุกชนิดบนแผ่นดิน

วันที่ ๔ ทรงสร้างดวงอาทิตย์ประจำกลางวัน ทรงสร้างดวงจันทร์ และดวงดาวประจำกลางคืน

วันที่ ๕ ทรงสร้างสรรพสัตว์

วันที่ ๖ ทรงสร้างมนุษย์ให้เป็นเจ้าของพืชพันธุ์และสรรพสัตว์เหล่านั้น

วันที่ ๗ ไม่ทรงสร้างอะไร ถือเป็นวันสะบาโต ซึ่งเป็นวันพักผ่อนหยุดทำงานและเป็นวันนมัสการพระเจ้า

สรุปได้ว่า กำเนิดของน้ำในคริสต์ศาสนานั้น เดิมทีก่อนที่พระเจ้าจะสร้างโลกนั้น โลกมนุษย์มีลักษณะเป็นห้วงแห่งจักรวาล พระเจ้าได้สรรสร้างให้เป็นสดเป็นส่วน มีผืนดิน ท้องฟ้า อากาศ แม่น้ำ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาวต่าง ๆ สร้างสรรพสัตว์ มนุษย์และพืชพันธุ์ต่าง ๆ นานา โดยน้ำนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพยุงโลกไว้ พระองค์จึงสร้างให้มีพื้นที่กว้างขวาง เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของนานาสัตว์ทั้งการต็มกิน ใช้น้ำเป็นอาหารของพืชและสัตว์ รวมถึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วย ซึ่งจะได้กล่าวถึงประโยชน์ของน้ำในประเด็นต่อไป

๓.๓ ประโยชน์ของน้ำ

น้ำ นับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อสรรพสัตว์ รวมถึงโลกมนุษย์ คริสต์ศาสนา มองถึงประโยชน์ของน้ำ ดังนี้ ๑) ดับความกระหาย ๒) ใช้น้ำชำระล้าง ๓) บ่อเกิดแห่งชีวิต

๑) ดับความกระหาย

ในขณะที่ชนชาวอิสราเอลกำลังเร่ร่อนอยู่ในถิ่นทุรกันดาร โมเสสได้จัดหาน้ำให้กับพวกเขา พระเยซูเจ้าเอง ซึ่งเป็นโมเสสคนใหม่ ได้ให้อะไรบางอย่างที่ดีกว่าแก่ประชาชน คือ น้ำที่ให้ชีวิต เพราะจะทำให้ผู้ที่ดื่มวันนี้ มีส่วนในชีวิต จากน้ำที่ยืนยันให้เราเห็นถึงความสำคัญนี้ นักบุญเปาโล เขียนไว้ในบทจดหมายว่า “เราได้แลเห็นว่าประชาชนอิสราเอลกำลังกระหายน้ำมากจึงได้ต่อว่าโมเสสต่าง ๆ นานา อันแสดงให้เห็นถึงความอกตัญญูของพวกเขาต่อพระเจ้า ที่ได้ทรงช่วยเหลือพวกเขามาโดยตลอด แต่พระเจ้าเองก็ได้ลบชื่อของพวกเขาออกไปจากหัวใจของพระองค์ ตรงข้ามพระองค์กลับบอกให้โมเสสช่วยจัดหาน้ำดื่มให้กับพวกเขา อันเป็นการแสดงออกถึงความรักอย่างยิ่งใหญ่ที่พระองค์

ทรงมีต่อพวกเขา ขณะนั้นพระเยซูเจ้าทรงกระหายน้ำตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับคนทั่ว ๆ ไป แต่หญิงชาวซามาเรียที่พระวรสารกล่าวถึงนั้น มีความกระหายที่ลึกซึ้งกว่านั้น นั่นก็คือความกระหายน้ำที่เราจะให้แก่ทุกคน จะกลายเป็นธารน้ำในตัวเขาไหลรินเพื่อชีวิตนิรันดร”^{๓๐}

๒) ใช้ชำระล้าง

น้ำและการชำระล้างให้สะอาดน้ำที่ล้างและชำระให้สะอาดช่วยฟื้นฟูจิตใจให้สดชื่น น้ำเป็นสารที่จำเป็นต่อมนุษย์ทำให้มีชีวิตชีวา ตามความคิดเห็นของคนสมัยก่อนเกี่ยวกับโลก ถือน้ำเป็นบ่อเกิดของทุกสิ่ง เพื่อรับใช้ชีวิต พระวิญญานของพระเจ้าบันดาลให้ชีวิตอุดม ปล่อยดำเนินไปเองแม้จะพาทุกสิ่งไปสู่ความตายและมีความสับสนวุ่นวายเหมือนตอนแรกสร้างโลก (น้ำท่วม) ดังนั้น น้ำเป็นสัมพันธที่มีความหมายกว้างขวาง เช่น เป็นชีวิตและความตาย การชำระให้สะอาดและการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ การชำระล้างและการประพรมน้ำในจารีตพิธีของศาสนาเป็นการอวยพรตอนเริ่มมิสซา วันอาทิตย์ หรือการล้างมือในภาคถวายเป็นการกระทำแรกและสุดท้ายของการชำระให้สะอาด นั่นคือกล่าวได้ว่า พวกเขาชำระล้างมลทินและความผิดบาปซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับการฉลองพิธีกรรม^{๓๑}

๓) บ่อเกิดแห่งชีวิต

น้ำคือพื้นฐานของชีวิตและสัญลักษณ์ของการเกิดและการเกิดใหม่ จารีตพิธีกรรมเกิดผลเข้าเกี่ยวข้องกับกรกระทำของพระเจ้า ศิลล้างด้วยน้ำของนักบุญยอห์น บัปติสต์ เป็นการเตรียมเพื่อรับศีลล้างบาปด้วยน้ำและพระจิต ซึ่งพระบุตรของพระเจ้าทรงตั้งไว้ เมื่อพระจิตกระทำการ น้ำกลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับ ศิลล้าง ที่แม่น้ำจอร์แดน ทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิตที่เป็นของขวัญของพระเจ้า กล่าวได้ว่า พระจิตเอง ซึ่งเป็นหัวใจของชีวิตแห่งพระตรีเอกภาพ สามารถเป็นธารน้ำไหลรินเพื่อชีวิตนิรันดรเท่านั้น^{๓๒} เมื่อบรรดาบุตรของพระเจ้าจุ่มลงในชีวิตและการสิ้นพระชนม์ของพระคริสตเจ้าโดยทางศีลล้างบาป พวกเขาได้รับพระจิตเฉกเช่นเครื่องประกัน ซึ่งน้ำไหลรินขณะที่เขารอคอยการจุ่มในแม่น้ำทรงชีวิต ที่ไหลจากพระบัลลังก์ของพระเจ้าและของพระซุมพาน้อย แม่น้ำแห่งน้ำทรงชีวิตเริ่มไหลในขณะที่พระเยซูเจ้าทรงสิ้นพระชนม์บนกางเขนในช่วงที่พระเยซูคืนจิตวิญญาณ^{๓๓} และปล่อยให้พระโลหิตและน้ำไหลออกจากดวงพระทัยที่ถูกแทงด้วยหอก เสมือนเป็นสัญลักษณ์ของศีลศักดิ์สิทธิ์ที่ปฏิบัติได้โดยอาศัยพลังแห่งพระจิตน้ำเสกที่เต็มไปด้วยเกลือศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์ของการถนอมรักษาและเพิ่มกลิ่น รส เป็นธรรมประเพณีของพระศาสนจักรมีการพรมน้ำเสกกระหว่างจารีตของการอวยพร มีการพรมน้ำเสกให้ศพของคริสตชน บนหีบศพและที่หลุมศพ ตรงทางเข้าของวัด จะมีอ่างน้ำเสก คือการเชื้อเชิญสัตบุรุษให้จุ่มน้ำเสกเพื่อทำสำคัญมหากางเขน สัตบุรุษสามารถนำน้ำเสกกลับบ้านได้ นี่เป็นการแสดงความเชื่อที่เกี่ยวข้อง

^{๓๐} ยน ๔.๔ : ๑๐-๑๔.

^{๓๑} ยน ๔.๔ : ๑๐ - ๑๔.

^{๓๒} ยน ๔.๔ : ๑๐ - ๑๔.

^{๓๓} ยน ๑๙ : ๓๐.

โยงกับธรรมล้ำลึกแห่งกางเขนซึ่งทำให้ เราเป็นอิสระจากปีศาจ ในพิธีเสกน้ำเสกได้กล่าวไว้ว่า “พระองค์ได้ทรงสร้างน้ำ เพื่อความอุดมแห่งผิวดิน ความสดชื่นและบรรเทาดับความกระหายของร่างกาย” ในวัฒนธรรมของชาวไทยเองก็เห็นประโยชน์ของน้ำและพิธีต่าง ๆ เกี่ยวกับน้ำมากมาย ไม่ว่าจะในเรื่องลอยกระทง การหลั่งน้ำรดพระและรดกันเองในวันสงกรานต์การรดน้ำสังข์ในพิธีแต่งงาน เป็นต้น ในพันธสัญญาเดิมการล้างมือก่อนรับประทานอาหารซึ่งไม่ได้หมายถึงเพียงการล้างมือให้สะอาดเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการชำระจิตใจด้วย ประกาศเอเสเคียลก็พูดถึงเรื่องนี้ในนามของพระเจ้าว่า เราจะเอาน้ำสะอาดพ้นจากมลทินทั้งปวงและเราจะชำระเจ้าจากรูปเคารพทั้งหลายของเจ้า

สรุปความว่าประโยชน์ของน้ำนั้นมีหลายอย่างด้วยกัน เช่น ๑) ดับความกระหาย ๒) ใช้ชำระล้าง ๓) บ่อเกิดแห่งชีวิต เมื่อพระจิตกระทำการ น้ำ กลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระจิตนั่นเอง

๓.๔ ภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำ

น้ำท่วมเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีมาแต่โบราณกาลแม้จนทุกวันนี้ เหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ทุกยุคทุกสมัยยังคงเป็นเรื่องน่ากลัวและเล่าขานสืบต่อกันมาอยู่เสมอ แต่การเล่าเรื่องน้ำท่วมโลกเรื่องใด ๆ ก็ไม่น่าสนใจเท่าเรื่องของโนอาห์สร้างเรือในหนังสือปฐมกาล

หนังสือปฐมกาล^{๓๔} เป็นเหมือนบทนำของพระคัมภีร์ที่ต้องการเล่าถึงสาเหตุความตกต่ำลงถึงขีดสุดของมนุษย์ที่ทำบาปแล้วผลร้ายของมันก็ส่งผลกระทบต่อมนุษย์เช่นนั้น การตกต่ำจนถึงขีดสุดพระเจ้าทอดพระเนตรแผ่นดิน ทรงเห็นว่าแผ่นดินชั่วร้ายเพราะมนุษย์ทุกคนดำเนินชีวิตชั่วร้ายบนแผ่นดิน และจะทรงเริ่มต้นโลกที่ดีอีกครั้ง เมื่อมีการสร้างโลกก็มีการทำลายล้างโลกควบคู่กันไป ความเชื่อนี้แทบทุกชาติในโลกมีตำนานกล่าวถึง เนื่องจากมีภัยธรรมชาติในรูปของน้ำท่วมใหญ่ หากไปศึกษาไบเบิลฉบับภาษาฮีบรู ๗ วันในที่นี้อาจมีได้หมายถึงวันละ ๒๔ ชั่วโมง แต่หมายถึง ๗ ช่วงเวลา และเวลาของพระเจ้าก็ยาวนานกว่าเวลาของมนุษย์มาก ในไบเบิลกล่าวว่า

เพราะพันปีในสายพระเนตรของพระองค์ เป็นเหมือนวานนี้ซึ่งผ่านไปแล้ว หรือเหมือนยามเดียวในคำคืน หากเทียบ ๖ วันแรกกับจักรวาลที่มีอายุประมาณ ๑๕,๐๐๐ ล้านปี โดยแบ่งออกเป็น ๖ ช่วงเวลา แต่ละช่วงเวลาจะไม่เท่ากัน ช่วงเวลาแรกตอนกำเนิดจักรวาลหรือบิกแบงนั้นมีระยะเวลายาวนานกว่าช่วงที่ ๒ เพราะตามหลักทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์กล่าวว่า ในสนามแรงโน้มถ่วงสูง เวลาจะเดินช้าตามแรงโน้มถ่วงที่สูงขึ้น เนื่องจากตอนกำเนิดจักรวาลแรงโน้มถ่วงที่สูงทำให้ช่วงเวลาที่ ๑ ยาวนานกว่าช่วงเวลาที่ ๒ เท่าตัว และช่วงเวลาที่ ๒ จะยาวนานกว่าช่วงเวลาที่ ๓ เท่าตัว เป็นต้นี้เรื่อยๆ จนถึงช่วงเวลาที่ ๖ และหากอาศัยสมการ

^{๓๔} นิตยสารคาทอลิกรายเดือน **อุดมศาสตร์** กุมภาพันธ์ ๒๐๑๕ : ๓.

ของการยึดออกของเวลาจะพบความสัมพันธ์ระหว่างวันของพระเจ้ากับอายุของจักรวาลที่สอดคล้องกันอย่างเหลือเชื่อ การที่โลกของเราจะถึงคราวสิ้นสุดเพราะมนุษย์ไม่เชื่อฟังคำสอนของพระเจ้า จึงทำให้โลกของเราถึงจุดสิ้นสุดโดยมีสาเหตุดังต่อไปนี้ “เมื่อมนุษย์เริ่มทวีมากขึ้นบนพื้นแผ่นดินโลก และพวกเขาให้กำเนิดบุตรสาวหลายคน บุตรชายทั้งหลายของพระเจ้าเห็นว่าบุตรสาวทั้งหลายของมนุษย์สวยงาม และพวกเขาจับเธอทั้งหลายไว้เป็นภรรยาตามชอบใจของพวกเขา”^{๓๕}

พระเยโฮวาห์ตรัสว่า “วิญญาณของเราจะไม่วิงวอนกับมนุษย์ตลอดไป เพราะเขาเป็นแต่เนื้อหนัง อายุของเขาจะเพียงแค่อายุยี่สิบปี” ในครานั้นมีพวกมนุษย์ยักษ์บนแผ่นดินโลก แล้วภายหลังเมื่อบุตรชายทั้งหลายของพระเจ้าสมสู่กับบุตรสาวทั้งหลายของมนุษย์ และเธอทั้งหลายคลอดบุตรให้แก่พวกเขา บุตรเหล่านั้นเป็นคนที่อำนาจมาก ตั้งแต่สมัยโบราณเป็นคนที่ชื่อเสียง และพระเจ้าทรงเห็นว่าความชั่วของมนุษย์มีมากบนแผ่นดินโลก และเจตนาทุกอย่างแห่งความคิดทั้งหลายในใจของเขาล้วนแต่ชั่วร้ายอย่างเดียวเสมอไป พระเยโฮวาห์ทรงโทมนัสที่พระองค์ได้ทรงสร้างมนุษย์บนแผ่นดินโลก และกระทำให้พระองค์ทรงเศร้าโศกภายในพระทัยของพระองค์ พระเยโฮวาห์ตรัสว่า “เราจะทำลายมนุษย์ที่เราได้สร้างมาจากพื้นแผ่นดินโลก ทั้งมนุษย์และสัตว์และสัตว์เลื้อยคลานและนกในอากาศ เพราะว่าเราเสียใจที่เราได้สร้างพวกเขา มา”^{๓๖} ในบรรดาสรรพสิ่งที่พระเจ้าสร้างมานั้น พระเจ้าจะล้างให้หมดสิ้นจากโลก เว้นแต่โนอาห์ เป็นที่โปรดปรานในสายพระเนตรของพระเยโฮวาห์ ต่อไปนี้คือพงศ์พันธุ์ของโนอาห์ โนอาห์เป็นคนชอบธรรมและดีรอบคอบในสมัยของท่าน และโนอาห์ให้กำเนิดบุตรชายสามคน ชื่อเชม ฮาม และยาเฟท ดังนั้น มนุษย์โลกจึงชั่วช้าต่อพระพักตร์พระเจ้า และแผ่นดินโลกก็เต็มไปด้วยความอามืด พระเจ้าทอดพระเนตรบนแผ่นดินโลก และดูเถิด แผ่นดินโลกก็ชั่วช้า เพราะว่าบรรดาเนื้อหนังได้กระทำการชั่วช้าบนแผ่นดินโลก

พระเจ้าตรัสแก่โนอาห์ว่า ต่อหน้าเราบรรดาเนื้อหนังก็มาถึงวาระสุดท้ายแล้ว เพราะว่าแผ่นดินโลกเต็มไปด้วยความอามืดเพราะพวกเขา และดูเถิด เราจะทำลายพวกเขาพร้อมกับแผ่นดินโลก เจ้าจงต่อนาวาด้วยไม้สนโกเฟอร์ เจ้าจงทำเป็นห้องๆในนาวา และยาทั้งข้างในข้างนอกด้วยชั้น เจ้าจงต่อนาวาตามนี้ นาวายาวสามร้อยศอก กว้างห้าสิบศอก และสูงสามสิบศอก เจ้าจงทำช่องในนาวา และให้อยู่ข้างบนขนาดศอกหนึ่ง และเจ้าจงตั้งประตูที่ด้านข้างนาวา เจ้าจงทำเป็นชั้นล่าง ชั้นที่สองและชั้นที่สาม ดูเถิด เราเองเป็นผู้กระทำให้น้ำท่วมบนแผ่นดินโลก เพื่อทำลายบรรดาเนื้อหนังใต้ฟ้าที่มีลมปราณแห่งชีวิต และทุกสิ่งบนแผ่นดินโลกจะตายสิ้น แต่เราจะตั้งพันธสัญญาของเราไว้กับเจ้า และเจ้าจงเข้าอยู่ในนาวา ทั้งเจ้า บุตรชาย ภรรยาและบุตรสะใภ้ของเจ้าพร้อมกับเจ้า เจ้าจงนำสัตว์ทั้งปวงที่มีชีวิตทั้งตัวผู้และตัวเมียทุกชนิดอย่างละ

^{๓๕} ปฐม ๖ : ๑ / ๖ : ๒.

^{๓๖} ปฐม ๖ : ๓-๗.

คู่เข้าไปในนาวาเพื่อรักษาชีวิต นกตามชนิดของมัน และสัตว์ใช้งานตามชนิดของมัน สัตว์เลี้ยงคลานตามชนิดของมัน อย่างละคู่จะมาหาเจ้าเพื่อรักษาชีวิตไว้ เจ้าจงหาอาหารทุกอย่างที่กินได้ และสะสมไว้สำหรับเจ้า และมันจะเป็นอาหารสำหรับเจ้าและสัตว์ทั้งปวง^{๓๗} โนอาห์ได้กระทำตามทุกสิ่งที่พระเจ้าทรงบัญชาแก่ท่าน

และพระเยโฮวาห์ตรัสแก่ โนอาห์ว่า เจ้าและครอบครัวทั้งหมดจงเข้าไปในนาวา เพราะว่าเราเห็นว่า เจ้าชอบธรรมต่อหน้าเราในชั่วอายุนี้ เจ้าจงเอาสัตว์ทั้งปวงที่สะอาดทั้งตัวผู้และตัวเมียอย่างละเจ็ดคู่ และสัตว์ทั้งปวงที่ไม่สะอาดทั้งตัวผู้และตัวเมียอย่างละคู่ นกในอากาศทั้งตัวผู้และตัวเมียอย่างละเจ็ดคู่ด้วย เพื่อรักษาชีวิตไว้ให้สืบเชื้อสายบนพื้นแผ่นดินโลก เพราะว่าอีกเจ็ดวันเราจะบันดาลให้ฝนตกบนแผ่นดินโลกสี่สิบวันสี่สิบคืน และสิ่งที่มีชีวิตทั้งปวงที่เราสร้างมานั้นเราจะทำลายเสียจากพื้นแผ่นดินโลก

โนอาห์ได้กระทำตามทุกสิ่งที่พระเยโฮวาห์ทรงบัญชาแก่ท่าน เมื่อน้ำท่วมบนแผ่นดินโลก โนอาห์มีอายุได้หกร้อยปี โนอาห์ทั้งบุตรชาย ภรรยาและบุตรสะใภ้ทั้งหลาย จึงเข้าไปในนาวา เพราะเหตุน้ำท่วม สัตว์ทั้งปวงที่สะอาดและสัตว์ทั้งปวงที่ไม่สะอาดและฝูงนกและบรรดาสัตว์ที่เลี้ยงคลานบนแผ่นดินโลก ได้เข้าไปหาโนอาห์ในนาวาเป็นคู่ๆ ทั้งตัวผู้และตัวเมีย ตามที่พระเจ้าได้ทรงบัญชาไว้แก่ โนอาห์ ต่อมาอีกเจ็ดวันน้ำก็ท่วมบนแผ่นดินโลก เมื่อโนอาห์มีชีวิตอยู่ได้หกร้อยปี ในเดือนที่สอง วันที่สิบเจ็ดของเดือนนั้น ในวันเดียวกันนั่นเอง น้ำพุทั้งหลายที่อยู่ใต้ลิ้นบาตาลก็พลุ่งขึ้นมา และช่องฟ้าก็เปิดออก ฝนตกบนแผ่นดินโลกสี่สิบวันสี่สิบคืน ในวันเดียวกันนั่นเอง โนอาห์และบุตรชายของโนอาห์ คือเชม ฮาม และยาเฟท ภรรยาของโนอาห์ และบุตรสะใภ้ทั้งสามได้เข้าไปในนาวา เขาเหล่านั้นและสัตว์ป่าทั้งปวงตามชนิดของมัน และสัตว์ใช้งานทั้งปวงตามชนิดของมัน และบรรดาสัตว์เลี้ยงคลานที่คลานไปมาบนแผ่นดินโลกตามชนิดของมัน และนกทั้งปวงตามชนิดของมัน คือบรรดานกทุกชนิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน สัตว์ทั้งปวงที่มีลมปราณแห่งชีวิตได้เข้าไปหาโนอาห์ในนาวาเป็นคู่ๆ สัตว์ทั้งปวงที่เข้าไปนั้นได้เข้าไปทั้งตัวผู้และตัวเมียตามที่พระเจ้าได้ทรงบัญชาแก่ท่าน และพระเยโฮวาห์ทรงปิดประตูให้ท่าน^{๓๘}

ต่อมา น้ำได้ท่วมแผ่นดินโลกสี่สิบวัน และน้ำก็ทวีมากขึ้นและหนุนนาวาให้สูงเหนือแผ่นดินโลก น้ำไหลเชี่ยวและทวีมากยิ่งขึ้นบนแผ่นดินโลก และนาวาลอยบนผิวน้ำ น้ำไหลเชี่ยวทวีมากยิ่งขึ้นบนแผ่นดินโลก และน้ำก็ท่วมภูเขาสูงทุกแห่งทั่วใต้ฟ้า น้ำไหลเชี่ยวท่วมเหนือภูเขาสิบห้าศอก บรรดาเนื้อหนังที่เคลื่อนไหวบนแผ่นดินโลก ทั้งนก สัตว์ใช้งาน สัตว์ป่า และสัตว์เลี้ยงคลาน ที่คลานไปมาบนแผ่นดินโลก และมนุษย์ทั้งปวงก็ตายสิ้น มนุษย์ทั้งปวงผู้ซึ่งมีลมปราณแห่งชีวิตเข้าออกทางจมูก สิ่งสารพัดที่อยู่บนบกตายสิ้น สิ่งที่มีชีวิตทั้งปวงที่อยู่บนพื้นแผ่นดิน

^{๓๗} ปฐม ๖ : ๗-๒๒.

^{๓๘} ปฐม ๗ : ๑-๑๖.

โลกถูกทำลาย ทั้งมนุษย์ สัตว์ใช้งาน สัตว์เลื้อยคลาน และนกในอากาศ และทุกสิ่งถูกทำลายจากแผ่นดินโลก เหลืออยู่แต่โนอาห์และทุกสิ่งที่อยู่กับท่านในนาวา น้ำไหลเชี่ยวบนแผ่นดินโลกเป็นเวลาหนึ่งร้อยห้าสิบวัน^{๓๙}

จากความในพระคัมภีร์กล่าวไว้ว่า หลังจากอดัมและอีฟถูกขับจากสวนอีเด็นมาอยู่ในโลก ได้มีลูกหลานสืบทอดกันมา ภายหลังมนุษย์มีความชั่วร้ายขึ้นทุกที พระเจ้าจึงทรงบันดาลให้ฝนตก ๔๐ วัน ๔๐ คืน ทำให้เกิดน้ำท่วมโลก มนุษย์ในโลกจมน้ำตายหมด ยกเว้น โนอาห์ (Noah) ซึ่งเป็นคนดี และได้รับการเตือนล่วงหน้าจากพระเจ้าให้สร้างเรือ (Ark) เตรียมไว้ เมื่อน้ำท่วมโนอาห์และครอบครัวจึงนำอาหารและสัตว์ทุกชนิดอย่างละคู่ลงไปในเรือ ซึ่งลอยไปติดที่ยอดเขาอารารัต (Ararat) เมื่อน้ำลด โนอาห์ก็ออกจากเรือและสืบเผ่าพันธุ์มนุษย์ต่อไป และพระเจาก็ให้สัญญาว่าจะไม่ให้น้ำท่วมเช่นนี้เกิดขึ้นอีก โดยมีสายรุ้งเป็นประจักษ์พยาน

จากบาปของบรรพบุรุษคู่แรกของมนุษย์คือ อดัมและอีฟ ทำให้มนุษย์ทุกคนเกิดมาในโลก โดยมีบาปที่เรียกว่า “บาปกำเนิด” (Original Sin) ติดตัวมาด้วยแม้จะเป็นทารกแรกเกิดก็ตาม ดังนั้นจึงต้องมีการทำพิธีรับศีลล้างบาป (Baptism) ให้แก่ทารกเพื่อให้บาปนี้หมดไป เมื่อเด็กโตขึ้นทำบาปอีกในนิกายคาทอลิกมีการสารภาพบาป และพระเจ้าจะปลดเปลื้องบาปให้แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบาปนั้นจะถูกชำระหมดไป ในความเชื่อของคริสตศาสนิกชนผู้ที่ทำความดีเมื่อตายแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ ผู้ที่ทำบาปจะตกนรก ส่วนผู้ที่บาปกรรมยังไม่รุนแรงนักจะต้องไปชดใช้กรรมในไฟชำระ (Purgatory) ก่อนพระเจ้าจะยกขึ้นสวรรค์เป็นมนุษย์และยอมสละพระชนม์ชีพถูกตรึงกางเขนเพื่อไถ่บาปให้มนุษย์เปรียบเสมือนอดัมที่ ๒ ทำให้มนุษย์มีโอกาสได้ไปสวรรค์อีกครั้งหนึ่ง เมื่อถึงวันสิ้นโลกที่เรียกว่า Doomsday หรือ Judgment Day พระเยซูจะทำการพิพากษาครั้งสุดท้ายที่เรียกว่า Last Judgment มนุษย์ทุกคนจะฟื้นคืนขึ้นมาทั้งร่างกายและวิญญาณคนบาปจะถูกตัดสินให้ไปนรกและคนทำดีจะได้รับรางวัลให้ไปสู่สวรรค์ชั่วนิรันดร์ ไม่มีไฟชำระอีกต่อไป ไม่มีการสร้างโลกขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง

โนอาห์ (Noah) ประภาศกโนอาห์สืบเชื้อสายมาจากอาดัมกับอีฟโดยตรงทางบุตรชายคนที่สามของทั้งสองชื่อเซทในสมัยโนอาห์ “พระเจ้าทรงเห็นว่ามนุษย์ในโลกมีความชั่วร้ายอย่างมหันต์”^{๔๐} จึงทรงตัดสินพระทัยว่าจะทรงทำลายมนุษย์ที่ทรงสร้างขึ้นมาให้หมด มีเพียงแต่โนอาห์ที่พระองค์ทรงเห็นว่าเป็นคนดี จึงทรงสอนให้โนอาห์ต่อเรือขึ้นมาลำหนึ่ง “เจ้าจงเข้าไปอยู่ในนาวาทั้งบุตรภรรยาและบุตรสะใภ้จงนำสิ่งมีชีวิตทุกชนิดทั้งตัวเมียและตัวผู้อย่างละคู่เข้าไปไว้ในนาวาเพื่อให้มีชีวิตรอดอยู่กับเจ้า”^{๔๑} การต่อเรือ (The Building of the Ark) รูปโนอาห์กำลังต่อเรือตามคำแนะนำของพระเจ้าพบเห็นได้ทั่วไปในงานศิลปะ “นาวาลำนี้ต้องมีความยาวสามร้อยศอกกว้างห้าสิบศอกและสูงสามสิบศอก

^{๓๙} ปฐม ๗ : ๑๗-๒๔.

^{๔๐} ปฐม ๖ : ๑๐.

^{๔๑} ปฐม ๖ : ๑๔.

เจ้าจะต้องเจาะหน้าต่างบานหนึ่งและทำประตูทางด้านข้าง เรือลำนี้ต้องมีชั้นล่าง ชั้นสอง และชั้นสาม”^{๔๒}

น้ำท่วมสมัยโนอาห์เป็นน้ำท่วมโลก ได้ศึกษาข้อความในพระคัมภีร์ปฐมกาล เราก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นน้ำท่วมโลก บอกว่า “เมื่อโนอาห์มีอายุได้หกร้อยปีในเดือนที่สอง วันที่สิบเจ็ดของเดือนนั้นเองน้ำจากบาดาลก็พลุ่งขึ้นมาตามธารทุกสายและช่องฟ้าก็เปิด”^{๔๓} เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าสภาพของโลกก่อนน้ำท่วมแตกต่างไปจากโลกที่เราอยู่ในปัจจุบัน ดูจากสิ่งเหล่านี้และจากคำอธิบายในพระคัมภีร์อีกทั้งจากซากสัตว์และต้นไม้ที่กลายเป็นหินและอายุของหินที่ค้นพบมันมีเหตุผลพอที่จะให้คิดว่าครั้งหนึ่ง โลกถูกปกคลุมผาครอบที่เป็นน้ำ ผาครอบนี้อาจเป็นหมอกควันหรือวงแหวนแบบวงแหวนน้ำแข็งรอบดาวเสาร์ก็ได้ ผาครอบนี้ร่วมกับน้ำใต้พื้นดินที่มากมายได้ถูกปลดปล่อยออกมาบนพื้นดิน นี่น่าจะเป็นผลให้เกิดน้ำท่วมโลกตามข้อความในพระคัมภีร์ที่ชัดเจนที่สุดที่แสดงถึงปริมาณของน้ำ “น้ำยิ่งทวีมากขึ้นบนแผ่นดิน ท่วมภูเขาสูงสุดที่อยู่ใต้ฟ้าทุกแห่งหมด น้ำท่วมเหนือภูเขาเกินขึ้นไปอีกสิบห้าศอกบรรดาสัตว์ที่เคลื่อนไหวบนแผ่นดิน คือนก สัตว์ใช้งาน สัตว์ป่า กับบรรดาฝูงสัตว์เล็ก ๆ ที่อยู่บนแผ่นดินและมนุษย์ทั้งปวงก็ตายสิ้น บรรดาสัตว์ที่มีลมหายใจเข้าออกทางจมูกคือสัตว์ที่อาศัยอยู่บนบกตายสิ้น พระองค์ทรงทำลายล้างสัตว์ทั้งปวงที่มีชีวิตอยู่บนแผ่นดินตั้งแต่มนุษย์สัตว์และสัตว์เลื้อยคลาน ตลอดจนถึงนกในอากาศ พวกเหล่านี้ถูกทำลายล้างเสียจากโลกเหลืออยู่แต่โนอาห์และบรรดาผู้ที่อยู่กับเขาในนาวา”^{๔๔} จากข้อความในพระคัมภีร์ข้างต้นเราไม่เพียงแต่ได้พบคำว่า “ทั้งหมด” ถูกใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีก แต่ได้พบประโยคเช่น “และน้ำก็ท่วมภูเขาสูงทุกแห่งทั่วใต้ฟ้า” น้ำไหลเชี่ยวท่วมเหนือภูเขาสิบห้าศอกและน้ำก็ท่วมภูเขาสูงทุกแห่ง(พอที่จะให้เรือของโนอาห์ผ่านได้อย่างปลอดภัย) และ “บรรดาเนื้อที่เคลื่อนไหวบนแผ่นดินโลก ทั้งนก สัตว์ใช้งาน สัตว์ป่าและสัตว์เลื้อยคลานที่คลานไปมาบนแผ่นดินโลกและมนุษย์ทั้งปวงก็ตายสิ้น ฯลฯ”^{๔๕} หากคำอธิบายเหล่านี้ไม่ได้หมายถึงน้ำท่วมโลก ไม่รู้ว่าจะพระเจ้าจะทรงอธิบายให้ชัดเจนกว่านี้ได้อย่างไร และพระเจ้าทรงให้น้ำท่วมเฉพาะที่ ทำไมพระองค์จึงทรงต้องสั่งให้โนอาห์สร้างเรือที่ใหญ่พอสำหรับให้สัตว์บกหลายชนิดที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันอาศัยอยู่ได้ เราอาจสังเกตได้ว่าแม้ไดโนเสาร์ก็เริ่มจากตัวเล็ก ๆ และมันไม่มีความจำเป็นอะไรที่โนอาห์จะต้องนำสัตว์ที่โตเต็มที่แล้วเข้ามาในเรือ พระเจ้าทรงสั่งให้โนอาห์นำสัตว์บกเข้ามาไว้ในเรือเป็นคู่ ๆ (สัตว์น้ำไม่ต้อง) ยกเว้นสัตว์ทั้งปวงที่สะอาดทั้งตัวผู้และตัวเมียอย่างละเจ็ดคู่ นกในอากาศทั้งตัวผู้และตัวเมียอย่างละเจ็ดคู่ด้วย

ท่านอาจารย์เบโตรก็ได้บรรยายเรื่องน้ำท่วมโลกไว้ในหนังสือ ๒ เปโตร ว่า “ด้วยน้ำนั้นเองชาวโลกที่มีอยู่ในขณะนั้นก็ได้อุทธานไปเพราะน้ำท่วม และโดยพระวจนะเดียวกันนั้นเอง

^{๔๒} ปฐมก ๖ : ๑๕.

^{๔๓} ปฐมก ๖ : ๑๕.

^{๔๔} ปฐมก ๖ : ๑๖.

^{๔๕} ปฐมก ๖ : ๑๖.

ท้องฟ้าและแผ่นดินโลกที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็มีไว้สำหรับให้ไฟเผาผลาญ คือเก็บไว้จนกว่าจะถึงวันทรงพิพากษาและวันพิनाศแห่งบรรดาทุรชน” ในข้อความพระคัมภีร์ทั้งสองข้อนี้ อาจารย์เปโตรเปรียบเทียบวันทรงพิพากษา “โลก” กับเวลาน้ำท่วมในสมัยโนอาห์ และกล่าวว่าโลกที่มีอยู่ในเวลานั้น ได้ถูกน้ำท่วมและพระสัญญาของพระเจ้าว่าจะทรงไม่เกิดน้ำท่วมเช่นนั้นอีก ก็คงไม่เป็นพระสัญญาหากน้ำท่วมในตอนนั้นเป็นน้ำท่วมเฉพาะแห่ง นอกจากนั้นมนุษย์ทุกคนถูกเชื่อว่าเป็นลูกหลานของลูกทั้งสามคนของโนอาห์ และผู้เขียนพระคัมภีร์ในยุคหลังหลายท่านยอมรับประวัติศาสตร์เรื่องน้ำท่วมโลก ทำยที่สุดองค์พระเยซูคริสต์ทรงเชื่อในเรื่องน้ำท่วมโลกและตรัสว่าจะทรงใช้มันในการทำลายโลก เมื่อพระองค์เสด็จกลับมา มีหลักฐานมากมายนอกพระคัมภีร์ที่พูดถึงความหายนะเช่นน้ำท่วมโลก มีการค้นพบสุสานซากสัตว์และต้นไม้มากมายในทุกทวีป มีถ่านหินที่ทับถมกันเป็นจำนวนมากที่ก่อให้เกิดพืชผักจำนวนมากอย่างรวดเร็ว มีซากสัตว์ทะเลที่กลายเป็นหินถูกพบบนบอดเขาทั่วโลก มีเรื่องราวเกี่ยวกับน้ำท่วมมากกว่า ๒๗๐ เรื่องจากทั่วโลกและการเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (รวมถึงที่พบที่แกรนด์แคนยอนด้วย) ทั้งหมดชี้ไปถึงว่าการเกิดน้ำท่วมโลกทั้งสิ้น

มนุษยชาติทวีจำนวนมากขึ้น แต่ความชั่วก็ยิ่งฝังลึกอยู่ในดวงใจของมนุษย์ แม้พระเจ้าจะทรงตั้งพระทัยให้การสมรสเป็นการรวมชายหนึ่งกับหญิงเดียวเท่านั้นก็ตาม แต่มนุษย์ก็ใช้น้ำใจอิสระของตนในทางที่ผิด ไม่เชื่อฟังพระเจ้า หลงในกิเลสตัณหาฝ่ายเนื้อหนัง ผิดประเวณี ชายกลับมีภรรยาหลายคนตามอำเภอใจของตนเอง เรื่องน้ำวินาศแสดงให้เราเห็นว่า พระผู้เป็นเจ้าทรงพิพิเคราะห์ในมนุษย์เพราะบาปมากมายของมนุษย์เอง พระผู้เป็นเจ้าทรงเสียพระทัยที่ได้ทรงสร้างโลกมาและวางแผนที่จะทำลาย มีเพียงชายคนเดียวเท่านั้นเป็นที่พอพระทัยพระเป็นเจ้า เขาผู้นั้นก็คือ โนอาห์ (Noah) โนอาห์เป็นผู้ที่ได้รับทราบถึงแผนการของพระผู้เป็นเจ้าและปฏิบัติตามในสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าทรงประสงค์ ดังนั้น โนอาห์จึงได้รับความรอด ภายหลังเกิดจากน้ำวินาศ พระผู้เป็นเจ้าทรงเริ่มตั้งกลุ่มชุมชนใหม่อีกครั้งทางโนอาห์และครอบครัวของเขา เรื่องน้ำวินาศเป็นวิธีที่กล่าวถึงพระผู้เป็นเจ้าอย่างเรียบง่ายตามประสามนุษย์แต่ได้อธิบายอย่างดียิ่งถึงการที่บาปได้นำไปสู่ความพินาศอย่างไรและเฉพาะผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้นจะรอด

การค้นคว้าของนักวิชาการเปิดเผยว่า น้ำท่วมครั้งยิ่งใหญ่เกิดขึ้นราว ๔,๐๐๐ ปี ก่อนคริสตกาลพื้นดินส่วนใหญ่ถูกน้ำท่วม แต่ก็มีใช้ทั่วโลกตามความหมายทั่วไป เพราะว่าคำว่าโลกสำหรับคนสมัยโบราณ หมายถึงแผ่นดินที่เขาอาศัยอยู่ คือ แผ่นดินแถว ๆ แม่น้ำไทกริสกับยูเฟรติส และนี่แหละคือโลกสำหรับคนในสมัยพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิม ชีวิตทุกอย่างในโลกก็ถูกล้างผลาญสิ้นบ่อยครั้งที่เดียวพระคัมภีร์ใช้คำว่า โลกนั้น กล่าวเพียงเฉพาะบริเวณที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระคัมภีร์ ไม่ใช่โลกตามที่เรารู้จักกันเหมือนทุกวันนี้ และเหตุการณ์น้ำท่วมในครั้งนี้ต้องเป็นความวิบัติครั้งยิ่งใหญ่จริง ๆ นำมาซึ่งความสูญเสียซึ่งชีวิตมากมาย เรื่องนี้ได้รับการบอกเล่าสืบต่อกันมาจากชนรุ่นหนึ่งสู่ชนรุ่นหนึ่งเรื่อยมา

น้ำท่วมโลก (The Flood) เรื่องน้ำท่วมโลกได้รับการถ่ายทอดในงานศิลปะบ่อยครั้ง เรื่องราวตอนนี้มีอยู่ว่า พระเจ้าทรงบันดาลให้น้ำท่วมโลกเป็นเวลาหนึ่งร้อยสิบวัน โนอาห์และครอบครัวรวมทั้งสัตว์ที่เขาบรรทุกมาในเรือผ่านพ้นช่วงเวลานี้ไปได้อย่างปลอดภัย ในที่สุดเมื่อพระเจ้าทรงรู้สึกว่างานของพระองค์เสร็จสิ้นแล้ว ก็ทรงบันดาลให้ฝนหยุดตกและระดับน้ำลดลงหลังจากน้ำลดเรือของโนอาห์มาค้างอยู่บนเทือกเขาอารารัต โนอาห์ปล่อยให้สัตว์หนึ่งออกไปดูว่าโลกพอจะใช้เป็นที่พำนักได้แล้วหรือยัง สัตว์นี้ไม่กลับมาที่เรืออีกเลย โนอาห์จึงส่งนกพิราบออกไป ครั้งแรกมันไม่พบที่แห่งพอให้เกาะได้ ครั้งที่สองมันบินกลับมาโดยคาบใบมะกอกเทศมาด้วย โนอาห์จึงรู้ว่าน้ำลดลงแล้ว ประสบการณ์ของโนอาห์ในเรื่องมักถูกนำมาเปรียบเทียบกับ การรับศีลล้างบาปของพระคริสต์ เพื่อแสดงความสำนึกในพระกรุณาที่พระเจ้าทรงช่วยให้รอดจากน้ำท่วมโลก โนอาห์สร้างแท่นบูชาพระเจ้า ยัญบูชาของโนอาห์ (The Sacrifice of Noah) แล้วนำเอาสัตว์บกทุกชนิดที่ไม่มีมลทิน สัตว์ปีกทุกชนิดที่มีมลทินมาเผาบูชาที่แท่นนั้น^{๔๖}

อับราฮัม (Abraham) เป็นผู้ได้รับเลือกจากพระเจ้าให้จากบ้านเกิดเมืองนอนไปยังดินแดนคานาอันในหมู่ผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากโนอาห์ เหตุการณ์ในชีวิตของอับราฮัมที่มักเห็นได้ในงานศิลปะ^{๔๗} ซาราห์ภรรยาของอับราฮัมไม่มีบุตร จึงบอกให้สามีรับฮาการ์หญิงรับใช้ของเธอไว้เป็นภรรยาอีกคนหนึ่งเพื่อให้อับราฮัมจะได้มีบุตร ฮาการ์ให้กำเนิดบุตรชายแก่อับราฮัมคนหนึ่งชื่ออิชมาเอล พระเจ้าเสด็จมาเยือนอับราฮัมเมื่อเขาอายุมากขึ้น ทรงประทานพรให้อับราฮัมมีบุตรชายกับซาราห์ ตอนแรกอับราฮัมไม่ยอมเชื่อเพราะคิดว่าตนและภรรยาแก่เกินจะมีบุตรได้แล้ว ต่อมาขณะที่อับราฮัมนั่งอยู่ที่ประตูกระโจมมีชายสามคนมาปรากฏต่อหน้า อับราฮัมนี้กรู้ว่าชายทั้งสามเป็นทูตสวรรค์จึงกระวีกระวาดทำความเคารพ ทั้งสามทำนายว่าอับราฮัมและซาราห์จะมีบุตรชายคนหนึ่ง เมื่อได้เวลาพระเจ้าทรงมาประจักษ์ต่อซาราห์ตามที่ทรงสัญญาไว้ หลังจากนั้นเธอก็ได้ให้กำเนิดบุตรชายแก่อับราฮัมชื่อไอแซก^{๔๘} ตอนที่เทวทูตทั้งสามมาเยือนอับราฮัมพูดกับทั้งสามเสมือนเป็นบุคคลเดียว บอกเป็นนัยถึงพระตรีเอกภาพ หลังจากอับราฮัมไปตั้งหลักปักฐานในดินแดนคานาอันอยู่พักหนึ่ง ก็ได้ข่าวว่าลูกพี่ลูกน้องชื่อโลตซึ่งอยู่ที่เมืองโซดอมถูกจับไปเป็นเชลยและข้าวของถูกยึดไปจนหมด เมื่อมีการโจมตีเมืองนั้น อับราฮัมจึงพาสมัครพรรคพวกพร้อมอาวุธติดตามผู้รุกรานไปจนทันแล้วเข้าโจมตีในตอนกลางคืนทำให้คนเหล่านั้นพ่ายแพ้ อับราฮัมสามารถนำพวกที่ถูกจับไปตลอดจนข้าวของที่ถูกลั่นสะดมกลับคืนมาได้ทั้งหมด เมื่ออับราฮัมกลับมาอย่างผู้ชนะ เมลคีเซเดกกษัตริย์แห่งซาเลมและมหาสมณะออกมาต้อนรับโดยนำขนมปังและเหล้าองุ่นมามอบให้ เมลคีเซเดกทรงอำนวยการให้อับราฮัมว่า “ขอพระเจ้าสูงสุดผู้ทรงครอบครองฟ้าสวรรค์และแผ่นดินโลกทรงโปรดประทานพรให้

^{๔๖} ปฐม ๘: ๒๐

^{๔๗} ปฐม ๑๒: ๑

^{๔๘} ปฐม ๒๑ : ๑-๓.

อับราฮัม” อับราฮัมจึงนำข้าวของหนึ่งในสิบที่ยึดได้มาถวายเมลคีเซเดกเป็นการตอบแทน ผู้เขียนจดหมายถึงชาวฮีบรูเชื่อมโยงเรื่องนี้เข้ากับภารกิจของพระคริสต์และความเป็นสมณะของพระองค์^{๔๙}

จากเนื้อหาในหนังสือปฐมกาลที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ แสดงให้เห็นว่า ในศาสนาคริสต์ได้กล่าวถึงความสิ้นสุดของโลกว่า โลกจะถูกทำลายด้วยน้ำ เนื่องจากมนุษย์กระทำความชั่ว ไม่เชื่อฟังคำสอนของพระเจ้า จึงทำให้พระองค์เกิดความโทมนัส แล้วทรงลงโทษพวกมนุษย์และทำลายทุกสิ่งที่มีบนแผ่นดินโลกให้หมดสิ้นไป แต่พระเจ้ายิ่งทรงโปรดปรานโนอาห์ บรรดาสัตว์ที่มีชีวิตและสัตว์ใช้งานทั้งปวงที่อยู่กับท่านในนาวา และพระเจ้าทรงทำให้ลมพัดมาเหนือแผ่นดินโลก เมื่อน้ำค่อยๆ ลดลงจากแผ่นดินโลก โนอาห์พร้อมทั้งสิ่งมีชีวิตในนาวาก็เริ่มสืบเผ่าพันธุ์เป็นวัฏจักรชีวิตอีกต่อไป

๓.๕ น้ำกับพิธีกรรมในศาสนา

น้ำเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์เกิดจากพลาพฟ้า ดังนั้น ทุกศาสนาจึงมองว่า น้ำมีคุณสมบัติพิเศษที่พืชนำมาเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ศาสนาพราหมณ์ใช้น้ำเป็นเครื่องอาบชำระบาป พุทธศาสนาใช้น้ำเป็นสื่อแห่งการทำบุญ และคริสตศาสนาได้ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสิ้นชีพ ซึ่งมีส่วนในศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้งหมด ๗ ศีล ได้แก่ ศีลล้างบาป ศีลมหาสนิท ศีลกำลังศีลอภัยบาป ศีลบวชและศีลเจิมผู้ป่วย

พิธีกรรมแห่งความศักดิ์สิทธิ์ของศีลล้างบาป คือผู้ที่เชื่อในพระเจ้าเข้ารับการจุ่มตัวทั้งร่างกายลงในน้ำสามครั้ง ไปพร้อม ๆ กับการกล่าวนามพระไตรลักษณ์เจ้า คือ ในนามแห่งพระบิดาและพระบุตร และพระจิตอันศักดิ์สิทธิ์ เพื่อขอชำระจากบาปแต่ครั้งเริ่มแรก และจากบาปที่มีอยู่ทั้งหลายทั้งปวง และบาปที่เคยทำมาแต่ครั้งก่อน ก่อนที่จะเข้ารับศีลล้างบาป และเป็นการกำเนิดใหม่ในพระพรแห่งพระจิตเจ้า ที่ได้รับมาซึ่งชีวิตใหม่แห่งฝ่ายจิตวิญญาณ (การกำเนิดใหม่แห่งจิตวิญญาณ) และได้ทำการเข้าเป็นสมาชิกแห่งพระคริสตจักร ซึ่งได้มีส่วนในพระคุณาธิการแห่งราชอาณาจักรแห่งพระคริสต์เจ้า พิธีศีลล้างบาปนี้ได้ทำการสถาปนาขึ้นโดยพระเยซูคริสต์เจ้าของพวกเราเอง พระองค์ทรงกระทำให้พิธีศีลล้างบาปนี้ศักดิ์สิทธิ์ ด้วยการให้พระองค์เองเป็นตัวช่วยในการรับศีลล้างบาปจากท่านยอห์นผู้ให้ศีลล้างบาป หลังจากนั้น ก่อนที่พระองค์จะทรงเสด็จขึ้นสู่สวรรค์ พระองค์ได้ทรงสั่งแก่เหล่าสาวกของพระองค์ไว้ด้วยว่า “เหตุฉะนั้นเจ้าทั้งหลายจงออกไปสั่งสอนชนทุกชาติ ให้เป็นสาวกของเรา ให้พวกเขาได้รับศีลล้างบาปในพระนามแห่งพระบิดา และพระบุตร และพระจิตอันศักดิ์สิทธิ์”^{๕๐}

ศีล ในคริสตศาสนาโรมันคาทอลิก มีความหมายถึง ข้อปฏิบัติทางศาสนา ที่มีลักษณะเป็นพิธีกรรม เป็นการแสดงออกที่มีเนื้อหาและรูปแบบเฉพาะต่างๆ สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์

^{๔๙} ฮีบ ๗ : ๑.

^{๕๐} ไผยอง มนिरาช, ศีลศักดิ์สิทธิ์ในชีวิตของฆราวาสไทย, (ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๐),

โดยเชื่อมโยงความหมายทั้งหมดกับรหัสธรรมของพระเยซูคริสต์ ผู้ทรงเป็นศูนย์กลางชีวิต การแสดงออกของผู้ที่เชื่อในพิธีกรรมซึ่งเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์นี้ เป็นการแสดงถึงความเชื่อ ความหวัง และความรักที่มีต่อพระเจ้าผู้ประทานความรอดให้แก่ผู้ที่มีความเชื่อ ซึ่งสามารถพบกับพระองค์ในศีลศักดิ์สิทธิ์นี้ ศีลศักดิ์สิทธิ์ จึงเป็นเครื่องหมายและเครื่องแห่งความรอด ในพระธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรม ข้อ ๕๙ กล่าวว่า

จุดประสงค์ของศีลศักดิ์สิทธิ์ คือ ทำให้ศีลศักดิ์สิทธิ์สร้างพระกายของพระเยซูคริสต์เจ้า และประการสุดท้ายเพื่อคารวะกิจแด่พระผู้เป็นเจ้าของ ในฐานะที่เป็นเครื่องหมายแสดงศีลศักดิ์สิทธิ์จึงมีบทบาทสอนเราด้วย ไม่เพียงแต่ผู้รับศีลต้องมีความเชื่ออยู่ก่อนแล้วเท่านั้น แต่ความเชื่อนั้น ได้รับการหล่อเลี้ยงบำรุงและแสดงออกมาด้วยถ้อยคำและสิ่งต่างๆ ที่เป็นพิธีกรรม เพราะเหตุนี้จึงเรียกศีลศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นศีลแห่งความเชื่อด้วย

ในพันธสัญญาเดิม ศีลศักดิ์สิทธิ์ เป็นการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ในขอบเขตของเวลาและสถานที่ ส่วนในพันธสัญญาใหม่ ศีลศักดิ์สิทธิ์ เป็นการสื่อสารสัมพันธ์ โดยองค์พระบุตรของพระเจ้าเอง ซึ่งนับว่าเป็นการสื่อสารสัมพันธ์สูงสุด และไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขใดๆ อีกต่อไปกล่าวคือ พระเยซูคริสต์ทรงสิ้นพระชนม์เพียงครั้งเดียวเพื่อไถ่กู้มนุษย์ ดังนั้น พระองค์คือศีลศักดิ์สิทธิ์ พระองค์ทรงเป็นสื่อคนกลางแต่เพียงผู้เดียว ทรงเป็นพระเจ้าและมนุษย์ในเวลาเดียวกัน หลังจากได้ทรงฟื้นคืนพระชนม์และเสด็จจากไป พระองค์ได้มอบความเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์นี้แก่พระศาสนจักร ให้พระจิตของพระองค์ดำรงอยู่กับพระศาสนจักรนี้ ให้พระศาสนจักรซึ่งเป็นพระกายของพระองค์ เป็นเครื่องหมายและเครื่องมือสำหรับความรอดต่อไป รวมทั้งเป็นเครื่องหมายถึงพระอาณาจักรพระเจ้าซึ่งจะปรากฏอย่างสมบูรณ์ในวาระสุดท้ายด้วย

ด้วยเหตุนี้ ศีลศักดิ์สิทธิ์ ที่ปรากฏออกมาเป็นรูปแบบพิธีกรรม จึงเป็นเครื่องมือที่พระเยซูคริสต์ทรงมอบชีวิตใหม่หลังจากการกลับคืนชีพของพระองค์ ให้คริสตชนที่กำลังมุ่งสู่อาณาจักรของพระเจ้า เป็นการมอบให้ทุกช่วงเวลาของชีวิต นับตั้งแต่เกิดจนถึงตายและจนกว่าจะถึงวาระสุดท้ายใกล้ตาย ดังนั้นศีลศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นเครื่องเตือนสติและเป็นกำลังใจให้ผู้มีความเชื่อได้รับ ฉะนั้น ผู้ที่จะได้รับศีลศักดิ์สิทธิ์ทุกชนิดจะต้องเป็นผู้มีความเชื่อ มีความเข้าใจในความหมายของศีลต่างๆ รวมทั้งมีการเตรียมพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่จะรับศีลประเภทนั้นๆ ด้วย ศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้งหมดมี ๗ ศีล ได้แก่ (๑) ศีลล้างบาป (Baptism) (๒) ศีลกำลัง (Confirmation) (๓) ศีลอภัยบาป (Penance) (๔) ศีลมหาสนิท (Holy Eucharist) (๕) ศีลเจิมผู้ป่วย (Anointing of the sick) (๖) ศีลบวช (Holy order ordination) (๗) ศีลสมรส (Matrimony) มีความสำคัญแตกต่างกันออกไป แต่มีความจำเป็นสำหรับทุกช่วงเวลาของการดำเนินชีวิต ซึ่งจะกล่าวถึงพอสังเขป ดังนี้^{๕๑}

^{๕๑} พงศ์ ประมวล, ๑๙๙๕ : ๔๐-๕๐.

(๑) **ศีลล้างบาป (Baptism)** เป็นเครื่องหมายภายนอกที่โปรดให้แก่ผู้รับเพื่อประทานพระหรรษทานศักดิ์สิทธิ์ ปล่อยให้ล้างผลร้ายของบาปกำเนิดที่ติดตามตัวมนุษย์มาจนหมดสิ้นทำให้มนุษย์ได้กลายเป็น บุตรของพระเจ้า มีสิทธิ์ได้เข้าสู่อาณาจักรของพระเจ้า และได้รับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ขณะที่ดำเนินชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ คริสตชนนำทารกแรกเกิด เมื่อแข็งแรงแล้วก็มารับศีลล้างบาปกับพระสงฆ์ที่วัดท่ามกลางกลุ่มคริสตชนที่มาร่วมยินดีต้อนรับเด็กน้อย และเด็กนั้นก็จักโตขึ้นโดยอาศัยกลุ่มคริสตชนช่วยเหลือประคับประคองความเชื่อ เมื่อถึงวัยรุ่นก็จะได้รับศีลศักดิ์สิทธิ์อีกประการหนึ่งคือ ศีลกำลัง

(๒) **ศีลกำลัง (Confirmation)** เป็นการต่อเนื่องศีลล้างบาป ด้วยว่า เมื่อทารกได้กลับกลายเป็น คริสตชน เขาจะค่อยๆ โตขึ้น เพื่อพัฒนาความเชื่อและเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิต คริสตชนจนเข้าสู่วัยรุ่น เขาจะได้รับพระจิตอย่างเต็มเปี่ยม ให้มีพลังในการจะเป็นพยานและแพร่ธรรมอีกทั้งปกป้องช่วยเหลือเมื่อพระศาสนจักรพบอุปสรรคและความยากลำบาก การพร้อมช่วยเหลือนี้ องค์พระจิตเจ้าจะประทานพระคุณ ๗ ประการแก่เขา ให้กลับกลายเป็นคริสตชนที่สมบูรณ์ เป็นผู้ใหญ่ทางความเชื่อและทำงานเพื่อพระศาสนจักรตามฐานะของตนอย่างไม่ย่อท้อ พระคุณทั้ง ๗ ประการ คือ ๑) พระดำริ พระคุณที่ช่วยให้เกิดความซาบซึ้งในความดีงามของพระเจ้า ได้ลึ้มรสความดีงามอันเหนือธรรมชาติของพระเจ้า ๒) สติปัญญา เพื่อจะเข้าใจข้อคำสอนอันลึกซึ้งของพระศาสนา ๓) ความคิดอ่าน เพื่อแยกแยะตัดสินคุณค่าสิ่งของต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ ๔) ความรู้ ความสามารถในการเรียนทั้งทางโลก ทางธรรม การพัฒนาคิดค้นประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์โลก ๕) ความยำเกรง ความรู้ถึงความยิ่งใหญ่ของพระเจ้า และตั้งพระองค์ไว้ต่อหน้าเสมอ ๖) ความเลื่อมใสศรัทธา เป็นพระคุณที่ช่วยให้คริสตชนร้อนรนในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเข้าใจและรู้ความหมาย ๗) กำลัง เป็นพระคุณความเข้มแข็งที่จะต่อสู้การประจญล่อลวง และความโน้มเอียงฝ่ายต่ำที่จะนำเราทำชั่ว โดยปกติพระสังฆราช เป็นผู้โปรดศีลกำลัง

(๓) **ศีลอภัยบาป (Penance)** ขณะที่รับศีลล้างบาปเราได้รับการยกบาปทั้งสิ้นผลของบาปกำเนิดที่ติดตัวเรามาตั้งแต่กำเนิดทุกประการ แต่เมื่อเราโตขึ้นเราก็ก่พลาดพลั้งไปทำบาปอีกทุกครั้งที่เราทำบาปหนัก ผลของบาปทำให้เรากับพระเจ้าตัดความสัมพันธ์กัน เราสูญเสียพระหรรษทานศักดิ์สิทธิ์ มิได้เป็นบุตรของพระเจ้าอีกต่อไป ไม่มีสิทธิ์รับมรดกในเมืองสวรรค์ พระเยซูคริสต์จึงทรงตั้งศีลอภัยบาปเพื่อให้มนุษย์ได้กลับมาความสัมพันธ์และกลับคืนดีกับพระเจ้าเสียใหม่ อีกชื่อหนึ่งของศีลศักดิ์สิทธิ์ประการนี้คือ “ศีลแห่งการคืนดี” เด็กๆ ที่เติบโตมาจึงเรียนรู้ที่จะกลับมาขอโทษพระเจ้าทุกครั้งที่ทำบาป และได้รับการอภัยโทษ โดยไปขอสารภาพบาปกับพระสงฆ์ผู้เป็นคนกลางระหว่างพระกับมนุษย์ ท่านอภัยบาปในนามของพระเจ้า อย่างไรก็ตาม เนื้อแท้ของศีลอภัยบาปจึงไม่ใช่การปลดปล่อยบาปออกจากตัวเราด้วยความเห็นแก่ตัว แต่เป็นการเห็นแก่พระเจ้าเพราะพระองค์ทรงเป็นความดีงาม องค์ความรัก มนุษย์จึงไม่ควรกระทำบาปให้พระองค์เสียใจและตัดสัมพันธ์กับองค์ความดีนั้น เจื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของศีลอภัยบาปคือ ต้องเสียใจ เพราะเราได้กระทำบาปนั้นและตั้งใจว่าจะไม่ทำอีก ความรักของพระเจ้าที่มีต่อคริสตชนและมนุษย์ทุกคน เปรียบได้กับความรักของพ่อที่มีต่อ

ถูกผู้สำนึกผิดกลับมาขอโทษและพอกก็ให้อภัย จึงเป็นความชื่นชมยินดีและการเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ทุกครั้งที่เราพลาดไป

(๔) **ศีลมหาสนิท (Holy Eucharist)** ศีลมหาสนิทนี้เป็นศีลที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจของศีลศักดิ์สิทธิ์ทุกประการ กล่าวคือ ศีลเป็นการแสดงถึง องค์พระเยซูคริสต์ทรงประทับอยู่ท่ามกลางมนุษย์ทุกคนบนโลก ภายใต้อุปการของแผ่นปังและเหล้าองุ่น เมื่อได้รับการอภิเษกในบูชามิสซาแผ่นปัง แล้วเหล้าองุ่นก็กลับเปลี่ยนเป็นพระกายและพระโลหิตของพระเยซูคริสต์ แม้ว่าสายตาจะเห็นภาพปรากฏเป็นแผ่นปังและเหล้าองุ่นก็ตาม แต่เนื้อแท้ได้เปลี่ยนเป็นพระวรกายทั้งครบของพระเยซูคริสต์ เมื่อคริสตชนได้รับศีลมหาสนิทก็เชื่อมั่นคงว่าเป็นองค์พระเยซูคริสต์เองที่ประทับในชีวิตของคริสตชน เพื่อมนุษย์จักได้ชิดสนิทเป็นหนึ่งเดียวกับพระองค์

(๕) **ศีลเจิมผู้ป่วย (Anointing of the sick)** เป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ที่พระเยซูคริสต์ทรงตั้งขึ้น เพื่อโปรดให้แก่ผู้ป่วยหนักจนจะสิ้นใจ หรือผู้ป่วยที่อ่อนกำลัง แม้แต่ผู้ที่เข้ารับการผ่าตัดสำคัญและไม่แน่ใจว่าจะรอดหรือไม่ ศีลศักดิ์สิทธิ์ประการนี้ประทานพระพรหรรษาให้แก่ผู้รับ เพื่อฟื้นฟูกำลัง ยามป่วยไข้และปฏิสังขรณ์ร่างกาย และวิญญานเพื่อเตรียมตัวออกจากโลกนี้เดินทางกลับไปหาพระเจ้า พระสงฆ์โปรดศีลเจิมผู้ป่วยพร้อมทั้งศีลอภัยบาป และศีลมหาสนิทด้วยในคราวเดียวกัน เมื่อรับศีลมหาสนิทเช่นนี้ เรียกว่า ศีลเสเปียง

(๖) **ศีลบวช (Holy order ordination)** หรือเรียกอีกอย่างว่า ศีลอนุกรรมคริสตชน เชื่อว่า คนบางคนจะได้รับการทรงเลือกจากพระเจ้าให้ทำหน้าที่พระสงฆ์ เช่น การที่โมเสส อาโรน และศาสดาประกาศก (Prophet) หลายๆ ท่านได้รับการกระแสรเรียกจากพระเจ้า ผู้ที่มีกระแสเรียกเมื่อได้รับการอบรมจนแน่ใจ และพร้อมที่จะตอบสนองต่อกระแสเรียกของตนก็จะได้รับศีลบวช เพื่อสืบทอดงานและโปรดศีลศักดิ์สิทธิ์ในพระศาสนจักร ในศักดิ์สงฆ์นี้ สามารถแบ่งได้ ๓ ชั้น ได้แก่ ๑) สังฆานุกร เป็นการบวชเมื่อเริ่มเข้าสู่สังฆภาพ ยังไม่มีอำนาจเต็มในการเป็นศาสนบริกร ๒) พระสงฆ์ เป็นการรับศีลบวชเข้าสู่สังฆภาพที่ครบถ้วนแล้วแต่ยังต้องเชื่อฟังพระสังฆราชผู้บวชตน ๓) พระสังฆราช เป็นการเข้าสู่สังฆภาพที่ครบถ้วนบริบูรณ์ พระสังฆราชจะเป็นผู้โปรดศีลบวชพระสงฆ์ นอกจากนี้ คริสตชนเชื่อว่า พระสงฆ์แบ่งเอาความเป็นสงฆ์มาจากองค์พระเยซูเจ้า เพราะพระองค์เป็นพระสงฆ์พระองค์แรก พระสงฆ์เป็นผู้ถวายบูชาและเป็นทั้งเครื่องบูชาในเวลาเดียวกัน ผู้รับศีลบวชเป็นพระสงฆ์จะเป็นพระสงฆ์ตลอดไปนิรันดร หมายความว่า แม้ตายไปไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ก็ยังคงเป็นพระสงฆ์เช่นนี้ตลอดไป ความเป็นพระสงฆ์ของพระเยซูคริสต์ได้เข้ามาอยู่ในตัวผู้รับศีลบวชอย่างไม่มีวันลบเลือน พระสงฆ์มีหน้าที่ ดังนี้

๑. สงฆ์ คือ หน้าที่ประกอบพิธีเพื่อโปรดศีลศักดิ์สิทธิ์แก่สัตบุรุษ เป็นคนกลางระหว่างพระเจ้าและมนุษย์เป็นศาสนบริกรในศาสนจักร

๒. ประกาศก หมายถึง ทำหน้าที่เทศน์สั่งสอนสิ่งที่พระเจ้าได้ตรัสในพระคัมภีร์แก่คริสตชนได้ทราบและเข้าใจ เทศน์เตือนใจให้ละทิ้งบาปและสอนพระธรรมคำสอนแก่ทุกคน

๓. กษัตริย์ หมายถึง การทำหน้าที่ปกครองมวลประชาสันตบุรุษฝ่ายวิญญาณ โดยเริ่มตั้งแต่พระสังฆราชจะมีเขตปกครองของตนเรียกว่า สังฆมณฑล และมอบอำนาจแก่พระสงฆ์ให้ช่วยดูแลวัดต่างๆ ที่อยู่ในสังฆมณฑล

(๗) **ศีลสมรส (Matrimony)** เป็นการยืนยันถึงความรักของพระเจ้าที่ทรงมีต่อมนุษย์ นั่นคือทรงประสงค์ให้มนุษย์มีความสุข มีครอบครัว มีทายาทสืบต่อไป ผู้ที่จะรับศีลสมรสต้องเรียนการเตรียมสมรสกับพระสงฆ์ที่รับผิดชอบดูแลชีวิตครอบครัวก่อน จากนั้นจึงมีการทำพิธีสมรสต่อหน้ากลุ่มคริสตชน คู่สมรสจะปฏิญาณว่าจะซื่อสัตย์ต่อกันจนสิ้นชีวิต จากนั้นก็จะได้รับพรจากพระเจ้า ดังนั้นการหย่าร้างโดยไม่มีเหตุอันสมควรจึงทำไม่ได้

คริสตศาสนาโรมันคาทอลิก เชื่อว่า เมื่อจากโลกนี้ไปแล้วมนุษย์ทุกคนจะได้รับการพิพากษา ด้วยสาเหตุที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีบาปกำเนิดอันสืบเนื่องมาจากมนุษย์คู่แรกของโลก แต่ด้วยความรักอันยิ่งใหญ่ของพระเจ้า พระองค์พร้อมที่จะอภัยโทษบาปให้ พระองค์จึงโปรดให้ พระบุตรองค์เดียวของพระองค์คือ พระเยซูคริสต์เสด็จลงมาไถ่บาปให้แก่มนุษย์ พระธรรมโครีนธ์กล่าวว่า “มนุษย์ทั้งปวงต้องตายเพราะอาดัม ฉะนั้น มนุษย์ทั้งปวงจะกลับได้ชีวิตเพราะพระเยซูคริสต์ผู้นั้น”^{๕๒} เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าพระเจ้าทรงเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้ตอบสนองต่อความรักของพระเจ้าในข้อนี้ การปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระเจ้าถือว่าการเตรียมพร้อมของมนุษย์ เพื่อรอวาระสุดท้ายของโลกและการเสด็จกลับมาของพระเยซูคริสต์ และเมื่อวาระสุดท้ายมาถึง มนุษย์ทุกคนจะได้รับการพิพากษา อย่างไรก็ดี ในวรรณคดีของคริสตศาสนาโรมันคาทอลิก การพิพากษามีอยู่ ๒ ครั้งด้วยกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

๑) **การพิพากษาเฉพาะแต่ละบุคคล** ความตายทำให้ชีวิตของมนุษย์จบลง ในวันพิพากษามนุษย์จะปรากฏตัวพร้อมกับกายของตนต่อหน้าศาลของพระเยซูคริสต์ เพื่อให้การเกี่ยวกับการกระทำของตน ซึ่งอ้างอิงชีวิตของผู้นั้นในส่วนที่เกี่ยวกับพระเยซูคริสต์ มนุษย์แต่ละคนจะได้รับค่าตอบแทนนิรันดรในวิญญาณอมตะของตน ซึ่งอาจจะให้ไปผ่านการชำระให้บริสุทธิ์เสียก่อน^{๕๓} หรือให้เข้าสู่ความบรมทุกข์แห่งสวรรค์ในทันที หรือมีฉะนั้นก็ให้ลงนรกไปในทันทีตลอดกาล

๒) **การพิพากษาครั้งสุดท้าย** เมื่อการพิพากษาครั้งสุดท้ายมาถึงในวันสิ้นโลก พระเยซูคริสต์เสด็จกลับมา ซึ่งพระบิดาเท่านั้นทรงทราบวันเวลา พระบิดาเท่านั้นจะเป็นผู้ตัดสินว่าจะมาถึงเมื่อไหร่ โดยอาศัยองค์พระบุตร คือ พระเยซูคริสต์เจ้า ซึ่งพระบิดาจะทรงกล่าวพระวาจาขึ้นเด็ดขาดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โดยตลอด เราจะได้รู้ถึงความหมายอันดีของกิจการสร้างโลกทั้งหมด และระบบแห่งความรอดทั้งกระบวนการ และเราจะเข้าใจถึงหนทางอันน่าชม ซึ่งพระอารักขญาณทรงใช้เพื่อนำทุกสิ่งไปสู่จุดหมายปลายทางอันสูงสุด การพิพากษาครั้งสุดท้ายจะเผยให้เห็นว่าความเที่ยง

^{๕๒} ๑คร ๑๕ : ๒๒.

^{๕๓} DS ๕๘๗-๘๕๘.

ธรรมของพระเจ้านั้น จะมีชัยเหนือความอยุติธรรมทั้งปวง ที่สิ่งสร้างของพระองค์ได้กระทำไว้ และความรักของพระองค์นั้นทรงพลังยิ่งกว่าความตาย^{๕๔}

ศีลเจิมผู้ป่วย พิธีนี้เป็นหนึ่งในศีลศักดิ์สิทธิ์ของพระศาสนจักร โดยมีลักษณะพิเศษที่เชื่อและยอมรับว่า เป็นการเพิ่มกำลังแก่ผู้ที่เหนื่อยล้า จากการเจ็บป่วย ดังที่นักบุญยากอบได้กล่าวไว้ว่า “ท่านใดเจ็บป่วย จงเชิญบรรดาผู้อาวุโสของกลุ่มคริสตชนมา让您的เหล่านั้นอธิษฐานเพื่อผู้ป่วย เอาน้ำมันเจิมผู้นั้นในนามขององค์พระผู้เป็นเจ้า คำอธิษฐานภาวนาด้วยความเชื่อจะช่วยผู้ป่วยให้รอดชีวิต องค์พระผู้เป็นเจ้าจะทรงโปรดให้ผู้ป่วยลุกขึ้นได้ และถ้าเขาได้กระทำความบาป เขาก็จะได้รับการอภัย”^{๕๕}

การประกอบพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ผู้ป่วย ซึ่งจะเป็นเครื่องหมายพระหรรษทานอันสมบูรณ์ของพระเจ้าที่มีต่อผู้ป่วย ซึ่งการประกอบพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์นี้ มีผู้ทำพิธีคือ บาทหลวง ศีลศักดิ์สิทธิ์ที่ประกอบให้แก่ผู้ป่วยระยะสุดท้ายใกล้ตายนั้น ได้แก่ ศีลเจิมผู้ป่วย (Anointing of the sick) การประกอบศีลเจิมผู้ป่วย จะช่วยให้ผู้ป่วยสามารถจากโลกนี้ไปได้ด้วยความสมหวังว่าได้กลับคืนชีพขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ศีลเจิมผู้ป่วย มีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

เริ่มต้นพิธี บาทหลวงเดินเข้าไปหาผู้ป่วย กล่าวคำทักทายว่า “ขอให้ท่านคงอยู่ในสันติสุขของพระคริสตเจ้า” บาทหลวงนำน้ำเสกพรหมผู้ป่วย กล่าวว่า “ขอให้น้ำนี้เตือนเราให้ระลึกถึงศีลล้างบาปที่ได้รับ ให้การระพระคริสต์เจ้าผู้ทรงด้วยการสิ้นพระชนม์ และกลับคืนชีพ พี่น้องที่รักเรามาชุมนุมกันที่นี่ในนามของพระเยซูคริสต์เจ้า พระองค์เคยรักษาผู้ป่วยให้หาย ทรงทำทรมานอย่างแสนสาหัสเพราะเห็นแก่เรา ขณะนี้พระองค์ทรงประทับอยู่ท่ามกลางเรา ทรงสั่งตามที่อัศจรรย์มหุดยาขอบเขียนไว้ว่า “มีใครในพวกท่านเจ็บป่วยหรือ จงเชิญท่านอาวุโสของกลุ่มคริสตชน ให้มาภาวนาเหนือเขา เจิมเขาด้วยน้ำมันศักดิ์สิทธิ์ ในนามของพระเป็นเจ้า คำภาวนาด้วยความเชื่อจะช่วยผู้ป่วยให้หาย และพระเป็นเจ้าจะทรงบรรเทาเขา ถ้าเขาอยู่ในบาปก็จะได้รับการให้อภัย” ฉะนั้น ให้เราฝากฝังพี่น้องผู้ป่วยของเราไว้กับพระหรรษทาน และพระอานุภาพของพระคริสต์เจ้า เพื่อเขาจะได้พบความบรรเทาและความรอด พี่น้องที่รัก ให้เราสำนึกว่าเราเป็นคนมีบาป เราจะได้ประกอบพิธีศักดิ์สิทธิ์นี้สมควร” ผู้ป่วยกล่าวคำสารภาพบาปกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขอสารภาพบาปต่อพระเป็นเจ้า ผู้ทรงอานุภาพและต่อพี่น้องว่า ข้าพเจ้าได้ทำบาปมากมาย ด้วยกาย วาจา ใจ และด้วยการละเลย ข้าพเจ้าเป็นคนบาป ข้าพเจ้ายอมรับว่าเป็นคนบาป ดังนั้น ขอพระนางมารีย์ผู้เป็นพรหมจารีเสมอ ขอเทวดานักบุญทั้งหลายและพี่น้องด้วย ช่วยวิงวอนพระเป็นเจ้า เพื่อข้าพเจ้าด้วยเทอญ” บาทหลวง กล่าวต่อว่า “ขอพระเจ้าทรงสรรพานุภาพ ทรงประทานพระการุญ การยกบาปและยกโทษแก่เราด้วยเทอญ อาเมน”

^{๕๔} พชม ๘ : ๖.

^{๕๕} ยก ๕ : ๑๔-๑๕.

ในลำดับต่อไป เป็นการอ่านพระคัมภีร์ เลือกบทอ่านที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น เมื่ออ่านจบแล้ว บาทหลวง กล่าวว่า “นี่คือพระวาจาของพระเจ้า” บาทหลวง กล่าวว่า “พระองค์ทรงรับเอาความเจ็บป่วย และความเจ็บป่วยของข้าพเจ้าทั้งหลาย ข้าแต่พระเจ้า ขอทรงพระกรุณาเทอญ” ผู้ป่วย กล่าวว่า “ข้าแต่พระเจ้าขอทรงพระกรุณาเทอญ” บาทหลวง กล่าวว่า “พระองค์ทรงเมตตาต่อฝูงชน เสด็จไปเป็นทางใดก็มีแต่ทรงประกอบความดี และ บำบัดรักษาผู้ป่วย ข้าแต่พระคริสต์เจ้า ขอทรงพระกรุณาเทอญ” “พระองค์ทรงสั่งให้อัครธรรมทูตปกมือเหนือผู้ป่วย ข้าแต่พระเจ้าขอทรง พระกรุณาเทอญ” ผู้ป่วย กล่าวว่า “ข้าแต่พระเจ้าขอทรงพระกรุณาเทอญ”

พิธีเจมน้ำมัน โดยบาทหลวงเจมน้ำมันที่หน้าผากและฝ่ามือของผู้ป่วย บาทหลวง กล่าวว่า “อาศัยการเจมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์ อาศัยพระเมตตาอันล้นพ้นของพระเจ้า ขอพระองค์ทรงช่วยท่าน ด้วย พระหรรษทานของพระจิต” ผู้ป่วย กล่าวว่า “อาเมน” บาทหลวง กล่าวว่า “ช่วยท่านให้พ้นบาป อีกทั้งบรรเทาและช่วยให้รอด” ผู้ป่วย กล่าวว่า “อาเมน” บาทหลวง กล่าวว่า “ให้เราภาวนา ข้าแต่ พระเจ้า โปรดรักษาความทุกข์เชิงวิญญาณของผู้ป่วยนี้ ด้วยพระหรรษทานของพระจิต โปรดบำบัดรักษาและอภัยบาปขจัดความเจ็บป่วยทั้งกายและใจคืนสู่สภาพสมบูรณ์ทั้งภายในและภายนอก เมื่อฟื้นไข้ ด้วยพระเมตตาของพระองค์แล้วจะได้ปฏิบัติหน้าที่ดั้งเดิม ทั้งนี้ขอพึ่งพระบารมี พระคริสต์เจ้าข้าพเจ้าทั้งหลาย อาเมน” เสร็จพิธี บาทหลวง ปกมืออวยพรแก่ผู้ป่วย พร้อมกล่าวว่า “ขอพระคริสต์เจ้า สถิตอยู่กับท่าน เพื่อป้องกัน อยู่ในตัวท่าน เพื่อคุ้มครอง อยู่ข้างหน้า เพื่อนำทาง อยู่ข้างหลังเพื่อเฝ้าพิทักษ์ อยู่เหนือท่านเพื่อประทานพระพร เดชะพระนาม พระบิดา พระบุตร และพระจิต อาเมน”

การประกอบพิธีศีลเจมน้ำมันผู้ป่วย มีความเชื่อว่า ศีลศักดิ์สิทธิ์จะประทานพระหรรษทานของพระจิตแก่ผู้ป่วย และนำไปสู่ความรอด อีกทั้งเป็นการเตือนให้ไว้วางใจพระเจ้า และให้มีกำลังใจต่อสู้กับความกระวนกระวายใกล้จะตาย อย่างไรก็ตาม การประกอบพิธีศีลเจมน้ำมันผู้ป่วยนี้ ผู้รับศีลต้องเป็นชาวคริสต์คาทอลิกเท่านั้น เมื่อผู้ป่วยกำลังจะสิ้นใจ ผู้ดูแลจะอ่านบทอ่านจากพระคัมภีร์ต่างๆ และภาวนาโดยใช้คำภาวนาสั้นๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผู้ที่กำลังจะตายที่รู้สึกตัว สามารถเอาชนะความกระสับกระส่าย ความกระวนกระวาย ให้เขายอมรับความตายที่กำลังจะมาถึงนี้ โดยมีความหวังจะได้รับชีวิตนิรันดรและกลับเป็นขึ้นมาด้วยฤทธิ์อำนาจของพระเจ้า บทภาวนาที่ใช้ในช่วงเวลาแห่งความตายนี้ ได้แก่ “ใครจะพรากจากความรักของพระคริสต์เจ้าต่อเรา^{๕๖} เราจะเป็นหรือจะตายเราก็เป็นคนของพระเจ้า^{๕๗} เรามีเคหาสน์ที่ยั่งยืนอยู่ตลอดในสวรรค์^{๕๘} เราจะอยู่กับพระเจ้าเป็นนิรันดร์ ข้าแต่พระเจ้า ข้าพเจ้ายกจิตใจขึ้นหาพระองค์ ข้าพเจ้าเชื่อว่า จะได้เห็นพระคุณของพระเจ้าในแผ่นดินของผู้เป็น

^{๕๖} รม ๘ : ๓๕.

^{๕๗} รม ๑๔ : ๘.

^{๕๘} ๒คร ๕ : ๑.

พระเจ้าเป็นแสงสว่างและความรอดของข้าพเจ้า จิตของข้าพเจ้ากระหายหาพระเจ้าผู้ทรงชีวิต แม้ข้าพเจ้าจะเดินไปตามหุบเขาเงามัจจุราษ ก็ไม่กลัวอันตรายใดๆ เพราะพระองค์ทรงสถิตอยู่ด้วยพระเยซูเจ้าตรัสว่า เชิญมา ท่านที่ได้รับพระพรจากพระบิดา เชิญมาครอบครองเมืองสวรรค์ที่ได้จัดเตรียมไว้ให้พวกท่าน พระเยซูเจ้าตรัสว่า เราขอยืนยันกับเจ้าว่า วันนี้เจ้าจะอยู่กับเราในสวรรค์ พระเยซูเจ้าตรัสว่า ในบ้านพระบิดาของเรามีที่อยู่มากมาย พระเยซูเจ้าตรัสว่า เราเตรียมที่ไว้ให้ท่าน และจะรับท่านไปอยู่ด้วย พระเยซูเจ้าตรัสว่า ข้าพเจ้าอยู่แห่งใด ก็อยากให้เขาอยู่ด้วย ใครๆ ที่เชื่อในพระบุตร ก็มีชีวิตนิรันดร์ ข้าแต่พระเจ้า ข้าพเจ้าขอมอบจิตใจในพระหัตถ์ของพระองค์ ข้าแต่พระเจ้า โปรดรับจิตใจข้าพเจ้าไว้ด้วยเถิด พระแม่มารีย์ โปรดช่วยวิงวอนเทอญ ข้าแต่นักบุญโยเซฟ โปรดช่วยวิงวอนเทอญ เยซู มารีย์า โยเซฟ โปรดช่วยข้าพเจ้าเมื่อใกล้จะตาย”

ถ้าใกล้จะตายสามารถฟังบทภาวนานานกว่านี้ได้ ก็ให้ผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้นภาวนาอุทิศแก่เขา โดยใช้บทสวดเร้าวิงวอนนักบุญทั้งหลาย และเมื่อผู้ป่วยใกล้สิ้นใจ ให้บทสวดภาวนาดังต่อไปนี้

วิญญานคริสตชนเอ๋ย เชิญออกจากโลกนี้ไปในนามพระบิดาผู้ทรงสร้างสรรพคุณภาพที่ได้สร้างท่านมา ในพระนามพระเยซูคริสตเจ้า พระบุตรพระเจ้าผู้ทรงชีวิต ผู้ได้ทรงรับทรมานเพื่อท่าน ในนามพระจิตผู้สถิตอยู่ในตัวท่าน ในวันนี้ขอให้ท่านได้อยู่ในสันติสุข ได้พักอยู่กับพระเจ้า ในนครสิโยอันศักดิ์สิทธิ์ พร้อมกับพระนางพรหมจารีมารีย์พระชนนีแห่งพระเจ้ายกกับนักบุญโยเซฟ อีกทั้งบรรดาเทวดาและนักบุญทั้งหลายของพระเจ้า^{๕๙}

รูปแบบและความหมายของศีลล้างบาปสืบทอดมาจากประเพณีของอิสราเอล นับแต่พันธสัญญาเดิมการชำระล้างด้วยน้ำเป็นเครื่องหมายแสดงถึงการชำระทางจิตใจเป็นการผ่าน ความตายเข้าสู่ชีวิตเหมือนกับชาวอิสราเอลข้ามทะเลแดง พันจากเป็นทาสของอียิปต์ ส่วนรูปแบบพิธีกรรมล้างบาปนั้นก็รับมาจากประเพณียิว ดังที่นักบุญยอห์นบัปติสต์เองก็ได้กระทำ ไม่มีการกล่าวถึง “สูตร” หรือพิธีการต่าง ๆ ในการล้างบาปแต่ก็เข้าใจว่าเป็นการลงไปใต้น้ำหรือใช้น้ำรดที่ศีรษะพร้อมกับบอกพระนามพระเจ้า พระบิดา พระบุตรและพระจิต ดังที่นักบุญยูดิน ปิตาจารย์ในต้นศตวรรษที่สองได้บันทึกไว้ว่า “กล่าวถึงการล้างบาปให้ล้างบาปดังนี้ หลังจากได้บรรยายทั้งหมดแล้วให้ล้างบาปในพระนามพระบิดา พระบุตรและพระจิตในน้ำที่มีกระแสไหล หากไม่มีน้ำที่ไหลก็จงล้างในน้ำแบบอื่น หากไม่สามารถล้างในน้ำเย็น ก็จงล้างในน้ำอุ่นและหากไม่มีน้ำทั้งสองแบบก็จงใช้น้ำรดที่ศีรษะสามหนในพระนามของพระบิดา พระบุตรและพระจิต ก่อนที่จะล้างให้ผู้ที่ทำพิธีล้างและผู้รับศีลล้างตลอดจนคนอื่น ๆ ด้วย” ก่อนจะรับศีลล้างบาปมีการเตรียมตัวเป็นเวลานาน บางครั้งนับเป็นปี ผู้ที่เตรียมตัวรับศีลล้างบาปนี้เรียกว่า “คริสตชนสำรอง” โดยการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ของพระศาสนจักรพร้อมกับการภาวนาและร่วมพิธีกรรมบางอย่างได้ เช่น ร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณภาคแรกซึ่งเป็นภาคเตรียมนั้นได้ พิธีกรรมเหล่านี้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เปลี่ยนแต่เพียงการเตรียมตัวซึ่งสั้นลงและรายละเอียด

^{๕๙} มธ ๑๑ : ๒๘.

ต่าง ๆ ในระหว่างพิธีกรรมนั้นเท่านั้น ศิลล้างบาปเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์แห่งความเชื่อเป็นการเริ่มต้นความเชื่อสู่วิถีชีวิตคริสตชน เป็นที่แน่ชัดว่าศิลล้างบาปกระทำกับผู้ใหญ่ไม่มีหลักฐานว่าในศตวรรษต้น ๆ นั้น มีการล้างบาปเด็กหรือไม่ แต่ได้เริ่มปฏิบัติกันในต้นยุคกลางสังคายนาเตรนที่ได้อำนาจสำคัญของเรื่องนี้ ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลบล้างบาปกำเนิดแม้ว่าเรื่องนี้จะเป็นการตีความและถกเถียงกันตลอดมา อย่างไรก็ตามก็ถือเป็นประเพณีปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้ว่า บิดามารดานำบุตรที่เกิดใหม่ไปรับศิลล้างบาป โดยมี “พ่อทูนหัว”(Godfather) “แม่ทูนหัว”(Godmother) ไปด้วย ทั้งพ่อแม่และพ่อแม่ทูนหัวเป็นตัวแทนของเด็กในการประกาศความเชื่อเป็นผู้รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้มีความเชื่อ นอกนั้นประชาคมคริสตเองก็มีส่วนร่วมและรับผิดชอบด้วยเช่นกัน เพราะเด็กผู้นั้นกลายเป็นส่วนของประชาคมคริสตแล้วอย่างสมบูรณ์ ตามปกติจะกระทำพิธีล้างบาปในวัดคืนวันปัสกาหรือวันอาทิตย์หรือวันที่เห็นเหมาะสม ความหมายก็คือให้เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในธรรมล้ำลึก การกลับคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูคริสตเจ้า ซึ่งเป็นวันที่ประชาคมคริสตเองก็มาร่วมชุมนุมกันมากที่สุด ปกติผู้กระทำพิธีโปรดศิลล้างบาป คือ ศาสนบริกรสงฆ์ในกรณีที่เด็กหรือผู้ใหญ่อยู่ในอันตรายถึงแก่ชีวิต คริสตชนทุกคนมีสิทธิ์โปรดศิลล้างบาปได้ ในกรณีเช่นนี้พิธีกรรมการล้างบาปก็มีแต่เพียงส่วนที่สำคัญที่สุด คือการเทน้ำล้างบาปศีรษะของเด็กหรือผู้ใหญ่ผู้นั้นและกล่าวว่า “ข้าพเจ้าล้างท่านในพระนามของพระบิดา พระบุตรและพระจิต” พระศาสนจักรให้ความสำคัญแก่พิธีศิลล้างบาปในฐานะเป็นพื้นฐานสู่การรับศีลศักดิ์สิทธิ์ประการอื่น ๆ ศิลล้างบาปทำให้ผู้รับศีลได้เข้าสู่การเป็นคริสตชนทำให้เป็นหนึ่งเดียวกันในการเป็นประชากรของพระเจ้า ศิลล้างบาปเป็นเหมือนกับ “ตราประทับ” ในการเป็นคนของพระคริสตเจ้าที่ถูกประทับตราฝ่ายจิตที่ลบล้างไม่ได้ นอกจากนั้นศิลล้างบาปยังเป็นเหมือนกับ “ประตู” สู่วิถีชีวิตคริสตชนที่ต้องมีการหล่อเลี้ยงชีวิตของตนในการสร้างความสัมพันธ์กับพระเจ้าด้วยการปฏิบัติตนตามแนวทางที่พระองค์มอบแก่พระศาสนจักร

น้ำสำหรับโปรดศิลล้างบาป ต้องเป็นน้ำธรรมชาติและน้ำสะอาด ทั้งเพื่ออนามัยและทั้งเพื่อเป็นเครื่องหมายของศีลศักดิ์สิทธิ์อย่างแท้จริง อ่างน้ำศิลล้างบาปหรือภาชนะที่เตรียมน้ำไว้สำหรับประกอบพิธีศิลล้างบาปในสักการสถานนั้นต้องสะอาดและสวยงาม ต้องจัดการทำน้ำให้อุ่นอย่างพอเหมาะตามความจำเป็นของภูมิประเทศ นอกจากในกรณีจำเป็นพระสงฆ์หรือสังฆานุกรต้องโปรดศิลล้างบาปด้วยน้ำที่เสกเพื่อการนี้เท่านั้น ศิลล้างบาปเป็นการรับพระพรจากพระจิต พระจิตของพระเจ้าทรงทำภารกิจของพระองค์นับแต่การสร้างโลกร่วมกับพระบิดา พระบุตรและพระจิตของพระองค์ทรงอยู่เหนือบุคคลที่พระเจ้าทรงเลือกสรรที่ได้ “รับการเจิม” อันเป็นเครื่องหมายแห่งพลังกำลังที่มาจากพระเจ้า รวมทั้งประชากรของพระองค์ด้วย “การเจิมด้วยน้ำมัน” และ “การปกมือ” เป็นเครื่องหมายของการรับพระพรจากพระจิต เป็นเครื่องหมายของการเป็นคริสตชนที่สมบูรณ์ อาศัยพระพรของพระจิตเจ้า และเป็นการมอบหมายหน้าที่แก่ผู้ที่พระเจ้าทรงเลือกสรรให้กระทำหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ เช่นเดียวกับประเพณีการปกมือเหนือศีรษะซึ่งเป็นประเพณีปฏิบัติของอิสราเอลและที่บรรดาสาวกได้กระทำเช่นเดียวกัน พระจิตของพระเจ้าไม่ได้เสด็จมาเหนือแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่ยังได้เสด็จมายัง

ประชากรของพระเจ้า ดังที่ได้เสด็จมาเหนือบรรดาสาวกซึ่งร่วมกันสวดภาวนาหลังจากที่พระเยซู-คริสตเจ้าทรงกลับคืนพระชนมชีพแล้ว และดังที่นักบุญเปาโลสอนว่า “ผู้ที่ทรงตั้งเราและท่านทั้งหลายในพระเยซูคริสตเจ้าและได้ทรงเจิมเรานั้น คือ พระเจ้า พระองค์ทรงประทับตราเราด้วยตราของพระองค์และประทานพระจิตเจ้าไว้ในดวงใจของเรา” เป็นเครื่องประกันด้วยความหมายที่นักบุญเปาโล กล่าวนี้เป็นความหมายทางจิตวิญญาณมากกว่าก็จริง แต่เป็นพื้นฐานประการหนึ่งสำหรับการแสดงออกทางเครื่องหมายในพิธีกรรม คือการปกมือและการเจิมด้วยน้ำมัน

พระจิตของพระเจ้าทรงเป็นบ่อเกิดแห่งความรัก “ความรักของพระเจ้าได้หลั่งไหลเข้าสู่จิตเราโดยทางพระจิตบริสุทธิ์ซึ่งพระองค์ได้ประทานให้แก่เราแล้วพระองค์ทรงเป็นบ่อเกิดแห่งความสามารถพิเศษต่าง ๆ ที่ประทานให้แก่แต่ละคนและเป็นพื้นฐานของพระศาสนจักรทั้งหมด ทำให้พระศาสนจักรเป็นดังพระวิหารของพระเจ้าทรงเป็นวิญญานของผู้มีความเชื่อทุกคน โดยทางความเชื่อพระองค์ประทับอยู่แล้วในศีลล้างบาปและในศีลมหาสนิท ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ศีลกำลังมีลักษณะเช่นเดียวกับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ เนื่องจากในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่มีการแยกศีลล้างบาปจากศีลกำลังอย่างชัดเจน กล่าวคือศีลล้างบาปเป็นการยกบาป การเป็นคนใหม่ การเข้าสู่การเป็นสมาชิกของพระศาสนจักรและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามีส่วนร่วมในชีวิตของพระเยซูคริสตเจ้า ส่วนศีลกำลังทำให้ได้รับพระพรพิเศษต่าง ๆ จากพระจิต อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าศีลล้างบาปและศีลกำลังไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกันเลย เนื่องจากพระเยซูคริสตเจ้าทรงรับพิธีล้างบาปจากนักบุญยอห์น บัปติส และทรงได้รับพระจิตเจ้าด้วยในขณะที่รับพิธีล้างที่แม่น้ำจอร์แดน นอกจากนั้นนักบุญเปาโลยังสอนด้วยว่า ชีวิตของผู้ที่เชื่อเป็นหนึ่งเดียวกับพระเยซูคริสตเจ้าและกับพระจิตของพระองค์ด้วยเหตุนี้ในยุคเริ่มต้นของพระศาสนจักร จึงมีการโปรดศีลล้างบาปและศีลกำลังพร้อมกันแยกออกจากกันนับตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๑ โดยมุขนายกเป็นผู้ประกอบพิธีศีลกำลังด้วยการปกมือและเจิมด้วยน้ำมัน

คริสตชนก่อนที่จะเป็นศาสนิกของศาสนจักรได้นั้นต้องได้รับพิธีกรรมล้างบาปเสียก่อนนี้ ความเชื่อของคริสตจักรทุกคน การล้างบาปคือศีลศักดิ์สิทธิ์ที่พระคริสตเจ้าทรงตั้งขึ้นนี้มีเจ็ดประการคือ ศีลล้างบาป ศีลกำลัง ศีลมหาสนิท ศีลอภัยบาป ศีลเจิมคนไข้ ศีลบรรพชาและศีลสมรส ศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้งเจ็ดประการเกี่ยวข้องกันกับชีวิตคริสตชน ศีลศักดิ์สิทธิ์แห่งการเริ่มชีวิตคริสตชนมีศีลล้างบาป ศีลกำลังและศีลมหาสนิท ถือว่าเป็นพื้นฐานของทุกชีวิตคริสตชน

พระคุณของพระเจ้าผู้เป็นเจ้านั้น คือ การที่พระองค์ทรงมีพระกรุณาธิคุณต่อมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงว่า มนุษย์คนนั้นได้กระทำความดีใด ๆ ไว้ หรือเป็นคนบาป พระองค์ทรงสำแดงความกรุณาต่อเขา โดยไม่มีสิ่งใดที่พระองค์เรียกร้องเพื่อการตอบแทนทั้งสิ้น และพระกรุณาธิคุณนี้ได้ปรากฏชัดเป็นผลขึ้นมาแก่มนุษย์ โดยทางพระเยซูคริสต์ผู้ซึ่งเป็นบุตรของพระองค์ และได้เสด็จมาเป็นเนื้อหนังอยู่ท่ามกลางมนุษย์ ทรงวายพระชนม์และทรงฟื้นจากความตาย พระเป็นเจ้าทรงประทานบุตรของพระองค์มาบนโลกมนุษย์ เพื่อช่วยเหลือมวลมนุษย์ให้พ้นจากบาป ดังที่มีบันทึกว่า “แต่เมื่อเวลาที่

กำหนดไว้ พระเจ้าทรงส่งพระบุตรของพระองค์ให้มาบังเกิดจากหญิงผู้หนึ่ง เกิดมาอยู่ใต้ธรรมบัญญัติ เพื่อทรงไถ่ผู้ที่อยู่ใต้ธรรมบัญญัติ และทำให้เราได้เป็นบุตรบุญธรรม”^{๖๐} และเทวทูตได้พูดกับโยเซฟว่า “โยเซฟโอรสกษัตริย์ดาวิด อย่ากลัวที่จะรับมารีย์มาเป็นภรรยาของท่านเลย เพราะว่าเด็กที่ปฏิสนธิในครรภ์ของนางนั้นมาจากพระจิตเจ้า นางจะให้กำเนิดบุตรชาย ท่านจงตั้งชื่อบุตรนั้นว่า “เยซู” เพราะเขาจะช่วยประชากรของเขาให้รอดพ้นจากบาป”^{๖๑} และหลังจากนั้น “ผู้ทรงมอบพระองค์เอง เพื่อช่วยให้เราหลุดพ้นจากบาป และเพื่อช่วยให้เราหลุดพ้นจากความชั่วร้ายในโลกปัจจุบันตามพระประสงค์ของพระเจ้า พระบิดาเจ้าของเรา”^{๖๒}

จะเห็นได้ว่าพระผู้เป็นเจ้าทรงมีพระคุณและเมตตาต่อมนุษย์มาก ถึงแม้ว่าพระองค์จะทรงขับอาดัมและเอวาออกจากสวนเอเดินสู่โลกมนุษย์ แต่พระองค์ก็ทรงประทานบุตรของพระองค์มาเพื่อช่วยมนุษย์ให้รอด และรู้แจ้งโลกในเรื่องความผิด ความชอบธรรม และการพิพากษา^{๖๓} เพื่อที่มนุษย์จะได้ล้างบาป และกระทำการที่ชอบธรรมและกลับไปอยู่กับพระองค์อีกครั้ง ดังที่บันทึกไว้ในโครีนธ์ว่า “เพราะเห็นแก่เรา พระเจ้าได้ทรงทำให้พระองค์ผู้ไม่รู้จักบาปเป็นผู้รับบาป เพื่อว่าในพระองค์ เราจะได้กลายเป็นผู้ชอบธรรมของพระเจ้า”^{๖๔} ด้วยเหตุนี้ พระหรรษทานที่มีแก่มนุษย์ ทำให้ได้รับพระพรพร้อมทั้งได้รับการอภัยโทษจากพระผู้เป็นเจ้า และเกิดสันติสุขในพระองค์

พระหรรษทานคือทางออกซึ่งนักบุญเปาโลได้ชี้ให้เห็นว่า เป็นสื่อหรือเครื่องมือที่พระผู้เป็นเจ้าได้ทรงใช้เพื่อความรอดของบรรดาผู้ที่เชื่อในพระองค์^{๖๕} พระหรรษทานเป็นพลังอำนาจที่จะเชิดชูงูให้บรรดาผู้เชื่อทั้งหลาย สามารถจะดำเนินชีวิตตามแบบคริสตชนได้^{๖๖} ดังนั้น จึงไม่ได้เป็นเพียงการที่พระเจ้าริเริ่มกระทำเพื่อมนุษย์ โดยพระหรรษทานทำให้เกิดความรอดนิรันดรแก่บรรดาผู้เชื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่ส่งเสริมชีวิตคริสตชนให้สูงส่งตลอดไปด้วย พระหรรษทานยังเป็นข้อประกันและพิสูจน์ความรอด^{๖๗} ของประทานพิเศษแห่งพระหรรษทานได้จัดสรรไว้ให้เป็นพิเศษแก่บรรดาผู้ที่ถ่อมตน^{๖๘} พระหรรษทานยังบ่งถึงความสามารถที่จะรับเอาชีวิตจากพระเจ้า^{๖๙}

^{๖๐} กท ๔ : ๔-๕.

^{๖๑} มธ ๑ : ๒๐-๒๑.

^{๖๒} กท ๑ : ๔, อังโน พัจรี วิชระนิเวศ, “การศึกษาเปรียบเทียบคำสอนและทัศนะเรื่อง “มาร” ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกของศาสนาพุทธ และคัมภีร์ไบเบิลในศาสนาคริสต์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔), หน้า ๓๘ - ๓๙.

^{๖๓} ยน ๑๖ : ๘.

^{๖๔} ๑คร ๕ : ๒๑.

^{๖๕} ทต ๒ : ๑๑.

^{๖๖} กจ ๑๑ : ๒๓, ๒๐ : ๓๒, ๒คร ๙ : ๑๔.

^{๖๗} ๑คร ๑ : ๕.

^{๖๘} ๑ปต ๕ : ๕, ยก ๔ : ๖.

^{๖๙} ๑ปต ๑ : ๑๐.

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อในศาสนาคริสต์โดยมีการพรมน้ำเสก การหลั่งน้ำรดศีรษะหรือการจุ่มตัวลงในน้ำ พิธีกรรมไม่ได้เพียงแต่ใช้ภาษา คำพูด อิริยาบถหรือกิริยาอาการเพื่อแสดงออกเท่านั้น แต่ยังใช้ส่วนประกอบของธรรมชาติเป็นเครื่องหมายแสดงด้วย โดยที่มีความเชื่อว่าน้ำเป็นตัวแทนพระเจ้าสามารถชำระล้างสิ่งชั่วร้ายจากร่างกายผู้คนหมดสิ่งไปเพื่อนำมาซึ่งความสิริมงคลแก่ตนและหมู่ญาติจนกระทั่งประชาชนทั่วไปให้ได้รับความสุขและโชคลาภเพื่อนำสันติสุขมาสู่ชาวคริสต์

๓.๖ บทสรุป

ความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางคริสตศาสนา ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นนิยาม ความหมายของน้ำ กำเนิดของน้ำ ประโยชน์ของน้ำ ภัยพิบัติอันเกิดแต่น้ำ และน้ำกับพิธีกรรมทางศาสนา พบว่า

พิธีกรรมทำให้คริสตชนเป็นหนึ่งเดียวกัน และทำให้ชีวิตคริสตชนมีคุณค่า โดยมีความเชื่อใน ๑) น้ำพระทัยของพระเจ้า ๒) พระธรรมของพระเจ้าที่ทรงบัญญัติ น้ำพระทัยของพระเจ้ายังใช้เพื่อเรียกสิ่งใดก็ตามที่เป็นความปรารถนาที่แท้จริงของพระเจ้า ๓) น้ำพุ เป็นน้ำที่พุ่งขึ้นจากภายในพื้นโลก เป็นบ่อเกิด เป็นจุดเริ่มที่มีความบริสุทธิ์สะอาดยิ่งไม่มีสิ่งใดเจือปน ๔) น้ำไหล เป็นแม่น้ำใหญ่ที่ดูเหมือนเป็นบ่อเกิดของชีวิต น้ำนอกจากใช้เป็นยารักษาโรคแล้ว ยังใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาเป็นสื่อเชื่อมต่อระหว่างศาสนิกชนกับพระคริสต์

เดิมทีก่อนที่พระเจ้าจะสร้างโลกนั้น โลกมนุษย์มีลักษณะเป็นห้วงแห่งจักรวาล พระเจ้าได้สรรสร้างให้เป็นสัดเป็นส่วน มีผืนดิน ท้องฟ้า อากาศ แม่น้ำ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาวต่าง ๆ สร้างสรรพสัตว์ มนุษย์และพืชพันธ์ต่าง ๆ นานา โดยน้ำนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพยุงโลกไว้ พระองค์จึงสร้างให้มีพื้นที่กว้างขวาง เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของนานาสัตว์ทั้งการดื่มน้ำ ใช้น้ำเป็นอาหารของพืชและสัตว์ รวมถึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วย เมื่อว่าโดยรวมมี ๓ ประการด้วยกันคือ ๑) ดับความกระหาย ๒) ใช้ชำระล้าง ๓) บ่อเกิดแห่งชีวิตดับความกระหาย เมื่อพระเจ้าคิดกระทำการ น้ำกลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระเจ้าตนเอง

เนื่องจากมนุษย์กระทำความชั่ว ไม่เชื่อฟังคำสอนของพระเจ้า จึงทำให้พระองค์เกิดความโทมนัส แล้วทรงลงโทษพวกมนุษย์และทำลายทุกสิ่งที่มีบนแผ่นดินโลกให้หมดสิ้นไป แต่พระเจ้ำก็ทรงโปรดปรานโนอาห์ บรรดาสัตว์ที่มีชีวิตและสัตว์ใช้งานทั้งปวงที่อยู่กับท่านในนาวา และพระเจ้าทรงทำให้ลมพัดมาเหนือแผ่นดินโลก เมื่อน้ำค่อยๆ ลดลงจากแผ่นดินโลก โนอาห์พร้อมทั้งสิ่งมีชีวิตในนาวาก็เริ่มสืบเผ่าพันธุ์เป็นวัฏจักรชีวิตอีกต่อไป

ความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมต่าง ๆ คริสต์ศาสนา มีการพรมน้ำเสก การหลั่งน้ำรดศีรษะหรือการจุ่มตัวลงในน้ำ พิธีกรรมไม่ได้เพียงแต่ใช้ภาษา คำพูด อิริยาบถหรือกิริยาอาการเพื่อแสดงออกเท่านั้น แต่ยังใช้ส่วนประกอบของธรรมชาติเป็นเครื่องหมายแสดงด้วย โดยที่มีความเชื่อว่าน้ำเป็นตัวแทนพระเจ้าสามารถชำระล้างสิ่งชั่วร้ายจากร่างกายผู้คนหมดสิ่งไปเพื่อนำมาซึ่งความสิริมงคลแก่ตนและหมู่ญาติจนกระทั่งประชาชนทั่วไปให้ได้รับความสุขและโชคลาภเพื่อนำสันติสุขมาสู่ชาวคริสต์

บทที่ ๔

เปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

จากการศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนาในบทก่อนนั้น ในบทที่ ๔ นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในเชิงเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางศาสนาทั้งสองในประเด็นด้านนิยามความหมาย กำเนิด ประโยชน์ ภัยพิบัติ และน้ำกับพิธีกรรมทางศาสนา ดังต่อไปนี้

๔.๑ เปรียบเทียบนิยามความหมายของน้ำ

๔.๑.๑ นิยามความหมายของน้ำในพระพุทธศาสนา

น้ำ นับว่าเป็นธาตุหนึ่งในธาตุทั้ง ๔ ปัจจุบันชาวโลกกำลังสนใจและให้ความสำคัญกับปัญหาภาวะโลกร้อน เพราะภาวะดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทั้งน้ำท่วมและขาดแคลนน้ำ ในบางพื้นที่วิกฤตน้ำที่กล่าวถึงนี้เกิดจากหลายสาเหตุ ภาวะโลกร้อนเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภาวะธาตุของโลกซึ่งเป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ในทางพระพุทธศาสนา ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรน้ำ ก็คือตัวมนุษย์นั่นเอง โดยถือว่ามนุษย์มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหา โดยมนุษย์จะต้องพัฒนาจิตใจตนเองให้หลุดพ้นจากอกุศลมูล ๓ ประการ คือความอยากได้สิ่งที่ตนต้องการ โทสะ ความคิดประทุษร้าย ความขัดเคืองใจเมื่อไม่ได้สิ่งที่ต้องการ และโมหะ ความหลงมัวเมาขาดสติปัญญาในสิ่งที่ชอบและมีเหตุผล

พระพุทธศาสนาให้ทัศนะว่า น้ำ ก็คือของเหลวที่อยู่ในร่างกายของคน และสัตว์ทั้งหลาย อันหมายถึงส่วนประกอบที่มีอยู่ในสรรพางค์กายที่มีวิญญาณ เช่น ดิ เลือด เสมหะ เหงื่อ เป็นต้น รวมทั้งของเหลวที่อยู่ภายนอกด้วย อันหมายถึงน้ำที่มีอยู่ภายนอก คือส่วนประกอบของสิ่งที่ไม่มีความรู้เช่น น้ำจากรากต้นไม้ น้ำจากใบไม้ น้ำจากดอกไม้ น้ำจากผลไม้ เป็นต้น เมื่อนำน้ำมาใส่ในขัน อ่าง หรือ ในบ่อ ใช้ฟุ้งดูเพื่อให้เกิดสมาธิ ซึ่งใช้เป็นอารมณ์ในการเจริญสมณะกรรมฐาน น้ำมีลักษณะสำคัญที่น่าสนใจ ครอบคลุมถึงการเกิดของชีวิต โลก จักรวาล เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต โลก และจักรวาล เป็นแหล่งการเรียนรู้ชีวิต การบริหารจัดการชีวิต และการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทำให้ประจักษ์แจ้งในความเป็นจริงของสัจธรรมได้อย่างถูกต้อง เป็นเหตุปัจจัยแห่งนิพพาน

๔.๑.๒ นิยามความหมายของน้ำในคริสตศาสนา

คริสตศาสนาให้ความหมายของน้ำ โดยมองไปที่ปฐมเหตุแห่งการสร้างโลก การสร้างโลกพบได้ในบทแรก ๆ ของพระคัมภีร์ปฐมกาลว่า “แผ่นดินก็ไร้รูปแบบและมีแต่ความว่างเปล่าความมืดอยู่เหนือท้องน้ำและพระวิญญาณของพระเจ้าเคลื่อนไหวไปเหนือพื้นผิวน้ำนั้น”^๑ พระเจ้าตรัสว่า “จงให้น้ำอุดมบริบูรณ์ไปด้วยสัตว์ที่มีชีวิตแหวกว่ายไปมา และให้มินกบินไปมาในพื้นฟ้าแห่งฟ้าสวรรค์เหนือแผ่นดินโลก” และพระเจ้าได้ทรงสร้างปลาวาฬใหญ่ และบรรดาสัตว์ที่มีชีวิตแหวกว่ายไปมาตามชนิดของมัน ซึ่งเกิดขึ้นบริบูรณ์ในน้ำนั้น และบรรดาสัตว์ที่มีปีกตามชนิดของมัน และพระเจ้าทรงเห็นว่าดี และพระเจ้าได้ทรงอวยพรสัตว์เหล่านั้นว่า “จงมีลูกดกและทวีมากขึ้น และจงให้น้ำในทะเลต่าง ๆ บริบูรณ์ไปด้วยสัตว์ และจงให้นกทวีมากขึ้นบนแผ่นดิน” และมีเวลาเย็นและเวลาเช้าเป็นวันที่ห้า

ความเชื่อเรื่องน้ำของชาวอิสราเอลต่อโมเสสที่ช่วยชนอิสราเอลให้พ้นจากการเป็นเชลยของกษัตริย์ฟาโรห์แห่งอียิปต์ โดยการใช้น้ำในทะเลแดงเป็นเครื่องมือ ดังนั้น น้ำจึงมีส่วนในการประกอบพิธีกรรมของคริสตชน อันมีพื้นฐานจากการเผยแสดงของพระเจ้า ผ่านพระคัมภีร์ พิธีกรรมและถือเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นการเฉลิมฉลองภารกิจที่พระเจ้าประทานแก่มนุษย์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับพระองค์ พิธีกรรมทำให้คริสตชนเป็นหนึ่งเดียวกันและทำให้ชีวิตคริสตชนมีคุณค่าและดำเนินชีวิต

จากการศึกษานิยามความหมายของน้ำระหว่างศาสนาทั้งสองนั้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบนิยามความหมายเรื่องน้ำ

พระพุทธศาสนา	คริสตศาสนา
๑) น้ำเป็นของเหลวในร่างกายมนุษย์	๑) น้ำเป็นวัตถุเหลวที่จำเป็นสำหรับสรรพสัตว์
๒) น้ำเป็นส่วนหนึ่งในธาตุทั้ง ๔ คือ ธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ	๒) น้ำเป็นสิ่งที่มียู่แล้วในจักรวาล เป็นสิ่งสร้างแรกสุดที่พระเจ้าทรงสร้างก่อนการสร้าง ๖ วัน
๓) น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของมนุษย์	

จากตารางที่ ๑ ทั้งพระพุทธศาสนาและคริสตศาสนา มองว่าน้ำเป็นส่วนหนึ่งในธาตุทั้ง ๔ ความเหมือนโดยธาตุทั้ง ๔ โดยรวมถึงธาตุน้ำที่อยู่ในโลกธาตุและที่อยู่ในร่างกายของสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช ที่เรียกว่าชีวิตयाต่าง ๆ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสรรพชีวิตทุกชนิดจะมีต่างกันที่น้ำในทัศนะของพระพุทธศาสนามีดำรงอยู่ในจักรวาล ธรรมชาติเป็นผู้แบ่งแยก ส่วนคริสตศาสนาแม้ว่าจะดำรงอยู่ในจักรวาลก็จริง แต่พระเจ้าเป็นผู้แบ่งแยกและสร้างสรรพสิ่งขึ้นมาเพิ่ม

^๑ ปฐก ๑ : ๒.

ในทัศนะของผู้วิจัยมองว่า น้ำ คือวัตถุที่ใช้หล่อเลี้ยงชีวิตสรรพสิ่งในโลกให้ดำรงอยู่ ซึ่งมีทั้งน้ำที่อยู่ในร่างกาย และน้ำที่ต้องอาศัยในการดื่ม กิน เป็นต้น

๔.๒ เปรียบเทียบกำเนิดของน้ำ

๔.๒.๑ กำเนิดน้ำในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

กำเนิดโลกในพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงนั้น โลก คือ การเกิดขึ้น การตั้งอยู่ และการแตกดับไป ไม่ว่าจะโลกฝ่ายวัตถุนิยม จิตนิยมและเทวนิยม ก็ล้วนอยู่ในลักษณะเดียวกันทั้งนั้น คือ ได้อำนาจของกฎไตรลักษณ์ ที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยปรุงแต่ง เพราะโลกมีองค์ประกอบหลักๆ คือ ธาตุ ๔ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ เกาะกลุ่มกันอย่างสมส่วน รวมตัวกันแน่น จึงมีผลบังเกิดขึ้นของสรรพสิ่งในโลกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะแรก ทำให้เกิดสิ่งมีชีวิต มีมนุษย์ และสัตว์ เรียกว่าเป็นพวกมีใจครอง ลักษณะที่ ๒ ทำให้เกิดสิ่งไม่มีชีวิต มีแต่รูปร่างปรากฏให้เห็นแต่ไร้จิตวิญญาณ เมื่อโลกเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยประกอบเข้ากันก็ต้องดับจากเหตุปัจจัยเช่นกัน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสกับโกณฑัญญะว่า

โกณฑัญญะในกาลเมื่อโลกทั้งหลายยังไม่ตั้งขึ้น ยังไม่เกิดขึ้นมาเลยนั้น สมณะก็ดี พราหมณ์ก็ดี เทวดาก็ดี สัตว์ดิรัจฉานก็ดี แผ่นดินก็ดี น้ำก็ดี ไฟก็ดี ต้นไม้ก็ดี หญ้าก็ดี ยังไม่เกิดขึ้นสักอย่างเลย มีแต่อชลดอากาศ อยู่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ในกาลครั้งนั้นมีเพียงอุทฺธยเพียง ๒ อย่างเท่านั้น คือ มหุตกาล และคิมหุตกาล อุทฺธย ๒ ประการนั้น ก็บังเกิดขึ้นมาประสพพบกับปฐมก่อนแล้ว ก่อให้เกิดธาตุลม เลี้ยงอุทฺธย ๒ อย่างนั้นมีขาดสายก่อนต่อจากนั้น วาโยธาตุนั้น ก็บังเกิดให้เป็น อาโปธาตุ คือธาตุน้ำ^๒

การกำเนิดของน้ำที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา จะเห็นได้ว่า ในคัมภีร์ได้ชี้ว่า เดิมที่จักรวาลมีสภาพว่างเปล่า มีลมแล้วจึงมีน้ำ มีพื้นดิน มีไฟ รวมเป็นธาตุ ๔ แล้ววิวัฒนาการไปเรื่อย ๆ โดยมีสถานที่รองรับสนับสนุนกันอยู่ที่ว่าพื้นดินตั้งอยู่บนน้ำ น้ำตั้งอยู่บนลม ลมตั้งอยู่บนอากาศ มีฝนตกลงมาในท้องจักรวาลที่มีเพียงอากาศนั้น น้ำฝนที่ตกลงมาในระยะแรก เป็นฝนที่มีขนาดเล็กมาก จากนั้นจึงมีขนาดที่ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งขนาดเท่ากับลำของต้นตาล เนื่องจากฝนตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ปริมาณน้ำฝนจึงเพิ่มระดับสูงขึ้น จนกระทั่งท่วมเต็มทั่วทั้งท้องจักรวาล การที่ฝนทรงตัวอยู่ได้ นี้ เป็นเพราะมีลมมารองรับไว้เหมือนภาชนะ จึงทำให้น้ำไม่รั่วไหล กระจัดกระจาย แต่จะรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน ด้วยคุณสมบัติของลมทำให้น้ำค่อย ๆ วนดลุดลุดตกลงจากเบื้องบน ระดับน้ำจึงลดระดับลงเรื่อย ๆ เมื่อระดับน้ำลดลง ทำให้ที่ตั้งของภพต่าง ๆ เป็นการเกิดตามระบบจักรวาลวิทยาเพื่อสร้างสมดุลทางธรรมชาติ และพระพุทธเจ้าเห็นความสำคัญของทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งที่ควรดูแลรักษาเพื่อคงสภาพความเป็นธรรมชาติไว้ จึงทรงบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ เพื่อให้ภิกษุรู้จักอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุด

^๒ กรมศิลปากร, *โลกุปัติ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย), ๒๕๓๓), หน้า ๑๑๘ - ๑๑๙.

๔.๒.๒ กำเนิดของน้ำในคริสตศาสนา

หนังสือปฐมกาลบอกว่า ทุกสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างมานั้นเป็นสิ่งที่ดี ดังที่ปรากฏว่า “ทรงเห็นว่าดี” หลังจากที่ทรงสร้างแต่ละสิ่งละอย่างขึ้นมา ทรงเห็นว่าความสว่างนั้นดี แผ่นดินก็เกิดพืช คือ ผักหญ้าที่มีเมล็ดในผลตามชนิดของมัน พระเจ้าทรงเห็นว่าดี พระเจ้าทรงสร้างสัตว์ สัตว์ป่าตามชนิดของมัน สัตว์วิ้งงานตามชนิดของมัน และสัตว์ต่างๆ ที่เลื้อยคลานบนแผ่นดินตามชนิดของมัน แล้วพระเจ้าทรงเห็นว่าดี^๓

พระเจ้าทรงเนรมิตสร้างสรรพสิ่ง โดยทรงใช้เวลาสร้างโลกขึ้นทั้งสิ้น ๖ วัน และทรงใช้เวลาอีก ๑ วันเพื่อพักผ่อน จึงเป็นที่มาในกาลกำหนดการให้มี ๑ สัปดาห์มี ๗ วัน และกำหนดให้มี ๑ วันเป็นวันพักผ่อนที่มักจะพบในพระคัมภีร์เรียกวันนี้ว่า “วันสะบาโต” สำหรับวันสะบาโตนี้ชาวยิวปฏิบัติเคร่งครัดมาก คือ ไม่ทำอะไรเลยในวันนั้น กิจกรรมที่ทรงอนุญาตให้ทำในวันนั้น มีจำนวนจำกัดมาก แล้วถือว่า ใครไม่เคารพวันสะบาโต เสมือนการไม่ยำเกรงต่อพระเจ้าเลยทีเดียว

จะเห็นได้ว่า กำเนิดของน้ำในคริสต์ศาสนานั้น เดิมทีก่อนที่พระเจ้าจะสร้างโลกนั้น โลกมนุษย์มีลักษณะเป็นห้วงแห่งจักรวาล พระเจ้าได้สรรสร้างให้เป็นสัดเป็นส่วน มีผืนดิน ท้องฟ้า อากาศ แม่น้ำ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาวต่าง ๆ สร้างสรรพสัตว์ มนุษย์และพืชพันธ์ต่าง ๆ นานา โดยน้ำนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพยุงโลกไว้ พระองค์จึงสร้างให้มีพื้นที่กว้างขวาง เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของนานาสัตว์ทั้งการตีบกิน ใช้น้ำเป็นอาหารของพืชและสัตว์ รวมถึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วย ซึ่งจะได้กล่าวถึงประโยชน์ของน้ำในประเด็นต่อไป

จากการศึกษากำเนิดของน้ำระหว่างศาสนาทั้งสองนั้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบกำเนิดของน้ำ

พุทธศาสนา	คริสตศาสนา
๑) น้ำเกิดจากวิวัฒนาการของลม	๑) น้ำเป็นวัตถุธาตุที่ปรากฏอยู่คู่กับจักรวาล
๒) สรรพสิ่งเป็นวิวัฒนาการทางธรรมชาติ	๒) พระเจ้าแบ่งเขตแดนต่าง ๆ ว่าเป็นพื้นดิน แม่น้ำ ป่าเขา มนุษย์ภูมิจี สวรรค์ นรก เป็นต้น

จากตารางที่ ๒ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาบอกว่า น้ำถือกำเนิดจากวิวัฒนาการของลมที่สั่งสมมาก่อนที่จะเป็นจักรวาลสมบูรณ์แบบ เป็นการเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และวิวัฒนาการไปตามธรรมชาติ โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เสริมเพิ่มเติมขึ้นมาตามกาลเวลาที่ยืดยาวจนกลายเป็นโลกมนุษย์

^๓ ปฐก ๑ : ๑ -๒๕.

และจักรวาลที่มีชีวิต ในน้ำในทัศนะของคริสต์ศาสนามองว่า น้ำเป็นวัตถุธาตุที่อยู่คู่กับจักรวาลไม่มีผู้สร้างมาแต่เดิม แล้วพระเจ้าได้มาแบ่งสันปันส่วนจักรวาลให้เป็นพื้นดิน แม่น้ำ ภูเขา พระอาทิตย์ พระจันทร์ สรรพสัตว์ มนุษย์ พืชพันธุ์ต่าง ๆ โดยใช้เวลาในการสร้างเพียงแค่ ๖ วันเท่านั้น

ในทัศนะของผู้วิจัย น้ำเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกับธาตุทั้ง ๓ ที่เหลือ ได้แก่ ดิน ไฟ ลม ผณีกรวมกันอยู่ในจักรวาลนี้ และได้วิวัฒนาการจากการผสมผสานกันด้วยกาลเวลาที่ยาวนาน เป็นการสรรสร้างของธรรมชาติ ไม่ใช่กำเนิดจากน้ำมือของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่สามารถที่จะสูญสลายไปได้ด้วยน้ำมือของมนุษย์ผู้ใช้ทรัพยากรเกินประมาณได้

๔.๓ เปรียบเทียบประโยชน์ของน้ำ

๔.๓.๑ ประโยชน์ของน้ำในพระพุทธศาสนา

ประโยชน์ของน้ำตามหลักพุทธศาสนา เป็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพสูงสุด จากหลักฐานที่ปรากฏในเรื่องภิกษุชาวกรุงโกสัมพี^๔ ทะเลาะวิวาทกันเรื่องปัญหาการจัดการน้ำในห้องน้ำ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้บัญญัติวัตรในวัจจกฏี หรือห้องน้ำ ซึ่งมีข้อความในตอนหนึ่งกล่าวว่า “ไม่พึงเหลือน้ำไว้ในกระบอกชำระ” ทำให้พระบัญญัตินี้เป็นที่มาของความขัดแย้งกัน เรื่องมีอยู่ว่าพระสงฆ์กลุ่มเชียวชาญพระสูตรเข้าห้องน้ำแล้วเหลือน้ำไว้ในภาชนะ พอพระสงฆ์กลุ่มเชียวชาญในพระวินัยมาใช้ห้องน้ำต่อ เห็นเข้าจึงสอบถามและบอกว่าเป็นอาบัติ แต่เมื่อสอบถามพบว่าพระสงฆ์ฝ่ายเชียวชาญในพระสูตรไม่ได้ตั้งใจจึงไม่ต้องมีอาบัติ เนื่องจากพระสงฆ์ทั้งสองรูปนี้เป็นพระอุปัชฌาย์ทำให้มีลูกศิษย์แต่ละฝ่ายมาก ลูกศิษย์ได้ขยายความจนเกิดการแตกแยกแบ่งเป็นสองฝ่ายเมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องราวความขัดแย้งทรงมาระงับเหตุตรัสให้ทั้งสองฝ่ายสามัคคีกันแต่ไม่สำเร็จทำให้พระพุทธองค์ต้องเสด็จออกมาอยู่ป่าตามลำพัง ต่อมาพระสงฆ์ทั้งสองฝ่ายสำนึกได้จึงมาราบขอมาพระพุทธรองค์ จากตัวอย่างที่ยกมา จะเห็นได้เป็นอย่างดีว่าพระพุทธรองค์ได้ทรงเน้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากทั้งใกล้ตัวและไกลตัว ทรงแนะนำให้ภิกษุได้ช่วยป้องกันและรักษาทั้งสภาพแวดล้อมใกล้ตัวและระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวทุกระบบ เพื่อรักษาความสมดุลไม่ให้เสียความสมดุลได้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างมีความเกี่ยวเนื่องกันและกัน หากมีการสูญเสียความสมดุลระบบเกิดขึ้นเมื่อใดก็จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นทันที

ดังนั้น การใช้ประโยชน์น้ำตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการจัดการทรัพยากรน้ำให้คุ้มค่า และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องอิงอาศัยการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดทรัพยากรน้ำด้วย ส่วนความสำคัญของทรัพยากรน้ำได้แก่ มีความสัมพันธ์ในแง่พึ่งพาสภาพกับทรัพยากรชนิดอื่นเช่น ป่าไม้ ในลักษณะปฏิสัมพันธ์แบบพึ่งพา มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้มึน้ำใช้อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ มีความสำคัญในแง่การจัดการเพื่อเกษตรกรรม และเป็นสถานที่ที่รื่นรมย์

^๔ วิ.อ. (ไทย) ๓/๔๕๑/๒๔๓.

พักผ่อนหย่อนใจด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประโยชน์ของน้ำดังต่อไปนี้ ๑) น้ำเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต ๒) น้ำมีประโยชน์ต่อป่าไม้แบบพึ่งพากัน ๓) น้ำมีประโยชน์ต่อเกษตรกรรม ๔) น้ำมีประโยชน์ในแง่เป็นสถานที่รื่นรมย์ ๕) น้ำมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติธรรม และ ๖) น้ำเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นอุบายในการสอนธรรม

๔.๓.๒ ประโยชน์ของน้ำในคริสตศาสนา

น้ำ นับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อสรรพสัตว์ รวมถึงโลกมนุษย์ คริสต์ศาสนา มองถึงประโยชน์ของน้ำ ดังนี้ ๑) ดับความกระหาย ๒) ใช้ชำระล้าง ๓) บ่อเกิดแห่งชีวิต ๔) ประโยชน์ในการใช้ในพิธีกรรม

๑) **ดับความกระหาย** ในขณะที่ชนชาวอิสราเอลกำลังเร่ร่อนอยู่ในถิ่นทุรกันดาร โมเสสได้จัดหาน้ำให้กับพวกเขา พระเยซูเจ้าเอง ซึ่งเป็นโมเสสคนใหม่ ได้ให้อะไรบางอย่างที่ดีกว่าแก่ประชาชน คือ น้ำที่ให้ชีวิต เพราะจะทำให้ผู้ที่ดื่มน้ำนี้ มีส่วนในชีวิต จากน้ำที่ยั่งยืนให้เราเห็นถึงความสำคัญนี้ นักบุญเปาโล เขียนไว้ในบทจดหมายว่า “เราได้แลเห็นว่าประชาชนอิสราเอลกำลังกระหายน้ำมากจึงได้ต่อว่าโมเสสต่าง ๆ นานา อันแสดงให้เห็นถึงความอกตัญญูของพวกเขาต่อพระเจ้า ที่ได้ทรงช่วยเหลือพวกเขาโดยตลอด แต่พระเจ้าเองก็ได้ลบชื่อของพวกเขาออกไปจากหัวใจของพระองค์ ทรงข้ามพระองค์กลับไปบอกให้โมเสสช่วยจัดหาน้ำดื่มให้กับพวกเขา อันเป็นการแสดงออกถึงความรักอย่างยิ่งใหญ่ที่พระองค์ทรงมีต่อพวกเขา ขณะนั้นพระเยซูเจ้าทรงกระหายน้ำตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับคนทั่ว ๆ ไป แต่หญิงชาวซามาเรียที่พระวรสารกล่าวถึงนั้น มีความกระหายที่ลึกซึ้งกว่านั้น นั่นก็คือความกระหายน้ำที่เราจะให้แก่ทุกคน จะกลายเป็นธารน้ำในตัวเขา ไหลรินเพื่อชีวิตนิรันดร”^๕

๒) **ใช้ชำระล้าง** น้ำและการชำระล้างให้สะอาดน้ำที่ล้างและชำระให้สะอาดช่วยฟื้นฟูจิตใจให้ความสดชื่น น้ำเป็นสารที่จำเป็นต่อมนุษย์ทำให้มีชีวิตชีวา ตามความคิดเห็นของคนสมัยก่อนเกี่ยวกับโลก ถือว่าน้ำเป็นบ่อเกิดของทุกสิ่ง เพื่อรับใช้ชีวิต พระวิญาณของพระเจ้าบันดาลให้ชีวิตอุดม ปล่อยดำเนินไปเองแม้จะพาทุกสิ่งไปสู่ความตายและมีความสับสนวุ่นวายเหมือนตอนแรกสร้างโลก (น้ำท่วม) ดังนั้น น้ำเป็นสัมพันธที่มีความหมายกว้างขวาง เช่น เป็นชีวิตและความตาย การชำระให้สะอาดและการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ การชำระล้างและการปะพรมน้ำในจารีตพิธีของศาสนาเป็นการอวยพรตอนเริ่มมิสซา วันอาทิตย์ หรือการล้างมือในภาคถวายเป็นการกระทำแรกและสุดท้ายของการชำระให้สะอาด นั่นคือ กล่าวได้ว่า พวกเขาชำระล้างมลทินและความผิดบาปซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับการฉลองพิธีกรรม^๖

^๕ ยน ๔.๔ : ๑๐-๑๔.

^๖ ยน ๔.๔ : ๑๐ - ๑๔.

๓) **บ่อเกิดแห่งชีวิต** น้ำคือพื้นฐานของชีวิตและสัญลักษณ์ของการเกิดและการเกิดใหม่ จารีตพิธีกรรมเกิดผลเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำของพระเจ้า ศีลล้างด้วยน้ำของนักบุญยอห์น บัปติสต์ เป็นการเตรียมเพื่อรับศีลล้างบาปด้วยน้ำและพระจิต ซึ่งพระบุตรของพระเจ้าทรงตั้งไว้ เมื่อพระจิตกระทำกร น้ำ กลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับ ศีลล้าง ที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิตที่เป็นของขวัญของพระเจ้า กล่าวได้ว่า พระจิตเอง ซึ่งเป็นหัวใจของชีวิตแห่งพระตรีเอกภาพ สามารถเป็นธารน้ำไหลรินเพื่อชีวิตนิรันดรเท่านั้น^๗ เมื่อบรรดาบุตรของพระเจ้าจุ่มลงในชีวิตและการสิ้นพระชนม์ของพระคริสตเจ้าโดยทางศีลล้างบาป พวกเขา ก็ได้รับพระจิตเฉกเช่น เครื่องประกัน ซึ่งน้ำไหลรินขณะที่เขารอคอยการจุ่มในแม่น้ำทรงชีวิต ที่ไหลจากพระบัลลังก์ของพระเจ้าและของพระชุมพาน้อย แม่น้ำแห่งน้ำทรงชีวิตเริ่มไหลในขณะที่พระเยซูเจ้าทรงสิ้นพระชนม์บนกางเขนในช่วงเวลาที่พระเยซูคืนจิตวิญญาณ^๘ และปล่อยให้พระโลหิตและน้ำไหลออกจากดวงพระทัยที่ถูกแทงด้วยหอก เสมือนเป็นสัญลักษณ์ของศีลศักดิ์สิทธิ์ที่ปฏิบัติได้โดยอาศัยพลังแห่งพระจิตน้ำเสกที่เต็มไปด้วยเกลือศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์ของการถนอมรักษาและเพิ่มกลิ่น รส เป็นธรรมประเพณีของพระศาสนจักรมีการพรมน้ำเสกระหว่างจารีตของการอวยพร มีการพรมน้ำเสกให้ศพของคริสตชน บนที่บศพและที่หลุมศพ ตรงทางเข้าของวัด จะมีอ่างน้ำเสก คือการเชื่อเชิญสัตบุรุษให้จุ่มน้ำเสกเพื่อทำสำคัญมหากางเขน สัตบุรุษสามารถนำน้ำเสกกลับบ้านได้ นี่เป็นการแสดงความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมล้ำลึกแห่งกางเขนซึ่งทำให้ เราเป็นอิสระจากปีศาจ ในพิธีเสกน้ำเสกได้กล่าวไว้ว่า “พระองค์ได้ทรงสร้างน้ำ เพื่อความอุดมแห่งผิวดิน ความสดชื่นและบรรเทาดับความกระหายของร่างกาย” ในพันธสัญญาเดิมการล้างมือก่อนรับประทานอาหารซึ่งไม่ได้หมายเพียงการล้างมือให้สะอาดเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการชำระจิตใจด้วย ประกาศกเอเสเคียลก็พูดถึงเรื่องนี้ในนามของ พระเจ้าว่า เราจะเอาน้ำสะอาดพ้นจากมลทินทั้งปวงและเราจะชำระเจ้าจากรูปเคารพทั้งหลายของเจ้า

๔) ประโยชน์ในการใช้ในพิธีกรรม เกี่ยวกับการอภัยบาปและโทษบาปของมวลมนุษยชาติทั้งหลาย

สรุปความว่าประโยชน์ของน้ำนั้นมีหลายอย่างด้วยกัน เช่น ๑) ดับความกระหาย ๒) ใช้ชำระล้าง ๓) บ่อเกิดแห่งชีวิต ๔) ประโยชน์ในการใช้ในพิธีกรรม เมื่อพระจิตกระทำกร น้ำ กลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระจิตนั่นเอง

^๗ ยน ๔.๔ : ๑๐ - ๑๔.

^๘ ยน ๑๙ : ๓๐.

จากการศึกษาประโยชน์ของน้ำระหว่างศาสนาทั้งสองนั้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบประโยชน์ของน้ำ

พระพุทธศาสนา	คริสต์ศาสนา
๑) น้ำเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต	๑) ดับความกระหาย
๒) น้ำมีประโยชน์ต่อป่าไม้แบบพึ่งพาอาศัยกัน	๒) ใช้ชำระล้าง
๓) น้ำมีประโยชน์ต่อเกษตรกรรม	๓) บ่อเกิดแห่งชีวิต
๔) น้ำมีประโยชน์ในแง่เป็นสถานที่รื่นรมย์	๔) ประโยชน์ในการใช้ในพิธีกรรม เกี่ยวกับการอภัยบาปและโทษบาปของมวลมนุษย์ทั้งหลาย
๕) น้ำมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติธรรม	
๖) น้ำเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นอุบายในการสอนธรรม	

จากตารางที่ ๓ พบว่า ทั้งสองศาสนาแม้จะกล่าวถึงประโยชน์ของน้ำในประเด็นแยกย่อยต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วทั้งสองศาสนามองว่าน้ำมีประโยชน์แก่สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอย่างมาก ถึงกับนำน้ำมาเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนพระพุทธศาสนาเน้นไปที่การอยู่ร่วมกับน้ำในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน และคริสต์ศาสนามองว่า น้ำ เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสกช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระจิตนั่นเอง

ผู้วิจัยมองว่า ประโยชน์ของน้ำเมื่อว่าไปแล้วมี ๒ ประการ คือ ประโยชน์ภายในตน เป็นประโยชน์ที่ก่อให้เกิดการดำรงชีวิตอยู่ของบุคคลจากการใช้สอยน้ำ เช่น ดื่ม ชำระ เป็นต้น และประโยชน์ภายนอก เป็นประโยชน์ต่อสังคมและมวลโลกที่ต้องอาศัยน้ำเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิต โดยเริ่มจากน้ำที่เกิดจากธรรมชาติ และสิ่งที่น้ำอาศัยอยู่ เช่น ต้นไม้ ลำธาร ทะเล เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ ดูแล รักษาในเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ ที่เรียกว่า อนุรักษ์เชิงนิเวศวิทยา

๔.๔ เปรียบเทียบภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำ

๔.๔.๑ ภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำในพระพุทธศาสนา

เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่มีที่สิ้นสุด ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไปเรื่อยๆ มนุษย์พยายามปรับเปลี่ยนธรรมชาติออกไปในทิศทางต่างๆ ตามที่ต้องการ ทำให้ธรรมชาติหันมาตอบแทนมนุษย์ในทางที่ไม่ดี เช่น ทำให้มนุษย์มีโรคภัยไข้เจ็บร้ายแรงแปลกๆ ทั้งนี้เพราะ จิตใจของมนุษย์เสื่อมทรุดโทรมคิดไปแต่ในเรื่องแสวงหาผลประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการของตนเกินไป จึงทำให้โลกแตกสลาย ไปหาจุดสิ้นสุดของมันเร็วขึ้น ในสารัตถที่ปณีได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้โลกเราไปสู่จุดจบ สิ้นสุดว่า “โลกจะร้อนแรงขึ้นอีก ทำให้น้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็กแห้งขอด สาเหตุเพราะมีดวงอาทิตย์อีกหนึ่งดวงปรากฏขึ้นมาใหม่” ดังพระพุทธพจน์ว่า “มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางคราว มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๒ ปรากฏ เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๑ ปรากฏ แม่น้ำน้อย หนองน้ำทุกแห่ง ระบายเหือดแห้ง ไม่มีน้ำ ฉนใดสังขารทั้งหลายก็ฉนนั้น เป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ควรหลุดพ้นในสังขารทั้งปวง” ในสารัตถที่ปณีกล่าวว่า เมื่อดวงอาทิตย์ขึ้นดวงที่สองเกิดขึ้น “โลกจะพินาศด้วยน้ำ” ในความหมายว่า โลกนี้ถูกน้ำกรดกัดเซาะ ทำให้แผ่นดิน และภูเขาจะถูกกัดเซาะจนหมดสิ้นและสิ่งมีชีวิตยากที่จะอยู่รอดได้ เมฆเกิดจากไอน้ำที่เป็นกรดนั่นเอง ในช่วงนี้โลกจะเกิดการปั่นป่วนแปรปรวนอย่างมหาดล ลมพายุขนาดใหญ่เกิดขึ้น ซึ่งจะได้อีกต่อไปในรายละเอียดในเรื่องพินาศกับด้วยไฟ ด้วยน้ำ และด้วยลมต่อจากนั้นน้ำในแม่น้ำสายใหญ่ๆ จะแห้งตามมาเพราะสาเหตุมาจากดวงอาทิตย์ดวงที่ ๓ ปรากฏมาอีกหนึ่งดวง ดังพระพุทธพจน์กล่าวว่า

มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางคราว มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๓ ปรากฏ เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๓ ปรากฏ แม่น้ำสายใหญ่ ๆ คือ คงคา ยมนา อจิรวดี สรรภู มหิ ทุกแห่งระบายเหือดแห้ง ไม่มีน้ำ ฉนใด สังขารทั้งหลายก็ฉนนั้น เป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ควรหลุดพ้นในสังขารทั้งปวง อนุমানได้ว่าจะเป็นแม่น้ำสายหลักๆ บนโลก ในประเทศแถบเอเชียก็มีแม่น้ำโขง ฯลฯ ในกาลต่อมาพระพุทธองค์ทรงกล่าวอีกว่า น้ำในแหล่งน้ำขนาดใหญ่ๆ เช่น ทะเลสาบขนาดใหญ่ๆ บนโลกใบนี้กลับแห้งขอด เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๔ ปรากฏขึ้นมา มีสมัยที่เวลาผ่านไปยาวนาน บางครั้งบางคราว มีดวงอาทิตย์ดวงที่ ๔ ปรากฏ เพราะดวงอาทิตย์ดวงที่ ๔ ปรากฏ แหล่งน้ำใหญ่ๆ ที่เป็นแดนไหลมารวมกันของแม่น้ำใหญ่ๆ เหล่านี้ คือ สระอนินดาต สระสีหปาดะ สระรถการะ สระกณณมณฑะ สระกุนาลา สระฉัททันต์ สระมันทากินี ทุกแห่งระบายเหือดแห้ง ไม่มีน้ำ ฉนใด สังขารทั้งหลายก็ฉนนั้นเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ควรหลุดพ้นในสังขารทั้งปวง^๔

^๔ พระสารีบุตรมหาเถระ, สารัตถที่ปณีฎีกาพระวินัย ภาค ๑, แปลโดย สิริ เพ็ชรไชย, ฉบับพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๔๒๒.

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค แสดงไว้ว่า โลกจะถูกทำลายด้วยเหตุ ๓ ประการ อันได้แก่ ไฟ น้ำ และลมเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะได้กล่าวถึงอาโปสังวัฏฏะ กับพินาศด้วยน้ำ^{๑๐} ความว่า

มหาเมฆน้ำกรตที่เป็นต้นลำกับในอาโปสังวัฏฏะนี้ตั้งขึ้น เปรียบได้กับสุรยดวงที่ ๒ ใน เตโชสังวัฏฏะนั้น มหาเมฆน้ำกรตนั้น แต่แรกก็ตกลงมาเป็นฝอยๆ ตกโดยเป็นหยาดน้ำใหญ่ ขึ้นตามลำดับ จนยังแสนโกฏิจักรวาลให้เต็ม สิ่งทั้งปวงมีแผ่นดินและภูเขา เป็นต้น ที่น้ำกรต ถูกๆ เข้าแล้ว ย่อมละลายไป น้ำนั้นลมธารไว้รอบ น้ำจับแต่แผ่นดิน จนถึงพรหมโลกชั้นทุติย ฌานภูมิ มนยังพรหมโลกทั้ง ๓ ชั้น ในทุติยฌานนั้นให้ละลายแล้ว หยดจุดได้ชั้นสุภิกนิหะ น้ำ ลำกับนั้น สิ่งที่น่าจะเป็นสังขาร แม้สักอณูหนึ่งยังมีเหลืออยู่ตราบใด ก็ยังไม่ระงับตราบนั้น ต่อครอบงำ สิ่งที่น่าจะเป็นสังขารทั้งปวงอันถูกน้ำแล้ว จึงระงับ คือถึงซึ่งความเหือดหายไปโดย ฉับพลัน อากาศเบื้องบนกับทั้งอากาศเบื้องล่างก็มีตมิตเป็นอันเดียวกันแล

ในอาโปสังวัฏฏะนี้ ตอนเกิดขึ้นใหม่ โลกนับอาภัสสรพรหมโลกเป็นต้น เกิดปรากฏขึ้น (เพราะอาภัสสรพรหมโลกก็ถูกน้ำกรตละลายด้วย) และสัตว์ทั้งหลายจุดจากชั้นสุภิกนิหะลงมา เกิดในที่ต่างๆ มีที่ชั้นอาภัสสรเป็นต้นเท่านั้น ในกับ ๔ นั้น แต่เกิดมหาเมฆลำกับไปจนถึง น้ำกรตลำกับขาด นี่เป็นอสงไขยหนึ่ง แต่น้ำขาดจนถึงเกิดมหาเมฆก่อเกิด นี่เป็นอสงไขยที่ ๒ แต่เกิดมหาเมฆก่อเกิดไปจนถึงความเกิดปรากฏขึ้นแห่งจันทรและสุรย นี่เป็นอสงไขยที่ ๓ แต่ความเกิดปรากฏขึ้นแห่งจันทรและสุรยไปจนถึงเกิดมหาเมฆลำกับอีก นี่เป็นอสงไขยที่ ๔ รวม ๔ อสงไขยนี้ เป็นมหากัป ๑ ความพินาศด้วยน้ำ

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า ภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำว่าด้วยเรื่องอาโปสังวัฏฏะนั้น คือ น้ำบรรลัยกัลป์ ความพินาศในชั้นนี้กินอาณาบริเวณในพรหมชั้นสุภิกนิหะและชั้นเวทฬผลลงไป เป็นการกล่าวเสริมว่าเมื่อขณะที่ดวงอาทิตย์ดวงที่ ๒ ปรากฏขึ้นมาขึ้น ในช่วงนี้โลกจะถูกความร้อนทำให้น้ำระเหย แล้วกลายเป็นไอน้ำกลับตกมาบนโลกอีกครั้ง แต่การกลับมาเป็นฝนตกบนโลกนั้นฝนจะเป็น ฝนกรด กัดเซาะโลกและสิ่งต่าง ๆ ที่แรกก็ตกเป็นฝอยๆ แล้วตกเป็นสายธารใหญ่จนเต็มแสนโกฏิ จักรวาลโดยลำดับ แผ่นดินและภูเขาเป็นต้น อันน้ำกรตถูกต้องแล้ว ก็ละลายไป เหมือนก้อนเกลือใส่ลงไปในน้ำ

นอกจากภัยอันเกิดแต่ธรรมชาติแล้ว ยังมีภัยอันเกิดจากการพลัดพรากที่เป็นบ่อเกิดแห่ง ความโศกเศร้า แก่ผู้เป็นที่รักคือมารดาที่ต้องพลัดพรากจากบุตร ซึ่งถือว่าเป็นธรรมชาติที่ปรากฏทาง กายหรือเชิงรูปธรรม ส่วนธรรมชาติที่เป็นไปทางนามธรรม ท่านเปรียบอุทกภัยเป็นดุจข้าศึกที่คอย ขัดขวางการบรรลุความดี สรุปลแล้ว ภัยพิบัติที่เกิดแต่น้ำในมุมมองของพระพุทธศาสนา มี ๒ ประการ คือภัยอันเกิดจากธรรมชาติก่อให้เกิด ไม่ว่าจะเพราะภัยจากน้ำโดยปกติหรือภัยจากน้ำที่ทำให้สิ้น

^{๑๐} วิสุทธิ. (ไทย) ๒/๒/๒๐๒ - ๒๐๔.

โลกก็ตามนับว่าเป็นภัยในเชิงรูปธรรม ส่วนภัยที่สำคัญจำเป็นต้องขจัดให้สิ้น คือภัยอันเกิดแต่น้ำในเชิงนามธรรมที่ทวนเปรียบดูจกคุณทั้งหลาย เช่น กาโมฆะ ห้วงน้ำคือกามเป็นต้น

๔.๔.๒ ภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำในคริสตศาสนา

น้ำท่วมเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีมาแต่โบราณกาลแม้จนทุกวันนี้ เหตุการณ์น้ำท่วมครั้งใหญ่ทุกยุคทุกสมัยยังคงเป็นเรื่องน่ากลัวและเล่าขานสืบต่อกันมาอยู่เสมอ แต่การเล่าเรื่องน้ำท่วมโลกเรื่องใด ๆ ก็ไม่น่าสนใจเท่าเรื่องของโนอาห์สร้างเรือในหนังสือปฐมกาล หนังสือปฐมกาลเป็นเหมือนบทนำของพระคัมภีร์ที่ต้องการเล่าถึงสาเหตุความตกต่ำลงถึงขีดสุดของมนุษย์ที่ทำบาปแล้วผลร้ายของมันก็ส่งผลต่อมนุษย์เช่นนั้น การตกต่ำจนถึงขีดสุด พระเจ้าทอดพระเนตรแผ่นดิน ทรงเห็นว่าแผ่นดินชั่วร้ายเพราะมนุษย์ทุกคนดำเนินชีวิตชั่วร้ายบนแผ่นดิน และจะทรงเริ่มต้นโลกที่ดีอีกครั้งเมื่อมีการสร้างโลกก็มีการทำลายล้างโลกควบคู่กันไป จากเนื้อหาในหนังสือปฐมกาลที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ แสดงให้เห็นว่า ในศาสนาคริสต์ได้กล่าวถึงความสิ้นสุดของโลกว่า โลกจะถูกทำลายด้วยน้ำ เนื่องจากมนุษย์กระทำความชั่ว ไม่เชื่อฟังคำสอนของพระเจ้า จึงทำให้พระองค์เกิดความโทมนัส แล้วทรงลงโทษพวกมนุษย์และทำลายทุกสิ่งที่มีบนแผ่นดินโลกให้หมดสิ้นไป แต่พระเจ้าก็ทรงโปรดปรานโนอาห์ บรรดาสัตว์ที่มีชีวิตและสัตว์ใช้งานทั้งปวงที่อยู่กับท่านในนาวา และพระเจ้าทรงทำให้ลมพัดมาเหนือแผ่นดินโลก เมื่อน้ำค่อยๆ ลดลงจากแผ่นดินโลก โนอาห์พร้อมทั้งสิ่งมีชีวิตในนาวาก็เริ่มสืบเผ่าพันธุ์เป็นวัฏจักรชีวิตอีกต่อไป

จากการศึกษาภัยพิบัติอันเกิดจากน้ำระหว่างศาสนาทั้งสองนั้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ ๔ เปรียบเทียบภัยพิบัติอันเกิดจากน้ำ

พระพุทธศาสนา	คริสตศาสนา
๑) ภัยจากธรรมชาติ เช่น อุทกภัย และภัยเพราะอาโปสังวัฏฐะ กัปพินาศเพราะน้ำ	๑) ภัยจากน้ำท่วมเพื่อล้างคนบาปจากผืนแผ่นดินโดยพระเจ้า
๒) ภัยจากคลื่นคือกิเลส ได้แก่ โอฆะ ๔ คือ (๑) กาม (๒) ภพ (๓) ทิฏฐิ (๔) อวิชชา	๒) ภัยจากน้ำท่วมตามธรรมชาติ

จากตารางที่ ๔ พบว่า พุทธศาสนามองว่าภัยอันเกิดแต่น้ำมี ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ ภัยอันเกิดจากธรรมชาติอันมีสาเหตุมาจากการขาดความสมดุลทางธรรมชาติ และการถูกทำลายโดยระบบจักรวาลที่ถูกควบคุมโดยศีลธรรม อันมีสาเหตุมาจากการเสื่อมแห่งศีลธรรมของสัตว์โลก และภัยอันเกิดแต่กิเลสภายในจิตใจที่คอยล้างผลาญคุณงามความดีของบุคคลนั้น ๆ ไม่ให้บรรลุความดี สรุปแล้วก็คือ ภัยภายนอก กับภัยภายใน ในส่วนของคริสต์ศาสนานั้น ภัยอันเกิดแต่น้ำมี ๒ ประการหลัก คือภัยอันเกิดแต่ธรรมชาติทั่ว ๆ ไป และภัยอันเกิดแต่พระเจ้าต้องการทำลายโลกและสรรพสัตว์ โดยเหตุแห่งความเสื่อมศีลธรรมของสัตว์โลก ในประเด็นเรื่องภัยแต่น้ำท่วมโลกนี้ ทั้งพุทธศาสนาและคริสต์

ศาสนามีมุมมองที่คล้ายกันตรงที่ว่าโลกถูกทำลายเพราะคนเสื่อมจากศีลธรรม แต่ต่างกันตรงที่พุทธศาสนา มองว่าการที่โลกถูกทำลายล้างเป็นการจัดการเองของระบบจักรวาล ไม่มีผู้บงการ แต่เกิดจากเหตุแห่งความเสื่อมทางศีลธรรมแล้วก่อให้เกิดการทำลายตัวเองของระบบ ส่วนคริสต์ศาสนาเป็นการทำลายล้างโดยพระประสงค์ของพระเจ้าที่ต้องการล้มกระดานแล้วสร้างขึ้นมาใหม่ เพราะความที่มนุษย์ขาดศีลธรรม ดำเนินตนไม่เป็นไปตามที่พระองค์ประสงค์

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมองว่า โลกเสื่อมและแตกทำลายเพราะมนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินประมาณ และมนุษย์นั่นเองเป็นผู้ทำลายโลก ดังเช่น ภาวะเรือนกระจก หรือภาวะลานินญา หรือเอลนินโญ ในขณะนี้

๔.๕ เปรียบเทียบน้ำกับพิธีกรรมในศาสนา

๔.๕.๑ น้ำกับพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา

น้ำที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนา แม้บางพิธีกรรมก็ไม่ใช้พุทธประเพณี แต่เป็นเพียงกุศโลบายในการใช้น้ำเป็นสื่อเท่านั้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ยกพิธีกรรมที่ใช้น้ำเป็นสื่อ เช่น การพรมน้ำมนต์ พิธีการกรวดน้ำ การรดน้ำสังข์ในพิธีสมรส พิธีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ การอาบน้ำศพ ดังนี้

๑) **ความเชื่อเรื่องการพรมน้ำมนต์** เป็นการจัดการน้ำในการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์ โดยนำน้ำเป็นสื่อกลางให้เข้าถึงธรรม ในขณะที่น้ำมนต์กระทบผู้ร่วมพิธี จิตของผู้รับน้ำมนต์จะรู้สึกเย็นแผ่ซ่านและสงบ เป็นกุศโลบายให้หนึ่งชั่วขณะ ปลุกจิตให้ตื่น จิตที่สงบและมีสมาธิทำให้รู้จักคุณค่าของน้ำมากขึ้น ในการที่น้ำมนต์ช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ให้เข้มแข็งต่อสู้กับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตต่อไปได้ด้วยสติปัญญา และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในประกอบกิจการหรือการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักพระพุทธศาสนาในแง่จิตวิญญาณ การพรมน้ำมนต์ จึงตอบเป้าหมายของการจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่าเพื่อสร้างจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรน้ำ

๒) **ความเชื่อเรื่องการกรวดน้ำ** เป็นกุศโลบายอย่างหนึ่ง คือการยกผลบุญกุศลที่เราได้กระทำให้ญาติมิตรและสัตว์ทั้งหลายนิยมกระทำหลังจากได้ทำบุญมาหรือหลังพระสงฆ์รับเครื่องไทยธรรมแล้ว ความสัมพันธ์ของน้ำกับพิธีกรวดน้ำ เมื่อพระเริ่มสวดอนุโมทนาผลบุญให้เจ้าภาพและญาติกรวดน้ำและอุทิศส่วนกุศลให้รินน้ำจากคนโทลงในถ้วยรองโดยไม่เอานิ้วรองหรือราดน้ำให้ถูกนิ้ว และถ้าเจ้าภาพและญาติมิตรมีจำนวนหลายคนไม่สามารถจับคนโทได้อย่างทั่วถึงก็ให้มีมือแตะต่อ ๆ กันไปเพราะผลบุญนั้นจะสำเร็จได้ด้วยใจ การกรวดน้ำเป็นการตั้งปรารถนาขอให้ผลบุญที่ทำไปอำนวยให้ประสบผลที่ประสงค์โดยที่พระอนุโมทนาว่าเยสา วาริวหา คือขอให้ความปรารถนาจงเต็มบริบูรณ์เหมือนน้ำที่เต็มฝั่ง ความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติของน้ำในพิธีกรวดน้ำ ในการกรวดน้ำจะใช้น้ำเป็นสื่อเป็นตัวแทนกุศโลบายดี เพราะมีโนภาพของเป้าหมายที่เราจะอุทิศให้ไม่ดีพอเลยต้องอาศัยสื่อที่ไม่มี

อะไรดีกว่าน้ำ เพราะน้ำเป็นธาตุเย็นและทำให้จิตใจรู้สึกเย็นผ่อนคลายและเมื่อเทน้ำลงมืออาการไหลลื่น เป้าหมายอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

๓) ความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีรดหรือหลังน้ำสังข์ นี้จะกระทำหลังจากคู่บ่าวสาวเริ่มทำ บุญตักบาตร ฟังพระสวด พระพุทธมนต์และถวายจตุปัจจัยเสร็จแล้วเมื่อถึงฤกษ์รดน้ำสังข์ พระสงฆ์ ผู้เป็นประธานจะทำการเจิมให้แก่คู่บ่าวสาว และหลังจากนั้นจึงสวมมงกุฎแฝด คู่บ่าวสาวนั้นจะต้อง ไปนั่งที่ ๆ จัดไว้มีหมอนสำหรับรองมือและพานรับน้ำสังข์ญาติผู้ใหญ่ก็ทยอยกันมารดน้ำอวยพรกัน ตามลำดับ เมื่อคู่บ่าวสาวสวมมงกุฎแล้วให้นั่งในที่จัดไว้จะมีคนคอยตักน้ำพระพุทธมนต์เต็มสังข์เพื่อส่ง ให้ผู้ใหญ่ที่จะนำไปรดน้ำอวยพร โดยเริ่มจากพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ไปตามลำดับ นิยมรดใส่มือให้กับ เจ้าสาวก่อนแล้วจึงรดให้กับเจ้าบ่าวขณะหลังน้ำสังข์กล่าวอวยพรชัยให้พรให้คู่บ่าวสาวประสบ ความสุขความเจริญอยู่ด้วยกันจนแก่เฒ่าถ้อยไม่ทำกระบองยอดเพชร ขณะทำการรดน้ำสังข์พระสงฆ์ จะสวดชะยันโตเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว น้ำพระพุทธมนต์ที่หลังออกมาจากสังข์นั้นถือว่าเป็น น้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าน้ำที่เป็นสิริมงคลจะทำให้คู่บ่าวสาวประสบความสุขความเจริญประสบ ความสำเร็จในชีวิตคู่ การใช้น้ำในการอวยพรนั้นเป็นการใช้สิ่งที่เป็นตัวแทนในด้านรูปธรรม ในการให้ พรโดยใช้สังข์เพื่อแทนสิ่งดีงามและน้ำเพื่อแสดงความสงบสุขร่มเย็น

๔) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของน้ำในพิธีลอยกระทง การลอยกระทงนั้น ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของน้ำที่มีความจำเป็นต่อชีวิตอย่างมาก นอกจากนี้จะได้คติแบบอย่างจากน้ำ คือ โดยปรกติน้ำจะเย็นบรรจุกอยู่ในภาชนะต่าง ๆ ได้ไม่ติดขัด คนเราก็ควรประพฤติตัวให้เป็นเหมือน น้ำ คือมีความเย็นในตัวและทำให้ผู้อื่นเย็นอีกด้วยและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ด้วย

๕) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของน้ำในประเพณีสงกรานต์ เป็นเฉลิมฉลองการ ขึ้นปีใหม่ของไทย คือ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓-๑๕ เมษายนของทุกปี มีการทำความสะอาดบ้านเรือน ทำบุญให้ทาน สรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่และเล่นสาดน้ำกัน การสรงน้ำพระพุทธรูปเป็นประเพณีเพื่อ ความเป็นสิริมงคล ชาวบ้านจะนำดอกไม้ธูปเทียนไปบูชาพระพุทธรูปแล้วนำน้ำอบไปพรมที่องค์พระ บางแห่งมีการอัญเชิญพระพุทธรูปแห่รอบหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้สรงน้ำอย่างทั่วถึง หรือ ปัจจุบันอัญเชิญกันพระพุทธรูปจากหิ้งบูชาในบ้านมาทำพิธีสรงน้ำกันในหมู่ญาติที่พี่น้องก็ได้เพื่อแสดง ความเคารพบูชา ความสัมพันธ์ของน้ำกับการสรงน้ำพระพุทธรูป เมื่อถึงเทศกาลวันปีใหม่ชาวไทยมัก นำเอาน้ำอบน้ำหอมไปสรงน้ำพระพุทธรูป อาจจะใช้ดอกไม้จุ่มลงในภาชนะน้ำอบที่เตรียมมาแล้วสลัด ใส่พระพุทธรูป หลังจากสรงเสร็จแล้วชาวบ้านจะนำภาชนะไปรองรับเอาน้ำที่สรงพระพุทธรูปไปแล้ว ไปพรมศีรษะของตนและสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย เพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุข ความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติ ของน้ำในการสรงน้ำพระพุทธรูปชาวไทยเชื่อว่าน้ำมีคุณสมบัติในการล้างอัปมงคลต่าง ๆ ออกจากตัว และนำมาซึ่งความสะอาดบริสุทธิ์ความร่มเย็นเป็นสุขจึงแสดงความสักการบูชาพระพุทธรูปด้วยน้ำที่ ถือว่าเป็นสิ่งบริสุทธิ์และเมื่อสรงน้ำพระพุทธรูปแล้วน้ำที่ไหลผ่านพระพุทธรูปจะถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ สามารถนำไปพรมศีรษะหรือดื่มกินเพื่อความเป็นสิริมงคลของตนเอง วันสงกรานต์คือวันแห่งความ เอื้ออาทร เพราะการสรงน้ำพระ การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ การเล่นสาดน้ำในคนรุ่นราวคราวเดียวกันหรือ

ต่างวัยกัน การแสดงความปรารถนาดีต่อกัน ด้วยการอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุข นับเป็นความงดงามของ ประเพณี แสดงความเอื้ออาทรต่อกันของสมาชิกในสังคม การสืบทอดจรรโลงประเพณีสงกรานต์ ปัจจุบันจึงน่าจะช่วยกันรักษาคุณค่าทางใจ ความมีน้ำใจ การมีสัมมาคารวะและกตัญญู การช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ต่อธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อม ทุกขั้นตอนของประเพณีวันสงกรานต์จะเป็นไป เพื่อทำให้จิตใจสงบเย็นสะอาดหมดจดโดยใช้น้ำเป็นสื่อกลาง เช่น การเล่นสาดน้ำ การสงฆ์น้ำ พระพุทธรูปและการทำบุญตักบาตรซึ่งเป็นการสกัดความตระหนี่ คือ โลภะ มิให้เกิดขึ้นในจิตใจ การ ปล่อยนก ปล่อยปลา เป็นการทำความใจเจือปนด้วยความเอื้อเอ็นดู สงสารสัตว์มีชีวิตอื่น ๆ ไม่ให้เห็นแก่ ตัว แต่ให้มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอว่าเราคือผู้ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่นเดียวกับเขา ในที่สุดจิตใจที่จะ เบียดเบียนผู้อื่นก็ไม่เกิดขึ้น ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น หวังจะให้ผู้อื่นมีความสุขสบายก็จะ เกิดขึ้นแทนที่การไปขอศีลขอพรจากผู้หลักผู้ใหญ่เป็นการแสดงสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เป็นการอ่อน น้อมถ่อมตน ลดทิฐิมานะลงไป ไม่เย่อหยิ่งทะนงตัวจิตใจก็จะบริสุทธิ์สะอาดเหมือนน้ำที่ใช้พิธีต่าง ๆ น้ำมีความสำคัญต่อชีวิตมากที่สุดสามารถแก้ร้อนผ่มอบให้เย็นได้รับความสุขกายสบายใจโดยเฉพาะเมื่อ เดือนเมษายนอากาศจะร้อนอบอ้าวทำให้คนเจ็บไข้ได้ป่วยได้ง่าย จึงกำหนดให้มีการสงกรานต์ คือการ อาบน้ำชำระกายหรือการเล่นสาดน้ำนั่นเอง การเล่นสาดน้ำยังเป็นการชำระตัวและจิตใจให้สะอาดทำ การงานให้เสร็จลงในรอบปีและเตรียมตัวปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น

๖) ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของน้ำในการอาบน้ำศพ เป็นธรรมเนียมอย่าง หนึ่งในพิธีทำศพซึ่งจะทำกันก่อนนำศพใส่โลง ถ้าเป็นการตายชนิดตายโหง เช่น ผูกคอตาย ตกต้นไม้ ตายหรือตกรน้ำตาย ฯลฯ ศพของผู้ตายจะไม่มีกรอาบน้ำศพ ถ้าผู้ตายเป็นผู้ใหญ่หรือผู้ทรงคุณธรรมผู้ มาอาบน้ำศพต้องตั้งใจมาสนองคุณด้วยความกตัญญูและขอขมาโทษให้พ้นจากเวณกรรมความตายเป็น ที่สุดแห่งชีวิตของคนทุกคน คงเหลือแต่ชื่อเสียงคุณโทษที่ได้กระทำไว้เป็นอันหมดกิจที่ผู้ตายจะ สามารถกระทำอะไรอีกได้ การอาบน้ำศพนั้นเพื่อให้ร่างกายของคนตายสะอาดบริสุทธิ์ เช่นเดียวกับ พวกพรหมณ์ในอินเดียลงอาบน้ำชำระบาป การอาบน้ำศพทำการอาบกันจริง ๆ คือตม่น้ำด้วยหม้อ ดินอาบใส่ใบไม้ต่าง ๆ ตมลงไปด้วย เช่น ใบหนาด โยส่มป่อย ใบมะขาม การอาบน้ำศพจะอาบด้วย น้ำอุ่นก่อนแล้วจึงอาบด้วยน้ำเย็นอีกครั้งพอกด้วยสั้มมะกรูดเมื่อล้างจนสะอาดหมดจดแล้วจึงพอกด้วย ขมิ้นชันสดและผิวมะกรูดตำละเอียดจากนั้นจึงทำการแต่งตัวศพ แต่การอาบน้ำศพในปัจจุบันเรียกว่า พิธีรดน้ำศพ คือใช้น้ำพระพุทธรูปมนต์หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าน้ำมนต์ผสมกับน้ำสะอาดอาบศพ ซึ่งจะทำ กันหลังจากที่คนป่วยตายไม่นานนักลูกหลานของผู้ตายจะทำหน้าที่ใช้ขันใบเล็กตักน้ำมนต์จากขันใหญ่ ให้กับผู้ที่มารดน้ำศพโดยการเทน้ำลงบนมือของผู้ตายและกล่าวไว้ว่าอาลัย ความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติ ของน้ำในการอาบน้ำศพแตกต่างกันไป เช่น ทางพรหมณ์ ถือว่าน้ำสามารถล้างบาปได้จึงไปตักน้ำใน แม่น้ำอิรวดีมาล้างบาปให้แก่ผู้ป่วยหนักใกล้จะตายหรือตายแล้วทางแขกถือว่าน้ำสามารถขจัดสิ่ง สกปรกและมลทินต่าง ๆ โดยการอาบน้ำทาแบ่งให้ศพอย่างหมดจดสามารถชำระสิ่งโสโครกให้หมดไป ส่วนทางพุทธศาสนาถือว่าน้ำสามารถล้างร่างกายของคนตายให้สะอาดบริสุทธิ์และเป็นปริศนาธรรมให้

เห็นว่าคนเราเมื่อตายแล้ว แม้น้ำของหอมหรือน้ำมันตืด ๆ มาราดรดก็ไม่อาจฟื้นได้ ดังนั้น ผู้ที่มีชีวิตอยู่ไม่ควรประมาท

๔.๕.๒ น้ำกับพิธีกรรมในคริสตศาสนา

น้ำเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์เกิดจากฟากฟ้า ดังนั้น ทุกศาสนาจึงมองว่า น้ำมีคุณสมบัติพิเศษที่พื้งนำมาเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางศาสนา คริสตศาสนาได้ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสิ้นชีพ เรียกว่า ศีลศักดิ์สิทธิ์วิถีชีวิตของชาวคริสต์ ศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้งหมดมี ๗ ศีล ได้แก่ (๑) ศีลล้างบาป (Baptism) (๒) ศีลกำลัง (Confirmation) (๓) ศีลอภัยบาป (Penance) (๔) ศีลมหาสนิท (Holy Eucharist) (๕) ศีลเจิมผู้ป่วย (Anointing of the sick) (๖) ศีลบวช (Holy order ordination) (๗) ศีลสมรส (Matrimony) มีความสำคัญแตกต่างกันออกไป แต่มีความจำเป็นสำหรับทุกช่วงเวลาของการดำเนินชีวิต สรุปได้เป็น ๓ พิธีกรรม คือ ๑) ศีลล้างบาป ๒) พิธีเสกน้ำ และ ๓) การพรมน้ำเสก

ด้วยเหตุนี้ ศีลศักดิ์สิทธิ์ ที่ปรากฏออกมาเป็นรูปแบบพิธีกรรม จึงเป็นเครื่องมือที่พระเยซูคริสต์ทรงมอบชีวิตใหม่หลังจากการกลับคืนชีพของพระองค์ ให้คริสตชนที่กำลังมุ่งสู่อาณาจักรของพระเจ้า เป็นการมอบให้ทุกช่วงเวลาของชีวิต นับตั้งแต่เกิดจนถึงตายและจนกว่าจะถึงวาระสุดท้าย ไกลตาย ดังนั้นศีลศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นเครื่องเตือนสติและเป็นกำลังใจให้ผู้มีความเชื่อได้รับ ฉะนั้น ผู้ที่จะได้รับศีลศักดิ์สิทธิ์ทุกชนิดจะต้องเป็นผู้มีความเชื่อ มีความเข้าใจในความหมายของศีลต่างๆ รวมทั้งมีการเตรียมพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่จะรับศีลประเภทนั้นๆ ด้วย ศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้งหมดมี ๗ ศีล ได้แก่ (๑) ศีลล้างบาป (Baptism) (๒) ศีลกำลัง (Confirmation) (๓) ศีลอภัยบาป (Penance) (๔) ศีลมหาสนิท (Holy Eucharist) (๕) ศีลเจิมผู้ป่วย (Anointing of the sick) (๖) ศีลบวช (Holy order ordination) (๗) ศีลสมรส (Matrimony) มีความสำคัญแตกต่างกันออกไป แต่มีความจำเป็นสำหรับทุกช่วงเวลาของการดำเนินชีวิต มีความสำคัญแตกต่างกันออกไป แต่มีความจำเป็นสำหรับทุกช่วงเวลาของการดำเนินชีวิต ดังนี้

(๑) **ศีลล้างบาป (Baptism)** เป็นเครื่องหมายภายนอกที่โปรดให้แก่ผู้รับเพื่อประทานพระหรรษทานศักดิ์สิทธิ์ ล้างผลร้ายของบาปกำเนิดที่ติดตามตัวมนุษย์มาจนหมดสิ้นทำให้มนุษย์ได้กลายเป็น บุตรของพระเจ้า มีสิทธิ์ได้เข้าสู่อาณาจักรของพระเจ้า และได้รับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ขณะที่ดำเนินชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ คริสตชนนำทารกแรกเกิด เมื่อแข็งแรงแล้วก็มารับศีลล้างบาปกับพระสงฆ์ที่วัดท่ามกลางกลุ่มคริสตชนที่มาร่วมยินดีต้อนรับเด็กน้อย และเด็กนั้นก็จักโตขึ้นโดยอาศัยกลุ่มคริสตชนช่วยเหลือประคับประคองความเชื่อ เมื่อถึงวัยรุ่นก็จะได้รับศีลศักดิ์สิทธิ์อีกประการหนึ่งคือ ศีลกำลัง

(๒) **ศีลกำลัง (Confirmation)** เป็นการต่อเนื่องศีลล้างบาป ด้วยว่า เมื่อทารกได้กลับกลายเป็น คริสตชน เขาจะค่อยๆ โตขึ้น เพื่อพัฒนาความเชื่อและเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิต คริสตชนจนเข้าสู่วัยรุ่น เขาจะได้รับพระจิตอย่างเต็มเปี่ยม ให้มีพลังในการจะเป็นพยานและแพร่ธรรมอีกทั้ง

ปกป้องช่วยเหลือเมื่อพระศาสนจักรพบอุปสรรคและความยากลำบาก การพร้อมช่วยเหลือนี้องค์พระจิตเจ้าจะประทานพระคุณ ๗ ประการแก่เขา ให้กลับกายเป็นคริสตชนที่สมบูรณ์ เป็นผู้ใหญ่ทางความเชื่อและทำงานเพื่อพระศาสนจักรตามฐานะของตนอย่างไม่ย่อท้อ พระคุณทั้ง ๗ ประการ คือ ๑) พระคำริ พระคุณที่ช่วยให้เกิดความซาบซึ้งในความดีงามของพระเจ้า ได้ลิ้มรสความดีงามอันเหนือธรรมชาติของพระเจ้า ๒) สติปัญญา เพื่อจะเข้าใจข้อคำสอนอันลึกซึ้งของพระศาสนา ๓) ความคิดอ่าน เพื่อแยกแยะตัดสินคุณค่าสิ่งของต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ ๔) ความรู้ ความสามารถในการเรียนทั้งทางโลก ทางธรรม การพัฒนาคิดค้นประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์โลก ๕) ความยำเกรง ความรู้ถึงความยิ่งใหญ่ของพระเจ้า และตั้งพระองค์ไว้ต่อหน้าเสมอ ๖) ความเลื่อมใสศรัทธา เป็นพระคุณที่ช่วยให้คริสตชนร่อนรนในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเข้าใจและรู้ความหมาย ๗) กำลัง เป็นพระคุณความเข้มแข็งที่จะต่อสู้การประจัญล่อลวง และความโน้มเอียงฝ่ายต่ำที่จะนำเราทำชั่ว โดยปกติพระสังฆราช เป็นผู้โปรดศีลกำลัง

(๓) **ศีลกัณฑ์บาป (Penance)** ขณะที่รับศีลล้างบาปเราได้รับการยกบาปทั้งสิ้นผลของบาปกำเนิดที่ติดตัวเรามาตั้งแต่กำเนิดทุกประการ แต่เมื่อเราโตขึ้นเราก็พลาดพลั้งไปทำบาปอีกทุกครั้งที่เราทำบาปหนัก ผลของบาปทำให้เรากับพระเจ้าตัดความสัมพันธ์กัน เราสูญเสียพระพรพรหมทานศักดิ์สิทธิ์ มิได้เป็นบุตรของพระเจ้าอีกต่อไป ไม่มีสิทธิ์รับมรดกในเมืองสวรรค์ พระเยซูคริสต์จึงทรงตั้งศีลกัณฑ์บาปเพื่อให้มนุษย์ได้กลับมาความสัมพันธ์และกลับคืนดีกับพระเจ้าเสียใหม่ อีกชื่อหนึ่งของศีลศักดิ์สิทธิ์ประการนี้คือ “ศีลแห่งการคืนดี” เด็กๆ ที่เติบโตมาจึงเรียนรู้ที่จะกลับมาขอโทษพระเจ้าทุกครั้งที่เราทำบาป และได้รับการอภัยโทษ โดยไปขอสารภาพบาปกับพระสงฆ์ผู้เป็นกลางระหว่างพระกับมนุษย์ ท่านอภัยบาปในนามของพระเจ้า อย่างไรก็ตาม เนื้อแท้ของศีลกัณฑ์บาปจึงไม่ใช่การปลดเปลื้องบาปออกจากตัวเราด้วยความเห็นแก่ตัว แต่เป็นการเห็นแก่พระเจ้าเพราะพระองค์ทรงเป็นความดีงาม องค์ความรัก มนุษย์จึงไม่ควรกระทำบาปให้พระองค์เสียใจและตัดสัมพันธ์กับองค์ความดีนั้น เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของศีลกัณฑ์บาปคือ ต้องเสียใจ เพราะเราได้กระทำบาปนั้นและตั้งใจว่าจะไม่ทำอีก ความรักของพระเจ้าที่มีต่อคริสตชนและมนุษย์ทุกคน เปรียบได้กับความรักของพ่อที่มีต่อลูกผู้สำนึกผิดกลับมาขอโทษและพ่อก็ให้อภัย จึงเป็นความชื่นชมยินดีและการเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ทุกครั้งที่เราพลาดไป

(๔) **ศีลมหาสนิท (Holy Eucharist)** ศีลมหาสนิทนี้เป็นศีลที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจของศีลศักดิ์สิทธิ์ทุกประการ กล่าวคือ ศีลเป็นการแสดงถึง องค์พระเยซูคริสต์ทรงประทับอยู่ท่ามกลางมนุษย์ทุกคนบนโลก ภายใต้รูปรากฏของแผ่นปังและเหล้าองุ่น เมื่อได้รับการอภิเษกในบูชามิสซาแผ่นปัง แล้วเหล้าองุ่นก็กลับเปลี่ยนเป็นพระกายและพระโลหิตของพระเยซูคริสต์ แม้ว่าสายตาจะเห็นภาพปรากฏเป็นแผ่นปังและเหล้าองุ่นก็ตาม แต่เนื้อแท้ได้เปลี่ยนเป็นพระวรกายทั้งครบของพระเยซูคริสต์ เมื่อคริสตชนได้รับศีลมหาสนิทก็เชื่อมั่นคงว่าเป็นองค์พระเยซูคริสต์เองที่ประทับในชีวิตของคริสตชน เพื่อมนุษย์จักได้ชีวิตเป็นหนึ่งเดียวกับพระองค์

(๕) **ศีลเจิมผู้ป่วย (Anointing of the sick)** เป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ที่พระเยซูคริสต์ทรงตั้งขึ้น เพื่อโปรดให้แก่ผู้ป่วยหนักจนจะสิ้นใจ หรือผู้ป่วยที่อ่อนกำลัง แม้แต่ผู้ที่เข้ารับการผ่าตัดสำคัญและไม่แน่ใจว่าจะรอดหรือไม่ ศีลศักดิ์สิทธิ์ประการนี้ประทานพระพรระหองระแหงให้แก่ผู้รับ เพื่อฟื้นฟูกำลัง ยามป่วยไข้และปฏิสังขรณ์ร่างกาย และวิญญานเพื่อเตรียมตัวออกจากโลกนี้เดินทางกลับไปหาพระเจ้า พระสงฆ์โปรดศีลเจิมผู้ป่วยพร้อมทั้งศีลอภัยบาป และศีลมหาสนิทด้วยในคราวเดียวกัน เมื่อรับศีลมหาสนิทเช่นนี้ เรียกว่า ศีลเสเปียง

(๖) **ศีลบวช (Holy order ordination)** หรือเรียกอีกอย่างว่า ศีลอนุกรรมคริสตชน เชื่อว่า คนบางคนจะได้รับการทรงเลือกจากพระเจ้าให้ทำหน้าที่พระสงฆ์ เช่น การที่โมเสส อาโรนและศาสดาประกาศ (Prophet) หลายๆ ท่านได้รับการกระแสรเรียกจากพระเจ้า ผู้ที่มีกระแสเรียกเมื่อได้รับการอบรมจนแน่ใจ และพร้อมที่จะตอบสนองต่อกระแสเรียกของตนก็จะได้รับศีลบวช เพื่อสืบทอดงานและโปรดศีลศักดิ์สิทธิ์ในพระศาสนจักร ในศักดิ์สงฆ์นี้ สามารถแบ่งได้ ๓ ชั้น ได้แก่ ๑) สังฆานุกร ๒) พระสงฆ์ ๓) พระสังฆราช นอกจากนี้ คริสตชนเชื่อว่า พระสงฆ์แบ่งเอาความเป็นสงฆ์มาจากองค์พระเยซูเจ้า เพราะพระองค์เป็นพระสงฆ์พระองค์แรก พระสงฆ์เป็นผู้ถวายบูชาและเป็นทั้งเครื่องบูชาในเวลาเดียวกัน ผู้รับศีลบวชเป็นพระสงฆ์จะเป็นพระสงฆ์ตลอดไปนิรันดร์หมายความว่า แม้ตายไปไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ก็ยังคงเป็นพระสงฆ์เช่นนี้ตลอดไป ความเป็นพระสงฆ์ของพระเยซูคริสต์ได้เข้ามาอยู่ในตัวผู้รับศีลบวชอย่างไม่มีวันลบเลือน พระสงฆ์มีหน้าที่ ๑) ประกอบพิธีเพื่อโปรดศีลศักดิ์สิทธิ์แก่สัตบุรุษ ๒) ทำหน้าที่เทศน์สั่งสอนสิ่งที่พระเจ้าได้ตรัสในพระคัมภีร์แก่คริสตชนได้ทราบและเข้าใจ และ ๓) ทำหน้าที่ปกครองมวลประชาสัตบุรุษฝ่ายวิญญาน โดยเริ่มตั้งแต่พระสังฆราชจะมีเขตปกครองของตนเรียกว่า สังฆมณฑล และมอบอำนาจแก่พระสงฆ์ให้ช่วยดูแลวัดต่างๆ ที่อยู่ในสังฆมณฑล

(๗) **ศีลสมรส (Matrimony)** เป็นการยืนยันถึงความรักของพระเจ้าที่ทรงมีต่อมนุษย์ นั่นคือทรงประสงคิให้มนุษย์มีความสุข มีครอบครัว มีทายาทสืบต่อไป ผู้ที่จะรับศีลสมรสต้องเรียนการเตรียมสมรสกับพระสงฆ์ที่รับผิดชอบดูแลชีวิตครอบครัวก่อน จากนั้นจึงมีการทำพิธีสมรสต่อหน้ากลุ่มคริสตชน คู่สมรสจะปฏิญาณว่าจะซื่อสัตย์ต่อกันจนสิ้นชีวิต จากนั้นก็จะได้รับพรจากพระเจ้า ดังนั้น การหย่าร้างโดยไม่มีเหตุอันสมควรจึงทำไม่ได้

จากการศึกษาความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมทางศาสนาทั้งสองนั้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบน้ำกับพิธีกรรมในศาสนา

พุทธศาสนา	คริสต์ศาสนา
๑) การพรมน้ำมนต์	๑) ศีลล้างบาป
๒) พิธีการกรวดน้ำ	๒) พิธีเสกน้ำ
๓) การรดน้ำสังข์ในพิธีสมรส	๓) การพรมน้ำเสก
๔) พิธีลอยกระทง	
๕) ประเพณีสงกรานต์	
๖) การอาบน้ำศพ	

จากตารางที่ ๕ พบว่า พระพุทธศาสนามองว่า น้ำเป็นธรรมชาติที่ใสสะอาดไม่มีสิ่งเจือปน เป็นวัตถุสำคัญยิ่งต่อการนำมาใช้ประกอบในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ๑) ทำน้ำพุทธมนต์เพื่อกำจัดภูตผีปีศาจอมนุษย์ทั้งหลาย ๒) ใช้น้ำเป็นสื่อในการแผ่ส่วนกุศลให้แก่หมู่ญาติและเจ้ากรรมนายเวร ๓) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีแต่งงานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ๔) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีลอยกระทง ๕) ใช้น้ำรดน้ำสงกรานต์ขอขมาพระรัตนตรัยและขอขมาผู้สูงอายุ และ ๖) ใช้น้ำเพื่อประกอบในพิธีส่งวิญญาณผู้เสียชีวิต จึงนับได้ว่า น้ำนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ส่วนความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อในศาสนาคริสต์โดยสรุป มี ๓ ประการ คือ ๑) ศีลล้างบาป ๒) พิธีเสกน้ำ และ ๓) การพรมน้ำเสก พิธีกรรมไม่ได้เพียงแต่ใช้ภาษา คำพูด อิริยาบถหรือกิริยาอาการเพื่อแสดงออกเท่านั้น แต่ยังใช้ส่วนประกอบของธรรมชาติเป็นเครื่องหมายแสดงด้วย โดยที่มีความเชื่อว่าน้ำเป็นตัวแทนพระเจ้าสามารถชำระล้างสิ่งชั่วร้ายจากร่างกายผู้คนหมดสิ่งไปเพื่อนำมาซึ่งความสิริมงคลแก่ตนและหมู่ญาติจนกระทั่งประชาชนทั่วไปให้ได้รับความสุขและโชคลาภเพื่อนำสันติสุขมาสู่ชาวคริสต์

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมองว่าศาสนาทั้งสองนั้น มีพิธีกรรมทางศาสนาที่มีน้ำเป็นตัวเชื่อมโยงหรือส่วนประกอบตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งมองให้เห็นถึงกุศโลบายที่ซ่อนอยู่กับวิธีการนั้น ๆ ให้เห็นว่า น้ำนั้นมีลักษณะ ๕ ประการ คือ ๑) ไม่แบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย ๒) รักษาสมดุลเสมอต้นเสมอปลาย ๓) ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ง่าย ๔) มีความฉ่ำเย็น และ ๕) ชำระล้างสิ่งสกปรก

๔.๖ บทสรุป

น้ำทั้งในสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต เป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน สัมพันธ์กันและอิงอาศัยกันอยู่ตลอดเวลา เป็นเหตุและเป็นผลของกันและกัน มีความเป็นเอกภาพคือ มีความเป็นหนึ่งเดียวกันที่เกิดจากการหล่อหลอมจากธรรมชาติ น้ำเป็นสารประกอบที่พบมากถึง ๓ ใน ๔ ส่วนของพื้นโลก โดยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพน้ำเค็มในทะเลและมหาสมุทร ถ้าโลกเราปราศจากน้ำสิ่งมีชีวิตต่างๆ บนโลกก็จะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เลย เป็นส่วนประกอบที่มีมากที่สุดในร่างกาย ช่วยควบคุมอุณหภูมิของร่างกายให้คงที่ ช่วยให้กระบวนการทางเคมีในร่างกายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ช่วยในการลำเลียงสารต่างๆ ในร่างกาย และยังช่วยขับของเสียออกจากร่างกาย นอกจากนี้น้ำจะมีประโยชน์ต่อร่างกายเราโดยตรงแล้วยังมีประโยชน์ต่อเราในด้านต่างๆ อีก เช่น ใช้ในด้านอุตสาหกรรมทุกประเภท โดยถูกใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการผลิต เป็นตัวระบายความร้อนจากเครื่องจักรต่างๆ ตลอดจนใช้เป็นตัวทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ด้วยใช้เป็นแหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานน้ำ ใช้ในการเกษตรกรรม ทั้งการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

จากการศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนา พบว่า

๑) ในประเด็นเรื่องนิยามความหมาย ทั้งพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา มองว่าน้ำเป็นส่วนหนึ่งในธาตุทั้ง ๔ ความเหมือนโดยธาตุทั้ง ๔ โดยรวมถึงธาตุน้ำที่อยู่ในโลกธาตุและที่อยู่ในร่างกายของสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช ที่เรียกว่าชีววิทยาต่างๆ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสรรพชีวิตทุกชนิด จะมีต่างกันที่น้ำในทัศนะของพระพุทธศาสนามีดำรงอยู่ในจักรวาลธรรมชาติเป็นผู้แบ่งแยก ส่วนคริสต์ศาสนาแม้จะดำรงอยู่ในจักรวาลก็จริง แต่พระเจ้าเป็นผู้แบ่งแยกและสร้างสรรค์สรรพสิ่งขึ้นมาเพิ่ม ในทัศนะของผู้วิจัยมองว่า น้ำ คือวัตถุที่ใช้หล่อเลี้ยงชีวิตสรรพสิ่งในโลกให้ดำรงอยู่ ซึ่งมีทั้งน้ำที่อยู่ในร่างกาย และน้ำที่ต้องอาศัยในการดื่ม กิน เป็นต้น

๒) ในประเด็นเรื่องกำเนิดของน้ำ ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนามองว่า น้ำถือกำเนิดจากวิวัฒนาการของลม ที่สั่งสมมาก่อนที่จะเป็นจักรวาลสมบูรณ์แบบ เป็นการเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและวิวัฒนาการไปตามธรรมชาติ โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เสริมเพิ่มเติมขึ้นมาตามกาลเวลาที่ยืดยาวนานกลายเป็นโลกมนุษย์และจักรวาลที่มีชีวิต ในน้ำในทัศนะของคริสต์ศาสนามองว่า น้ำเป็นวัตถุธาตุที่อยู่คู่กับจักรวาลไม่มีผู้สร้างมาแต่เดิม แล้วพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของได้มาแบ่งสันปันส่วนจักรวาลให้เป็นพื้นดิน แม่น้ำ ภูเขา พระอาทิตย์ พระจันทร์ สรรพสัตว์ มนุษย์ พืชพันธุ์ต่าง ๆ โดยใช้เวลาในการสร้างเพียงแค่ ๖ วันเท่านั้น ในทัศนะของผู้วิจัย น้ำเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกับธาตุทั้ง ๓ ที่เหลือ ได้แก่ ดิน ไฟ ลม ผนึกรวมกันอยู่ในจักรวาลนี้ และได้วิวัฒนาการจากการผสมผสานกันด้วยกาลเวลาที่ยาวนาน เป็นการสรรสร้างของธรรมชาติ ไม่ใช่กำเนิดจากน้ำมือของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่สามารถที่จะสูญสลายไปได้ด้วยน้ำมือของมนุษย์ผู้ใช้ทรัพยากรเกินประมาณได้

๓) ในประเด็นเรื่องประโยชน์ของน้ำ ทั้งสองศาสนาแม้จะกล่าวถึงประโยชน์ของน้ำในประเด็นแยกย่อยต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วทั้งสองศาสนามองว่าน้ำมีประโยชน์แก่สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอย่างมาก ถึงกับนำน้ำมาเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนพระพุทธศาสนาเน้นไปที่การอยู่ร่วมกับน้ำในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน และคริสตศาสนามองว่า น้ำ เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระจิตนั่นเอง ผู้วิจัยมองว่า ประโยชน์ของน้ำเมื่อว่าไปแล้วมี ๒ ประการ คือ ประโยชน์ภายในตน เป็นประโยชน์ที่ก่อให้เกิดการดำรงชีวิตอยู่ของบุคคลจากการใช้สอยน้ำ เช่น ต้ม ชำระ เป็นต้น และประโยชน์ภายนอก เป็นประโยชน์ต่อสังคมและมวลโลกที่ต้องอาศัยน้ำเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิต โดยเริ่มจากน้ำที่เกิดจากธรรมชาติ และสิ่งที่น้ำอาศัยอยู่ เช่น ต้นไม้ ลำธาร ทะเล เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ ดูแล รักษาในเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ ที่เรียกว่า อนุรักษ์เชิงนิเวศวิทยา

๔) ในประเด็นเรื่องภัยพิบัติอันเกิดจากน้ำ พุทธศาสนามองว่าภัยอันเกิดแต่น้ำมี ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ ภัยอันเกิดจากธรรมชาติอันมีสาเหตุมาจากการขาดความสมดุลทางธรรมชาติ และการถูกทำลายโดยระบบจักรวาลที่ถูกควบคุมโดยศีลธรรม อันมีสาเหตุมาจากความเสื่อมแห่งศีลธรรมของสัตว์โลก และภัยอันเกิดแต่กิเลสภายในจิตใจที่คอยล้างผลาญคุณงามความดีของบุคคลนั้น ๆ ไม่ให้บรรลุความดี สรูปแล้วก็คือ ภัยภายนอก กับภัยภายใน ในส่วนของคริสต์ศาสนานั้น ภัยอันเกิดแต่น้ำมี ๒ ประการหลัก คือภัยอันเกิดแต่ธรรมชาติทั่ว ๆ ไป และภัยอันเกิดแต่พระเจ้าต้องการทำลายโลกและสรรพสัตว์ โดยเหตุแห่งความเสื่อมศีลธรรมของสัตว์โลก ในประเด็นเรื่องภัยแต่น้ำท่วมโลกนี้ ทั้งพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนามีมุมมองที่คล้ายกันตรงที่ว่าโลกถูกทำลายเพราะคนเสื่อมจากศีลธรรม แต่ต่างกันตรงที่พุทธศาสนามองว่าการที่โลกถูกทำลายล้างเป็นการจัดการเองของระบบจักรวาล ไม่มีผู้บังคับ แต่เกิดจากเหตุแห่งความเสื่อมทางศีลธรรมแล้วก่อให้เกิดการทำลายตัวเองของระบบ ส่วนคริสตศาสนาเป็นการทำลายล้างโดยพระประสงค์ของพระเจ้าที่ต้องการล้มกระดานแล้วสร้างขึ้นมาใหม่ เพราะความที่มนุษย์ขาดศีลธรรม ดำเนินตนไม่เป็นไปตามที่พระองค์ประสงค์ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมองว่า โลกเสื่อมและแตกทำลายเพราะมนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินประมาณ และมนุษย์นั่นเองเป็นผู้ทำลายโลก ดังเช่น ภาวะเรือนกระจก หรือภาวะลานินญา หรือเอลนินโญ ในขณะนี้

๕) ในประเด็นเรื่องน้ำกับพิธีกรรมในศาสนา พุทธศาสนามองว่า น้ำเป็นธรรมชาติที่ใสสะอาดไม่มีสิ่งเจือปน เป็นวัตถุสำคัญยิ่งต่อการนำมาใช้ประกอบในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ๑) ทำน้ำพุทธมนต์เพื่อกำจัดภูตผีปีศาจจอมมนุษย์ทั้งหลาย ๒) ใช้น้ำเป็นสื่อในการแผ่ส่วนกุศลให้แก่หมู่ญาติและเจ้ากรรมนายเวร ๓) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีแต่งงานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ๔) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีลอยกระทง ๕) ใช้รดน้ำสรงกรานต์ขอมาพระรัตนตรัยและขอมาผู้สูงอายุ และ ๖) ใช้น้ำเพื่อประกอบในพิธีสงฆ์ญาณผู้เสียชีวิต จึงนับได้ว่า น้ำนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ส่วนความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อในศาสนาคริสต์โดยมีการพรมน้ำเสก การหลั่งน้ำรดศีรษะหรือการจุ่มตัวลงในน้ำ พิธีกรรมไม่ได้เพียงแค่ใช้ภาษา คำพูด อิริยาบถ

หรือกิริยาอาการเพื่อแสดงออกเท่านั้น แต่ยังใช้ส่วนประกอบของธรรมชาติเป็นเครื่องหมายแสดงด้วย โดยที่มีความเชื่อว่าน้ำเป็นตัวแทนพระเจ้าสามารถชำระล้างสิ่งชั่วร้ายจากร่างกายผู้คนหมดสิ่งไปเพื่อนำมาซึ่งความสิริมงคลแก่ตนและหมู่ญาติจนกระทั่งประชาชนทั่วไปให้ได้รับความสุขและโชคลาภเพื่อนำสันติสุขมาสู่ชาวคริสต์ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมองว่าศาสนาทั้งสองนั้น มีพิธีกรรมทางศาสนาที่มีน้ำเป็นตัวเชื่อมโยงหรือส่วนประกอบตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งมองให้เห็นถึงกุศโลบายที่ซ่อนอยู่กับวิธีการนั้น ๆ ให้เห็นว่า น้ำนั้นมีลักษณะ ๕ ประการ คือ ๑) ไม่แบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย ๒) รักษาสมดุลเสมอต้นเสมอปลาย ๓) ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ง่าย ๔) มีความฉ่ำเย็น และ ๕) ชำระล้างสิ่งสกปรก

บทที่ ๕

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับคริสตศาสนา มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางคริสตศาสนา (๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับคริสตศาสนา โดยเป็นการศึกษาจากคัมภีร์ทางศาสนาทั้ง ๒ ศาสนา รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นด้านนิยามความหมายของน้ำ กำเนิดของน้ำ ประโยชน์ของน้ำ ภัยพิบัติอันเกิดแต่น้ำ และน้ำกับพิธีกรรมทางศาสนา พบว่า

(๑) ความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

น้ำ ก็คือของเหลวที่อยู่ในร่างกายของคน และสัตว์ทั้งหลาย อันหมายถึงส่วนประกอบที่มีอยู่ในสรรพวงค์กายที่มีวิญญูณ เช่น ดิ เลือด เสมหะ เหงื่อ เป็นต้น รวมทั้งของเหลวที่อยู่ภายนอกด้วย อันหมายถึงน้ำที่มีอยู่ภายนอก คือส่วนประกอบของสิ่งที่ไม่มีความวิญญูณเช่น น้ำจากรากต้นไม้ น้ำจากใบไม้ น้ำจากดอกไม้ น้ำจากผลไม้ เป็นต้น เมื่อนำน้ำมาใส่ในขัน อ่าง หรือ ไนบ่อ ใช้เพงดูเพื่อให้เกิดสมาธิ ซึ่งใช้เป็นอารมณ์ในการเจริญสมณะกรรมฐาน น้ำมีลักษณะสำคัญที่น่าสนใจ ครอบคลุมถึงการเกิดของชีวิต โลก จักรวาล เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต โลกและจักรวาล เป็นแหล่งการเรียนรู้ชีวิต การบริหารจัดการชีวิต และการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทำให้ประจักษ์แจ้งในความเป็นจริงของสังขารธรรมได้อย่างถูกต้อง เป็นเหตุปัจจัยแห่งนิพพาน

กำเนิดน้ำตามธรรมชาติตามนัยแห่งอัครคัมภีร์สูตร เป็นการเกิดตามระบบจักรวาลวิทยาเพื่อสร้างสมดุลทางธรรมชาติ และพระพุทธเจ้าเห็นความสำคัญของทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งที่ควรดูแลรักษาเพื่อคงสภาพความเป็นธรรมชาติไว้ จึงทรงบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ เพื่อให้ภิกษุรู้จักอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการจัดการทรัพยากรน้ำให้คุ้มค่าและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องอิงอาศัยการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดทรัพยากรน้ำด้วย ส่วนความสำคัญของทรัพยากรน้ำได้แก่ มีความสัมพันธ์ในแง่พึ่งพาอาศัยกับทรัพยากรชนิดอื่นเช่น ป่าไม้ ในลักษณะปฏิจกสมุปบาท มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้มีน้ำใช้อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ มีความสำคัญในแง่การจัดการเพื่อเกษตรกรรม และเป็นสถานที่รื่นรมย์ พักผ่อนหย่อนใจด้วย

ภัยพิบัติที่เกิดแต่น้ำในมุมมองของพระพุทธศาสนา มี ๒ ประการ คือภัยอันเกิดจากธรรมชาติก่อให้เกิด ไม่ว่าจะเป็นเพราะภัยจากน้ำโดยปกติหรือภัยจากน้ำที่ทำให้สิ้นโลกก็ตามนับว่าเป็นภัยในเชิงรูปธรรม ส่วนภัยที่สำคัญจำเป็นต้องขจัดให้สิ้น คือภัยอันเกิดแต่น้ำในเชิงนามธรรมที่ท่านเปรียบดูงามคุณทั้งหลาย เช่น กาโมฆะ ห้วงน้ำคือกามเป็นต้น และพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่า

น้ำเป็นธรรมชาติที่ใสสะอาดไม่มีสิ่งเจือปน เป็นวัตถุดิบสำคัญยิ่งต่อการใช้ประกอบในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่าง เช่น ทำน้ำพุทธมนต์เพื่อกำจัดภูตผีปีศาจอมนุษย์ทั้งหลาย ใช้รดน้ำสังฆารัตน์ขอขมาพระรัตนตรัยและขอขมาผู้สูงอายุ ใช้น้ำเป็นสื่อในการแผ่ส่วนกุศลให้แก่หมู่ญาติและเจ้ากรรมนายเวร ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีแต่งงานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว และใช้น้ำเพื่อประกอบในพิธีสงฆ์ญาณผู้เสียชีวิต จึงนับได้ว่า น้ำนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต

(๒) ความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางศาสนา

ความเชื่อเรื่องน้ำในศาสนานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นนิยามความหมายของน้ำ กำเนิดของน้ำ ประโยชน์ของน้ำ ภัยพิบัติอันเกิดแต่น้ำ และน้ำกับพิธีกรรมทางศาสนา พบว่า

พิธีกรรมทำให้คริสตชนเป็นหนึ่งเดียวกันและทำให้ชีวิตคริสตชนมีคุณค่า โดยมีความเชื่อใน ๑) น้ำพระทัยของพระเจ้า ๒) พระธรรมของพระเจ้าที่ทรงบัญญัติ น้ำพระทัยของพระเจ้ายังใช้เพื่อเรียกสิ่งใดก็ตามที่เป็นความปรารถนาที่แท้จริงของพระเจ้า ๓) น้ำพุ เป็นน้ำที่พุ่งขึ้นจากภายในพื้นโลก เป็นบ่อเกิด เป็นจุดเริ่มที่มีความบริสุทธิ์สะอาดยิ่งไม่มีสิ่งใดเจือปน ๔) น้ำไหล เป็นแม่น้ำใหญ่ที่ดูเหมือนเป็นบ่อเกิดของชีวิต น้ำนอกจากใช้เป็นยารักษาโรคแล้ว ยังใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาเป็นสื่อเชื่อมต่อกันระหว่างศาสนิกชนกับพระคริสต์

เดิมทีก่อนที่พระเจ้าจะสร้างโลกนั้น โลกมนุษย์มีลักษณะเป็นห้วงแห่งจักรวาล พระเจ้าได้สรรสร้างให้เป็นสัดเป็นส่วน มีผืนดิน ท้องฟ้า อากาศ แม่น้ำ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาวต่าง ๆ สร้างสรรพสัตว์ มนุษย์และพืชพันธ์ต่าง ๆ นานา โดยน้ำนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพยุงโลกไว้ พระองค์จึงสร้างให้มีพื้นที่กว้างขวาง เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของนานาสัตว์ทั้งการดื่มกิน ใช้น้ำเป็นอาหารของพืชและสัตว์ รวมถึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วย เมื่อว่าโดยรวมมี ๓ ประการด้วยกันคือ ๑) ดับความกระหาย ๒) ใช้น้ำชำระล้าง ๓) บ่อเกิดแห่งชีวิตดับความกระหาย เมื่อพระเจ้าทรงกระทำ การ น้ำกลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระเจ้านั่นเอง

เนื่องจากมนุษย์กระทำความชั่ว ไม่เชื่อฟังคำสอนของพระเจ้า จึงทำให้พระองค์เกิดความโทมนัส แล้วทรงลงโทษพวกมนุษย์และทำลายทุกสิ่งที่มีบนแผ่นดินโลกให้หมดสิ้นไป แต่พระเจ้าก็ทรงโปรดปรานโนอาห์ บรรดาสัตว์ที่มีชีวิตและสัตว์ใช้งานทั้งปวงที่อยู่กับท่านในนาวา และพระเจ้าทรงทำให้ลมพัดมาเหนือแผ่นดินโลก เมื่อน้ำก็ค่อยๆ ลดลงจากแผ่นดินโลก โนอาห์พร้อมทั้งสิ่งมีชีวิตในนาวาก็เริ่มสืบเผ่าพันธุ์เป็นวิวัฒนาการชีวิตอีกต่อไป

ความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมต่างๆ คริสต์ศาสนา มีการพรมน้ำเสก การหลั่งน้ำรดศีลระลึกหรือการจุ่มตัวลงในน้ำ พิธีกรรมไม่ได้เพียงแต่ใช้ภาษา คำพูด อิริยาบถหรือกิริยาอาการเพื่อแสดงออกเท่านั้น แต่ยังใช้ส่วนประกอบของธรรมชาติเป็นเครื่องหมายแสดงด้วย โดยที่มีความเชื่อว่าน้ำเป็นตัวแทนพระเจ้าสามารถชำระล้างสิ่งชั่วร้ายจากร่างกายผู้คนหมดสิ้นไปเพื่อนำมาซึ่งความสิริมงคลแก่ตนและหมู่ญาติจนกระทั่งประชาชนทั่วไปได้รับความสุขและโชคลาภเพื่อนำสันติสุขมาสู่ชาวคริสต์

(๓) ศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

จากการศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับคริสตศาสนาพบว่า

๑) ในประเด็นเรื่องนิยามความหมาย ทั้งพุทธศาสนาและคริสตศาสนา มองว่าน้ำเป็นส่วนหนึ่งในธาตุทั้ง ๔ ความเหมือนโดยธาตุทั้ง ๔ โดยรวมถึงธาตุน้ำที่อยู่ในโลกธาตุและที่อยู่ในร่างกายของสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช ที่เรียกว่าชีววิทยาต่างๆ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสรรพชีวิตทุกชนิด จะมีต่างกันที่น้ำในทัศนะของพระพุทธรศาสนามีดำรงอยู่ในจักรวาลธรรมชาติเป็นผู้แบ่งแยก ส่วนคริสต์ศาสนาแม้ว่าจะดำรงอยู่ในจักรวาลก็จริง แต่พระเจ้าเป็นผู้แบ่งแยกและสร้างสรรค์สรรพสิ่งขึ้นมาเพิ่ม ในทัศนะของผู้วิจัยมองว่า น้ำ คือวัตถุที่ใช้หล่อเลี้ยงชีวิตสรรพสิ่งในโลกให้ดำรงอยู่ ซึ่งมีทั้งน้ำที่อยู่ในร่างกาย และน้ำที่ต้องอาศัยในการดื่ม กิน เป็นต้น

๒) ในประเด็นเรื่องกำเนิดของน้ำ ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนามองว่า น้ำถือกำเนิดจากวิวัฒนาการของลม ที่สั่งสมมาก่อนที่จะเป็นจักรวาลสมบูรณ์แบบ เป็นการเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และวิวัฒนาการไปตามธรรมชาติ โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เสริมเพิ่มเติมขึ้นมาตามกาลเวลาที่ยืดยาวนานกลายเป็นโลกมนุษย์และจักรวาลที่มีชีวิต ในน้ำในทัศนะของคริสต์ศาสนามองว่า น้ำเป็นวัตถุธาตุที่อยู่คู่กับจักรวาลไม่มีผู้สร้างมาแต่เดิม แล้วพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของได้มาแบ่งสันปันส่วนจักรวาลให้เป็นพื้นดิน แม่น้ำ ภูเขา พระอาทิตย์ พระจันทร์ สรรพสัตว์ มนุษย์ พืชพันธุ์ต่าง ๆ โดยใช้เวลาในการสร้างเพียงแค่ ๖ วันเท่านั้น ในทัศนะของผู้วิจัย น้ำเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกับธาตุทั้ง ๓ ที่เหลือ ได้แก่ ดิน ไฟ ลม ผนึกรวมกันอยู่ในจักรวาลนี้ และได้วิวัฒนาการจากการผสมผสานกันด้วยกาลเวลาที่ยาวนาน เป็นการสรรสร้างของธรรมชาติ ไม่ใช่กำเนิดจากน้ำมือของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่สามารถที่จะสูญสลายไปได้ด้วยน้ำมือของมนุษย์ผู้ใช้ทรัพยากรเกินประมาณได้

๓) ในประเด็นเรื่องประโยชน์ของน้ำ ทั้งสองศาสนาแม้จะกล่าวถึงประโยชน์ของน้ำในประเด็นแยกย่อยต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วทั้งสองศาสนามองว่าน้ำมีประโยชน์แก่สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอย่างมาก ถึงกับนำน้ำมาเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนพระพุทธรศาสนามุ่งไปที่การอยู่ร่วมกับน้ำในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน และคริสตศาสนามองว่า น้ำ เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระจิตนั่นเอง ผู้วิจัยมองว่า ประโยชน์ของน้ำเมื่อว่าไปแล้วมี ๒ ประการ คือ ประโยชน์ภายในตน เป็นประโยชน์ที่ก่อให้เกิดการดำรงชีวิตอยู่ของบุคคลจากการใช้สอยน้ำ เช่น ดื่มน้ำ ชำระ เป็นต้น และประโยชน์ภายนอก เป็นประโยชน์ต่อสังคมและมวลโลกที่ต้องอาศัยน้ำเป็นสิ่งหล่อ

เสียงชีวิต โดยเริ่มจากน้ำที่เกิดจากธรรมชาติ และสิ่งที่น้ำอาศัยอยู่ เช่น ต้นไม้ ลำธาร ทะเล เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ ดูแล รักษาในเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ ที่เรียกว่า อนุรักษ์เชิงนิเวศวิทยา

๔) ในประเด็นเรื่องภัยพิบัติอันเกิดจากน้ำ พุทธศาสนามองว่าภัยอันเกิดแต่น้ำมี ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ ภัยอันเกิดจากธรรมชาติอันมีสาเหตุมาจากการขาดความสมดุลทางธรรมชาติ และการถูกทำลายโดยระบบจักรวาลที่ถูกควบคุมโดยศีลธรรม อันมีสาเหตุมาจากความเสื่อมแห่งศีลธรรมของสัตว์โลก และภัยอันเกิดแต่กิเลสภายในจิตใจที่คอยล้างผลาญคุณงามความดีของบุคคลนั้น ๆ ไม่ให้บรรลุความดี สรุปลงก็คือ ภัยภายนอก กับภัยภายใน ในส่วนของคริสต์ศาสนานั้น ภัยอันเกิดแต่น้ำมี ๒ ประการหลัก คือภัยอันเกิดแต่ธรรมชาติทั่ว ๆ ไป และภัยอันเกิดแต่พระเจ้าต้องการทำลายโลกและสรรพสัตว์ โดยเหตุแห่งความเสื่อมศีลธรรมของสัตว์โลก ในประเด็นเรื่องภัยแต่น้ำท่วมโลกนี้ ทั้งพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนามีมุมมองที่คล้ายกันตรงที่ว่าโลกถูกทำลายเพราะคนเสื่อมจากศีลธรรม แต่ต่างกันตรงที่พุทธศาสนามองว่าการที่โลกถูกทำลายล้างเป็นการจัดการเองของระบบจักรวาล ไม่มีผู้บงการ แต่เกิดจากเหตุแห่งความเสื่อมทางศีลธรรมแล้วก่อให้เกิดการทำลายตัวเองของระบบ ส่วนคริสต์ศาสนาเป็นการทำลายล้างโดยพระประสงค์ของพระเจ้าที่ต้องการล้มกระดานแล้วสร้างขึ้นมาใหม่ เพราะความที่มนุษย์ขาดศีลธรรม ดำเนินตนไม่เป็นไปตามที่พระองค์ประสงค์ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมองว่า โลกเสื่อมและแตกทำลายเพราะมนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินประมาณ และมนุษย์นั่นเองเป็นผู้ทำลายโลก ดังเช่น ภาวะเรือนกระจก หรือภาวะลานินญา หรือเอลนินโญ ในขณะปัจจุบันนี้

๕) ในประเด็นเรื่องน้ำกับพิธีกรรมในศาสนา พุทธศาสนามองว่า น้ำเป็นธรรมชาติที่ใสสะอาดไม่มีสิ่งเจือปน เป็นวัตถุสำคัญยิ่งต่อการนำมาใช้ประกอบในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ๑) ทำน้ำพุทธมนต์เพื่อกำจัดภูตผีปีศาจจอมมนุษย์ทั้งหลาย ๒) ใช้น้ำเป็นสื่อในการแผ่ส่วนกุศลให้แก่หมู่ญาติและเจ้ากรรมนายเวร ๓) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีแต่งงานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ๔) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีลอยกระทง ๕) ใช้น้ำสรงกรานต์ขอมาพระรัตนตรัยและขอมาผู้สูงอายุ และ ๖) ใช้น้ำเพื่อประกอบในพิธีสงฆ์ผู้เสียชีวิต จึงนับได้ว่า น้ำนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ส่วนความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อในศาสนาคริสต์โดยมีการพรมน้ำเสก การหลั่งน้ำรดศีรษะหรือการจุ่มตัวลงในน้ำ พิธีกรรมไม่ได้เพียงแค่ใช้ภาษา คำพูด อิริยาบถ หรือกิริยาอาการเพื่อแสดงออกเท่านั้น แต่ยังใช้ส่วนประกอบของธรรมชาติเป็นเครื่องหมายแสดงด้วย โดยที่ที่มีความเชื่อว่าน้ำเป็นตัวแทนพระเจ้าสามารถชำระล้างสิ่งชั่วร้ายจากร่างกายผู้คนหมดสิ่งไปเพื่อนำมาซึ่งความสิริมงคลแก่ตนและหมู่ญาติจนกระทั่งประชาชนทั่วไปให้ได้รับความสุขและโชคลาภเพื่อนำสันติสุขมาสู่ชาวคริสต์ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมองว่าศาสนาทั้งสองนั้น มีพิธีกรรมทางศาสนาที่มีน้ำเป็นตัวเชื่อมโยงหรือส่วนประกอบตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งมองให้เห็นถึงกุศโลบายที่ซ่อนอยู่กับวิธีการนั้น ๆ ให้เห็นว่า น้ำนั้นมีลักษณะ ๕ ประการ คือ ๑) ไม่แบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย ๒) รักษา

สมดุลเสมอต้นเสมอปลาย ๓) ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ง่าย ๔) มีความจำเริญ และ ๕) ขำระล้างสิ่งสกปรก

ดังนั้น การรักษาทรัพยากรน้ำไว้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ก็ด้วยการรู้จักวิธีการการอนุรักษ์น้ำ คือ การใช้น้ำให้ถูกวิธีตามหลักวิชาการเพื่อให้น้ำมีความสะอาดทั้งส่วนประกอบทางกายภาพชีวภาพ และเคมี คือ

๑. รักษาปริมาณน้ำให้สม่ำเสมอโดยการปลูกป่าอนุรักษ์ เพราะรากต้นไม้และดินที่หนาจะช่วยดูดซับน้ำไว้ในเวลาที่น้ำมากเป็นการป้องกันอุทกภัยและจะค่อย ๆ ปล่อยน้ำลงสู่แหล่งน้ำในฤดูแล้ง

๒. หาวิธีทำให้น้ำไหลช้าลง เพื่อป้องกันการชะล้างดิน ลงสู่แหล่งน้ำ เพื่อให้มีน้ำมีโอกาสซึมลงไปซังในแหล่งน้ำบาดาล

๓. เก็บกักน้ำไว้โดยการสร้างเขื่อนกั้นน้ำ ซึ่งต้องคำนวณผลที่จะได้รับ ให้คุ้มกับผลเสียที่จะเกิดขึ้น เช่น ต้องเสียพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อยู่อาศัยและทรัพยากรอื่น ๆ เป็นต้น

๔. ป้องกันและแก้ไขน้ำเป็นพิษ โดยบ้านเรือนชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมต้องไม่ระบายน้ำเสียและไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ และถ้าทิ้งจะต้องปรับสภาพน้ำให้ดีก่อนที่จะทิ้งลงแม่น้ำ ในแหล่งน้ำต่าง ๆ ต้องช่วยกันลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษในการทำการเกษตรต่าง ๆ

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับคริสตศาสนา นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ควรให้มีนำหลักธรรมที่สงเคราะห์การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไปใช้ในหน่วยงานภาครัฐ อย่างเป็นทางการ

๒. ควรสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแก่สังคมอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

๑. ควรศึกษาเปรียบเทียบเรื่องคุณค่าของน้ำกับการดำรงชีวิตในสังคมและศาสนาระหว่างศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย

๒. ควรศึกษาเปรียบเทียบเรื่องน้ำในเชิงนามธรรมระหว่างพุทธศาสนากับศาสนาอื่น ๆ

๓. ควรศึกษาเปรียบเทียบเรื่องไพระหว่างพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี – ไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาหมากุฏราชวิทยาลัย, แผนกตำรา. **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด ๙๑ เล่ม.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมากุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม. **พระคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิม.** กรุงเทพมหานคร :

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม, ๒๕๕๐.

สมาคมพระคริสตธรรมไทย. **พระคริสตธรรมคัมภีร์ (Thai Holy Bible) ฉบับค.ศ. ๑๙๗๑ (ขนาด**

ย่อ ปี ค.ศ. ๑๙๙๘). พิมพ์ครั้งที่ ๒๘. กรุงเทพมหานคร : สมาคมพระคริสตธรรมไทย, ๒๐๑๐.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ และเอกสาร:

กรมศิลปากร. **โลกที่ปกสาร ฉบับหอสมุดแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, ๒๕๔๙.

_____. **โลกุปัติ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้า
เมืองไทย), ๒๕๓๓.

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ. **น้ำกับชีวิตไทย.** กรุงเทพมหานคร :

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๘.

दनัย ไชยโยธา. **กระบวนการเกิดนาคศาสนา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๒.

นิวัติ เรืองพานิช. **หลักการจัดการลุ่มน้ำ.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ, ๒๕๔๗.

บุญมี แท่นแก้ว, ผศ.. **ประเพณีและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์,
๒๕๔๗.

พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์ (สมาน กลยาณธมฺโม). **วัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ
องค์การค้ำครุสภา, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **คนไทยกับป่า.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิก, ๒๕๓๗.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๖.
กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์. ฟรินติ้ง แมส โปรดักส์, ๒๕๕๑.

พระมหาสมปอง มุทีโต (แปล เรียบเรียง). **คัมภีร์อภิธานวรรณนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร..**สงครามน้ำในลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่ : หลักการและเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งเชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระสังฆราชสมธังกร. **โลกที่ปกสาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๙.

พระสารีบุตรมหาเถระ. **สารัตถทีปนี ฎีกาพระวินัย ภาค ๑**. แปลโดย สิริ เพ็ชรไชย. ฉบับพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิอภิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ไผยอง มนिरาช. **ศีลศักดิ์สิทธิ์ในชีวิตของขรราวาสไทย**. ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. **การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๓๗.

สภาการศึกษามหาหมกุฎราชวิทยาลัย. **มิลินทปัญหา**. พระนคร : โรงพิมพ์ไท, ๒๔๗๐.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า. **สากศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

สุจิตรา อ่อนค้อม, รองศาสตราจารย์ ดร.. **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๕๒.

แสวง อุดมศรี. **พระวินัยปิฎก ๑**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โรเนียวพรินเตอร์ที่ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ, พ.ศ. ๒๕๔๓.

อัสสัมชัญ. **พระเยซูเจ้าแห่งนาซาเร็ธ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, ๒๕๕๓.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. **ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑.

อำนาจ เจริญศิลป์. **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

นิติกรณ์ วงค์ชัย. “การจัดการน้ำของระบบเหมืองฝายท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓.**

พระครูไพศาลศีลวัฒน์ (จ่านจาโร). “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องน้ำในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาฮินดู”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.**

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์). “ปริศนาธรรมเกี่ยวกับประเพณีการตายของภาคอีสาน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาเจิม สุวโจ (สุกรรณ). “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณีพระอธิการพงษ์ศักดิ์ เตชชธมโม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร.. “สงครามน้ำในลุ่มแม่น้ำตาช้างจังหวัดเชียงใหม่ : หลักการและเครื่องมือในการจัดการการความขัดแย้งเชิงพุทธ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พัชรี วชิระนิเวศ. “การศึกษาเปรียบเทียบคำสอนและทัศนะเรื่อง “มาร” ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกของศาสนาพุทธ และคัมภีร์ไบเบิลในศาสนาคริสต์”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔.

ศิริพงษ์ ทองมีมา. “แนวคิดเรื่อง “พระเจ้า” ของพุทธทาสภิกขุ : กรณีศึกษาเปรียบเทียบทัศนะของนักวิชาการชาวพุทธและชาวคริสต์ไทย และพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔.

Ven. Naing Krui (Inthapanyo). “ศึกษาเปรียบเทียบกำเนิดโลกในศาสนาพุทธเถรวาทกับศาสนาคริสต์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

(๓) บทความ/นิตยสาร/วารสาร :

นิตยสารคทาอภิลิขิตเดือน **อุดมคานต์** กุมภาพันธ์ ๒๐๑๕ : ๓.

ประพันธ์ ศุภษร, ดร. “พระวินัยกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม”. ในรายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาฤกษ์ฉะ ตรีโณ, ผศ.ดร., “มองน้ำท่วมในเชิงปรัชญา”, ใน **สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ๒๕๕๒**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

(๒) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

แหล่งที่มา: http://www.geocities.com/watplub/his_budhda.htm เข้าถึง /๒/๐๗ /๒๕๕๖

แหล่งที่มา: <http://www.๘๔๐๐๐.org/anisong/๐๓.htmlg> เข้าถึงเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๗.

แหล่งที่มา: <http://www.watpanonvivek.com/index.php?option=com>

[content&view=article&id=2189:2010-05-13-21-08-30\(๗/๘/๕๗\)](http://www.watpanonvivek.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2189:2010-05-13-21-08-30(๗/๘/๕๗)))

แหล่งที่มา: [http://www.thaienv.com/content/view\(๙/๓/๕๘/\)](http://www.thaienv.com/content/view(๙/๓/๕๘/))

แหล่งที่มา: [http://www.thaienv.com/content/view\(๙/๓/๕๘/\)](http://www.thaienv.com/content/view(๙/๓/๕๘/))

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	: Ven. Ngoc Thai (Kim)
เกิด	: ๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๑๘
สถานที่เกิด	: บ้านไพรลวาท ตำบล ไพรลวาท อำเภอไพรก๊บบัส จังหวัดตากแก้ว ประเทศกัมพูชา
อุปสมบทเมื่อ	: ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๗ พระครูสม สุวณฺณเถโร เป็นพระอุปัชฌาย์
วุฒิทางธรรม	: พ.ศ.๒๕๔๖ น.ธ.เอก
วุฒิสามัญ	: พ.ศ.๒๕๕๕ ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ เอกสังคม วิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย
ปัจจุบัน	: วัดบางโคล่นอก ถ.พระราม ๓ แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร
ศึกษาชั้นปริญญาโทที่	: พ.ศ.๒๕๕๕ เข้าศึกษาสาขาศาสนาเปรียบเทียบ คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จบการศึกษา	: พ.ศ.๒๕๕๙

น้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

: Ven. Ngoc Thai (Kim)

: รหัส ๕๔๐๑๔๐๑๒๓๘

: พธ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ)

บทคัดย่อ

พุทธบริษัทที่นับถือพระพุทธศาสนา มีความเชื่อว่าน้ำมีความสำคัญในการดำรงชีวิตและการรักษาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาและความเชื่อในพิธีกรรมประเพณี ถือว่าเป็นกิจกรรมซึ่งถูกปฏิบัติต่อเนื่องกันมา และเป็นเอกลักษณ์ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคม (๑) น้ำเป็นสิ่งที่สานให้พุทธศาสนิกชนมีความสามัคคี (๒) น้ำเป็นสิ่งที่ช่วยให้ศาสนิกชนที่อนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและปฏิบัติต่อไป (๓) น้ำจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต และ (๔) น้ำไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบไหนก็สามารถจะกลมกลืนกันได้ ดังนั้น คนเราต้องรู้จักปรับตัวให้เหมาะกับที่อยู่และสิ่งแวดล้อม เปรียบเกี่ยวกับคนที่รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักอดทนต่อความทุกข์ และในด้านปัญญาตามความเป็นจริง

ส่วนในคริสตศาสนา น้ำในพิธีกรรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์ ตามความคิดเห็นของคนสมัยก่อนเกี่ยวกับโลก น้ำเป็นสิ่งเพื่อรับใช้พระวิญญาณพระเจ้า ซึ่งบันดาลให้ชีวิตมีความสุข น้ำจึงเป็นสัญลักษณ์กับชีวิตและความตาย ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเกิดใหม่

คำสำคัญ : น้ำ, พิธีกรรม, พระพุทธศาสนา, คริสตศาสนา

ABSTRACT

The Buddhist communities believing in Buddhism are of the beliefs that the water is important in carrying out the lives. The pressuring of the principles of teaching in Buddhism and the belief in the Buddhist cleanliness and the activities are regarded as the activities practiced centrally and the solitary characteristic which is important to the societies. (1) The water is the thing which is the co-operation. (2) The water is the thing which helps the people's minds to preserve the Thai existence and the cultures to help the later generation to practice further. (3) The water is the importance material on the way of carrying out lives. (4) The water in any form, can be in co-operation with each other. So, the people must know how to improve themselves to be suitable for the residence and the environments. This point is compared with a person who is gentle and knows how to endures the suffering. On the side of wisdom, a person should know everything according to fact.

In Christianity, it is regarded that the water in the ceremonies is important to the human beings, according to the ancient people's view points about the world. The water is the origin of everything to work for God's consciousness which helps human beings conscious of happiness. So, the water is of wide relationship with the life, the death and the new birth.

Keywords : Water, Rituals, Buddhism, Christianity

๑. บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อมนุษย์ พืชและสัตว์ ในชาดกแสดงว่า คนในสมัยพุทธกาลมีความเชื่อว่า น้ำฝนเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงสรรพสัตว์ และถือว่าฝนนั้นมีวิญญาณหรือเทพเจ้าแห่งฝนสิ่งอยู่ น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อสรรพสัตว์ทั้งในด้านอุปโภค บริโภค ทำกาลเกษตรกรรม ในปีที่เกิดฝนแล้งและมีน้ำไม่พอใช้ในการทำเกษตรกรรม จึงเป็นเหตุให้เกิดวิวาทกัน เช่น การวิวาทระหว่างเจ้าศากยะและโกถิยะ เรื่องใช้น้ำในแม่น้ำโรหิณี^๑ เมื่อขาดน้ำฝน สรรพสัตว์จึงต้องเผชิญกับอันตรายและความทุกข์ พระพุทธเจ้าทรงเห็นเหตุการณ์เช่นนั้น พระองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อสรรพสัตว์ จึงรับหน้าที่ทำให้ฝนตก ดังปรากฏในอรรถกถาหมัจจชาดกที่กล่าวถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงเตรียมสร้งน้ำที่สระโบกขรณีร้อนถึงท้าวสักกเทวราชต้องบัญชาให้วาลกเทพบุตรบันดาลให้ฝนตก^๒

ในเสขียวัตร ปกิณกะ (หมวดเบ็ดเตล็ด) พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามไม่ให้ภิกษุถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือ บ้วนน้ำลายลงในน้ำ ว่า “พึงทำความสำเหนียกว่า เราไม่ใช่ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้วนน้ำลายลงในน้ำ”^๓ พระบัญญัติในเสขียกัมมที่เกี่ยวกับพืชและน้ำให้แนวคิดในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่สะท้อนให้เห็นพุทธทัศนะที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งเห็นได้จากบทบัญญัติตามความในสิกขาบทที่ ๑๔ แห่งปาทุกาวรรคที่ว่า ภิกษุพึงสำเหนียกว่าเราไม่ใช่ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือ บ้วนน้ำลายรดลงบนพืชเขียวสด และบทบัญญัติตามความในสิกขาบทที่ ๑๕ แห่งปาทุกาวรรค ว่า ภิกษุพึงสำเหนียกว่าเราไม่ใช่ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือ บ้วนน้ำลายลงในน้ำ แต่ปัจจุบัน คนส่วนมากจะขาดจิตสำนึกในเรื่องความรับผิดชอบต่อน้ำ มีนิสัยมักง่ายชอบทิ้งขยะตามใจชอบ แม้แต่โรงงานอุตสาหกรรมด้วย โดยไม่สนใจว่าอนาคตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร^๔

โดยธรรมชาติ น้ำเป็นของอ่อน แต่มีอำนาจสามารถ ทำลายสิ่งของที่เป็นของแข็งเช่นหินได้ในโลกที่ปกสารที่รจนาโดย พระสังฆราชมธังกร กล่าวถึงโอกาสโลกนิเทศ พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงการพิณาศของโลงด้วยเหตุ ๓ ประการ คือ ๑) เตโชสังวัฏฏะ ความสลายเพราะไฟ ๒) อาโปสังวัฏฏะ ความสลายเพราะน้ำ ๓) วาโยสังวัฏฏะ ความสลายเพราะลม โดยได้กล่าวถึงอาโปสังวัฏฏะ ไว้ว่า

ในสมัยกับพิณาศด้วยน้ำ เริ่มต้นมหาเมฆที่ยังกับให้พิณาศก่อตัวขึ้น ในตอนที่ดวงอาทิตย์ดวงที่ ๒ ปรากฏในคราวที่กับพิณาศด้วยน้ำนี้ มหาเมฆอันมีน้ำกรดจะก่อตัวขึ้น เริ่มต้นมหาเมฆนั้นจะยังฝนละเอียด ๆ ให้ตกลงมา จนกระทั่งหลังเป็นมหาธาร ท่วมแสนโกฏิจักรวาลแผ่นดินและภูเขาเป็นต้นที่ถูกน้ำกรดแล้วยอมสลายไป เมื่อโลกก่อกำเนิดขึ้นใหม่ก็อาศัยน้ำ^๕

ในทัศนะของคริสตศาสนา น้ำ เป็นสารที่จำเป็นต่อมนุษย์ทำให้มีชีวิตชีวา ตามความคิดเห็นของคนสมัยก่อนเกี่ยวกับโลก ถือว่าน้ำเป็นบ่อเกิดของทุกสิ่ง เพื่อรับใช้ชีวิต พระวิญญาณของพระเจ้า

^๑ ดูรายละเอียดใน ขุ.ธ.อ.(ไทย) ๔๒/๑/๒/๓/๓๖๒ - ๓๖๖.

^๒ ดูรายละเอียดใน ขุ.ชา.อ.(ไทย) ๕๖/๓/๒/๒๐๔ - ๒๑๐.

^๓ วิ.มทา. (ไทย) ๒/๖๕๔/๓๓๔.

^๔ แสง อุดมศรี, **พระวินัยปิฎก ๑**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โรเนียวพรินเตอร์ที่ มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ, พ.ศ. ๒๕๔๓), หน้า ๓๑.

^๕ พระสังฆราชมธังกร, **โลกที่ปกสาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖๔ - ๑๖๕.

บันดาลให้ชีวิตอุดม ปล่อยดำเนินไปเองแม้จะพาทุกสิ่งไปสู่ความตายและมีความสับสนวุ่นวายเหมือนตอนแรกสร้างโลก (น้ำท่วม) ดังนั้น น้ำเป็นสัมพันธ์ที่มีความหมายกว้างขวาง เช่น เป็นชีวิตและความตาย การชำระให้สะอาดและการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ การชำระล้างและการบะพรมน้ำในจารีตพิธีของศาสนาเป็นการอวยพรตอนเริ่มมิสซาว์นอาทิตย์ หรือการล้างมือในภาคถวายเป็นการกระทำแรกและสุดท้ายของการชำระให้สะอาด นั่นคือ กล่าวได้ว่า พวกเขาชำระล้างมลทินและความผิดบาปซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับการฉลองพิธีกรรม^๖ ในแง่บวก น้ำคือพื้นฐานของชีวิตและสัญลักษณ์ของการเกิดและการเกิดใหม่^๗

จารีต พิธีกรรมเกิดผลเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำของพระเจ้า ศิลล้างด้วยน้ำของนักบุญยอห์น บัปติสต์ เป็นการเตรียมเพื่อรับศีลล้างบาปด้วยน้ำและพระจิต ซึ่งพระบุตรของพระเจ้าทรงตั้งไว้ เมื่อพระจิตกระทำการ น้ำ กลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็น “น้ำ ทรงชีวิต” ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า นั่นคือ กล่าวได้ว่า พระจิตเอง ซึ่งเป็นหัวใจของชีวิตแห่งพระตรีเอกภาพ สามารถเป็นธารน้ำไหลรินเพื่อชีวิตนิรันดร เท่านั้น^๘ เมื่อบรรดาบุตรของพระเจ้าจุ่มลงในชีวิตและการสิ้นพระชนม์ของพระคริสตเจ้าโดย ทางศีลล้างบาป พวกเขาได้รับพระจิตเฉกเช่นเครื่องประกัน ซึ่งน้ำไหลรินขณะที่เขารอคอยการจุ่มในแม่น้ำทรงชีวิต ที่ไหลจากพระบัลลังก์ของพระเจ้าและของพระซุมน้อย แม่น้ำแห่งน้ำทรงชีวิตเริ่มไหลในขณะที่พระเยซูเจ้าทรงสิ้นพระชนม์บนกางเขน ในช่วงเวลาที่พระเยซูคืนจิตวิญญาณ^๙ และปล่อยให้พระโลหิตและน้ำไหลออกจากดวงพระทัยที่ถูกแทงด้วยหอก เสมือนเป็นสัญลักษณ์ของศีลศักดิ์สิทธิ์ที่ปฏิบัติได้โดยอาศัยพลังแห่งพระจิต น้ำเสกที่เต็มไปด้วยเกลือศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์ของการถนอมรักษาและเพิ่มกลิ่น รส เป็นธรรมประเพณีของพระศาสนจักรมีการพรมน้ำเสกระหว่างจารีตของการอวยพร มีการพรมน้ำเสกให้ศพของคริสตชน บนหีบศพและที่หลุมศพ ตรงทางเข้าของวัด จะมีอ่างน้ำเสก คือการเชิญสัตบุรุษให้จุ่มน้ำเสกเพื่อทำสำคัญมหากางเขน สัตบุรุษสามารถนำน้ำเสกกลับบ้านได้ นี่เป็นการแสดงความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมล้ำลึกแห่งกางเขนซึ่งทำให้ เราเป็นอิสระจากปีศาจ

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อศึกษาน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา
- ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

๓. วิธีดำเนินการ

- ๑) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องการ จากเอกสารทั้งปฐมภูมิ ทุติยภูมิ
- ๒) ศึกษาและวิเคราะห์ในรายละเอียดจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- ๓) นำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์เปรียบเทียบ
- ๔) สรุป และนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

^๖ ยน ๑๙ : ๑๐.

^๗ อสค ๓๖ : ๒๕.

^๘ ยน อสค ๔๗ : ๑-๒, วว ๒๒ : ๑-๒.

^๙ ยน ๔ : ๑๐ - ๑๔.

^{๑๐} ยน ๑๙ : ๑๐.

๔. บทสรุป

จากการศึกษาน้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนากับคริสตศาสนา พบดังนี้

(๑) **น้ำในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา** น้ำ ก็คือของเหลวที่อยู่ในร่างกายของคน และสัตว์ทั้งหลาย อันหมายถึงส่วนประกอบที่มีอยู่ในสรรพางค์กายที่มีวิญญาณ เช่น ดี เลือด เสมหะ เหงื่อ เป็นต้น รวมทั้งของเหลวที่อยู่ภายนอกด้วย อันหมายถึงน้ำที่มีอยู่ภายนอก คือส่วนประกอบของสิ่งที่ไม่มีความวิญญาณ เช่น น้ำจากรากต้นไม้ น้ำจากใบไม้ น้ำจากดอกไม้ น้ำจากผลไม้ เป็นต้น เมื่อนำน้ำมาใส่ในขัน อ่าง หรือ ในบ่อ ใช้เพ่งดูเพื่อให้เกิดสมาธิ ซึ่ง ใช้เป็นอารมณ์ในการเจริญสมณะกรรมฐาน น้ำมีลักษณะสำคัญที่น่าสนใจ ครอบคลุมถึงการเกิดของชีวิต โลก จักรวาล เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต โลกและจักรวาล เป็นแหล่งการเรียนรู้ชีวิต การบริหารจัดการชีวิต และการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทำให้ประจักษ์แจ้งในความเป็นจริงของสังขารมได้ถูกต้อง เป็นเหตุปัจจัยแห่งนิพพาน พระพุทธเจ้าเห็นความสำคัญของทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งที่ควรดูแลรักษาเพื่อคงสภาพความเป็นธรรมชาติไว้ จึงทรงบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ เพื่อให้ภิกษุรู้จักอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการจัดการทรัพยากรน้ำให้คุ้มค่าและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องอิงอาศัยการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดทรัพยากรน้ำด้วย ส่วนความสำคัญของทรัพยากรน้ำได้แก่ มีความสัมพันธ์ในแง่พึ่งพาอาศัยกับทรัพยากรชนิดอื่นเช่น ป่าไม้ ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้มีน้ำใช้อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ มีความสำคัญในแง่การจัดการเพื่อเกษตรกรรม และเป็นสถานที่รื่นรมย์ พักผ่อนหย่อนใจด้วย

พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่าน้ำเป็นธรรมชาติที่ใสสะอาดไม่มีสิ่งเจือปน เป็นวัตถุสำคัญยิ่งต่อการใช้ประกอบในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่าง เช่น ทำน้ำพุทธมนต์เพื่อกำจัดภูตผีปีศาจ อมนุษย์ทั้งหลาย ใช้รดน้ำสังกรานต์ขอมาพระรัตนตรัยและขอมาผู้สูงอายุ ใช้น้ำเป็นสื่อในการแผ่ส่วนกุศลให้แก่หมู่ญาติและเจ้ากรรมนายเวร ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีแต่งงานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว และใช้น้ำเพื่อประกอบในพิธีส่งวิญญาณผู้เสียชีวิต จึงนับได้ว่า น้ำนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต

(๒) **น้ำในพิธีกรรมทางคริสตศาสนา** พิธีกรรมทำให้คริสตชนเป็นหนึ่งเดียวกันและทำให้ชีวิตคริสตชนมีคุณค่า โดยมีความเชื่อใน ๑) น้ำพระทัยของพระเจ้า ๒) พระธรรมของพระเจ้าที่ทรงบัญญัติ น้ำพระทัยของพระเจ้ายังใช้เพื่อเรียกสิ่งใดก็ตามที่เป็นความปรารถนาที่แท้จริงของพระเจ้า ๓) น้ำพุ เป็นน้ำที่พุ่งขึ้นจากภายในพื้นโลก เป็นบ่อเกิด เป็นจุดเริ่มที่มีความบริสุทธิ์สะอาดยิ่งไม่มีสิ่งใดเจือปน ๔) น้ำไหล เป็นแม่น้ำใหญ่ที่ดูเหมือนเป็นบ่อเกิดของชีวิต น้ำนอกจากใช้เป็นยารักษาโรคแล้ว ยังใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาเป็นสื่อเชื่อมต่อระหว่างศาสนิกชนกับพระคริสต์ เดิมทีก่อนที่พระเจ้าจะสร้างโลกนั้น โลกมนุษย์มีลักษณะเป็นห้วงแห่งจักรวาล พระเจ้าได้สรรสร้างให้เป็นสัดเป็นส่วน มีผืนดิน ท้องฟ้า อากาศ แม่น้ำ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาวต่าง ๆ สร้างสรรพสัตว์ มนุษย์และพืชพันธ์ต่าง ๆ นานา โดยน้ำนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพยุงโลกไว้ พระองค์จึงสร้างให้มีพื้นที่กว้างขวาง เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของนานาสัตว์ทั้งการคิมกิน ใช้สอย เป็นอาหารของพืชและสัตว์ รวมถึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วย เมื่อว่าโดยรวมมี ๓ ประการด้วยกันคือ ๑) ดับความกระหาย ๒) ใช้ชำระล้าง ๓) บ่อเกิดแห่งชีวิต ดับความกระหาย เมื่อพระเจ้าทรงทำการ น้ำ กลายเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเจ้าทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระเจ้า

นั่นเอง เนื่องจากมนุษย์กระทำความชั่ว ไม่เชื่อฟังคำสอนของพระเจ้า จึงทำให้พระองค์เกิดความโทมนัส แล้วทรงลงโทษพวกมนุษย์และทำลายทุกสิ่งที่มีบนแผ่นดินโลกให้หมดสิ้นไป แต่พระเจ้ก็ทรงโปรดปราณโนอาห์ บรรดาสัตว์ที่มีชีวิตและสัตว์ใช้งานทั้งปวงที่อยู่กับท่านในนาวา และพระเจ้าทรงทำให้ลมพัดมาเหนือแผ่นดินโลก เมื่อน้ำก็ค่อยๆ ลดลงจากแผ่นดินโลก โนอาห์พร้อมทั้งสิ่งมีชีวิตในนาวาก็เริ่มสืบเผ่าพันธุ์เป็นวัฏจักรชีวิตอีกต่อไป

ความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมต่างๆ คริสต์ศาสนา มีการพรมน้ำเสก การหลั่งน้ำรดศีรษะหรือการจุ่มตัวลงในน้ำ พิธีกรรมไม่ได้เพียงแต่ใช้ภาษา คำพูด อธิษฐานหรือกิริยาอาการเพื่อแสดงออกเท่านั้น แต่ยังใช้ส่วนประกอบของธรรมชาติเป็นเครื่องหมายแสดงด้วย โดยที่มีความเชื่อว่าน้ำเป็นตัวแทนพระเจ้าสามารถชำระล้างสิ่งชั่วร้ายจากร่างกายผู้คนหมดสิ้นไปเพื่อนำมาซึ่งความสิริมงคลแก่ตนและหมู่ญาติจนกระทั่งประชาชนทั่วไปได้รับความสุขและโชคลาภเพื่อนำสันติสุขมาสู่ชาวคริสต์

(๓) ศึกษาเปรียบเทียบน้ำในพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับคริสตศาสนา

จากการศึกษาเปรียบเทียบความสำคัญของน้ำในพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับคริสตศาสนาพบว่า

๑) ในประเด็นเรื่องนิยามความหมาย ทั้งพุทธศาสนาและคริสตศาสนา มองว่าน้ำเป็นส่วนหนึ่งในธาตุทั้ง ๔ ความเหมือนโดยธาตุทั้ง ๔ โดยรวมถึงธาตุน้ำที่อยู่ในโลกธาตุและที่อยู่ในร่างกายของสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะเป็มนุษย์ สัตว์ พืช ที่เรียกว่าชีวิตยาต่างๆ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสรรพชีวิตทุกชนิด จะมีต่างกันที่น้ำในทัศนะของพระพุทธศาสนามีดำรงอยู่ในจักรวาล ธรรมชาติเป็นผู้แบ่งแยก ส่วนคริสต์ศาสนาแม้ว่าจะดำรงอยู่ในจักรวาลก็จริง แต่พระเจ้าเป็นผู้แบ่งแยกและสร้างสรรค์สรรพสิ่งขึ้นมาเพิ่ม ในทัศนะของผู้วิจัยมองว่า น้ำ คือวัตถุที่ใช้หล่อเลี้ยงชีวิตสรรพสิ่งในโลกให้ดำรงอยู่ ซึ่งมีทั้งน้ำที่อยู่ในร่างกาย และน้ำที่ต้องอาศัยในการดื่ม กิน เป็นต้น

๒) ในประเด็นเรื่องกำเนิดของน้ำ ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา มองว่า น้ำถือกำเนิดจากวิวัฒนาการของลม ที่สั่งสมมาก่อนที่จะเป็นจักรวาลสมบูรณ์แบบ เป็นการเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และวิวัฒนาการไปตามธรรมชาติ โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เสริมเพิ่มเติมขึ้นมาตามกาลเวลาที่ยืดยาวจนกลายเป็นโลกมนุษย์และจักรวาลที่มีชีวิต ในน้ำในทัศนะของคริสต์ศาสนา มองว่า น้ำเป็นวัตถุธาตุที่อยู่คู่กับจักรวาลไม่มีผู้สร้างมาแต่เดิม แล้วพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของได้มาแบ่งสันปันส่วนจักรวาลให้เป็นพื้นดิน แม่น้ำ ภูเขา พระอาทิตย์ พระจันทร์ สรรพสัตว์ มนุษย์ พืชพันธุ์ต่าง ๆ โดยใช้เวลาในการสร้างเพียงแค่ ๖ วันเท่านั้น ในทัศนะของผู้วิจัย น้ำเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกับธาตุทั้ง ๓ ที่เหลือ ได้แก่ ดิน ไฟ ลม ผนึกรวมกันอยู่ในจักรวาลนี้ และได้วิวัฒนาการจากการผสมผสานกันด้วยกาลเวลาที่ยาวนาน เป็นการสรรสร้างของธรรมชาติ ไม่ใช่กำเนิดจากน้ำมือของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่สามารถที่จะสูญสลายไปได้ด้วยน้ำมือของมนุษย์ผู้ใช้ทรัพยากรเกินประมาณได้

๓) ในประเด็นเรื่องประโยชน์ของน้ำ ทั้งสองศาสนาแม้จะกล่าวถึงประโยชน์ของน้ำในประเด็นแยกย่อยต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วทั้งสองศาสนา มองว่าน้ำมีประโยชน์แก่สรรพสิ่งในโลกนี้

เป็นอย่างมาก ถึงกับนำมาเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนพระพุทธศาสนาเน้นไปที่การอยู่ร่วมกับน้ำในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน และคริสตศาสนามองว่า น้ำ เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ดีที่สุด น้ำได้รับการเสก ช่วงที่พระเยซูทรงรับศีลล้างที่แม่น้ำจอร์แดนทรงกลายเป็นน้ำทรงชีวิต ที่เป็นของขวัญของพระเจ้า คือพระจิตนั่นเอง ผู้วิจัยมองว่า ประโยชน์ของน้ำเมื่อว่าไปแล้วมี ๒ ประการ คือ ประโยชน์ภายในตน เป็นประโยชน์ที่ก่อให้เกิดการดำรงชีวิตอยู่ของบุคคลจากการใช้สอยน้ำ เช่น ต้ม ชำระ เป็นต้น และประโยชน์ภายนอก เป็นประโยชน์ต่อสังคมและมวลโลกที่ต้องอาศัยน้ำเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิต โดยเริ่มจากน้ำที่เกิดจากธรรมชาติ และสิ่งที่มีน้ำอาศัยอยู่ เช่น ต้นไม้ ลำธาร ทะเล เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ ดูแล รักษาในเชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ ที่เรียกว่า อนุรักษ์เชิงนิเวศวิทยา

๔) ในประเด็นเรื่องภัยพิบัติอันเกิดจากน้ำ พุทธศาสนามองว่าภัยอันเกิดแต่น้ำมี ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ ภัยอันเกิดจากธรรมชาติอันมีสาเหตุมาจากการขาดความสมดุลทางธรรมชาติ และการถูกทำลายโดยระบบจักรวาลที่ถูกควบคุมโดยศีลธรรม อันมีสาเหตุมาจากความเสื่อมแห่งศีลธรรมของสัตว์โลก และภัยอันเกิดแต่กิเลสภายในจิตใจที่คอยล้างผลาญคุณงามความดีของบุคคลนั้น ๆ ไม่ให้บรรลุความดี สรุปลงก็คือ ภัยภายนอก กับภัยภายใน ในส่วนของคริสต์ศาสนานั้น ภัยอันเกิดแต่น้ำมี ๒ ประการหลัก คือภัยอันเกิดแต่ธรรมชาติทั่ว ๆ ไป และภัยอันเกิดแต่พระเจ้าต้องการทำลายโลกและสรรพสัตว์ โดยเหตุแห่งความเสื่อมศีลธรรมของสัตว์โลก ในประเด็นเรื่องภัยแต่น้ำท่วมโลกนี้ ทั้งพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนามีมุมมองที่คล้ายกันตรงที่ว่าโลกถูกทำลายเพราะคนเสื่อมจากศีลธรรม แต่ต่างกันตรงที่พุทธศาสนามองว่าการที่โลกถูกทำลายล้างเป็นการจัดการเองของระบบจักรวาล ไม่มีผู้บงการ แต่เกิดจากเหตุแห่งความเสื่อมทางศีลธรรมแล้วก่อให้เกิดการทำลายตัวเองของระบบ ส่วนคริสตศาสนามองว่าการทำลายล้างโดยพระประสงค์ของพระเจ้าที่ต้องการล้มกระดานแล้วสร้างขึ้นมาใหม่ เพราะความที่มนุษย์ขาดศีลธรรม ดำเนินตนไม่เป็นไปตามที่พระองค์ประสงค์ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมองว่าโลกเสื่อมและแตกทำลายเพราะมนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินประมาณ และมนุษย์นั่นเองเป็นผู้ทำลายโลก ดังเช่น ภาวะเรือนกระจก หรือภาวะลานินญา หรือเอลนินโญ ในขณะปัจจุบันนี้

๕) ในประเด็นเรื่องน้ำกับพิธีกรรมในศาสนา พุทธศาสนามองว่า น้ำเป็นธรรมชาติที่ใสสะอาดไม่มีสิ่งเจือปน เป็นวัตถุสำคัญยิ่งต่อการนำมาใช้ประกอบในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ๑) ทำน้ำพุทธมนต์เพื่อกำจัดภูตผีปีศาจอวมุขทั้งหลาย ๒) ใช้น้ำเป็นสื่อในการแผ่ส่วนกุศลให้แก่หมู่ญาติและเจ้ากรรมนายเวร ๓) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีแต่งงานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ๔) ใช้น้ำเป็นสื่อในพิธีลอยกระทง ๕) ใช้น้ำสรงกรานต์ขอมาพระรัตนตรัยและขอมาผู้สูงอายุ และ ๖) ใช้น้ำเพื่อประกอบในพิธีส่งวิญญาณผู้เสียชีวิต จึงนับได้ว่า น้ำนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ส่วนความเชื่อเรื่องน้ำในพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อในศาสนาคริสต์โดยมีการพรมน้ำเสก การหลั่งน้ำรดศีรษะหรือการจุ่มตัวลงในน้ำ พิธีกรรมไม่ได้เพียงแต่ใช้ภาษา คำพูด อิริยาบถหรือกิริยาอาการ เพื่อแสดงออกเท่านั้น แต่ยังใช้ส่วนประกอบของธรรมชาติเป็นเครื่องหมายแสดงด้วย โดยที่มีความเชื่อ

ว่าน้ำเป็นตัวแทนพระเจ้าสามารถชำระล้างสิ่งชั่วร้ายจากร่างกายผู้คนหมดสิ่งไปเพื่อนำมาซึ่งความสิริมงคลแก่ตนและหมู่ญาติจนกระทั่งประชาชนทั่วไปให้ได้รับความสุขและโชคลาภเพื่อนำสันติสุขมาสู่ชาวคริสต์ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมองว่าศาสนาทั้งสองนั้น มีพิธีกรรมทางศาสนาที่มีน้ำเป็นตัวเชื่อมโยงหรือส่วนประกอบตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งมองให้เห็นถึงกุศโลบายที่ซ่อนอยู่กับวิธีการนั้น ๆ ให้เห็นว่าน้ำนั้นมีลักษณะ ๕ ประการ คือ ๑) ไม่แบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย ๒) รักษาสมดุลเสมอต้นเสมอปลาย ๓) ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ง่าย ๔) มีความฉ่ำเย็น และ ๕) ชำระล้างสิ่งสกปรก

ดังนั้น การรักษาทรัพยากรน้ำไว้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ก็ด้วยการรู้จักวิธีการการอนุรักษ์น้ำคือ การใช้น้ำให้ถูกวิธีตามหลักวิชาการเพื่อให้ น้ำมีความสะอาดทั้งส่วนประกอบทางกายภาพชีวภาพและเคมีคือ

๑. รักษาปริมาณน้ำให้สม่ำเสมอโดยการปลูกป่าอนุรักษ์ เพราะรากต้นไม้และดินที่หนาจะช่วยดูดซับน้ำไว้ในเวลาที่มีน้ำมากเป็นการป้องกันอุทกภัยและจะค่อย ๆ ปล่อยน้ำลงสู่แหล่งน้ำในฤดูแล้ง

๒. หาวิธีทำให้น้ำไหลช้าลง เพื่อป้องกันการชะล้างดิน ลงสู่แหล่งน้ำ เพื่อให้ น้ำมีโอกาสซึมลงไปซังในแหล่งน้ำบาดาล

๓. เก็บกักน้ำไว้โดยการสร้างเขื่อนกั้นน้ำ ซึ่งต้องคำนวณผลที่จะได้รับ ให้คุ้มกับผลเสียที่จะเกิดขึ้น เช่น ต้องเสียพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อยู่อาศัยและทรัพยากรอื่น ๆ เป็นต้น

๔. ป้องกันและแก้ไขน้ำเป็นพิษ โดยบ้านเรือนชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมต้องไม่ระบายน้ำเสียและไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ และถ้าทิ้งจะต้องปรับสภาพน้ำให้ดีก่อนที่จะทิ้งลงแม่น้ำ ในแหล่งน้ำต่าง ๆ ต้องช่วยกันลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษในการทำการเกษตรต่าง ๆ

๕. เอกสารอ้างอิง

พระสังฆราชสมเด็จกร. โลกที่ปกสาร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๙.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เล่มที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. แผนกตำรา. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล. ชุด ๙๑ เล่ม. เล่มที่ ๔๒, ๕๖.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

แสวง อุดมศรี. พระวินัยปิฎก ๑. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โรเนียวพริ้นเตอร์ที่ มหาจุฬาบรรณาธิการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ, ๒๕๔๓.

สมาคมพระคริสตธรรมไทย. พระคริสตธรรมคัมภีร์ (Thai Holy Bible) ฉบับค.ศ. ๑๙๗๑ (ขนาดย่อปี ค.ศ.๑๙๙๘). พิมพ์ครั้งที่ ๒๘. กรุงเทพมหานคร : สมาคมพระคริสตธรรมไทย, ๒๐๑๐.